

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Liber Quartus In Qvo Continentvr Dissertationes Tres.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

LIBER QUARTUS
IN QUO CONTINENTUR
DISSERTATIONES TRES.

PRIMA

De hæresi & libris Nestorii.

SECUNDA

De synodis in causa Nestoriana habitis a tempore motarum turbarum ad pacem Ecclesiis redditam.

TERTIA

De libris a defensoribus fidei eodem tempore conscriptis.

LIBER QUARTUS
IN QVO CONTINENTUR
DISSERTATIONES TRES

PRIMA

De heredi & legit. Nominat.

SECUNDA

De synodo in curia Castellana habita a tempore mortis sui
patris ad pacem Ecclesie restituta

TERCIA

De libris a detentibus suis eodem tempore constitutis

DISSERTATIO PRIMA
DE HÆRESI ET LIBRIS NESTORII,
AD HÆC VERBA MARIII MERCATORIS:

*Ep. de discrim.
Cv. num. 17.*

In eo igitur Paulo Samosateno (Nestorius) conjungitur, in quo habitatorem & habitaculum pro meritis separat, dividens, quod unicuique eorum sit proprium, ex diversitate natura; quod quidem illis ambobus cum Ebione & Photino & Galata Marcello commune est.

Dissertationis
scopus.

ROST exhibitæ libris præcedentibus Nestorii Theodorique Mopsuesteni, & Theodoretæ, ac Eutherii opera, quæ Mercator collegit, non erit, opinor, inutile, nec alienum a re, quam agimus, etiam forte non mediocriter operosum, Nestorianam hæresim plane aperteque exponere; ipsoque per se Nestorio testimonium dicente, ostendere, cujusmodi tandem fuerit impietas, quæ totum orbem commovit, Christumque de solio divinitatis deturbare conata est.

A variis illa varie exhibetur, & certe tam implicitis, sive erroribus, sive loquendi fraudibus, quasi contexta est, ut non modo recentioribus, qui procul distant; sed veteribus etiam, & ejusdem ætatis hominibus illuserit.

Et utilitas ad
faciendam
Mercatori si-
dem.

Conducat qualicumque hæc opera, ad faciendam Mercatori fidem, & eam quidem tanto majorem, quanto constabit inde certius, quam subtiliter hæresim ipse captantem latebras, & deprehenderit, & in lucem produxerit; etiam tum, cum multiplices subinde formas induens, acutissimos quoque fugerit.

Ac veritatem
per se ostendendam.

Conducat quoque ad Ecclesiæ auctoritatem stabilendam: fuerunt enim pristinis temporibus pauci quidam, sunt & nostris longe plures, quos convinci, fidei pariter ac veritatis interest; squidem opinantur, Nestorium, vel nullatenus errasse, quod dictum impium; vel leviter, quod temerarium; vel ultra modum, quod injustum.

Adversus
Theodosium,
Socratum, & scri-
ptorem epitaphii
hæresis
Nestorianæ.
*Ep. ad Andr.
Samosaten.
lib. 7. c. 7.
Inter opera
Proferri.*

Nestorium certe Theodoretus, ita purum erroris ratus est, ut ejus doctrinam damnasse, crederet esse idem, quod ipsimet pietatis anathema dicere. Scripsit Socrates de sola Nestorio vocula quæstionem motam esse. Eidem vitio vertit, quisquis posuit epitaphium hæresi Nestorianæ, quod assereret, Christum meritis operum, & laborum mercede factum esse Deum: nec pie Theodoretus, nec prudenter Socrates, nec Poeta juste videtur sensisse.

Ipsis tamen nonnulli, etiam ætate nostra, adherent: & Theodoretæ quidem Sacramentarium plures, quod minus mirandum; Socrati vero homines præfervide ætatis & contentiosæ mentis, quod non insolens; poetæ multi etiam magni nominis magnæque doctrinæ viri, quod dolendum. Verum etiam dispar est omnium sententia, par tamen iniquitas: cum, & scelus sit Christi hostem absolvere; & injustitia, hominem sceleratissimum alienis criminibus onerare.

Quam honestum porro est, quamque utile versari in hoc opere, tam arduum illud ipsum ac difficile videtur: sunt enim in hac quæstione pro citatis auctoribus præjudicia, nec pauca numero, nec parum veritati noxia, nec mediocriter inimica fidei, quæ, quantumvis habeant, & ab ætate pondus, & a multiudine momentum; tolli tamen debent ex animis credulitate, ut sit, occupatis.

Quod ut præstetur, oportet primum, allatis de Incarnatione, id est, conventionone naturarum duarum in Christo, veterum erroribus, statuere quæstionem a Nestorio motam.

Deinde, propriam Nestorii hæresim exponere testimonio indubitatis, id est, non aliunde petitis, quam ab ipsomet Nestorio.

Tum aperire, quæ fuerit opinio Arii, Apollinariani, & Eunomii, quam Nestorius catholicis objecit, & a qua cum vellet recedere longius, incidit in errorem.

Postea hunc ipsum errorem componere cum dogmatibus Ebionis, Pauli Samosatani, Marcelli Galatæ & Photini, quorum societas Nestorio a catholicis exprobrata est.

Tandem ostendere, quibus vocibus abutere tur homo improbe callidus, ad suam hæresim, sive dissimulandam, sive insinuandam.

Denique, convellere populares quasdam opinioniones super ea re, quæ partim a magnis auctoribus inductæ sunt, partim audiendi dicendique vsu confirmatæ.

Postremum, inquirere in reliquam Nestorii fidem, ejusque libros.

Forumque
seculari.

Hujusmodi dis-
sertationis
difficultas.

Et partio.

CAPUT I.

Quis status questionis illius celebris, quam Nestorius movit Ecclesie, & propter quam finiendam opus fuit concilio generali.

Tria dogmata fidei velus fundamenta defendit Ecclesia.

RIA sunt fidei christianae dogmata, consubstantialitas divinarum personarum, Incarnationis veritas, & ejusdem fructus, quae salus hominum: quibus statuendis Ecclesia laboravit jam inde a primis temporibus.

Sed operosius, quod ad Incarnationis veritatem pertinet.

Inclitum quidem fuit bellum adversus hostes *ενομοιου*; sed si fas dicere, concedit conventi alteri in antichristos, seu verae Incarnationis destructores motos: quare bellum illud prius duobus conciliis generalibus confectum est, alterum vix quatuor potuit, & iis tamen ita numerosis, ut aliquando totus orbis christianus vnam in urbem Chalcedonem confluisse crederetur. Conciliorum, quae dixi, primum Ephesi habitum est in causa Nestorii, ut ingens illa quaestio solveretur, ex qua christiani nominis salus dignitasque penderet. Ut autem perspiciatur, quis fuerit tantae controversiae status, quod hoc capite praestandum, exponendum primo, quae fuerint olim haereses de conjunctione naturarum duarum in Christo; deinde catholicum dogma haeresibus contrarium; denique qua parte Nestorius Ecclesiae consensit, qua dissensit.

Variae haereses de conjunctione naturarum in Christo.

§. I. Quae fuerint olim haereses de conjunctione naturarum in Christo, & quod haeresibus contrarium dogma Ecclesiae.

Recensentur a Patribus praefertim duobus.

OMNES qui nomine Christiano in hunc usque diem censiti sunt, asseruerunt vnam & humanam, aliquatenus fuisse conjunctas. At ubi primum quaesitum est, vel quid divinitatis per se ipsam, quid humanitatis, vel quo utraque modo sociata sit, orta sunt de repente haereses tam inter se adversae, quam catholicae fidei pugnae.

Et ab erudito Petavio tam. 4. dogm. l. 1.

Singulas recensere, nec breviter licet, nec locus exigit. Id opere praestiterunt eximii duo inter Patres, Cyrillus & Leo magnus: ille cum de recta fide ad Theodosium scriberet; iste cum Ecclesiam adversus Eutychem doceret: praestitit etiam nostra aetate Dionysius Petavius, magna cum eruditionis, tum diligentiae laude.

Haeretici omnes erraverunt, vel circa naturas ipsas, vel circa conjunctionis modum & genus.

Nos apposite, nisi fallor, ad institutum, ita rationem inire possumus. Quisquis de naturarum in Christo conjunctione cogitat, statim naturas ipsas, quae conjunguntur, a conjunctionis modo intelligentiae vi discernit, ac naturas quidem distinguit duas, conjunctionis vero tum genus, tum perpetuitatem attendit. Circa haec omnia a nonnullis erratum est; sed ab aliis, circa naturas; ab aliis, circa conjun-

tionis modum; nec tamen adhuc a cunctis pariter: ex illis enim quidam circa divinitatem, quidam circa humanitatem decepti sunt. Isti pars circa conjunctionis genus, pars circa perpetuitatem lapsi sunt.

Atque hinc existit quadriparsita quadam diviso, quae idcirco maxime facit ad rem nostram, quod inter explicandas divisionis partes singulas, appellandi non sint nominatim alii fere haeretici, quam quorum societas, vel a catholicis Nestorio, vel a Nestorio catholicis objecta est.

Aliis per excessum, aliis per defectum peccantibus.

In exponendo igitur Incarnationis mysterio, peccavit contra divinitatem, quasi per excessum Sabellius, ut qui totam per se divinitatem incarnatam asseruerit, propterea quod trinitatem personarum, non reipsa, ut par erat, sed sola voce, aut etiam operatione distingueret.

Peccavit contra divinitatem per excessum Sabellii.

Peccaverunt ex contrario per defectum Samosatensis & Arius: ille quidem, quia naturae humanae conjunctum dicebat Verbum Dei, sed ab *ουνο* atque prolatum, & nostro pene simile; iste vero, quoniam, etsi Verbum faceret hypostaticum, noluit tamen Patri *ουνο* facteri, sed vnam duntaxat de creaturis, omnium quidem primam atque praestantissimam, sed Deo tamen longe minorem.

Per defectum Samosatensis & Arius.

Contra hos Ecclesia catholicum dogma sancit, Verbum, quae secunda Trinitatis persona, Filiusque consubstantivus Patri, humanitati se junxisset.

Dogma catholicum contra vitiosum genus.

Sed jam de humanitate in errorem lapsi sunt Manicheus, qui carnis larvam solam; Apelles, qui carnem de caelo acceptam; Ariani, qui carentem omni anima; Apollinarius, qui expertem mentis assumptam asseruit.

Contra humanitatem Manichaeus, Apelles, &c.

Ecclesia contra istos haereticos totam humanitatem, ut tota salvaretur, a Verbo Patri consubstantivo assumptam esse definit.

Dogma catholicum.

Circa conjunctionis genus aliqui pariter per defectum, alii per excessum peccaverunt. Illi, ut Theodorus Mopsuestenus, cum vniorem, quam aiunt, moralem solam, sive *ψυχικη*, admitterent; isti cum naturae alterius in alteram conversionem fingerent; atque ita, vel divinitatis in carnem, quod Apollinaristarum nonnulli; vel humanitatis in Deum, quod Theophatitae; vel utriusque in mistum quiddam tertium, quod Eutyches tenuisse fertur.

Contra vniorem per defectum, alii per excessum erraverunt.

Definivit in oppositum Ecclesia, naturas duas impermixtas, atque inconfusas, convenisse in *ουνο* substantiali, sive *ψυχικη*, atque, ut loquuntur, substantiali.

Catholicum dogma contrarium.

Erraverunt denique contra *ουνο* perpetuitatem, non ii tantum qui semper futuram, sed qui factam in vtero Virginis negarunt. Sic Paulus Samosatensis operibus promerit ab adulto Jesu finxisse dicitur: sic Leporius alique in tri-

Contra perpetuitatem vniorem erravit Samosatensis, &c.

Christus se derelictum quereretur, aut etiam in toto passionis tempore: sic Marcellus Galata post impletum redemptionis opus abjiciendam docuisse fertur.

Catholicum dogma oppositum.

Vide priores decem canones synod. v.

Totius catholici dogmatis partes quinque.

Stat e contrario inconcussa fides Ecclesiarum, naturas duas ab ipso conceptionis exordio convenisse, easque vnionem nunquam, vel amississe, vel amissuras esse: siquidem fideles omnes in symbolo profitentur, se credere in Christum, cuius regni non erit finis. Constat igitur catholici dogmatis partes esse quinque, Verbum scilicet consubstantivum Patri, humanæ naturæ integræ, vnione substantiva, in vtero Virginis, inseparabiliter esse junctum. Quinque hæc contrahi possunt tres in quaestiones, cuiusmodi naturæ copulatæ sint in Christo, quamdiu, & quomodo. De singulis videndum quid Nestorius sensisse se testatus sit.

§. II. Quid Nestorius senserit de naturis in Christo coniunctis.

De persona divina effluente recte sensit Nestorius, idque probatur.

VERBUM divinum, quod naturæ humanæ conjunctum esse Evangelista docet, neque esse prolaticum quiddam & admodum, quod voluisse fertur Photinus post Samosatenum: neque subsistens aliquid Patre minus, quod aiebat Arius; sed consubstantivum Patri, atque ipsius: constans fuit Nestorii, vtrumque hæreticum sermone publico impugnantis, confessio.

Exsertim ex sermone vtrouque postremo.

Serm. 12. num. 15.

Et Photinus quidem ac Samosatenum insectatur, vtroque postremo sermone, atque eo vehementius, quod ea se reprehensione, ab vtriusque societate, & cuius arguebatur, abstrahere niteretur: Paulus, inquit, & Photinus hæc inter se differentiam habent: vnus eorum Christum solum hominem dicit: alter vero dicit quidem Verbum, non autem hoc consuetur esse Deum: sed dicit Verbum istud, aliquando quidem Patris nomine vocitari, aliquando autem Verbi nomine nuncupari. Unde etiam hoc appellat Nestorius, quod est Verbum & Pater, sive si dici possit Verbi pater, accipiens ad hoc pro sui sensus nequitiâ illud bene in evangelio dictum: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Vides, inquit, quia Deum Verbum, aliquando Deum, aliquando Verbum appellat, tanquam extentum atque collectum; non autem intraducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Christi divinitatem: nescit divinam substantiam hominem suscepisse; nescit prorsus Verbi existentem ante sæcula deitatem. Et paulo post: Photinus, sicut prædixi, deitatem Verbi non habet.

Iohan. 1. v. 1.

Num. 2.

Num. 3.

In ultimo sermone. Scientia pietatis est de consubstantivæ Trinitatis divinitate rectam inire rationem, & fateri divinam naturam corporatum hominem assumpsisse. Et paulo post: Servate igitur compendio hæc scientiam pietatis. Quæ est autem ista, nisi deus & consubstantivæ divina Trinitatis, & assumentis hominem divina natura? Vide in eadem sententiam sermonem septimum num. xi.

In præfat. huj. pag. vi.

Isdem locis Arium pariter licet innominatum oppugnat: quid aliud enim est Arius fateri, quam Ario contradicere? Deinde tantum in Arianos odium, quanto Nestorium exarsisse diximus, sive cum in vrbe regia incendit eorum templum, sive cum eisdem recensuit hæreticorum primos in lege, quam ferendam adversus eorum hæreticorum genus Theodosio suavit,

declarat satis, quam longe abesse ab eorum opinionantium, Verbum esse creaturam, ac certe quiddam Patre minus.

Denique non desunt in sermonibus, quæ Arium nominatim petant, velut hæc sermonis quarti: Præter hoc & Ariani hinc valde reprehensibiles sumus. Si enim vnicuique natum Deum Verbum, & simpliciter nominemus, vide ex hoc quid consuetur. Dicit simpliciter: Deus est qui natus est de Maria. Statim hæreticus inferi reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, Filium minorem Patre & creatum dicentes, quoniam apud vos etiam hoc in confessione est: Verbum Deum esse, qui natus est de Maria. Audi qua idem Deus Verbum de se ipse testatur: Euntes renunciate fratribus meis: Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat: in eo autem quod coniunctus Deo, nostra erat longe, quia Deus, substantia melior.

Atque etiam ex aliis. Num. 8. & 9.

Iohan. 11. v. 17.

Epist. de disc. c. num. 1.

Ad hæc accedat symbolum Theodori, quod cum Nestorius credendum populis proposuit, suum fecit: in hoc autem manifesta confessio continetur. Accedat etiam Mercatoris de Paulo Samosateno testimonium, cum hæresim Nestorii a Pauliana discerneret: Nestorius, inquit, circa Verbum Dei, non quidem ut Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolaticum, potentiaque Dei efficax Verbum esse definiit; non consuetur tamen isem Nestorius de Verbo substantivo, ipsum Dei Filium naturaliter esse: sed dicit, argute quidem, quia non expresse, ab æternitate Filium non esse, sed Verbum tantum, quod in substantia Patris manens, Deus sit consubstantialis, quem Greci *ὁμοῦς* dicunt.

Sensit recte pariter de natura humana assumpta.

Ita Nestorius de Verbi divinitate; nunc de hominis natura. Integram a Verbo assumptam esse; non item carnem, vel anima ipsa sensitiva carentem, quod Ariani; vel mentis expertem, quod Apollinarius volebat, non apertis tantum verbis demonstravit, sed factò maxime, cum Apollinarii Atique hæc in parte confessionem contineret vnionis hypostatice defensoribus, id est, catholicis obiect. Perinde ac si substantialem naturarum vnionem cogitare nemo posset, nisi qui Verbum aut animæ totius, aut mentis saltem vice fungi diceret.

Quam calumniam ut propulsaret Cyrillus, cum rectæ fidei normam Theodosio traderet, totam scripsit a Verbo naturam hominis assumptam, ut tota sanaretur. Cumque suam Memnonique Ephesi fidem descenderet, Arium Apollinariumque & Eunomium damnare libello dato coactus est.

Hanc Cyrillo calumniam Andreas Samosatenus Orientalium nomine fecerat. Fecerat & Theodoretus, Cyrillum criminatus suis anathematismis in hæreticas & blasphemias voces erupisse, extinctamque dudum Apollinarii inanem simul impiamque doctrinam renovasse.

Nec Cyrillo tantum ille, sed omnibus quoque synodi Ephesinæ Patribus, modestiæ oblitus sui que, id criminis imponebat: nam cum iræ impotens propter damnatum Nestorium suum adversus sacrosanctum concilium virulentum stylum stringeret, sanctos fidei magistratos ita compellat: Tantum valuit invidia, cui vos mancipastis, ut quæ olim per unum aut duos, & hos latentes, Apollinarius loquebatur, hæc nunc per multos Ecclesiæ præfules, congregationibus Ecclesiarum sacris exhibeat; & tales herba per pa-

Lib. 5. Penta-legi.

Nn iij

propter

ca cunctis a divinitate concepti sunt, pars circa

quædam idem nonis partes per inatum alii, vel a catholicis

mysterio, per excessivitate mod trinitatis erat, re distincta

scum Sa- Per defecta ia naturæ i Dei, sed pene firmo faceret ram famonem, sed Deo

gma san- Dogma personæ personæ unitatis se

apli sunt Apelles, Manichæi, qui captem

1 huma- Dogma tri con-

iter per r. illi, admittuntur

is duas Catholicum se intur,

perui. Contra p. n., sed : Paul- dulto &c. in tri- cruce

stores gregibus fferantur, luporumque morsus rectorum ministe io rationalibus ovibus insigantur: & qui in duabus aut in tribus civitatibus, extra murorum septa, paucos alloquebatur, quos etiam variis canticis seducebat, nunc iste per vos in mediis tripudii urbibus: ejus enim predicatio errores, & vocum novitatibus decoramini, reparantes ejus blasphemiam, qua jam fuerat consumpta temporibus.

§. III. Quid Nestorius senserit de vnionis naturarum inceptione & duratione.

Recte senserit de tempore, quo primum extitit vnio, idque probatur pluribus ipsius testimoniis.

UT de vnionis extremis duobus Nestorius ab Ecclesie sententia non recessit, ita nec Ecclesie oppositum quiddam sensit de tempore, quo vnio vel primum extitit, vel duravit deinceps, vel duratura est: sensit enim extitisse jam tunc cum operaretur Spiritus sanctus in vtero Virginis, Verboque templum edificaret, id est, in ipso hominis conceptu. Id vero tam aperte tamque frequenter tradit, vt mirari satis non possim hominum aliud Nestorio tribuentium sententiam.

Sermone 1. num. 5. & 6.

Sermone 111. Quis autem secundum substantiam ejus (Mariæ virginis) erit similis? Is sine dubio, qui Spiritus sancti officio extitit. Quod enim in ea natum est de Spiritu sancto est, cum quo indefinenter erat Verbum Deus. Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in vtero Virginis est, inseparabiliter omni tempore sociatus est.

Sermone 4. num. 4.

Sermone 1v. Neque Deum oportet dicere nude & vicumque generatum, nemo enim, qui se est antiquior, generat: nec iterum humanitatem nudam profectum est, sed humanitatem conjunctam Deo esse generatam.

Sermone 5. num. 5.

Sermone v. Vt igitur mulier corpus parit, sed Deus animam tribuit, neque ideo mulier dicitur anima genitrix, quia peperit animatum, sed potius hominis genitrix: sic quoque beata Virgo, est peperit hominem, simul cum illo pertransiit Dei Verbo, non ideo est Dei genitrix. Et postea: Vide quid accidat, hereticæ, non in video nomen Virgini Nestorix: fateor enim reverendam esse eam, qua receperit Deum, per quam transierit dominus omnium; per quam iustitia sol illuxerit: Deus enim erat Verbum, & cum homine conjunctum, & in cohabitans. Sed porro suspicor plausum. Quomodo hoc quod dixi, transierit, intellexistis? Non dixi pertransiit, pro eo quod est genitrix: non enim ita facile mea sententia obliuiscor. Transiit Deum per Virginem Nestorix a Scriptura perdoctus sum: natum non edolui sum.

Sermone 11. num. 3.

Sermone x111. Qua est autem ista, (scientia pietatis) nisi *ἰσχυροῦς*, & consubstantiva diuine Trinitatis, & assumptis hominem diuine nature, & in virgineo vtero carnis suscepta, &c. Et postea: Summa voce proclamo, quoniam sancta Virgo & Dei est, & hominis genitrix; genitrix quidem Dei, propterea quod templum, quod in ea creatum est, vnium est diuinitati, &c.

Num. 5.

Quid quod epistola 1. ad sanctum Celestinum, natam ait humanitatem conjunctam Deo per spiritum: & anathematismo 1. ab ipsa conceptione copulationem habuisse. Quid plura? Vox ipsa Nestorix, quam vbique ingerit, rem aperte conficit: si enim Virgo Christum peperit, Deus & homo in ipsius vtero conjuncti sunt. Quando quidem Christus Nestorio est ad vnium *ἰσχυροῦς*, & conjunctum diuinitatis instrumentum.

Epistola 1. ad sanctum Celestinum.

Et vero Theodorus ipse magister Nestorii tradit in symbolo, Verbum suscepisse hominem virtute & potentia Spiritus sancti in vtero Virginis figuratum, eumque sibi inenarrabiliter copulasse: quod apertius exponit in libro ad baptizatos, cum ait: *Occulte eidem creator copulatus est; non aberat, cum formaretur; non diuidebatur, cum nasceretur; &c.*

Hanc magistro Theodoro doctrinam accepit.

Non longius aberavit Nestorius a veritate de perpetuo naturarum nexu, id est, qui neque hactenus sit interruptus, nec vnquam postea dissolvendus. Nam & humanitatem vocat *in-spoliabile vestimentum diuinitatis*, & incarnatione deitatis vnionem asserit incommutabilem ac semper manentem: & hominem dicit perpetuum diuinitatis possessorem, & cum ipso indefinenter esse Verbum Dei: & in Marcellum Galatam aliter sentientem gravissima oratione invehitur. *Omnium dominus indutus est nostram naturam, nunquam spoliabile scilicet deitatis vestimentum, inseparabile indumentum diuina substantia, speculum domini omnium, quod cum natura dignitatem propriam perdidisset, tametsi decies milies irascatur audiens Marcellus, non ad vsum naturalem accepit hoc vestimentum, sed in sempiternum, vt ad dexteram sua diuinitatis faceret considerare; nihil sine isto suo vestimento videntibus donat: non iudicat mortuos sine isto; vnium esse voluit cum isto diuinitatis sua regnum.*

Redescens de perpetuitate vnionis.

Serm. 11.

Serm. 7.

Serm. 6.

Serm. 12.

num. 3.

Ex his, que hactenus exposita sunt, liquido constat, questionem a Nestorio motam omni ex parte pertinere ad vnionis genus sive modum, quo ambæ in Christo nature copulantur. Nam cum vnionem naturarum in controuersiam adduxerit, quod omnibus notum est; cumque partes catholicæ de vnione ista dogmatis quinque omnino extiterint, vt antea ostendimus; & in quatuor prius expositis Nestorius Ecclesie confenserit, quod confectum est, restat vt de reliqua vna disceptaverit, id est, de genere, modoque vnionis, quam substantiam Ecclesia, Nestorius moralem diceret.

Quis staret questionis motæ a Nestorio.

Et vero Leontius, vt imprimis eruditus, & in dogmatibus peruidendis solers, vniversum ea de re bellum motum esse scribit, monetque tamen, non fuisse de vocibus controuersiam, sed de modo totius mysterii Christi, quod non simpliciter ex hac aut illa voce, aut ex quibusdam verbis approbandum est, vel improbandum, sed ex primis principis. Principia vero esse modum vnionis, secundum hypostasim & secundum vnionem. Primum Patres tradidisse; alterum hereticos, qui hac ratione ad vnionem induxerint.

Testimonium Leontii. Lib. 1. aduersus Nestor. &c.

CAPUT II.

Quæ fuerit hæresis Nestorii de genere vniõnis, qua amba in Christo natura copulantur.

Partitio rotius capituli.

Apertus fiat sensus Nestorii de questione, videndum primo, quibus illa, siue modis, siue verbis proposita sit olim, quasque ad regulas examinanda sint quorumcumque aliorum responsa, ut videatur, recte an fidei contraria. Tum quid Nestorius senserit. Postea, quibus verbis sententiam dixerit, seque ipse suo testimonio hæreseos conuincerit. Deinde, quæ Nestorii defensores afferant, ad infringendam vim testimoniorum adductorum. Tandem, quæ eisdem defensores adhibeant ad probandum, quod Nestorius re ipsa rectam fidem securus sit. Denique, quam infirma sint eiusmodi defensorum argumenta.

§. I. Quibus olim modis proposita sit questio de vniõne naturarum in Christo, quæque sit natura visque vniõnis gemine in controversiam adductæ.

Unica questio tredecim modis proposita.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

QUÆSTIO de genere seu modo vniõnis, qua diuinitas atque humanitas in Christo junguntur, et si vera vnica est: pluribus tamen siue modis, siue loquendi potius formulis, pro tempore & loco, proposita est.

Primo enim fuit, an tanta sit naturarum vniõ, ut Christus non sit homo tantum, sed et deus, homo deificatus.

Deinde, an Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, sit mera quedam voluntas, & deus, & cetera, &c. aut vera potius & conueniens naturarum duarum vnio.

Tertio, cuiusmodi sit vniõ, quæ naturas copulat admirabiliter in Christo; eine similis, quæ inter conjuges existit, an talis potius, qualis animam & corpus jungit in homine.

Quarto, dicine debeat singularis illa vniõ physica, an moralis tantum; substantiua, an affectionalis duntaxat; & cetera, an eorum vnio solum.

Quinto, verum per Incarnationem factum sit, ut Deus vere sit homo, & homo vicissim vere Deus.

Sexto, verum gemina sit in Christo persona, geminusque Filius & dominus; an vero Christus sit vere vnus.

Septimo, an diuina persona non tantum humanam naturam, sed personam etiam assumpserit, qua ratione homo vnus dicitur alterum assumere ad societatem, vel operis cuiuspiam, vel etiam vite.

Octavo, siue alius, qui ex Patre ante seculum genitus est, alius qui ex matre in plenitudine temporum.

Nono, verum duæ fuerint Christi natiuitates, vna æterna, qua processerit a Patre; altera temporalis, qua ex matre.

Decimo, an beata Virgo sit vere deipara, seu theotokos, an christipara tantum, atque etiam hominipara, id est, theotokos, aut christotokos.

Undecimo, verum Christus debeat dici homo deus, aut deus deus, deifer, aut a Deo latus; Dei, an Deus ipse.

Duodecimo, verum qui crucifixus est, Deus sit, an homo.

Denique, verum vnus de Trinitate passus dici possit.

Unam vero questionem tot modis esse propositam, nemo mirabitur, qui animo perpenderit, quæ subtiliter in scholis de aduersi seu contrariis & id est, de communicatione reciproca proprietatum inter naturas in Christo vnitas, disputari solent. Intelligit enim facile, quoties sit vnus quiddam ex duobus, toties quæ attributa singulorum sunt propria, (id est, Græci dicunt) vicissim communicari, non tamen temere, sed pro vnionis modo: nam si physica illa fuerit atque substantialis, non morales tantum proprietates, cuiusmodi sunt coli, dominari, auctoritate pollere, præstare dignitate, iudicium exercere, &c. sed etiam physica, ut nasci, pati, mori, &c. ita communes evadunt, ut, quod aiunt logici, etiam in recto prædicari valeant. Sin autem vnio fuerit tantum moralis & genitæ, communicantur quidem reciproce singulorum idiomata; non tamen omnia pariter, sed moralia in recto, ut loquuntur; physica in obliquo solum, si modo propria sit dictio.

Quæ regula scholarum duæ, partim exemplo conjugum ipsiusque hominis, partim ratione theologica demonstrantur. Nam cum vnio physica, seu substantialis, sit, ut aiunt, in vnitate hypothesi; neque hypothesi aliud quiddam existat, præter suppositum, id est, ut loquuntur Græci, vnus vnus deus, de quo omnia dicuntur: oportet ut cuncta sine discrimine attributa, siue physica fuerint, siue moralia, vni supposito tribui possint; in contrarium vero, cum vnio moralis non sit in vnitate hypothesi, sed vel affectus tantum, vel eorum, quæ ex affectu pendunt, id vnus præstare potest, quod sibi cognatum est, nempe ut attributa moralia communia evadant, sintque indivisa, atque ipsa indivisio verbis indicetur etiam recti casus; physica autem ita communicat, ut divisio simul significetur, quod sit relativa, seu obliqua prædicatione.

Si ergo amba Christi naturæ nexu substantiali in vnitate hypothesi Verbi conveniant, necesse est, non tantum ut vna existat Dei hominisque dignitas, vnaque auctoritas & veneratio, &c. sed etiam ut Deus vere dicatur homo, & homo vicissim vere Deus: ut Deus & de Virgine natus sit, & passus in carne, & crucifixus, & mortuus, &c. Sin autem amba, quas dixi, naturæ inter se affectu solo seu genitæ conjungantur, oportet vnâ esse quidem Dei hominisque venerationem, vnâ dignitatem & auctoritatem, propterea quod homo propter Deum colitur, &c. Fieri tamen non potest, ut communicentur idiomata, quæ

XI.

XII.

XIII.

Ratio tot modorum.

Regula obseruanda.

Regula.

Quæ regula probatur.

tam Celestis... junctam Deo... ab ipsa con...

er Nestorii... in vtero... enarrabitur...

a veritate... qui ne... tam postea...

nostram... deitatis... divina...

liquido... n omni... nodum...

& in... te reli... mo... clesia,

ss, &... um ea... itaque...

impli... ver... ed ex... odum...

physica dicuntur, nisi oblique : qua ratione, nec homo dicatur Deus, sed Dei templum, statua, instrumentum, vestis, &c. nec Deus pariter proprie sit homo, sed hominis duntaxat inhabitator, &c.

Ex his demonstrantur modi proponende questionis.

Ex his quae modo dicta sunt, nemo non facile videri, omnes proponende questionis modos in id vnum recidere, quod aiebat Leontius, an vnio naturarum facta sit *κατὰ φύσιν*, an *κατὰ ἄλλο*.

Quae sequuntur ex vnione substantiali.

Si enim vnio prioris modi fuerit, oportet vt Christus non sit homo tantum, sed vere Deus; non *ὑποφύσει*, sed Deus ipse: vt Incarnatio non sit mera *ὑπόστασις*, sed vera *ἕνωσις*: vt naturarum vnio similior sit ei, quae animam corpori copulat, quam quae conjugem conjugit: vt ipsas quoque substantias vniat, non affectus tantum: vt naturas jungat, non personas: vt vnus existat Dei Filius, vnusque omnium dominus, idem ante secula natus, qui in tempore, idem geminam sortitus nativitatem, idem crucifixus, qui Deus: vt denique beata Virgo tam vere sit *Θεοτόκος*, quam quaelibet femina sui filii parens.

Quae ex morali sola.

At si vnio posterioris modi extiterit, id est, *κατὰ ἄλλο*, oppositum evenire necesse est, vt Christus sit Dei quiddam proprie, atque *ὑποφύσει* tantum, non item natura Deus: vt incarnatio sit mera *ὑπόστασις*: vt copulentur naturae tanquam conjuges, duarumque persona sit vna moraliter, gemina physice: vt duo vere sint filii in Christo, vnus adoptione, alter natura: non idem sit natus in tempore, qui ab aeterno: non idem proprie crucifixus, qui Deus: vt nullus de Trinitate sit passus, nec Deus factus pontifex & apostolus confessionis nostrae: vt beata Virgo dici non debeat proprie *Θεοτόκος*, sed ad summum *Νεστοριανός*.

Demonstratur item, qua arte Cyrillus anathematizans scripsit.

Isai. 7. v. 14.

Ex his etiam apparet admirabile artificium, quo Cyrillus suos scripsit anathematizatos, singulis Nestorianae haereseos capitibus contrarios: qua de re, est futurus est alius dicendi locus in dissertatione consequente, observandum tamen obiter, in primo anathematismo, Cyrillum respondere ad questionem, qua ratione sua *ἔτατε* disceptabatur, occasione variorum Isaiæ, quod in ore omnium versabatur: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Utrum scilicet qui Emmanuel dicitur a propheta, vere sit Deus; & Virgo, quae peperit Emmanuelem, vere sit *Θεοτόκος*.

Demonstratur denique regula, ad quam examinatur scribentium de questione fides.

Exinde tandem conficitur regula, ad quam examinari certo possint vnuscujsque scriptoris dicta, vt constet, recte ille sentiat, an secus de vnione naturarum in Christo, vel, vt olim aiebant, de vnitate Christi. Videndum enim, an idiomatica physica Dei de homine, & hominis de Deo proprie dici neget, aut concedat. Si neget, vnionem moralem solum agnoscit, qualis est Deum inter & sanctos, facit Christum solum hominem, &c. Si concedit, proprioque sensu accipit verba Evangelistae, *Verbum caro factum est*, id est, incarnatione factum est, vt vere Verbum sit homo, recte sentit de Incarnationis mysterio.

Quam certa sit haec regula.

Haec autem regula, neque fallax videri potest, neque dubia, quantumvis supponere videatur, *ἀνθρώπινος* leges perspectas fuisse auctori, cuius scripta vocanda sunt ad examen; & quamvis leges illae, nec subtilitatis parum habeant, nec ab vnquoque facile intelligantur,

atque ita potuerint a scriptore ignorari: haec, inquam, regula neque fallax est, neque dubia, cum *ἀνθρώπινος* leges neminem, saltem qui doctos inter vtrumque censetur, latere queant, quatenus faciunt ad intelligendum quaestionis, qua de agitur, statum. Varius enim proponenda modus pendet omnino ex aliqua communicationis idiomatica intelligentia. Quomodo vero, quibus impositum est alios docendi munus, Episcopi, presbyteri *κατὰ φύσιν*, rerumque divinarum tractatores ignorent statum quaestionis, de qua, & ad populum dicere, & in colloquiis disceptare debeant? praesertim si illa quaestio nec recens agitur, nec parva animorum contentione, cuiusmodi Nestoriana fuit, qua ducentos fere rotos annos ante Nestorium episcopum, qua Conciliorum definitionibus, qua libris, qua disputationibus, a doctissimis quibusque Ecclesiae viris, in omnem partem vexata est.

§. II. Quid de quaestione Nestorius senserit.

PERPENSIS attente omnibus, quae capite praecedente exposita sunt, promptum est exponere, quid re ipsa Nestorius de Incarnatione, id est, de conjunctione Verbum humanae naturae senserit, quantumcumque, vt erat dissimulandi mirus artifex, verbis ad illudendum factis mentem tegere conatus sit.

Theodori nempe Mopsuesteni, quo magistro vsus est, opprime apprime adhaesit, vt ipsius non sententias modo, sed verba etiam saepe mutuatus sit. Quare vnionem naturarum negavit esse hypostaticam, qua sit vt homo dicatur Deus, & Deus homo, id est, vt physica hominis idiomatica Deo tribuantur, divina homini. Admisit moralem & *κατὰ φύσιν*, quae communicare potest homini idiomatica Dei moralia, physica non potest, nisi *κατὰ φύσιν*, id est, vt loquantur, in obliquo casu.

Affirmavit igitur dominicae dispensationis Incarnationis mysterium, in eo totum consistere, quod Verbum Patri substantialitè de caelo, propter hominum salutem, & descenderit in hominem, quem in vtero Virginis Spiritus sanctus formavit: & in hoc homine habitaverit, quasi Deus in templo: & eodem se homine, vel tanquam speculo videndum praebuerit, vel quasi simulacro representaverit: & quod hominis personam induerit, ipsoque velut instrumento vsus sit, perinde fere ac spiritus, sive nequam energumeno, sive bonus assumpto corpore, vti solet.

Atque hinc dominicam dispensationem, quam malebat *ἕνωσις*, ἀποστειναι *μετὰ ἕνωσιν*, etsi aliquando non abstinuit ab hac voce, appellabat modo *ἕνωσιν* modo *ἕνωσιν*, ἀλλὰ *ἕνωσιν*, & *ἕνωσιν*, id est, inhabitationem, inductionem, assumptionem, inoperationem, & adaptationem, ac quasi commixturam: quae voces (sin minus excludant *ἕνωσιν* κατὰ φύσιν) certe catholico sensu vsurpari possunt, & a Patribus revera vsurpatae sunt: sin autem *ἕνωσιν* praedictam rejiciant, solumque inhabitationem, solumque inductionem, & assumptionem significent, propria sunt Nestorianae impietatis verba & veluti symbola.

Haec etiam causa extitit, cur diceret, hominem coli quidem ab angelis, nobisque adorari, sed cum Deo tantum, id est, coadorari: sic enim propter

Nestorius tam admittit vnionem naturarum moralem.

Incarnationis ipsi mera *ἕνωσιν*, vel *ἕνωσιν*, vel *ἕνωσιν*.

Incarnatio, *ἕνωσιν* μετὰ ἕνωσιν.

Homo non adoratur, sed coadoratur.

in omnes creaturas auctoritate. De primo argu- mento futurum est sequens caput, secundum quomodo tractaret, ex his quae mox dicentur, apertum fiet.

Observatio 11. Nominē passionis totel. liguntur omnia dissecta- nea corpori & animo.

Observandum igitur secundo, passionis nomine significari omnia, quae accidunt homini, contra corporis animique convenientem affectionem, ut lassitudo, sitis, fames, tristari, mori, crucifigi, &c. Quare vbi quae Nestorius Verbum Dei negat proprie passum, negare simul censendus est reliqua omnia, quae passionis vim habent, ejusque genere continentur; & vicissim quoties vnum ex dictis asserit repugnare incarnato Verbo, toties alia quoque omnia repugnare affirmat: quod praemonendum fuit, ut testimoniorum pondus, pro eo ac oportet, aestimari possit.

Probat Nestorius, Deum non esse passum.

Sermone 1. Incarnatus est quidem Deus, sed non mortuus; sed illum in quo incarnatus est, suscitavit.

Sermone 1. num. 2. Serm. num. 7. Rem. 5. v. 10.

Sermone 11. Quod in natiuitate ex Christi genitrice Virgine, diuina scriptura ponat filii nomen, declarauimus. Audi iam & in morte. & vultu, sicut tandem Dei nomen positum est, ut passibilem Deum inducamus. Cum inimici essemus, inquit, reconciliati sumus Deo, per mortem filii eius; non dicit, per mortem Dei Verbi. Et postea: Quis autem veniet? Videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli cum gloria multa. Et quod maius est, ante Apostolos Prophetam manifestius venientem ostendit, & clamat de Iudeis dicens: Videbunt, in quem compungerunt. Quid igitur illud compunctum est? Latus. Latus vero non est Dei, sed hominis.

Num. 10. Matth. 24. v. 10.

Zachar. 12. v. 10.

Serm. 3. sub pñ.

Sermone 111. Quoniam vero, si dixissent: (Patres Niceni) Creditimus in vnum Deum Verbum; futurum erat, ut morti diuinae naturae iri- bueretur: ideo nomen accipiunt commune, nempe IESUS CHRISTUS, ut & mortuum illum significarent, & illum non mortuum. Itaque perinde ac si quis dicat: Ille homo est mortuus, quamuis anima sit immortalis; tamen quia nomen dixit, quod significat duas naturas, & corpus quod moritur, & animam immortalem, ideo nihil est periculi in ea voce: vtrumque enim vocatur homo, & corpus, & anima. Ita igitur etiam magnus ille chorus de Christo dixit.

Serm. 4. num. 1. num. 7.

Sermone 14. Ego natus & mortuum Deum, & sepulchrum adorare non queo. Et postea: Numquid Verbum Deus surrexit a mortuis? Si autem viuificator mortificatus est, quis erit qui consecrat vitam?

Serm. 5. num. 7. 2. Cor. 13. v. 4.

Sermone 5. Audiamus beatum Paulum aperte clamantem, quisnam sit ille crucifixus. Audi igitur apertissime eius vocem: Etenim crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Si crucifixus est ex infirmitate, quis infirmatus est, haereticus? Illene Deus Verbum?

Serm. 6. num. 9.

Sermone 11. Cur igitur diuersa sententia a Paulo? Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno commiscens, passibilem pontificem facis?

Serm. 7. num. 3.

Sermone 11. Mortalem enim viuificatricem deitatem appellant, & in theatricas fabulas Deum Verbum audent deducere, tanquam idem sit pannus involutus & mortuus. Proh nefas! ut Dominus Christus in nos benignitatem suam extenderet, periclitatur apud eos de deitatis dignitate decidere. Et postea: Non ipse mortuus est, qui viuificat: qui enim subsistere? qui mortuum suscitaret? Venit homines mortuos suscitare: nam ipse mortuus inuenitur auxilium ferre iacentibus; non ipse, tanquam iacens, auxiliis inops esse. Et

Num. 6.

paulo post: Non ergo mortuus est Deus, sed suscitavit. Et: Nam etsi omnem omnino simul novam scripturam perscrueris, non apud eam usquam inuenies, mortem Dei esse; sed eam scriptum est, aut Christo, aut Domino assignari. Et: Nec Dei Verbi mortem nos annuntiamus, cum Domini corpore & sanguine paschimur: Dei enim natura sacrificium suscipit, non ipsa sacrificio immolatur; nec propheta Deus est, sed dator propheta. Et: Quid Dei nomen deputas morti, quod a diuina scriptura nusquam in mortis commemoratione profertur? Quid Paulo clamante cum audias: In viro, in quo definit Deus, suscitans cum a mortuis; tu natam & mortuam inani imaginatione iudicis deitatem? Et tandem: Si hereticus tibi ex persona ecclesiastica mortuum Deum tuum exprobrauerit, iratus tu ad dictum reclama: Deus est, qui suscitavit de mortuis pastorem ovium magnum; non ipse mortificatus est, & subleuatus.

Num. 7. Num. 49. Num. 41. Num. 43. Num. 45. Num. 47. Num. 49. Heb. 11. v. 16. Epist. ad S. Celestinum. Num. 13. Nam. 16.

Epistola 11. ad S. Celestinum. Hujus autem familiaritatis nomine affricare & conjuncta carnis proprietates; generationem scilicet & passionem & mortalitatem, Deo tribuere, aut errantibus gentilitatis, frater, est sensus aut mente capis Apollinaris & Arii, aut reliquarum pestium hereticarum, & his aliquid pejus: necesse est enim huiusmodi homines, attritos familiaritatis nomine, & lallationis socium propter familiaritatem, & etatis, quae paulatim accessit, incrementorum participem Deum Verbum facere & passionis in tempore, ex timiditate auxilii angelici indigentem. Taceo circumcissionem, & sacrificium, & sudorem, & famem, quae quidem carni pro nobis evenerunt: haec tamen cum illi coniunguntur, etiam adoranda sunt; in deitate autem ista, & iam mendaciter accipiuntur, & nobis tanquam calumniatoribus iustas damnationis causas important.

Legendi eandem in sententiam sermones alii tres, v. 111. ix. & x. Post haec autem, quae protulimus, potestne alicui dubium relinqui, quia Nestorius hanc propositionem, DEUS EST PASSUS, falsam esse contenderit: Quare nunc de altera, DEUS EST NATUS, eadem methodo videndum.

Observandum igitur tertio, NATI DEI nomine comprehendi omnia penitus, quae ortum, vel antecedant, ut in utero gestari, mensuram numero formari, &c. vel consequantur, ut pannis involvi, lactari, &c. vel crescere, bimestrem aut trimestrem esse, proficere aetate, & cum sermo sit de Verbo diuino, duas subiisse natiuitates, ac parentem habere feminam. Demonstraverimus ergo clare negari a Nestorio, quod Deus dici possit natus, si vel vnum de praedictis rejectum ab ipso, ostenderimus.

Epist. ad S. Celestinum. Num. 13. Nam. 16. Probat Nestorius non posse dici Deum natum. Serm. 1. num. 6. & 7. Serm. 3. num. 4.

Sermone 1. Habet matrem Deus: ergo excusabilis gentilitas matris diis subinrodans. Paulus ergo mendax de Christi deitate dicens: auctorem, & esse Iudaeorum. Non, vir optime, Maria peperit Deum, &c.

Sermone 111. praeter alia plurima. Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in utero Virginis est, inseparabiliter omni tempore sociatus est. Aliud est autem dicere: Cum illo, qui natus est, manet; & aliud, illum, qui cum nato manet, hunc esse, cui ut nasceretur, mensuram opus fuisset curricula. His reclamavit palam Eusebius adhuc laicus,

in Ecclesia, ipsum ante saecula Verbum, etiam secundam subisse nativitatem, secundum carnem, & ex muliere, tamque pio, sed audaci clamore commovit cœtum, cumque scidit in contraria studia. Verum a Nestorii factionis disceptus esset, ne quicquam obstantibus bonis, nisi Nestorius tumultuantium compressisset strepitum, tumque Gaudeo, dixisset, vestrum aspiciens zelum: indidem enim perspicue coargui possunt, quæ ad infelici homine sunt sagittose dicta. Nam quorum due sunt generationes, eorum duo sunt filii necessario est. Sed Ecclesia unum agnoscit filium, ipsum Dominum Christum. Et postea, cum de patribus Nicænis locutus esset: Nusquam dixerunt, NATUS EST. Cur putamus? Vt non duas nativitates introducerent divinitatis. Et iterum: Viderunt igitur, utpote scientes sanctarum scripturarum, quod si eum, qui incarnatus est, natum dixerimus, invenietur Deum Verbum Filium Spiritus sancti. Tandem: Secuti sunt Evangelistam; nam cum venisset ad iherosolimam, fugit generationem de Verbo dicere, & dixit Incarnationem, &c.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de Maria natum, primo omnium nobilitatem gentibus profertur dogmaticæ, atque exponens in medium, vituperandum id videndumque proponit. Statim enim paganus cum reprehensione accipiens, quia de Maria Deus est natus, inferret adversus christianum: Ego natum & mortuum Deum, & sepultum adorare non queo. Liquida autem dogmatis divisio ista est. Qui natus est, & per partes incrementorum temporibus eguit, & mensibus legitimis portatus in ventre est, hic humanam habet naturam; sed Deo sane conjunctam. Et statim: Divisionem igitur super hoc præcedentis magistri vade sum admiratus dicens: Qui ex muliere natus est, nec Deus nudus, nec purus homo, quia neque Deum oportet dicere nude & vicinque generatum; nemo enim, qui se est antiquior, generat. Et tandem: Dicit simpliciter: Deus est qui natus est de Maria. Statim hæreticus Arianus insert reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, Filium minorem Patre & creatum dicentes; quoniam apud vos etiam hoc in confessione est, Verbum Deum esse, qui natus est de Maria. Audi que idem Deus Verbum de se ipse testatur: Euntes renunciate fratribus meis: Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat; in eo autem, quod conjunctus Deo, nostra erat longè, quia Deus, substantia melior.

Sermone V. qui totus est de Deo nato & Virgine *θεοτόκῳ*. Vide quid accidat, hæretice, non invidio nomen Virgini *θεοτόκου*. Fateor enim reverendam esse eam, que suscepit Deum: per quam transferis dominus omnium: per quam justitia sol illuxerit. Deus enim erat Verbum, & cum homine conjunctum, & in eo habitans. Sed porro suspicor plausum, quomodo hoc quod dixi, transierit, intellexistis. Non dixi pertransiit, pro eo quod est genitus: non enim ita facile mea sententia obviscor. Transiisse Deum per Virginem *θεοτόκου*, a Scriptura perdoctus sum; natum non edoctus sum. Nusquam divina scriptura Deum ex Virgine *θεοτόκου* asserit natum; sed Jesum Christum, Filium, Dominum.

Sermone VII. Non per se ipsum Deus est, quod in vetero figuratum est: non per se Deus est, quod creatum est a Spiritu sancto.

Observatio VII. Observandum quarto, questionem de con-

junctione naturarum in Christo aliis alias, vt diximus, verbis propositam fuisse, illis cum federe cepit Nestorius, an Emmanuel esset vere Deus, & Virgo vere *θεοτόκος*. Unde ipse sermone. *A nobis, inquit, invicem frequenter sciscitantur, an θεοτόκος dicenda sit Maria, an autem ἀδελφωτόκος*. Et in epistola III. ad sanctum Celestinum, cum vellet exponere questionis solemnem statum: *Estimemus, inquit, duas sententias contrarias sibi stare, & harum altera hanc vocem proferat solum, θεοτόκος; altera vero illam solum, ἀδελφωτόκος; & utraque scilicet ad suam confessionem alteram trahat, vt si hoc non impetraverit, periclitetur de Ecclesia cadere, &c.*

Hinc etiam Dorotheus Anastasiusque, primi impietatis buccinatores, non alia verbo forma vsi sunt, quam ista, quæ ad questionem communem responderet: *Siquis Mariam deiparam esse dixerit, anathema sit.*

Imo Cyrillus testatur, univrsum fere certamen pro fide susceptum de eo fuisse, quod Virgo deipara affirmaretur: qua de causa Joannes Antiochenus cum literas amicas Nestorio scriberet, unum id ab ipso exigit, vt *θεοτόκος* diceret, & cum fidei suæ libellum daret, de Virgine primum *θεοτόκος* dixit, eaque veluti confessionis tessera catholicum se ostendere voluit.

Sed eximium est in hanc rem Pauli Emese- ni factum. Cum procuraret Ecclesiarum pacem Nestorii causa turbatam, suam in Ecclesia Alexandrina in infinita concione probaturus fidem, qua ratione tunc oportebat, post allatum Prophetæ locum: *Eccè Virgo in utero habebit, &c.* Erupit in hæc verba: *Parit itaque Dei genitrix Emmanuelem*. Tum populus acclamavit: *Eccè fides hæc est, Dei hoc donum est, orthodoxa Cyrille: istud audire quærebamus. Qui ita non loquitur, anathema sit*. Mox Paulus: *Peperit proinde nobis deipara Maria Emmanuelem; Emmanuelem autem, hoc est, Deum hominem factum. Nam Deus Verbum, qui ante saecula arcano ineffabilique modo ex Patre genitus est, novissimis temporibus natus est ex muliere.*

Quemadmodum igitur Athanasii temporibus, Nestorius aperte rejicit *θεοτόκος*, qui *θεοτόκος* fateretur, sic etate Nestorii, qui *θεοτόκος* aperte diceret, rectam fidem sequi videbatur: & e contrario, vt Arianis accensebatur, quisquis *θεοτόκος*, fateri nollet, ita & Pauli Samosatani partibus addicebatur, qui *θεοτόκος* rejiceret. Tam aperte porro rejicit Nestorius, quam qui apertissime.

Sermone I. *Audiant hæc, qui in dispensatione dominice innovationis cecati non intelligunt, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Qui, sicut modo cognovimus, a nobis invicem frequenter sciscitantur, an θεοτόκος dicenda sit Maria, an autem ἀδελφωτόκος*. Habet matrem Deus? Ergo excusabilis gentilitas matris diis subintroducens. Paulus ergo mendax, de Christi deitate dicens *ἀδελφωτόκος*, *ἀδελφωτόκος*, id est, sine patre, sine matre, sine generationis narratione. Non, vir optime, Maria peperit Deum. Quod enim de carne natum est, caro est; & quod de spiritu, spiritus est. Non peperit creatura eum, qui est increabilis, non recentem de Virgine Deum Verbum genuit Pater: In principio enim erat Verbum, sicut Joannes ait. Non peperit creatura creatorem; sed peperit hominem, deitatis instrumentum.

Sermone II. *Quoties igitur sancta scriptura dicitur, vel generationem Christi ex beata Virgine, vel mortem, nusquam Deum dicit, sed aut*

Questio, qua de agitur, Nestorii ætate ita proposita est, an Emmanuel vere esset Deus & Virgo deipara. Probatur ex lect. I. num. 6. Epist. 3. ad sanctum Celestinum, num. 3.

Facto Dorothei & Anastasii.

Testimonio Cyrilli.

Et Joannis Antiocheni.

Et Pauli Emese- ni.

Nestorius aperte rejicit *θεοτόκος*.

Serm. I. num. 6. & 7.

Ioan. 3. v. 6.

Ioan. 1. v.

Serm. 2. num. 2.

O o ij

st Deus, sed...
omino final...
non apud eam...
sed eam sci...
assignari. Et: Non...
tiamus, cum...
ur: De enim...
sacrifici im...
ed datur pra...
us morti, quod...
commemora...
te cum an...
is, suscitans...
minuam ima...
m: Si hæc...
tum Deum...
dictum re...
nortuus pa...
rificatus est.

us autem sa...
illa carnis...
affectione...
nis gentili...
epis Apol...
um hæreti...
est enim...
ritatis no...
imilitaria...
increment...
& passio...
ngelici in...
ificium, &...
i pro no...
unguntur...
ista, &...
tanquam...
is imper...

iones alii...
quæ pro...
ui, quia...
157...
arcunone...
tm me.

DEI Observat...
quæ or...
ti, men...
mine comp...
hedonant...
quantur...
omni quæ...
narration...
subiisse...
am. De...
storio...
um de...
us.

Probat Nestorius...
u. Pan...
dicitur...
Deum dicitur...
Maria...
num. 4. & 5.

Verbum...
in illa...
num. 4.

in im...
mensis...
infund...
est...
et esse...
riculo...
aicus.

Christum, aut Jesum, aut Dominum, &c.

Sermone 111. Et Ariani quidem, tamesi manifestate paterna deitatis Verbum Deum minorem delirent, non tamen novellum fatentur: hi autem eum etiam beatae Mariae secundum, eaque posteriori esse pronuntiant, & temporalem matrem opifici temporum divinitati consignant, &c. Et postea: Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in vera Virginitate est, inseparabiliter omni tempore sociatus est, &c.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de Maria natum, primo omnium nobilitatem genibus profuit dogmatis, &c.

Sermone V. qui totus est adversus *Θεοτόκον*, objicit sibi catholicorum rationem. Si Deus est, Christus, inquit, & Christus ex beata Maria est ortus, cur Virgo non est Dei genitrix? Nihil occulto, quod ab illis objicitur. Nam veritatis amator, omnia quae a falsitate dici possunt accepta, sibi objicit. Tum respondet: Formatur in vitro infans, sed quoad figuram acceperit, nondum habet animam: at ubi figuratus fuerit, iam anima infertur a Deo. Ubi igitur mulier corpus parit, sed Deus animam tribuit; neque ideo mulier dicitur anima genitrix, quia peperit animatum, sed potius hominis genitrix: sic quoque beata Virgo, etsi peperit hominem, simul cum illo pertransiente Dei Verbo, non ideo est Dei genitrix: non enim Verbi divinitas a beata Virgine initium cepit, sed erat natura Deus. De beato Joanne Baptista praedicatur a sanctis Angelis, implendum esse infantem Spiritu sancto, adhuc ex vero matris suae; atque ita beatus Joannes Baptista Spiritum sanctum habens eductus est. Quid igitur? Appellabimus ipsam Elizabeth Spiritus genitricem? Huc animam refert, ac si qui in vobis fuerint, qui ad ea, quae dicuntur, tanquam ad inaudita & insolita morvantur, veniam date illorum imperitiis.

In epistola I. ad sanctum Celestinum. Sed & Virginitatem *Θεοτόκου* ausi sunt modo quidam dicere: hanc vero *Θεοτόκον* vocantes non perhorrescunt, quando sancti illi, & supra omnem praedicationem Patres per Niceam, nihil amplius de sancta Virgine dixisse leguntur, nisi quia Dominus noster Jesus Christus incarnatus est ex Spiritu sancto, & Maria virgine. Et postea: Taceo scripturas, quae ubique Virginitatem matrem Christi, non Dei Verbi, & per angelos, & per apostolos praedicant. Propter quae quanta certamina sustinuerimus, a summo sanam praecedentem docuisse beatitudinem tuam, hoc quoque attendentem, quod non frustra certaverimus; sed emendati sint gratia Domini multi ex his, qui perverbi erant: discemes a nobis, quia debet esse parienti *Θεοτόκου* nativitas; quia Dei Verbi commixtura nulla est cum homine, sed unio creaturae & humanitatis dominicae Deo conjunctae ex Virgine per Spiritum. Siquis autem hoc nomen *Θεοτόκου*, propter natam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parientem proponat; dicimus quidem, hoc vocabulum in eam quae peperit, non esse conveniens: oportet enim veram matrem de eadem esse essentia, quae est ex se natum; ferri tamen posse propter ipsam considerationem, & quod solum nominetur de Virgine hoc Verbum, propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa: non quia ipsa sit mater Dei Verbi; nemo enim unigenuum se parit.

Epistola I. ad sanctum Celestinum num. 4. 5. 6.

Et in epistola I. ad sanctum Cyrillum. *Προβ. Ep. I. ad S. Cy.* dominice dispensationis, non divinitatis Christi, sed humanitatis ejus, passio & nativitas traditur, ut secundum liquidissimam rationem convenientius ac apertius sit. sanctam Virginitatem, non genitricem Dei, id est, *Θεοτόκον*, sed Christi genitricem, id est, *Χριστοτόκον*, vocari.

Ex his perspicuum est, a Nestorio *Θεοτόκον* non verbo tantum rejectam, sed multiplici quoque ratione.

Nam contendebat primo, sine regula, vel Scripturae, vel traditionis, loquendum non esse; *Θεοτόκον* vero neque scripturam sacram, neque concilium Nicenum, neque alia quaecumque meminisse.

Deinde, confessionem *Θεοτόκου* gentilitati favere, matres diis suis subintroducendi.

Tertio, hac eadem opinione mendacem fieri Paulum, qui dixisset, Christum esse *αυτογενεα* & *αυτογενη*.

Quarto, id totum pugnare cum Verbi incorporeitate, incommutabilitate, aeternitate, & consubstantialitate cum Patre. Nam quod de carne est, inquietat, caro est; & quod Virgo gessit, creatum est a Spiritu sancto; & nemo antiquiorem se parit; & quisquis paritur, parienti est *επιγονος*; & omnis mater consubstantialis ei est, cujus mater dicitur.

Quinto, hanc ipsam opinionem pugnare secum, dumque Deiparam astruit, negare Christi matrem. Si enim, aiobat, non hominis natura, sed Deus Verbum erat, quem illa pariebat; quae peperit, nequaquam mater ejus, qui natus est, invenietur; quomodo enim aliqua fiet ejus mater, qui a natura genitricis est alienus?

Sexto, eos qui *Θεοτόκον* praedicant, pejus Ariani delirare: Ariani enim, tamesi Verbum Deum paternae deitatis majestate minorem faciant, non tamen novellum fatentur. Hi autem *Θεοτόκον* esse pronuntiant, & temporalem matrem opifici temporum divinitati consignant.

Septimo, illos ipsos *Θεοτόκον* defensores, excellentiam Incarnationis, dogmaticae nobilitatem genibus praesentatam traducere, risuque ac calumniae exponere; imo & Ariani in eo favere, quod catholicorum argumenta infringant.

Octavo, sentire cum Ario & Eunomio, atque Apollinari, qui *Θεοτόκον* appellationem inchoare studuerunt, ut facta mixtione, duabusque naturis minime distinctis, nihil ex his, quae viliora sunt, de humanitate dictum acciperetur, ac locus illis jam adversus ipsam divinitatem pateret, tanquam omnia de uno dicerentur, non ratione dignitatis ex ipsa conjunctione consequentis, sed ipsius ratione natura.

Nono, posita confessione *Θεοτόκου*, consequens esse, ut dicatur primo ipsamet deitas ex Virgine nata; deinde mulier quaelibet animae filii genitrix; denique Elizabeth Joannis patris in *Λουκ. 1. 42.* quae tria manifeste sunt, vel impia, vel impetitia plena. Ea vero consequi consuebat ex eo, quod Virgo hominem, cui juncta erat divinitas; mulier filium, qui a Deo animam accipit; & Elizabeth Joannem jam inde a matris vtero impletum Spiritu sancto, in lucem edidit.

Decimo tandem, Virginitatem dici non posse *Θεοτόκον*, quia Christum peperit, in quo erat Verbum Deus; nisi dicatur pariter & Patrem

Decem argumentis ad id efficiendum vitur.

Num. 4.

Serm. 1. num.

perisse, & Spiritum sanctum, quoniam ambo quoque in Christo erant, cum sint etiam in quibuscumque iustis; imo si *Θεογονία* vocetur, & non *Λεγογονία*, satis ipsa voce prodi, quod non vnus personæ genitrix dici debeat, sed totius Trinitatis, qui Deus est.

Conueniatur defensor Nestorii.

Observatio v. Deus per incarnationem factus est pontifex, &c. Num. 7.

Heb. 3. v. 1.

Id impognat Nestorium. Serm. 6. toto.

Serm. 6. num. 9. & 10.

Quomodo Nestorium sui patroni contra hæc tueri conentur.

Est impetus, hoc in loco interrogare Nestorii patronos, & Albertinum præcipue, qui eruditus videri vult, sintne hæc hominis improbenter lapsi, an meditati quæ diceret. Sintne hæc argumenta decem incongruantis alicujus, cui vox vna exciderit; an maligni contradictoris qui multa commentatione singula rei adjuncta perpenderit. Sitne denique linguæ vitium æstu abrepta, tam artificiosa oratio, aut animi potius sibi vbiq; similis, semperque in instituto constantis.

Observandum quinto, cum Proclut, in oratione panegyrica, de vero Virginiis exclamans dixisset: *O templum, in quo Deus factus est sacerdos, non naturam commutans; sed cum, qui secundum ordinem est Melchisedech, propter misericordiam indutus!* Dicit Nestorium non tantum offensum fuisse, sed impatientiam quoque temporali oratione prodidisse; imo postea, cum redidisse debuisset ira, sermone v. i. expositis Pauli verbis: *Considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum;* graviter in Procli sententiam inuictum esse, perinde ac si omnes pontificis proprietates, ab Apostolo tam diligenter conquisitæ ac expositæ, diuinitatem Verbi, etiam incarnati, non decerent.

Sermone igitur v. i. *Apostoli nomen, in Christo audientes, Deum Verbum male intellegunt apostolum esse; legentes item pontificis vocabulum. Deum esse imaginatur pontificem, miram dementia!* Quis enim *Apostoli officium audiens, non statim videat hominem demonstrari? Quis summi sacerdotis nomen audiens, diuinitatis naturam ad sacerdotis ministerium vocet?*

Tum enumeratis pluraquam quatuordecim notis pontificis illius, de quo Paulus loquitur, postquam singulas argumentatus est, orationem colligens. *Hic ille, inquit, cum Aose, quoad duccendi exercitus typum comparatus; ille semen Abrahæ vocatus, ille per omnia similitis fratribus, ille tempore factus pontifex, ille per passiones consummatus, ille qui in quo passus est, ipse tentatus, potest tentatus auxiliari; ille secundum ordinem Melchisedech pontifex appellatus. Cur igitur diuersa sentis a Paulo? Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno commiscens, passibilem pontificem facis? Cum sit igitur nobis hic solus pontifex, & condolens & cognatus, & firmus, de ejus fide nunquam depellamini: ipse enim vobis ex promissa benedictione, ex semine Abrahæ missus est, v. pote pro se, & pro suo genere corporis sacrificium offerens.*

Tot testimoniiis tamque manifestis non cedunt, quibus placuit Nestorium aduersus Ecclesiæ iudicium defendere; sed conatur primum infirmare vim argumentorum, quæ modo adhibita sunt. Tum producant testes, quorum auctoritate probent, Nestorium reipia pro veritate stetitisse, soloque verbo lapsam esse. Denique videntur sibi posse aperire lapsus causam, accensum nempe fidei studium, & inflammatum ardorem in Apollinaristas atque Arianos, in quos cum nimio, vt erat solitus, in omnes hæreticos abreptus esset æstu, neque modum loquendi tenuerit, neque voces temere prolatas,

præ impatientia dedecoris, corrigere voluerit. Tria hæc sigillatim ad examen vocanda.

§. IV. Quid defensores Nestorii argumentis s. superiore adductis respondeant, & cuiusmodi sint eorum responsa.

EOs tantum convenimus, qui fidem concili Ephesini retinere se profiterentur, non item aut Socinianos, aut alios ejusmodi apertos antichristos, id est, qui diuinitati Christi bellum aperte indixerunt. Inter illos igitur, quicumque Nestorii causam susceperunt, intellexerunt facile, eam se tueri non posse, nisi quem hæresis absolvere nituntur, non modo ignorantia accusent, sed etiam inconstantia condemnent, quasi pugnaverit aduersus eos, quos cum Patribus loqui nesciret, & in explicanda mentis suæ sententia alia aliis temporibus verba adhiberit, quæ ancipites haberent, & perplexos sensus.

Distinguunt igitur duas in Incarnationis doctrina quasi partes, fidem & intelligentiam. Fide creditur, inquit, quod Christus sit Deus homo, quodque nature duæ in ineffabili modo, vna, divino quodam atque ineffabili modo, junctæ sint, &c. Intelligentia percipiuntur subtiliora quædam consecratoria fidei, exempli gratia, quæ, & quanta ex vnionis modo idiomatum communicatio nascatur; qua ratione, quæ Dei sunt, ad hominem; quæ hominis, ad Deum pervadant, &c.

Nestorium dicunt, vt erat probatæ ad instituentos fideles doctrinæ, perpexisse procul dubio, quantum satis ad obeundam officium, quæ *καθ' ἑαυτὴν*, & quasi *ὀνόματι*, ad fidem pertinent, vt quod Christus sit vnus Dei Filius, vnusque omnium dominus; quod non dividatur in duas personas, nec solus sit per se homo, &c. Sed, quæ humanæ mentis imbecillitas, caligasse in fidei consecratoriis, ideoque abhorruisse a nonnullis vocibus, in Ecclesiâ receptis, cuiusmodi sunt; *Deus natus, passus, pontifex, deipara Virgo*, &c.

Addunt, id ipsi contigisse, quod solet viris dignitate præstantibus, qui cum arguuntur erroris, aut etiam monentur, errorem malunt defendere, quam fateri, ne confessione dignitatem, aut abjiciant, aut certe minuant. In eo igitur aiunt Nestorium pertinaciter perstitisse, in quod inconsiderate inciderat; ideoque anathemate percussum, vel per injuriam, quod Calviniani quidam effutunt; vel propter solam animi obstinationem, quod imprudenter catholicis nonnullis excidit.

Hujus defensionis duæ sunt partes. Prima proprie defensio est, altera potius excusatio. Illam consiciunt partim testimonio veterum, partim ratione: istam sibi credi volunt. Prior discutietur sequente §. posterior in præfenti.

Aiunt igitur, Nestorium peccasse quidem contra leges *ἀνθρώπων*; sed id minime obstat, quominus rectam ceteroquin fidem teneret: idem enim accidit quibusdam Patribus, quos tamen Ecclesiâ colit vt fidei magistros, & illis præsertim, qui in terminis abstractis communionem idiomatum admiserunt, quo nihil est intolerabilius in hac quæstione, cum apertam indicet naturarum confusionem. Cum ergo illi salva fide peccare potuerint per excessum, quid-

O o iij

Qui defensores Nestorii nunc attendantur.

Doctrinæ de Incarnatione duas partes, fidem & intelligentiam.

Negant Nestorium in fide errasse, sed tantum in intelligentiis fidei consecratoriis.

Quibus contraria eum dixisset, noluit dicta corrigere.

Eadem videtur ipsius causa, quæ aiquot Patrum.

yrillum. Vbi dicitur...
meminerunt...
tatis Christi...
vniuersi tradidit...
ionem carnis...
nem, non genui...
Christi geni...
orio...
multipliciter...
regula, vel...
um non esse...
am, neque...
quæcumque...
ntilitati fa...
rei...
dorem fieri...
amæge &...
erbi incor...
ritate, &c...
quod de...
nod Virgo...
emo anti...
patienti...
antialis ei...
gnare se...
are Chri...
nis natu...
paribat;...
qui natus...
fies ejus...
us? ...
e, peius...
Verbum...
orem fa...
Hi an...
& pe...
matrem...
res, ex...
nobilis...
tisque...
s in co...
infrin...
io, at...
icem in...
abique...
que vi...
tur; ac...
i pat...
son ra...
uentis...
confe...
tas ex...
animæ...
is pa...
telim...
sequi...
), cui...
Deo...
in...
) in...
posse...
erat...
trem

ni pariter salva fide per defectum Nestorius dicitur peccasse?

Quintuplex tamen differentia.

Prima.

Nam primo, Patrum opinioni non erat consequens, ut tolleretur naturarum unio *in Christo*, qui cardo quaestionis; consequens erat Nestorianae.

Secunda.

Deinde, Patrum dicta facile possunt ad modum loquendi benigna interpretatione revocari, detracto scilicet, quod abundat: non poterat id pati Nestorii voces, siquidem eo addito, quod desit, jam ea fateri oporteat, quae Nestorius ferre se non valere, palam professus erat.

Tertia.

Postea, id addebant Patres, quo vocum licentia coerceretur, anathema scilicet haereticis, quibuscum sentire videri possent, & in ea quidem parte, qua haeresis *in Nestorio* contineretur. Contra Nestorius adjugebat nihil, quo erroris suspicio minueretur, sed quo potius firmaretur, atque etiam saepe augetur. Neque enim haereticis, quibuscum sentire credebatur, dicebat anathema in ea parte, qua opus erat; sed in alia, quae non veniebat in quaestionem. Istud vero quid erat aliud, quam confessionem re ipsa fateri?

Quarta.

Quid quod Patres apertam aliis in locis profide sententiam dixerant, imo ubi venia egere credi possent, voces ibidem protulerunt, quibus sinceritatem fidei suae demonstrarent, ut quod divinitas passa sit carne, &c. Nestorius postquam semel prodidit latens in animo virus, nihil attulit non consentaneum errori, nihil non cohaerens.

Quinta.

Aliqui tandem Patrum vsi sunt Nestorii vocibus, *in Nestorio*, *in Nestorio*, *in Nestorio*, &c. imo, quod notavit Leontius, sententias plures eisdem dixerunt, nec ideo tamen in suspicionem erroris venerunt; partim quia nondum quaestionis status libertatem loquenti, legibus quasi temporalibus, coercuerat; partim quod Nestorius singulas, quibus uteretur, voces, studiose conquieserat, ex ipsis etiam scripturis, quae in oppositos sensus sancti facile possent, ad fraudem faciendam, vnaque vocula e catholicis in haereticas verterentur, ut puta Incarnationem dixit *in Nestorio*, dixerunt & catholici; sed ille solam, isti non solam. Christum vocavit hominem *in Nestorio*, vocavit & Basilius; sed Nestorius Deum simul natura addere noluit, quod addidit Basilius, &c.

Subtrahitur fundamentum excusationis.

Verum, ut excusationis fundamentum eruatur, pervidendum curiosius, an non *in Nestorio* leges Nestorius spreverit potius, quam nescierit. Ipsi certe interfuit sprevisse, quo calumniam vulgo probabiliorum catholicis faceret: cum enim ipsis vitio verteret, quasi dicerent, divinitatem secundum se natam ex Virgine, passam in carne, insepultam tumulo, & alia ejusmodi. Eos confessionis cum Ario atque Apollinari eo credibilis accusabat, seque catholicum ostendebat, quod contra haereticos pugnare, & ab haereticorum focis invidiam constatam sustinere videretur.

Non potuit ignorare leges connotationis idiomatum.

Potuitne homo, mente non tardissima, docendis populis praepositus, concertationibus exercitatus frequentissimis; in lectione Patrum, ut ipsemet jaetabat, verfatissimus, nescire, quid

in quaestione, de qua dicere necessarium saepe fuerit, partium esset opinio: Potuitne ignorare, quis esset status controversiae, per annos fere bis centum agitata? An non intelligebat vir, ex erudita Antiochenorum Ecclesia, in regiae urbis thronum, doctrinae fama subvectus, quid contententes super lite contestatissima partes sentirent? Fugiebatne tractatorem veteranum, qua quaeque pars arte declinatet objectiones, suamque sententiam exponeret? Nihil affererebat, quod non prius Samofatenus Dionysio Alexandrino objecisset: nihil, quod Dionysius Patresque Antiocheni non diluissent, exposita fide de pugnantibus in speciem Christi attributis. Nulla certe adhibebat argumenta, nisi quae a Photino sumperat, sed Theodori arte exposita.

Quid plura? Fuitne adeo mens ipsius emota, cum evomeret impietatis virus, ut eorum oblivisceretur, quae prius noverat de communione idiomatum, quaeque tradebat in Ecclesia, cum palam de Christo diceret: *Magnum sane tanti domini sacramentum; hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui factus corporalis eger; hic qui secundum visibilem essentiam recenser est edisus, filius est, ut Scriptura docet, aeternus, filius universorum opifex, filius qui sua opis factis dissolubilem creaturam naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis, tantum abest, Arie, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitatis humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut novitis, quam superexcellens & summa quaedam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conspiceretur: erat enim ipse, & infans, & infans ipse dominus.*

Noverat sane rectas loquendi formas, ante proditam haeresim; sed cum illae argumenta sophistica eliderent, quibus solis utebatur, servare ipsas noluit, inter impugnandam fidem; neque id mirum, cum nemo ea videri velit scire, quae suis rebus incommode intelligit.

§. V. Quid afferant Nestorii defensores, ut ipsum probent, re ipsa fidem rectam secutum esse.

JAM vero ut defensores illi probent, Nestorium rectam fidem secutum esse, testimonia sex adducunt. Testimonia sex adducunt.

Primum, Neoflorii fidem profitentis, & sibi fieri calumniam querentis.

Sic igitur illi argumentantur. Cum fides orthodoxa hac in parte, vel omnino, vel maxime quatuor propositionibus contineatur, quod Christus non sit solus homo: quod vnus existat, id est, neque duo sint filii, neque duo domini, aut Christi: quod naturae ambae in

vnam Verbi hypostasim convenerint & quod beata Virgo dicatur Deipara. Nestorius, ne vnam quidem partem absolute negavit, singulas expressis verbis asseruit.

Et primum, quod Christus non sit homo solus. Num. 23.

Primam manifeste sermone VII. Non nudus homo Christus, o calumniator: sed homo simul & Deus. Si autem Deus tantummodo existeret, oportebat eum, secundum Apollinarem dicere: Quid me queritis occidere Deum, qui vobis veritatem locutus sum? Nunc autem dicit: Quid me queritis occidere hominem istum, qui spiritus coronatus est? istum qui dixit: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? istum qui iridianam sustinuit mortem, &c.

Num. 27.

Sermone XII. In supore remaneat dentium Paulus Samosatenus, qui nobis dominicam humanitatem nudam a deitate deliravit, qui solum, praeter divinitatem, fabulatur hanc, quae semper conjuncta est atque comexa, quae eadem ac pariter potest quae Deus. Donavit enim illi Deus nomen quod est super omne nomen.

Deinde, quod Christus sit unus, nec duo sint Dei filii. Num. 5.

Alteram non minus clare, sermone II. Divisio non est, neque conjunctionis, neque potentiae, neque filiationis, neque hujus quod est Christus. In his divisio non est: in deitate vero & humanitate divisio est. Christus, secundum quod est Christus, indivisus est: & Filius, secundum quod est Filius, indivisus est. Non enim habemus duos Christos, vel duos filios: neque est apud nos primus Christus & secundus; neque alter & alter; neque iterum alter filius, & iterum alter filius: sed idem ipse est duplex, non dignitate, sed natura.

Num. 1. 2. 3.

Sermone XI. Magnum sane ranti doni sacramentum! Hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui fasciis corporalibus eget, hic qui secundam visibilem essentiam recemerit est editus, Filius est, ut Scriptura docet, aeternus: Filius universonum opifex, Filius qui sua opis fasciis disfulubilem creatura naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis: tantum abest, Aris, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitate humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut veritatis, quam superexcellens & summa quaedam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conficeretur: erat enim ipse, & infans & infans ipsius dominus.

Sermone XII. Unus Filius, quod visibile est, & quod invisibile: unus Christus, & iste qui videtur, & id quo videtur. Natura duplex, sed Filius singularis. Quid sermonem in calumniam vocas?

Tertio, quod una sit in Christo persona. Num. 5.

Tertiam catholicæ fidei partem exponere videtur non obscure, in epistola II. ad Cyrillum. Ut nominibus quibusdam utriusque natura communibus, & significationis positus, neque ea, quae generationis Filii & dominationis dissecantur: neque ea, quae naturarum sunt propria, in singularitate naturarum Filii ulla confusionis abolitione periclitentur.

Num. 3.

Epistola II. ad sanctum Celestinum. Multus etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus erare sordidissimam impietatem pessima opinionis Apollinaris & Arii de Ecclesia Dei. Nescio enim, quemadmodum quidam de ecclesiastica quandam contemperationis imaginem ex deitate & humanitate Vnigeniti concipientes, agrotent agitudine praedictorum haeticorum: dum & corporis passiones audent superfundere deitati Vnigeniti, & immutabilitatem deitatis ad naturam corporis transmissum, & utramque naturam (quae propter

conjunctionem summam & inconfusam in una persona Vnigeniti adoratur) contemperationis mutabilitate confundant.

Apud Cyrillum ipsum, libro de recta fide ad reginas cap. 12. Caterum nomen hoc, Christus, quidam nescio quo modo Dei Patris Verbo etiam seorsum ac per se, hoc est, ut extra carnem positum mente concipiatur, convenire asserunt: mox vero in illum quoque similiter illud competere contendunt, quod ex sacra Virgine natus est, prout hic quoque per se separatim subsistere consideratur. Postremo ambobus simul perinde ac vni congruere tradunt, ratione nimirum conjunctionis, ut ipsi loquuntur, in vnam illos personam colligamus.

1. part. cont. Ephes. c. 4.

In epistola ad Alexandrum Hieropolitanum. Oportet manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem, & omnem rationem excedentem unitatem, vnam intelligi gloriam, & vnum confiteri Filium. Et iterum: Non duas personas vnam personam facimus, sed vna appellatione Christi duas naturas simul significamus.

In cont. V. c. 6. lat. 6.

Sermone quodam innominato apud Cyrillum, in quo inducitur Christus loquens. Cum sim Dei forma, servi formam indui; cum sim Deus Verbum, in carne conficior: cum universonis sim dominus, personam pauperis propter vos indui; cum esuriam visibiliter, esurientibus cibum subministrare.

Lib. 6. cont. d.

Quartum denique, sermone V. Dixi jam sepius: Siquis inter vos simplicior, sive inter quoscumque alios, voce hac Divinus gaudet, apud me nulla est de voce invidia; tantum ne Virginem faciat deam, &c.

Denique, quod Virgo sit Deipara. Num. 4.

Epistola III. ad sanctum Celestinum. Ego autem & hanc quidem vocem, qua est Divinus, nisi secundum Apollinaris & Arii suorem, ad confusionem naturarum proferatur, volentibus dicere, non resisto.

Num. 2.

Sermone XII. Damna eos, qui dicunt secundum Apollinaris & Arii sensum Dei genitricem; & ego vna tecum clamo Divinus. Et postea: Filius Dei natus est Deus Verbum & homo; ergo qua peperit, propter unitatem dicatur Dei genitrix, id est, Divinorum.

Num. 7.

Num. 21.

Sermone XIII. Quoniam autem oportet, propter eos, qui lucidiores requirunt intellectum, maxime cum sint Ecclesia filii, ut manifestiore locutione; propterea & modo eadem definitione, qua prius breviter de illa beata Maria semper Virgine predicabam, etiam nunc, evidentiore sermone, summa voce proclamo, quoniam sancta Virgo & Dei est & hominis genitrix.

Num. 7.

Haecenus pro se Nestorius, nunc Joannes Antiochenus, fidei Nestorii probe conscius, Joannis Antiocheni.

Testimonium Joannis Antiocheni.

sive propter diuturnum Antiochiae convictum, studiorumque & magistri communionem; live ob diligentem, post commotas a recessu turbas, rei totius pertinentis ad amicum inquisitionem. Scribens igitur ad Nestorium: Si enim, inquit, mens tua, eadem sapit & sentit, quae sancti Patris Ecclesiaeque doctores, (nam hoc, domine mi, & ex multis, & ex communibus amicis, de te accepimus) quorsum vereris piam sensum convenienti voce publicare? Et postea: Quis, quae, reprehendat, si ea qua sentis, libere exponas? Imo vero, quis non laudet, si nomen, cuius sensum pietas tua, ut cognovimus, possidet, propter publicam quietem communemque orbis pacem admittat? Et rursum: Multi, ut intelligo, non infrequenter ex te audierunt, quod ipsam solum vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem averferis, siquis vero celebrioris fama ecclesiastici,

1. part. cont. Ephes. cap. 25.

stadium sepe ne ignorare, r annos fere; ebat vir, et regie vrbu, quid conpartes sentiantum, quonones, suam ebat, quod alexandrino trefque An- dres pugnan- Nulla certe otino sum-

us emota, Coma- rum obli- munione lesia, cum sane ranti- ur infans, corporali- essentiam tra docet, filius qui naturam otefatis: i sub Dei infans ranti in em dico, una qua- in infan- tur: erat ominas, as, ante umenta ur, ser- fidem: rri velit illigit.

ipsum effi. Nesto- Testimon- monia ur, mi- estorii: aper- niam Joan- i lau- etiam orum: fan- rum itque uric, Dio- quos tule- oris

of- Primum, No- taxi- stori filia- uod- profectus, &- exti- sibi feci- sumam que- luo- rentis. in

autores tibi fuerant, ut ipso quoque nomine ad-

missio, sacram virginem Marianam Deiparam ap-

pellit, te istud nevisquam recusaturum esse.

Est autem antistitis, illius testimonium tan-

to gravius, quanto fidei orthodoxe scientior

habitus est, etiam a summis Pontificibus, etiam

cum de fide ageretur.

Suum antistitem secuta est hac in parte

diocesis tota Orientis, quae cum Episcopis abur-

daret, sanctitate pariter atque doctrina pra-

stantibus, Nestorii tamen causam suscepit, nec

ab ipsius sententia, si Theodoretum audimus,

recessit unquam; nisi verbo tenus, molliens

scilicet duriores Nestorii voces, eaque, inter

explicandum Incarnationis mysterium, vocum

economia utens, quam ille pra sola superbia,

animique contumacia respereat. Cum igitur

Orientis synodus, propter ineundam Ecclesia-

rum pacem, consensisset in Nestorii abdicatio-

nem, synodice nomine Joannes scripsisset,

non solum confessionem Cyrillo, quam ille ir-

reprehensibilem dixit, sed etiam epistolam Im-

peratori, de qua Theodoretus: Cognovi, quod

is, qui hanc scripsit, (epistolam ad Imperato-

rem) idipsum sentiens indiscrete atque inique

mitia ab eo edita decem, cum nullo modo divini

Verbi personam abstulisse, sed ubique illud sacrum

subsistens & inexistens, &c. Sic enim sententiam re-

perio, tum ex ejus libris, quos legi; tum ex his,

quos amatores ipsius dicunt.

Diodorus tandem, qui Theodorum docuit,

& Theodorus, qui Nestorium, communis disci-

pulimentem, sua patefacta, aperite possunt: ipsis

enim Nestorius perinde ac Theodoretus discipu-

lorum alter, aperte inhaesit, quod & Cyrillus

aperte probat, vtrumque cum Nestorio sensisse

tradens. At Facundus, postquam Diodorum

Athanasii, Petrique Alexandrini, Timothei, Ba-

filii, Chrysostomi, Epiphaniique testimonio

rectae fidei fuisse probavit, defensionem con-

cludit hunc in modum: Quis autem ferat accu-

satum a Juliano Diodorum, quod Deum natum de

Virgine fateretur, accusari etiam a christianis,

tantum hoc negaverit? Vel quis audiet, Julia-

num Diodoro comminante, quod JESUM GALI-

laeum Deum aeternum predicaret, quem mortuum

& sepulchrum negare non poterat, & dicentem pro-

pterea illum puniri a suis diis summo supplicio,

quod miserabiliter imbibens theologorum piscato-

rum errorem, talia predicaret: a christianis quo-

que judicet abdicandam, velut qui JESUM GALI-

Testimonium
scilicet auctoritas
Diodori &
Theodori,

Lib. 4. c. 2.

Lib. 3. c. 2.

Testimonium
diocesis O-
rientalis.

Epist. 2. ad
Alexandrum
Hierap.

Testimonium
Theodoret.
Ep. 2. ad eund.

Testimonium
Socratis.
Lib. 7. c. 31.

Infringuntur
sex ista testi-
monia.

Et primum
quidem Ne-
stori, quippe
mententis.

§. VI. Quam infirma sint, quae pro Nestorio
asseruntur.

Atque haec sunt defensorum Nestorii ar-
gumenta, quae quamvis habeant aliquam
speciem veri, quae illuserunt Albertino Calvi-
nista, aliisque ejusmodi hominibus: re ipsa ta-
men vanissima sunt, nec aliunde ponderis quid-
quam habent, si tamen habent, quam vel ab
incogitantia, vel etiam ab inficitia abuten-
tium.

Nam ut eorum, quae pro se dixit Nestorius,
pateat fucus, notandum est, haereticum hunc,
quo nihil unquam artificiosius fuit, nihil men-
dacius, verbis catholicis solum dissimulare
mentem suam, magistri Theodori exemplo, a
quo non tam dogmata, quae sequeretur, quam
fraudes, quibus se tegetet, edoctus est.

Observandum deinde, totam haereticum, cui
Nestorius nomen dedit, in eo fuisse positam,
quod duas in Christo naturas negaret
inter conjuges vulgo intercedit, aut certe in-
tercederet

retcederet inter eos, qui perpetuo atque indif-
fociabili vinculo conjungi cogitarentur: alter
enim alterius semper esset, nec disjungi pos-
sent vnquam singuli; sed vna foret perpetuum
amborum dignitas, vnaque auctoritas, & vna
moraliter persona. Imo & idem vtriusque di-
ceretur patens, sed dispari modo: vnus natu-
ra; alterius velut adoptione, &c.

Nestorius igitur, cum sibi calumniam fieri
quereretur, velletque videri succensere Samo-
lateno, affirmanti Christum esse solum homi-
nem, fœcū fecit: neque enim ipsi objectum
erat, quod, sicut Samolatenus, Christum vellet
exitisse aliquando sine Verbo, suamque cum
Verbo conjunctionem operibus meruisse. Quis
enim non audierat inclamantem subinde, natu-
ras in ipso Virginis vtero, imo & in ipso
conceptu, copulatas esse? Sed vitio vertebatur,
& merito quidem, quod has ipsas naturas copu-
latas diceret solo nexu morali: vnde fieret,
vt Deus esset quidem hominis, & homo Dei,
non tamen Deus-homo & homo-Deus; vt
Evangelicæ verba, nec proprio, nec, si licet ita
loqui, recto sensu acciperentur, sed figurato
tantum & *hypocritico*; vt Verbum non sit factum
caro, sed carnis tantum inhabitator; vt Deus
non sit mortuus, sed Dei templum; vt Virgo
non sit *diuina*, sed *admiranda*, &c.

Neque minor est fraus Nestorii predicantis,
Christum esse vnum, vnumque Filium & Do-
minum: nam Christum faciebat non hypostasi
vnum, sed mera conjunctione, more conjugum,
qui sunt vnum moraliter: quod exemplum ob-
trudit subinde, & Theodorus Nestorii magister,
& Theodoretus scholæ socius. Faciebat & vnum
Filium Dei & Virginis, sed mirabili quadam
strophæ: aiebat enim, hominem esse Filium Dei,
non natura, sed vnione; non quia foret ipse
Unigenitus, sed quia Unigenito iungeretur;
id est, vt loquuntur, esse Filium, quia Filius,
non in recto, sed in obliquo: Verbum pariter
dici filium Virginis, in obliquo tantum, quia
in filio Virginis habitabat, hoc est, quod om-
nia Verbi hominisque communicari dicebat
ex S. Hieronymo.

Jam vero improbi cavillatoris vocem perso-
næ usurpantis præstigias detexit Cyrillus,
ostenditque, vnitæ personæ tegi hæresim, nec
aliud significari, quam quod Dei & hominis
eadem facta sit, per Verbi *in se ipso*, dignitas,
vnaque auctoritas, potestas, & si quæ sint alia
ejusmodi moralia vocabula. Nomen enim perso-
næ sumpsit veterator magnus, vt est vox juris,
qua ratione conjuges, vt sapius dictum, vna
sunt persona: cum tamen sumere debuisset, si
bona fide ageret, prout est naturæ quiddam,
atque ipsa hypostasis, qua notione conjugum
duæ sunt reipsa personæ, duæque hypostases.

Non minus subdole homo planus permitte-
bat, Virginem dici Deiparam, modo ne dea
putaretur; neque minus perfidiose insidiabatur
auditoribus, cum *diuina* dici iuberet, modo
ne sentiretur cum Apollinari & Ario. Erat enim
in ea hæresi, quæ matrem dici posse negat vl-
lam, nisi quæ consubstantialis sit ei seorsum
per se sumpto, cuius dicitur mater: atque ita
non posse dici vllam Verbi matrem, cum neque
Verbo, secundum se ipsum spectato, vlla femi-
na consubstantialis esse queat, nisi facta fuerit; dea
neque Verbum factum sit per conversionem
consubstantialia femina.

Suam porro mentem homo nequam, scribens

summo Pontifici, prodidit his verbis: *Siquis au-
tem hoc nomen, diuina, propter natam humanita-
tem conjunctam Deo Verbo, non propter paritatem,
proponat, dicimus quidem, hoc vocabulum in
eam, quæ peperit, non esse conueniens: oportet
enim veram matrem de eadem esse essentia, quæ
est ex se natum; ferri tamen posse, propter ipsam
considerationem, & quod solum nominetur de
Virgine hoc verbum, propter inseparabile tem-
plum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa sit mater
Dei Verbi, nemo enim antiquiorem se parit.*

*Epist. ad Ce-
lest. num. 6.*

Atque hæc est vanitas testimonii, quod pro se
Nestorius dixit: nihilo plus valet id quod Joan-
nes Antiochenus tulit, siue tempus quo scripta
epistola est, siue persona scribentis, siue etiam Nes-
torius spectetur. Nam tunc temporis Nestorii
animus, vt erat exacerbatus supra modum, sic
non fuit exprobratione hæresis agendus in su-
rias, sed œconomica potius velut adulatione
palpandus. Deinde, tunc cum scriberetur epi-
stola, non erat vna constansque omnium opinio
de Nestorii fide, nam perplexæ de industria &
ambigæ loquebatur: alii enim verba flexiloqua
in benigniorem partem, alii in oppositam, sed
veriorem, interpretabantur. Denique, credibile
est, ne ipsius quidem Joannis fidem tunc fuisse
admodum sinceram; imo vix non certum, quam
hauserat a magistro communi Theodoro do-
ctrinam, retinuisse animo, tamdiuque fossisse,
donec ipsam, aut quæstionis agitatione erudi-
tus, aut orbis commotione territus, deponeret.

*Infirmatur te-
stimonium
Joannis An-
tiocheni.*

Quamquam, vt ingente fatear, suspecta mihi
fuit semper, estque etiamnum, fidei confessio,
quam Joannes in pace Ecclesiarum edidit; ne-
que potuit hæcenus, quamvis valde auerem,
hanc mihi suspicionem minuere prudens Cyrilli
confessionem recipientis, benignaque *interpretatione*.
Nam primo Acacius Bereænsis auctor fidei vide-
tur, homo, mea quidem sententia, male affectus
erga Christum. Deinde huic fidei Nestorius, sine
vllò sui dogmatis præjudicio, subscribere potuit.
Denique videri potest Cyrillus, cum turbarum
petalus esset, putasse Ecclesias pacandas, vel
sic. Verum ea de re alias iterum; interim ad-
verte, Acacii quoque testimonium pro Nestorio
potuisse adduci: scribens enim ad Cyrillum,
perinde ac Joannes, videretur Nestorium excusare;
sed perinde etiam ac Joannes, suspectus merito
potest esse, propter vtramque rationem, & quod
dubie sit fidei, & certi in reum affectus.

*Infringitur
testimonium
Orientalium
ac Theodoretii.*

Eadem est orientalium Episcoporum quæ
Joannis causa. Theodoretii autem testimonium
audiri procul dubio jure non debet, cum sit
hominis, vel consentientis Nestorio, vel sin-
gulari amicitia conjuncti, quod vtrumque, aut
idem omnem derogat, aut certe multum mi-
nuat.

Adde quod illud ipsum, quod prolatum est,
Theodoretii testimonium rem in contrarium
conficit: quomodo enim catholicis persuadeat
innocentiam Nestorii, qui contra Ecclesiæ ju-
diciū se facere indiceret?

*Atque Socra-
tis historici.*

Quæ potest autem esse, in re theologica,
auctoritas Socratis, cum fuerit, aut scholasti-
cus de foro, aut de aula scriptor? Et vt aliqua
detur esse, melior tamen inde causa Nestorii non
evadet: nam quæ scribit, ea procul dubio vera
sunt, sed non ad rem. Nestorium ait, non perinde
ac Paulum & Photinum dicere, Christum sim-
plicem hominem; certe: negabant enim illi,
hominem cum Verbo per se hypostatico atque
Patri *quovis* conjunctum, quod certe Nestorius

Bo modo dicitur
ue illud fatetur
sententiam re-
tum ex his
orum docuit
munis dicit
pollant: ipse
retus discipu-
id & Cyrillus
torio sentisse
Diodorum
imothei, Ba-
testimonio
tionem con-
ferat accu-
m natum de
christianis,
ens, Julia-
s um Galii
n mortuum
entem pro-
supplicio,
m pifate-
ianis quæ-
s um Ga-
Deum esse
acundus,
atur posse
ro decimo Lib. 1. c. 1.
loco ma-
t ea que
ari, sine
resurgere.
dicimus.
strations
ibus pre-
ubiata
matri
em com-
que in
uandam
i dici-
unatio-
um est
tentias
onem.
torio
ii ar-
Infringitur
quam lex illa est
salvi-
monia.
a ta-
quid-
cl ab
aten-
ius, Et prima
inc, quidem Ne-
stori, quippe
mentem.
lare
, a
tam
cui
m,
si-
ere
in-
ret

faciebatur: negabant, jam inde a conceptu hominis, vnionem exitisse, affirmabat Nestorius: negabant Virginem esse *verginem*, contendebar Nestorius. Quid multa? apertis illi verbis Christum simplicem hominem profitebantur, non profitebatur Nestorius: sed re ipsa *verginem* non admittebat, in quo cum illis consentiebat. Illosit ergo Socrati, cum quartum, duodecimumque sermonem haberet, magnamque sibi esse a Paulo Photinoque distantiam diceret: dicenti enim credidit, ignatus fraudis detegenda, & mysterii penitus intelligendi.

Quam levis sit haec in re Diodori & Theodori auctoritas.

Diodorum vero Tarfi, Theodorumque Mopsuestia adhibere testes, quibus recta Nestorii fides probetur, quid aliud tandem est, quam aliquem velle parum criminis ostendere, producendo socios, aut etiam duces? Nam vtrumque Nestorii institutorem, viciniorum hunc, illum remotiorem, Cyrillus prodidit, damnavit Ecclesia: neque vllum de duobus satis vnquam Facundus, quantumcumque nitatur, absolvent, cum suis se quoque verbis ambo, & prodant, & damnent. Quid enim haec Diodori sententia magis haeticum? Ne filius Maria putetur Deus Verbum: mortalis enim mortalem generat secundum naturam: & corpus generat consubstantiale: & duas generationes Deus Verbum non sustinet vnquam ante saecula, alteram posterioribus temporibus. Quid ista impudentius? Perfectus ante saecula Filius perfectum, quod ex David, assumptus: Filius Dei filium David. Dices mihi: Duos igitur filios praedicat? Duos filios David non dico: non enim dixi Deum Verbum filium David: sed neque duos filios Dei secundum substantiam: nec enim dico duos ex substantia Dei, cum dico. Deum Verbum ante saecula, habuisse in genito ex semine David.

Lib. 1. contra Synopsin.

ibidem.

Haec verba exscripsit Theodorus in libris suis de Incarnatione; eadem enim ibi leguntur, quibus addit: *Non sic in eo, qui est ex semine David. sicut in prophetis, habitavit Deus Verbum. Illi enim, particulae quadam & modica quantitate, sancti Spiritus gratia fruebantur; hic autem in his, in quibus interdum erant illi, iugiter permanebat. Gloria Verbi ac sapientia replebatur, alter procul dubio prae Verbum, & subsistens proprie Filius; ac forsum: non enim Verbum semetipsum sapientia replebat & gloria, sed alteri potius haec, quae sunt insignia, conferebat.*

His ita demonstratis, quis non miretur Albertini, & Symmystarum, sed Albertini magis librorum hellionis, audaciam, qui contra tertium concilium generale, cuius auctoritatem in sua confessione Calviniani ipsi recipiunt, in jusque iudicium duodecim saeculorum reverentia probavit; contra Patres quinti, id est, eruditissimi saeculi, ac praclarissimi totius Ecclesiae luminis; contra piorum omnium Christi cultorum fidem, Nestorius Ecclesiae fulminibus attritum, Patrum disputationibus convictum, omnibus deinceps saeculis execrabilem, omnibus Christi amatoribus abominarum defendunt? Qui purum erroris asserunt, quem portentosa doctrina decem leges loquuntur; quem Imperatores, ne suo quidem nomine dignum putarent; quem sua ipsius conscientia reum orbis commoti damnavit, cuius lingua natura, domini sui vindex, depascendam veritibus ante mortem dedit. Ad id impudentiae profecto, quantum vis dissimulare conentur aliqui, adegit, quod vnus typis mandavit, male feriatos homines professum in Deipare nomen odium.

Conversatur de haec Nestorius & in primis Albertinus Calvinus.

CAPUT III.

De tribus haeticis Ario, Apollinari, & Eunomio, quorum societas per calumniam a Nestorio catholicis objecta est.

Questionis instituta ratio.

UAMVIS ex precedentibus capitibus aperte pateat mens sententiae Nestorii de dispensatione dominica; manifestior tamen adhuc clariorque evadet, si patefacta fuerit causa, cur tam vehementer Nestorius in Cyrillum, Cyrilique sectatores catholicos invecus sit. Ea vero causa fuit, nisi fallor, species affinitatis inter opinionem catholicam, atque Arianam & Apollinarianam; & ea quidem tanta, vt alterius ab altera discrimen non potuerit, nisi perspicacibus oculis in fidei lumine dignosci.

Duae species vnionis physicae, quarum discrimen vulgo obscurum.

Cum enim quorundam vnio duae sint species, vna difficilius intellectu, qua duae naturae copulantur in vnitate solius hypostasis; altera notissima, qua duo junguntur in vnitate etiam naturae, vt anima & corpus: visum est Nestorio aliique, a nemine defendi posse vllam vnionem *evangelicam*, nisi, quam secundi modi esse diximus. Ex qua cum absurda plurima impiaque sequantur, inde facile in odium vulgi adducebantur, qui primi generis vnionem tuebantur. Nec enim ab Ario atque Apollinari facile discerni pote-

rant, & illi tamen duo omnibus communiter exosi erant.

Atque haec causa fuit, cur Cyrillo Nestorius aliique vnionem *evangelicam* defendentibus societatem cum Ario, Apollinari, Eunomioque objiceret, catholicosque nomine haeticorum traduceret. Expedit igitur de singulis tribus istis haeticis nonnihil observare, vt sententia Nestorii de mysterio Incarnationis, & ejusdem in catholicos calumnia magis magisque retegatur. Tanto enim apertius homo nequam prodit mentem, quanto vehementius alienam sententiam, vel haereseos, vel saltem erroris damnat.

Hinc strusa catholici a Nestorio calumniati.

§. I. De Ario atque Arianis.

TRADITUM est a veteribus, capita duo textuisse Arianae impietatis de Verbo divino; alterum, quod Patre minus, creatumque esset; alterum, quod carni pro anima fuisset. Istud omitebant Arianis, cum de Trinitate agerent; illud, cum de Incarnatione: vtrumque tamen connexum erat, vt mox patefiet. De posteriori Athanasius in libro de adventu Christi,

Duo capita haeresis Arianae de Verbo divino.

Posterius probatum ex Athanasio. Lib. de adom. tu Christi. Lib. de incar. Christi.

Arius, inquit, carnem solum ad occidendam divinitatem factur; ac pro nostro interiori homine, hoc est, pro anima. Verbum in carne aut extitisse, passionis sensum & resurrectionem ab in-

ferre sibi summa fingunt, asserentes Salvatorem solum assumpsisse carnem: ita ut passionis sensum impie transferant ad impatientem deitatem.

Idem de Ario scolaris docet Epiphanius in eorum heresi & in summa, ut Augustinus refert; tum Gregorii duo, Nazianzenus epistola I. ad Cleodanum, & Nysenus libro I. contra Eunomium; Cyrillus item Alexandrinus in epistola apologetica ad Acacium Melitenum. Theodoretus Arium & Eunomium scribit putasse, assumptum esse corpus, divinitatem vero anime partes obivisse.

Observat Mercator, commentum istud non fuisse ab Ario ipso inventum, sed ab Arianis, ut se, opinor, facilius quæstionibus expedirent, que temporibus Ario nondum movebantur: tribuitur tamen Ario, partim ob consuetudinem onerandi magistros discipulorum invidia; partim quia ex eius principiis confectum visum est, aut iis admodum congruum, ut postea dicemus.

Venerunt porro Ariani in hanc mentem, partim propter præjudicia quadam, sive sua de Verbo, sive communia de homine & anima; partim quoniam sibi videbantur, hac hypothese data, facile explicare, quæcumque de Christo fides Ecclesiæ teneret adversus Photinum, cujus ætate natum reor Arianorum hoc figmentum.

Cum enim ea tempestate quæreretur, an Christus esset simplex homo, in quo habitaret Verbum, & quomodo Verbum habitaret in homine, an operatione tantum, ut Spiritus sanctus in iustis: an etiam in corpore, qua proprie diceretur Verbum caro factum, & non carnis solum habitator. Qui Photino metam in habitationem inducenti resistenter, pars tenerunt sese intra modum, ut catholici; pars exceßerunt, ut Ariani atque Apollinaristæ. Omnes enim, cum unionem substantivam sibi defendendam viderent, si modo vellent proprio sensu Evangelistæ verba sumere; cumque duas intelligerent esse unionis substantivæ species, quas antea exposuimus. Catholici sola hypostatica contenti sunt; Ariani majorem voluerunt, qualis nempe intercedit inter animam & corpus: quare Verbum dixerunt, in Christo ea tribuisse carni, que solet anima, vitam scilicet, motum, & sensum.

Si qua vero fides Epiphanius, & auctori dialogi contra Apollinaristas, quem alii Athanasio, alii Maximo martyri suppulerunt: videntur argumentati hac in parte, quo fere modo Aristoteles solet in rebus physicis. Id quod nunc agitur, ita potuit, & omnino & bene fieri; aliter neque bene fieri potuit, neque omnino: ita ergo contigit.

Potuisse vero fieri, ut ea ratione Verbum caro fieret, id est, homo, inde conficiebant, quod homo sit anima vivens corpore, quodque mens quælibet creata converti possit in animam, id infundi in corpus, atque homo fieri. Cum ergo Verbum dicerent vivam esse de mentibus creatis, ipsum contendebant potuisse uniri carni instar animæ, atque ita hominem fieri.

Primum principium, id est, definitionem

hominis, veluti concessam accipiebant ex pervulgata tunc temporis Platoniorum doctrina: alterum mutuabantur ab Origene, cujus erant propago quædam: tertium sibi proprium vindicabant.

Jam vero belle omnia constare, si ea ratione Verbum factum caro dicatur, probabant confectaria exemplo communis cujusque hominis, cujus anima corpori infusa sit homo: huic enim rationi connexum erat.

I. Ut Christus non sit homo, qualis quisque nostrum, sed vere Deus vivens corpore assumpto perinde ac anima suo.

II. Ut beata Virgo tam vere appelletur *θεοτόκος*, quam *ἀνθρώπος* quælibet alia, quæ hominem peperit.

III. Ut Incarnatio non sit unio utriusque nature tantum, qualis inter conjuges; sed *σύνθεσις* potius, & *σύνθεσις*, cujusmodi inter animam & corpus.

IV. Ut in Christo duæ sint quidem nature, sicut in nobis; sed unica tamen existat ambarum hypostasis, more patris nostri.

V. Ut non alius sit qui ex Patre Filius, alius qui ex matre; sed unus & idem ex utroque; neque enim in nobis alius homo est, qui creatur a Deo; alius, qui procreatur a parentibus.

VI. Ut duæ fuerint unius Verbi divini natiuitates; altera æterna ex Patre, altera temporalis ex matre: quo etiam modo contingit, duas existere natiuitates cujuscumque hominis; unam ex Deo, qua creatur mens, & quidem ante sæcula, si credimus Origene; alteram, qua procreatur homo, definito tempore.

VII. Ut neque Verbum dici possit Christi dominus, neque Christus Spiritu sancto minor.

VIII. Ut tam vere proprieque Deus asseratur natus, passus, mortuus, &c. quam vere dicuntur nasci, patique singuli quisque homines.

IX. Ut denique, & caro Christi deificata fuerit, & Verbum incarnatum. Quid reliqua persequar, vno satis exemplo communis hominis manifesta?

Huic vero doctrine consequens erat, ut Verbum cum incarnaretur, & conversum sit in animam, & carni mixtum, & patibile effectum; sic enim mens cum incarnatur & homo fit, ab Origene dicitur in animam converti, miscerique toto corpore, & passioni obnoxia fieri, ac omnes hominis appellationes suscipere.

Quod autem aliter non potuerit totum Incarnationis negotium peragi, ex eo videbantur sibi conficere, quod duplex tantum superesset rei expediendæ modus: alter a Samosateno assertus, quæ unio pure *γεννη*, seu moralis; alter Photino a quibusdam tributus, quæ unio hypostatica quidem, non qua tamen homo hypostasi Verbi, sed qua Verbum hypostasi hominis subsisteret, quippe per se *ἀνθρώπος*, & prolatitium dumtaxat. Neutrum vero admitti posse, non tantum communis Ecclesiæ fides adversus utrumque hereticum evincebat, sed etiam synodi Antiochenæ duæ contra Samosatenum, Sirmienisque gemina, atque contra Photinum definitæ.

Urgebant deinde acriter Evangelistæ dictum, *Verbum caro factum est*; tum pervulgatum illud, quorsum anima ubi Verbum adest, & quidem unum; denique Apollinaristarum rationes, sive quas Cyrillus refert, sive quæ plurimæ coærvantur in dialogo IV. & V. de Trinitate.

Decem inde confectaria.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

odorus in libro im ibi legatur, qui est ex sententia Demetrii admodum & modica fruebatur; hic v' erat ibi, in ac sapientia reter Verbum, & sum; non enim lebat & gloria, insignia, conf.

on miretur Al- liberis magis contra uctoriam in cepit, cuorum reverentia, id est, ex- is Ecclesiæ lu- risti cultorum ibus attritum, m, omnibus nibus Christi t: Qui pium doctrine do- tores, ac suo t; quem sua noti damna- i sui vider, m dedit. Ad s dissimulare i typis man- otectum in

Quando na- tum figmen- tum de Verbo locum animæ tenent in Christo, & quatuor.

Nestorius hinc fuit tibus fo- catholici omoique Nestor as- tricozum luma is tribus ententia ejusdem retega- i prodit senten- maat.

a duo Dio opia o divi- unque fuisset. te age- unque De briffi.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

P ij

Lib. de rell. sive ad Theod. cap. 17. Arianorum error circa Incarnationem ortus ex alio circa Trinitatem. Cur Cyrillus venerit in suspicionem confessionis cum Arianis.

nitare, inter Athanasi opera. Atque hac fuit Arianorum hæresis de Incarnatione, orta ex altera de Trinitate, qua cum Verbum dicerent mentem creaturarum primam, idoneum faciebant, quod laboretur in corpus, & fieret anima.

Fuisse hujus hæresis nomine suspectum Orientalibus Cyrillum, nemo forte mirabitur, qui apud se perpenderit; vel temporum conditionem, quibus latebat adhuc Incarnationis mysterium suis omnibus tenebris involutum; vel suspicantium affectionem, quos livor vrebatur. Nam vnioni & vnitate, quam Cyrillus catholice defendebat, eadem que Ariana hæresis, & conuenientia, & pugnantia videbantur, istis præsertim hominibus, quos partim invidia commoverat, partim faste nauerat velans amor sui Nestorij.

Quam tollere vix potuit.

Ita porro alte infederat ipsorum animis istæ suspicio, vt quamvis Cyrillus nullam prætermiserit occasionem, siue Ario anathema d'cendi, siue conuersionem Verbi confusionemque ac mixtionem oppugnandi, siue affirmantem docendi totam humanitatem, ipsamque adeo animam, assumptam esse, vix tamen vnquam facere sibi fidem potuerit; imo coactus sit aliquando, cum pax Ecclesiarum iniretur, de suis anathematismis, tanquam discordia causis, si crevisque adeo discrimen viriisque sententia obsecuram tunc erat, nec nisi ocularissimis quibusque perspicuum.

Componitur Arianorum doctrina cum anathematismis Cyrilli.

Id veto vt constet, non temere a me offerri, operæ pretium est Arianorum doctrinam cum singulis anathematismis Cyrilli componere.

I.

Dicebat in primo Cyrillus, Emanuelem esse Deum *quæ vnitas*: quam vocem interpretatur ipse alias, natura Deum. Hæc ipsa vox erat Arianorum, Emanuelem tam vere natura Deum esse, quam qui que nostrum homo. Addebat Cyrillus, idecirco beatam Virginem esse *quæ vnitas*. Inclamabant & istud idem Ariani, idque Proclo Cyrilloque Nestorij saepe obiecit.

II.

Docebat in secundo, Dei Partis Verbum carnis *quæ vnitas*, vnumque cum sua carne esse Christum. His ipsis verbis suam Ariani mentem exponebant, cum vterenter exemplo animæ, que cum suo corpore vnus est homo.

II

Intertio, anathema intorquebat in eum, qui non fateretur Verbi & carnis *quæ vnitas*. Totum vitus Arianae doctrinae continebatur his vocibus duabus, *quæ vnitas*, cuiusmodi nempe animam & corpus vni.

III.

Verbat in quarto, nequis voces, que de Christo passim in scripturis sacris occurrunt, tum ab ipso Christo, tum ab Apostolis dictæ, duabus hypostasibus partiretur. Verabant ipsam Ariani, suo rursus hominis exemplo abusi.

V.

In quinto, edicebat, Verbum, cum caro factum est, perinde ac nos carni & sanguini communicasse. Nihil aliud d'cebant Ariani, imo totius hæresis brevis erat hæc explicanda ratio.

VI.

In sexto, Dei Verbum negabat esse Christi dominum. Id negabant Ariani, nec negabant tantum, sed etiam curid fierent, causam perspicuam assererebant: quia nempe Verbum carni vnitum non a'cer est Christus, quam quomodo anima in'usa corpori est homo. Nullus autem proprie dicitur sui dominus.

VII.

In septimo abnebat pariter, Verbum in Christo operari velut in homine, qui non sit ipsomet Verbum. Abnebant istud quoque Ariani, cum d'cerent, Verbum perinde esse hunc

hominem, qui JESUS CHRISTUS, atque anima est homo aliquis, exempli gratia, Petrus.

Prohibebat in octavo dici, assumptum hominem adorari cum Verbo, quasi duo sint adorandi, homo & Verbum; ne quaternitas, quod alibi causatur, pro trinitate induceretur. Istud ipsum verabant Ariani propter eandem, quam primi invenerunt, causam.

Prohibebat etiam in nono, nequis assereret, Christum Spiritus sancti virtute velut aliena, adiuuari; quippe cum Spiritus sanctus a Filio procedat, Christusque sit ille ipse Filius æternus Dei, a quo Spiritus procedit. Prohibebant id pariter Ariani, & quidem eadem de causa, cum Spiritum sanctum assererent a Patre per Filium creati.

Anathematismi consequentes duo, quorum prior ad eum pertinebat, qui diffiteretur, Verbum incarnationem factum esse pontificem & apostolum confessionis nostræ, seque pro nobis, non item pro se ipso, obtulisse Patri: posterior ad eum, qui carnem Domini viuificam, id est, que dat vitam mundo, negaret esse Verbi propriam, quoniam Procli defendendi causa conditi sunt; eam doctrinam continent, quam etsi iisdem verbis apud Arianos expressam legere me non memini, ex Arianorum tamen principiis effici posse apertum est. Nam si Verbum est pro anima, qua existit homo JESUS CHRISTUS, fateri oportet procul dubio, qualibet Christi officia, atque ita sacerdotium & apostolatam conuenire Verbo. Oporter pariter concludere, Verbum seipsum Patri obtulisse pro nobis, suamque, quam animaret carnem, fecisse panem viuificum, qui in sacra mensa proponitur.

Postremum tandem de Verbo Dei passio, crucifixo, mortuo, & primogenito ex mortuis, vt omnium maxime animos nestorizantium offendit, ita visus est, non affinis tantum, sed idem atque Arianorum hæresis, visusque proinde symbolo Nicæno proscriptus, qua parte dicitur anathema asserenti, Filium Dei esse mutationi & alterationi obnoxium.

Hæc & alia Cyrillum satis vocabant in suspicionem confessionis cum Arianis: suspicionem tamen augebant duo, magna postmodum futura contentionis semina.

Alterum, quod Cyrillus saepe vocem *quæ vnitas* pro *quæ vnitas* poneret: vnde cum vniam in Christo hypostasim predicaret, vniam videbatur naturam in Christo agnoscere. Id vero intelligi vix ac ne vix quidem poterat, sine Arianorum commento de Verbo animæ locum tenente.

Alterum, quod aperte diceret, vniam esse post *quæ vnitas* Verbi incarnati naturam: que sententia, vt erat per se obscurior, ita facile ab hominibus male in Cyrillum affectis, pejo'em in partem accipiebatur.

Ariana porro hæresis oppugnata est argumentis præsertim quatuor.

I. Quod Verbum sit eiusdem cum Patre essentia, atque *quæ vnitas*, quem Ariani fatebantur propter excellentiam essentia esse *quæ vnitas*, atque ita deprimi non posse ad conditionem animæ carnem informantis.

II. Quod in Evangelio Christus meminerit animæ suæ, que aliquando conturbata sit ac tristis ad mortem, quamque ipse potuerit, atque iterum pro arbitrio sumpsit.

III. Quod nisi Verbum mentem quoque hominis sumpsisset, totum vitique hominem non

VIII.

IX.

X. & XI.

XII.

Quæ docebantur ad huc suspiciones.

Ariana quæ tuor præsertim argumentis oppugnata.

II.

III.

salvasset : salvavit enim id vnum quod assumptis ; & eam partem præcipue debuit sanandam suscipere , in qua radix erat mali , quod peccatum.

IV. Quod obedientia Christus non fuisset mortuus , nec morte meritis quidquam pro hominibus , nec proinde ipsorum mediator apud Deum . Hæc enim tria ei soli conveniunt , qui rationalis simul & inferior fuerit .

§. De Apollinario atque Apollinaristis .

NON parva fuit Apollinarii cum Arianis , doctrinæ affinitas : in eo tamen pugnaerat , quod cum nullam Arianam Christo præter Verbum tribuerent , Apollinarius eam concesserit , qua corpus viget , movetur & sentit . Solius ergo mentis vices a Verbo expleri asserbat , ex quo vno discrimine originem plura duxerunt , de quibus tamen non prius agendum videatur , quam de ipso Apollinario observata fuerint nonnulla , quæ causâ incredibiliter obsecrare aliquid forte lucis afferant .

Duo fuerunt Apollinarii , pater & filius : ille cum Alexandria Laodiceam migrasset , istum suscepit , qui perinde ac pater rhetoricæ totum atque sophisticæ se dedit : uterque Laodiceæ Ecclesiæ inseruit , pater in presbytero gradu , filius ut lector ; quo tempore hæresim fecerunt , si credimus Socrati .

Solius filii celebre admodum nomen extitit , de quo tamen pugnantia tradunt veteres , aliis in laudes , aliis in convitia effusus .

Laodiceum Episcopum fuisse scribit Hieronymus , Antiochenum Theodoretus . Hæresim fecisse narrat Socrates , cum lector esset , propter impotentiam animi , vitionem meditantis de Georgio episcopo , a quo absentus fuisset : incidisse in errore præ incogitantia , cum episcopatum teneret , Epiphanius . Abstentionis a Georgio causam refudit Socrates : in nimiam cum gentili philosopho consuetudinem : contendit Sozomenus id contigisse , quod cum Athanasio Laodicea transfugente communicasset . Innumera scripsisse volumina adversus Arianos , Eunomianos & Origenistas , auctor est Theophilus atque etiam Hieronymus : consensionis cum ejusmodi hæreticis Nazianzenus accensat . Reum Sabellianæ impietatis faciunt Basilii & Theodoretus : purum Vincentius Lirinensis & Leontius Scholasticus . Veteres quidam docuisse ferunt tria vehementer aliena a fide . Primum , quod Verbum non assumpserit ex Maria carnem , sed e celo attulerit . Alterum , quod divinitas Verbi , sin minus tota , saltem ex parte , conversâ sit in carnem . Postremum , quod mille annis post judicium regnaturi sint in terra sancti cum Christo , ac tandem aliquando extitit a Origeniana doctrina . Hæc & alia ejusmodi portenta magis opinionum quam dogmata , a discipulis excogitata contendit Epiphanius , magistramque , ut sit , discipulorum invidia laborasse . Sed quid ego plura non minus istis pugnantia persequar ?

In tanta auctorum disensione , quam peperit , sive scribentium affectus , quod non incredibile ; sive rei perplexitas , quod fatius sentire ; malim ego ad hæreticis Epiphaniis , atque Lirinensibus qui estis desent hominis , quem vehementer laudant , infelicem casum , vnum ipsi tamen errorem , eumque gravissimum , obijciunt , quod Verbum docuerit pro mente extitisse in Christo ,

cætera homini nobis simili .

Hanc in opinionem venit , si non pluribus , saltem tribus de causis . Primam refert Mercator in dissertatione de duodecimo anathematismo Nestorii , ubi postquam angelorum corporali specie aliquando visorum mentionem fecit , negavitque facile & temere quidquam affirmandum , ubi quaeritur , virum tan non corpora ab his suscepta sint , in quibus illi spiritus pro tempore habitando , animarum rationalium ministerium impleverint : an animata corpora , vatum more , existens inspiraverint . Pergit in hæc verba : Quæ præsumpta incerta tanquam certa , & Scripturis minime expressa opinio , Apollinarem Laodiceum , & postea Arianos , (non autem ipsum Arium) & Eunomium quoque , & vltimum Macedonium forte deceperit , ut hinc sentirent & promitterent , Christum Dei Filium corpus tantum hominis , non etiam animam suscepisse , pro anima autem Dei Filium Verbum Patris in illo suscepto corpore habitasse . Et postea : Quamvis postea Apollinarius in pejus velut emendans , animam quidem fuisse in Christo confessus est , rationem autem seu mentem in eo hominis , non fuisse , sed pro ea Deum Dei Filium extitisse , cum impietate deliravit .

Alteram tradit Nemesius : Quidam , e quibus est Plotinus , aliud esse animam , & aliud mentem statuunt , ex tribus constare volunt hominem , e corpore , anima & mente . Hos secutus est Apollinarius Laodiceæ episcopus : hoc enim jacto fundamento sententia sua , reliqua dogmati suo consentanea superstruxit .

Tertiam quartamque indicat Cyrillus in libro de recta fide ad Theodosium ; nam post fidem catholicam de unitate Christi adversus Photinum expositam , de Apollinari subjungit : Ipsi quoque vnum solum Christum aperie constitunt , & vnum Emmanuelem in duos divellere , tanquam rem summa cum impietate conjunctam , summo opere execrantur , sed Verbum interim carni , quæ humana , hoc est , ratione prædita , anima exuta destitutaque sit , vnum prædicant : & cur istuc prædicare debeant , rationem admodum plausibilem comperisse se autumant . Anim enim , quæ ad vnius perfecti constitutionem per compositionem concurrunt , ea partes esse , & imperfectorum rationem obtinere : nam quod perfectum est per se , atque ut in propria natura , non opus habet , ut ad partialem compositionem veniat , atque ideo cavendum esse sedulo , ne templum , quod Verbo unitum est , perfectum hominem extitisse concedentes , exaltant illam vnius rationem , quæ in Christo accidisse dignoscitur , merita calumnia exponamus . Quin & illud quoque huc adjecturos suspicor , nempe , si ex homine perfectio , & Dei Patris Verbo Emmanuelem coaluisse dicamus , in illud nos & magnum , & plane inevitabile periculum venturos esse , ut vel inviti duos Christos , & duos iidem filios tenere & profiteri cogamur . Plures alias rationes refert auctor dialogi quarti quintique de Trinitate , inter opera Athanasii .

De tota hæc hæresi nihil melius afferri potest , quam colloquium ab Epiphaniis habitum Antiochiæ cum Vitali Apollinaris discipulo , cum vllat ipsum Paulinumque , ambos ejusdem vrbis tunc Episcopos , de fide pugnantem in concordiam revocavit . Narrat vero , se accepisse a Paulino quidem libellum fidei Athanasii manu correctum ; Vitalem veto interrogasse hunc in modum : Christumne proprie carnem

Caus prima cui vincerit in opinionem de Verbo locum mentis obtinente in Christo . Num. 24.

Num. 25.

Num. 27.

Causa altera . In libro de natura hominis .

Tertia quarta . Cap. 17.

Plures alie in 1. v. & v. dialogo de Trinitate .

Colloquium Epiphani cum Apollinarista , quo deregitur vera Apollinaria hæresis .

13, at que an...
tia, Petrus...
Tumprum ho...
si duo sunt ad...
quaternitas...
ate Inductio...
propter cau...
sulum.
quis asseret...
velut aliena...
anctus a Filio...
: Filius etc...
Prohibebant...
em de causa...
Patre per fi...
no , quorum...
differetur...
pontificem...
que promo...
le Patri: po...
ti vivificam...
et esse Ver...
andendi cau...
continent...
nos exprel...
anorum ta...
est. Nam...
litet homo...
tet procul...
e ita face...
rbo. Opor...
sum Patri...
m anima...
a , qui in...
allo, cru...
ortus, ut...
im offen...
tum, sed...
ue proin...
na parte...
Dei esse...
nt in su...
suspicio...
imodum...
m p...
icam in...
m vide...
d vero...
at, sine...
mæ lo...
m esse...
te sen...
ile ab...
ejorem...
umen...
Arima...
tre ef...
eban...
sopog...
le. ad...
t ani...
e tri...
itque...
e ho...
non

Her. 77. qua
Dimeritatum.

assumpsisse profiteri? Profiteor, inquit. Eandem de Maria Virgine sine virili sata, ac per Spiritum sanctum accepisse? Ne istud quidem insicurus est. Verumnam proprie Deum Verbum Deique Filium existimas e celo descendente, carnem sumpsisse de Virgine? Magna ille cum gravitate assensus est. Iterum a nobis interrogatus, num & animam indidem accepisset, ille pari gravitate ac constantia accepisse falsus est: neque aliter assendum, sed in omnibus, quod verum est, pronuntiandum esse dixit. Igitur Vitalis humanam a Christo animam suscepam esse confessus est. Sic enim aiebat: Omnino perfectus homo Christus exiit. Deinde postquam de anima & carne sciscitatus sumus, tum demum istud ab eo quaesivimus: Mentemne Christus Dominus accepit? Sine ulla conitatione negavit. Tum nos ex adverso: Quinam igitur perfectum illum hominem fuisse censet? Ad haec ille inimicos animi sui sensu nobis aperuit. Et evenus, inquit, perfectum hominem fuisse dicimus, si divinitatem illi loco mentis ascribamus, & carnem atque animam adjungamus: sic ut perfectus homo ex carne, anima, divinitate, quae sit mentis insar, existat.

Apollinarius medium locum tenere voluit inter catholicos & Arianos. Schol. cap. ultime.

Apollinarius igitur medium locum tenuit inter catholicos & Arianos: conveniebat enim cum utrisque, qua parte pugnabant adversas doctrinas atque Phorinianos, & quos Cyrillus videtur *genius* dicere: nam & veram fatebatur Christi carnem contra *genius*, & veram, id est, physicam carnem cum Verbo *genius* adversus *genius*.

Quatenus cum Arianis consentiret, & pugnaret.

Conveniebat tamen Arianis in eo, quod in uniois essentia explicanda modum non teneret, id est, unio: in tantam poneret, quanta inter carnem & partem rationalem hominis existit: quare habuit suae opinioni consequentia omnia, quibus, perinde atque Ariana, cognationem cum catholicis mentiretur; ab Arianis tamen discrepabat, quod & Verbum consubstantiale Patri diceret, & praeter carnem humanam Christo animam tribueret: quo pacto declinabat, sibi minus totam, saltem partem invidiam in Arianos constare.

Quomodo declinaret argumenta, quibus Arianis pecebantur.

Nam neque in eo modo explicabat Scripturae loca, quibus sit mentio animae Christi, sive conturbata, sive tristis, sive posita, &c. Haec enim de sensitiva interpretabatur; neque cogebatur fateri, tria quaedam Arianorum flagitia, Verbi scilicet, cum incarnatum est, aut confusionem, mixtionemque cum carne, aut conversionem, aut passibilitatem in propria natura. Nam praeterquam quod confusio, mixtio, conversioque, ac passibilitas soli animae convenit, in quam mens illapsa corpori convertitur, certe si *genius* hominis, id est, mens, quamvis incorporaretur ab Aristotele, tamen *genius*, & *genius* dicitur: multo magis mens divina, seu Verbum, sine vlla sui confusione mixtionemque & passione incarnari poterit, & mentis vice fungi.

Lib. 3. de anima.

Aristotelem Platoni sociavit.

Apollinarem porro Platoni Aristotelem conjunxisse nullus mirabitur, qui ipsum a parente suo doctum meminerit, quem vero ab Ammonio Alexandrino, Ammonium veriusque philosophiae dogmata miscuisse.

Solutione quatuor questionum confirmatur quae dicta sunt.

Primumque sic dicendi finis, operae pretium est quaestiones quasdam solvere, earumque solutione lucem afferre iis, quae partim de persona ipsa, partim de dogmate Apollinariano narrata sunt.

1. Cur tam invidiosus

1. Cur a Nestorio non semel, a Nestorianis frequenter, tanta animi commotione, tamque

iracunde, objectus sit Cyrillo cum Apollinari consensus? Id factum reor tribus de causis. Primo, propter ambiguum Apollinarianae & catholicae doctrinae a Cyrillo defensione discrimen, quod rude vulgus latebat. Deinde, quia Constantinopoli Apollinarianorum secta incredibiliter exorta erat, sive propter absurdas, quae ipsis tribuebantur, opiniones, sive ob latam a Theodosio, Nestorii impulsu, recens adversus omnes haereses legem, cujus in fronte, ad majorem infamiam, Arianorum, Macedonianorum, & Apollinarianorum nomen inscribitur, quibusque hoc esse dicitur facinus, quod nocenti meditatione decepti, crederent de veritatis fonte mendacia, ideoque intra ullam civitatem Ecclesiam habere interdicitur: id erat jamdudum a Theodosio magno Arcadioque prohibuit. Denique, quod Apollinarianum nomen ab omnibus piis, & a probatissimis quibusque Episcopis, invidiosum reddi solet, ne, ut erat imense auctoritatis, orbem, quod ait ille, traheret in suas partes.

consensus cum Apollinari obiectus sit Cyrillo.

Ced. Theod. leg. 65. de her.

II. Cur tam invidiosum evaserit Apollinarianum nomen, viti ceteroquin nobilis, qui pro fide exilium ab Arianis passus esset, quemque moribus probatissimum Epiphanius, libris editis celebratissimum Hieronymus, magistrum orbis Vincentius Lirinensis appellaverit? Apollinarem puto, quod tradit Epiphanius, non tam sua, quam discipulorum invidia laborasse; idque expertum, quod solent magistri, alias non inculpabiles, in quos debitum peioribus discipulis odium vulgus effundit.

11. Unde tantam in invidiam venit nomen Apollinariani.

Laes. sapient. citate.

Quamquam magna procul dubio fuerat in ipsam Apollinarianam sententiam excitata offensio, nec immerito, cum funditus tolleretur generis nostri veram redemptionem: id enim sanavit Christus quod assumpsit. Si ergo non assumpsit mentem, quae maxime peccator, sed corpus solum, quod morti obnoxium, dici certe non potest hominum genus liberasse a peccato, quae mors animae; sed a cooptione sola, quae mors corporis. Haec autem quantula est, quamque exilis redemptio? Potuit igitur eam ob causam videri Apollinarianam, quamquam inde lis nulla fuit olim facta, aut injuriosus in Christum, quem nollet redemptorem animarum fateri; aut Pelagianae impietatis reus, qui animos negaret redemptione egeret, quasi forent puri culpae originalis, suisque sibi naturae viribus ad salutem adipiscendam sufficienter.

12. Apollinarianorum commenta. Theodoret. lib. 4. haer. fab.

III. Quae tandem fuerint Apollinarianarum propria commenta? Sex praecipua mihi reperta sunt apud veteres auctores. Primum *genius*, id est, naturarum confusio, cujus inventor Polemius: hic Polemianorum, sive Synusitarum, sectae nomen dedit. Alterum, *genius* & *genius*, seu divinitatis & corporis contemperatio atque mixtio, cujus inventor idem: atque hinc orta Eutychanorum haeresis *genius* porro & *genius* ac *genius* recte sanctus Thomas interpretatur informationem corporis ab anima. Tertium, conversio Verbi in carnem, cum fieret homo; & rursus carnis in Verbum, post ascensionem, quae Verbi *genius*, & carnis *genius*: haec conversiones duae aliud nihil re ipsa sunt, quam duo, ut loquuntur, animae status in corpore mortali scilicet, in quo se servit quodammodo corpori; & in immortalis, in quo ei dominatur omni ex parte. Quartum, quod ex Virgine Verbum non sumpsisset carnem, sed e caelo atrolisset: atque ita virgo *genius* dici vere

noa possit; imo nec ad hoc, nisi specie tantum, ut quae non genuisset vere hominem Verbo unitam, sed transfuisset duntaxat velut aquam canalis. Id ego signum excogitatum reor ab illis Apollinaristis, qui cum Deipara hostibus ferendis, eorumque rationibus solvendis pares se non sentirent, maluerunt delirando dicere, id quod est, Virginem ex caelo gravidam factam fuisse, aliud nihil fuisse, quam inde copus accepisse, quod pareret. Quintum, quod caro de caelo allata aeterna foret, & cum Verbo simul creata. Oportet ita delirantes defecisse ad Apollinari ad Arium, qua parte Verbum creatum dicebant, qua vero concretam Verbo carnem, ad Origenem, aut saltem Origenistas, qui praeter verum Deum, qui solus Pater, incorporeum nihil esse contendebant. Sextum, quod haec ipsa caro, ut erat Verbo, perinde ac nobis nostra, consubstantialis, ita nostrae esset imaginari. Qui hoc delirium sequebantur aperte descedebant ad Arianos: nam si Christus neque animam habuit, neque carnem nostrae imaginari, non fuit vera homo, sed videbatur tantum. Septimum, patibilem esse secundum se divinitatem Verbi. Fuit & ista impietas Apollinaristarum a magistro eam ob causam deficientium ad Arianos, quia non satis erat ipsis persuasum de differentia animae & mentis, quam tamen Apollinaris pro principio poneret. Hac enim mentis & animae differentia sublata, Verbum in Christo non tantum mentis locum tenere opinabantur, sed animae quoque, cuius est dolere, eoque affecto corpore motus experiri, quae a Graecis vocantur. Neque enim eo visque putandum est, insanisse homines, ut divinitatem Verbi crederent, flagellus secundum se posse credi, affigi clavis, perforari lancea, sepeliri, &c. inde procul dubio Verbum nominabant, quia pati posset, perinde ac solet anima conjuncta corpori, cuius motibus propter cognitionem, & ut loquebantur, quatuor quatuor, atque etiam perturbatur.

IV. Unde constat haec non esse Apollinaris ipsiusmet, sed discipulorum commenta: Pluribus certisque argumentis. Nam primo, Athanasius ad Epictetum Corinthii episcopum scribens, istaque omnia refellentis, epistolam Apollinaris ipse magnopere laudavit his verbis: Epistolam domini mei (Athanasii) Corinthium missam magnopere approbavimus. Eorum autem qui dicunt, carnem Deo consubstantialem, magnam insaniam damnavimus. Deinde, negat ea ipsa flagitia merito posse sibi obijci. Quod autem nemo haec obijcere potest, qua contra quosdam dicta sunt, manifestum est ex iis, quae semper scriptimus, neque carnem Salvatoris ex caelo esse; neque carnem eiusdem substantiae esse cum Deo, quatenus est caro. Denique haec eadem, pariter atque Arianum dogma, vnde se oriuntur, quod Filius Dei creatura sit, expressis verbis condemnat, non suo tantum, sed verorum quoque discipulorum nomine: Apollinaris & qui necum sunt, haec sentimus de Incarnatione. Carnem ipsius nostrae carni assumpsit ex Maria Verbum Dei, uniens in unionem cum divinitate, ex principio conceptionis in Virgine; atque ita factus est homo, quoniam caro & Spiritus est homo secundum Apostolum. Et hoc est Verbum carne factum esse, unitum esse carni, ut humanus spiritus: vocatur enim homo similis nobis caro: Dominus autem est supra nos homo; quoniam & celestis est, propter proprium Spiritum celestem, cui prudentia carnis

adversabatur. Atque ita destruebatur in Christo peccatum, & dissoluta est mors ex peccato. Et nos facti participes huius operis, fide salvamur; & cum simus ex patre terreno, efficiamur similes celesti. Anathema igitur sit, qui non dicit carnem ex Maria; & qui dicit eam carnem esse naturam non creatam, & unam Deo; immo & qui dicit, divinitatem esse partibilem, & ex ipsa esse passiones animae.

Admonendus lector sub finem. Pelagianos, etsi forte magna jungerentur cum Apollinaristis necessitate, iis tamen in suis fidei libellis anathema dixisse. Vide Theod. in symbolo, Rufin. cap. 45. fidei, Pelagium in libell. num. 7. Celsitium ibid. Julianum in libell. part. 3. num. 6. Causas protulimus in notis ad citatos locos, quas consulaisse, nonnullum erit operae pretium.

§. III. De Eunomia.

EUNOMII error circa trinitatem divinarum personarum pervulgatissimus est, omnibusque notus; non perinde alter, qui circa incarnationem Verbi. Quis enim veterum, eadem Eunomium cum Ario de Filio & Spiritu sancto sensisse, non tradidit? Sensisse vero cum Arianis de Verbo animae locum tenente in Christo, qui scripserit quinto saeculo, non memini me legere quemquam, praeter Mercatorem, Theodoretum, & Nestorium. Illi vero tres, ut Eunomium semper Arianis jungunt propter societatem erroris, ita facti docent, nihil de ipsius errore afferri posse, quod, inter agendum de Ario, non sit occupatum: quare rem huius hominis facile absolvemus, si pauca quaedam observata fuerint.

Observandum igitur primo, Mercatorem Eunomio socium addidisse Macedonium, quod vel nemo veterum, vel pauci tradiderunt. Neque vero mirum, haereticum alterum alteri, velut in conclusione, consensisse, tum de principio convenirent: ambo enim fatebantur Filium Dei creatam esse mentem, ideoque aptum ad carnem instar animae induendam. Quo ex principio Arianis aiebant, quod refert Epiphanius, Filium, ideo quod Patre minor sit, induisse carnem; sed dictum vir ille sanctus, non perinde atque sui auctores, accepit. Afferbant enim illi rationem, cur Filius, non item Pater, carnem possit, induere: Intellexit Epiphanius quasi afferrent, idcirco re ipsa induisse, quod Patre minor esset, velut inde necessitas induenda carnis, & non possibilitas orta sit Filio. Unde Spiritus sancti, angelorumque exemplum argumentatur, quos etiam Arianis faterentur minores Patre, non tamen afferrent induisse carnem. Verum id obiter de Epiphanius loco.

Observandum deinde, Eunomii discipulos eo usque discessisse a magistro, ut, si qua fides Nemesio philosopho, divinum Verbum dicerent cum corpore unitum fuisse, non substantiam, sed facultatibus utriusque: neque enim substantias unitas, vel inter se temperatas, sed facultates corporis facultatibus divinis esse commixtas. Latet me causa, fateor, quae tantum delirium effecerit; videor tamen mihi videre originem Monothelismi ex Eutychanismo: quod enim de substantiis Eutychanistae, de facultatibus solis Monothelitae dixerunt. Unde suspicio mihi semper inhaerit, quaeestionem de vna voluntate Christi, vnaque operatione, ad mentem quoque pertinuisse; ab operatione tamen voluntatis

Monitum de Pelagianis.

Eunomii errores duo cum Arianis communes.

Observatio 1. de Macedonio, quem Mercator Eunomio adjungit.

Illustratus Epiphanius locus. Haer. 69. num. 51.

Observatio 11. de Apollinaristis Eutychanorum parentibus. Lib. de natur. hom. c. 3. sub. fin.

Apollinari... e causis... rianae &... discrimen... ia Constan... incredibiliter... quae ipso... ob latam a... ens adversu... ante, ad ma... accedoniano... inscribitur... quod necni... vritatis fuit... atem Eccl... amudiam a... rohibitur... ab omni... Episco... erat im... it ille, tra... Apollinaris... ui pro fide... moque mo... libris editis... trum orbis... pollinarem... a tam sua... se; idque... as non in... bus disci... fuerat in... a offensa... r generis... nim sana... non af... sed cor... licis certe... peccato, da, quae... tam... ob cau... lis nul... rimum, fateri; mos ne... ruri cul... tibus ad... istarum... reperta... ranti;... or Por... tarum, lio. 4. hanc... rone;... mtem... idem:... r...; Tho... ris ab... nem, bum, e car... nihil... rarus... dam... lomi... Vir... e ce... vere

nomen accepisse, quod ista foret majoris momenti, ubi de merito Christi, obedientiaque ageretur. Sed rota hæc disputatio alterius est loci.

Observatio
111. de legi-
bus adversus
Eunomianos.

Cod. Theod. de
haer. l. 6. tit.
11. c. 13.
Observatio
14. de Mercat-
tore.

Observandum tertio, in Oriente gravissimis legibus in Eunomianos a Theodosio magno, jam inde ab ann. 381. quo vivebat adhuc Eunomius, animadversum fuisse, ut neque Ecclesias habere in civitatibus sinerentur, neque vltos cætus agitare, neque creare faceretores; imo ut perfidia pleni codices, in auctorum oculis, iudicantur, ut ait lex, incendio comburentur; vique postmodum Eunomiani, velut antesignani hæreticorum, primi inter alios frequenter appellarentur.

Observandum quarto, Mercatorem, ut erat iuris peritissimus, in legem 13. cod Theod. de haer. oculos intendisse, cum erroris socios faceret Arium, Apollinarium, Eunomium & Macedonium; fecit enim ipse Imperator his verbis: *Eunomiani, Macedoniani, Ariani, necnon Apollinariani, inter sacra religionis officia, famosa sunt nomina, &c.*

Illustrata lex
13. de haer.
cod. Theod.

Cogitanti vero mihi, cur Imperator quatuor ista nomina sociaverit, venit hæc in mentem causa admodum, ut opinor, probabilis, quod nempe illi in vnam aliquam hæresim consentirent; nec tamen in aliam vllam, quam quod Verbum cum sua carne sit non vna tantum persona, sed etiam natura. Quod si res ita se habet, ut habere pene certum est, viderint legum studiosi, an non lex ista possit a Mercatore lucem accipere, suamque sive speciem, sive occasionem clarius prodere, quam hæcenus juris periti crederint.

Observatio 7.
de lege 63. cod.
Theod. de haer.

Observandum quinto, lege 63. de haer. cod. Theod. quam Nestorii impulsu Theodosius junior, adversus omnes hæreses, ad Florentium P.P. dedit ann. 428. Eunomianis interdici omnem in

Romano solo conveniendi orandi que facultatem, aliasque penas infligi, que & cum Manichæis aliisque orbis pestibus, communes essent, & non minus haberent infamiam, quam incommoda. Qua in lege id notatum dignum, ab Arianis, Macedonianis, atque Apollinarianis, quibuscum mitius agitur, Eunomianos se jungi, cum antea conjungi solerent; accesserit vero *Valentinianis, Monanistis seu Priscilianistis, Phrygiis, Marcionistis, Barbarianis, Messalianis, Eucyris sive Eubusianis, Donatistis, Audianis, Hydroparastis, Ascodrogitis, Photinianis, Paulianis, Marcellianis, & qui ad imam usque scelerum nequitiam pervenerunt, Manichæis.* Non quod Arianis, Macedonianisque, & Apollinarianis pejora traderent, sive de Trinitate, sive de Incarnatione; sed quod invaluisse in urbe potentius, obstitissentque obstinatius vrbis regie antistitibus, Gregorio, Nestario, Joanni & Attico, quorum virtutes Nestorius legis auctor, non tam laudibus quam imitatione celebrare, vestigisque insistere, aut studebat, aut certe videri volebat.

Observandum denique, verissimum esse, atque ex hac lege constare, dictum Vincentii Lirinensis, *Nestorium, ut vni sua hæresi alium patrefaceret, cunctarum hæresin blasphemus infectum esse.* Verum id ea arte vir callidissimus præstitit, ut hæreses, quarum invidia, vel ipse adversarios, vel ipsum adversarii oneraturi forent, vehementius infestaretur, cum aliis mitius ageret, atque etiam remissius. Quamobrem ut initio legis Ariariorum, Macedonianorum & Apollinarianorum, sic in fine Photinianorum, Paulianorum, ac Marcellianorum mentionem fieri procuravit: illorum enim societatem obiecturus erat catholicis; istorum obiectam sibi, tanto præiudicio jam inde, declinare tentabat.

Observatio
v. illustrata
locus Vincen-
tii Lirinensis,
Incomm. c. 16.

CAPUT IV.

Nestorius compositus cum hereticis antiquioribus, aliisque omnibus, quorum societas ipsi exprobrata est a primis fidei defensoribus.

Argumentum
tractationis.

NACTENUS Nestorium audivimus, cum suis ipse verbis exponeret hæresim, cui nomen dedit; expendimus etiam argumenta quibus a suis patronis defensus est: quin & habuimus questionem de tribus hereticis, quorum infocietatem catholicos invidiose trahere nisus est. Nunc comparandus videtur cum antiquioribus illis, præsertim hereticis, a quibus acceptum errorem instaurasse dictus est, suoque nomine donasse.

Quorum confesio obiecta
Nestorio.

Eusebius, qui Doryleam aliquando rexit Ecclesiam, cum adhuc laicus mereret inter auditoriales scholasticos vrbis regie, exprobravit primus omnium Nestorio confessionem cum Paulo Samosateno; Mercator præterea Ebionis, Marcellique Galata, Photini & Bonosi hæresim; Iudaismum Proclus, atque etiam gentilitium *ad hunc usque*; Cassianus Leporiti atque Pelagianorum societatem; Diodori denique Tarsensis & Theodori Mopsuesteni *apostolici* Cyrillus. De singulis nunc agendum, ordine temporis quo

extiterunt, servato: quanquam de Pelagianis atque Leporio non pauca in antecessum scripta sunt in dissertatione septima ad priorem partem.

§. I. De gentilibus & Judæis, ac Manichæis, quorum societas, & scelerate confessionis fides a Proclo, Cyrillo, imperatore Theodosio, aliisque obiecta est Nestorio.

NEMO unquam, quod antea meminimus, nomine christiano census est, qui non aliquam in Christo divinae humanæque naturæ unionem agnovit. Quare qui nullam omnino posuerunt, habiti sunt in numero gentilium ac Iudæorum. Neque illi tantum, sed ii quoque, qui *gentilibus* solam, repudiata hypostatice defenderunt: id enim est, secundum Apostolum, *solvere Jesum*, atque ita se *christum* profiteri, qui gentilium Iudæorumque proprius ac communis character.

Atque inde factum, ut ethnicismus, quo Unde genti-divinus cultus hominibus defertur, & Iudaismus & Ie-
mus,

Gentilibus &
Judæis accen-
sentur, qui
Christum sol-
vunt.

1. Joan. 4. 2. 3.

prolapsum, qui Deum non vult verum hominem, sed phantasticum, id est, putativum Christum Dei filium credere.

Verum cum Mercatoris auctoritas probanda fortasse non sit omnibus putioris et studiosis, suspicio hæc, ut non est spernenda propter auctoritatem viri, ita nec necessaria imitanda, propter nimiam subtilitatem.

§. II. De Ebione, ejus societas a Mario Mercatore objecta est Nestorio.

Varie antiquorum de Ebione opinioniones. Quid Mercator. Dissert. in II. anathem. Nestorii.

Joan. I. v. 1.

Quid Epiphanius. Har. 30. nu. 18.

Ebion docet Christum viri facu genitum.

Theodoretus. Lib. 1. cat. fab. cap. 1.

NON omnia communiter veteres de Ebione scripserunt, sed pugnancia nonnulla, quæ nemo nisi æque conciliet. Hæc Mercator: Totum impietatis malum Pauli ab Ebione Stoico philosopho iratum est. Hic tempore adhuc Joannes apostoli in Asia exivit, & Christum hominem communem ex Joseph & Maria natum, & cum vita merito omne humanum genus prævisse, proque hoc in Dei Filium adoptivum, assensus est predicare, asserens se Matthæi, Marci, & Lucæ evangelistarum auctoritatem secutum. Quo tempore Joannes apostolus contra hunc condidit evangelium, in quo præfatus ait, in principio esse Verbum, & Verbum esse apud Patrem, & Deum esse Verbum. Postquam præfationem subdescedens, ut ostenderet, quem illi tres Evangelistæ hominem scripserant esse etiam Deum, ait: Quod factum est in illo, vita est. Et post pauca: Et Verbum caro factum est. Hunc itaque Ebionem philosophum secutus Marcellus Galata est, Theonius quoque, & ultimis temporibus Sardicensis Bonosus, qui a Damaso Urbis Romæ episcopo prædamnatus est.

Ita vero Epiphanius. Ebionæi quoad Christum spectant, veritatis hunc esse prophetam sentiunt, & Christum Dei Filium progressionem quadam virtutis, & conjunctione cum Deo factum, quatenus ad sublimia caelestique provectus est. Prophetas vero non veritatis, sed intelligentiæ, esse prophetas arbitramur. Proinde Jesum solum prophetam & hominem, Deique Filium esse, licet verus homo sit, ut jam diximus, qui ob egregiam virtutem Dei Filius appellari meruerit.

Indicat vero postea, non discipulorum esse, sed ipsius Ebionis magistri assercionem, de Christo commixtione parentum lato. Cum enim, adducto Matæi, Jeremiasque, ac angeli, & Mariæ testimonio, prolixè probasset, Christum virilitate non esse genitum, sed caelesti Patre, pergit in hæc verba: Verum incredibilem quædam est aberrantium a veritate istorum infelicitas, qui Prophetarum angelorumque testimoniis relictis, ad hæreticum Ebionem adhaerere maluerunt, qui ex animi sui libidine Judaica infirmitate complexus, sese tamen a Judæis abalienavit.

Theodoretus. Huius autem catervæ princeps fuit Ebion: (Hebræi mendicant ita vocant) hic vnum quidem, sicut & nos, ingenitum dixit, eumque mundi opificem esse docuit. Dominum autem Jesum Christum ex Joseph & Maria natum esse, qui homo quidem erat, sed virtute & innocentia omnibus antecellebat, ex lege autem Moisaica vitam instruebat, Solumbi evangelium secundum Hebræos recipiunt, apostolum vero apostatam vocant. Ex his erat Symmachus, qui vetus Testamentum ex Hebræica in Græcam linguam transfudit. Alia præter hæc classis fuit nominis ejusdem: nam & Ebionæi quoque vocantur, qui inceteris quidem omnibus cum prioribus conveniunt; servatorem vero & Dominum

ex Virgine natum dicunt. Evangelio autem secundum Mattheum solo vivunt: sabbatumque secundum legem Judaicam observant; & abominam more nostro sanctificant.

Auctor Prædestinati. Ebionæi hominem solum fuisse Dominum Jesum Christum asserunt; & legis mandata more Judaico custodienda consulant. Hos Lucas evangelista apud Antiochenam Ecclesiam inveniens condemnavit, docens angelum dixisse ad Mariam: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Ideo & id quod ex te nateetur sanctum, vocabitur Filius Dei.

Philastrii & Augustini testimonia idcirco prætermitto, quoniam nihil admodum habent, præterquam quod in anacaphalæosi Epiphaniæ continetur, quam vnam describere ambo fere solent.

Ex his scriptoribus totam Ebionis historiam discimus. Fuit enim Cerinthi discipulus, & vitæque Joannes evangelistæ temporibus in Asia. Per admirabilem metamorphosin ex gentili primum Judæus; tum ex Judæo Christianus; mox ex Christiano Stoicus philosophus; tandem ex philosopho hæreticus, atque etiam hæresis sui nominis dux evasit.

Docuit hæc de Christo quatuor: natum ex conjugio Josephi & Mariæ: nudum fuisse hominem, sed eximie sanctum: morum integritate promeritum, ut in ipsum, quomodo in Prophetas solet, divina quædam virtus descenderet: non ad communem mensuram, sed tota fere plenitudine efficientiæ divinæ, unde Filius Dei adoptione singulari factus est.

Et hæc quidem dogmata perversitas, non minor rituum, quos Judaicos retineri voluit, ac Christianis misceri: quin etiam plura ipsi tribuuntur, sane impia atque execranda, sed quæ Ebionitarum propria suspiciatur Epiphanius.

Nestorius inhiis prope locis Ebionæi dissentit, quoad primum impietatis caput, de Christo commixtione parentum genito; dissentit pariter quoad tertium, siquidem assumptam a Verbo esse carnem in vtero Virginis, & ab ipso conceptu, asserit. In duobus reliquis reipsa consensit, ut demonstratum est; etiam mentem tota, qua plurimum valebat, mentiendi arte, tegere conatus sit. Quo primum igitur tempore hæresin propalare cepit, jure a Mercatore confessionis cum Ebione insinulatus est, ea in parte questionis, quæ tunc temporis in disceptationem vocabatur, de Christo nempe vero homine.

Præterquam alio feratur oratio, observanda puto, quæ duo primum de Ebione scripsit Mercator, imo quæ nemo alius veterum, addictum scilicet ipsum fuisse Stoicæ philosophiæ, & auctoritate trium Evangelistarum, Matthæi, Marci & Lucæ, ad probandam hæresin, abusum. De priorè diximus, in notis ad Mercatoris locum.

De posteriore paulo diligentius tractandum: habet enim Mercator contradicentem Theodoretum a quo scribitur Ebion recepisse solum Evangelium & Cæsar. Sed quodnam istud evangelium est? An quod ipse Theodoretus meminit, cum de Judæis sive Nazaræis scriberet, Christum ipsos honorasse, tanquam hominem justum, & Evangelio vfos, quod & Nestorius dicitur? An quod Epiphanius & Mercator vocat, quodque scriptum est primo Hebræa lingua? An quod aliqui & Mapas appellant, quoniam, ut tradit Hieronymus, creditur Marcus exce-

Auctor Prædestinati. Lib. 1. bar. 10. Luc. 1. v. 35.

Observatio de Philastrio & Augustino.

Ebionis magister, atque Inconsonantia.

Dogmata quatuor de Christo.

Ritus, & disciplina.

Inconsonantia. Collatio Nestorii cum Ebione.

Prentius e-
mendatio-
nem.
Euseb. lib. 7.
c. 27.

In secunda
quæ habitæ
est ann. 270.
Euseb. lib. 7.
c. 30.

Convictus a
Malchione.
Per. diac. I de
Inc. ad Fulg.
Et a Patribus
depositus.

Qui ad ma-
jores sedes
scripserunt.
Euseb. loco
mox citato.

Hæresis tria
capita refert
Augustinus.
Hæres. 44.

Quartum Epi-
phanus.
Hæres. 65.
Serm. 11.

Quintum
Mercator.

Quibus ali-
quatenus pu-
gnat Athana-
sius. de salu-
adventu.

Opinio ejus-
modi aucto-
rum videtur
pugnare cer-
tioribus mo-
numentis.

tibus vndique pluribus Episcopis, quorum vnus fuit Gregorius Thaumaturgus. Illi accurate quidem in Paulum ejusque fidem inquisierunt; at is vafre & subdole catholicum præ se dogma ferens, verbisque dissimulans ambiguis, quid re ipsa in animo sentiret, illusos Pontifices, imo gratulabundos de comperta fidei in illo catholice integritate, ad suas Ecclesias remisit.

Coacta est secunda, quinque post annis, erumpente in apertum impietate Pauli. Quot Patres convenerint, non est constans veterum opinio: convenisse pene infinitos scribit Eusebius: definit numerum centum & octoginta libellus Basiliæ & monachorum ad Imperatores contra Nestorium, quem tamen contrahit Athanasius in libro de synodis, ubi septuaginta tantum recenset.

Iterum Patres suis artibus ludificari tentavit versipellis hæreticus, sed irritò conatu. Malchion enim ex sophistica ad gradum presbyterii evectus, vir juxta eruditus & acerrimus disputator, hominem convicit, convictumque synodus de sede deposuit, depositum ipse quoque Aurelianus imperator, licet gentilis, mandavit pelli civitate, simulque tradi Ecclesiam ei, qui cum Italiae & Romæ Episcopo communionem jungeretur.

Missa est a Patribus synodica ad Dionysium pontificem Romanum, & ad Maximum Alexandrinum, cæterosque orbis Episcopos. Extat illius magna pars apud Eusebium: vnde decerpimus fere cuncta, quæ hæcenus dicta sunt.

Atque hæc de persona Pauli, nunc de hæresi, cujus capita tria Augustinus facit. Primum, quod Christus non semper fuerit, alterum, quod initium ex ortu ex Virgine sumplerit, postremum quod aliquid amplius non fuerit quam homo. Eadem habet rotidem verbis auctor Prædestinati; habet & Nestorius.

Addit quartum Epiphanius, Dei nempe Verbum, quod in Jesu descendit, esse prolativum quiddam & ab Epiphantio consentit Philastrius, atque etiam Mercator, tum in epistola de discrimine, &c. tum in dissertatione ad xii. anathematismum Nestorii, nisi quod adjungit Christum a Paulo dictum esse genitum ex utroque parente: quo dicto cæteris omnibus, ipse quoque Nestorio dissentit, qui & ipse recedit ab aliis; nam Paulum Photino componens, hæresim Verbi prolativum Photino soli tribuere videtur.

Athanasius errorem Samosatensium refert his verbis: *Paulus Samosatensis Deum ex Virgine confiteatur, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primarium, regnique consecutum. Verbum tamen esse ex celo, & sapientiam in eodem agnoscat, ac prædestinatione quidem ante sæcula fuisse putat, sed Nazarethi primum extare cepisse: ut vnus, inquit, supremus sit Deus Pater.*

Tam constans omnium opinio eo majorem mihi admirationem movet, quò apertius videtur pugnare cum epistola Dionysii Alexandrini ad ipsum Paulum, cumque verbis Pauli, quæ Dionysius adducit. Ex his enim ita sensisse apparet, Spiritum sanctum in utero Mariæ formasse hominem, quem destinaret in templum, suo tempore a Verbo incolendum; profecisse hominem illum, vitam studiosam degendo, eaque ratione magis, quam alii homines, placuisse Verbo, ipsumque ad sui inhabitationem alexisse. Habitasse igitur in eo Verbum Dei, sed ita, vt

vnus solusque Christi dua forent hypostases, In ep. Dionysii ad Paulum, *duaque persone, & duo Filii Dei, vnus natura, qui fuit ante sæcula, & vnus & Nazarethi Christus & filius David, qui non fuit ante sæcula, sed fuit in tempore, & secundum beneplacitum Dei accepit nomen filii; sicut civitas accepit nomen domini, & domus nomen ejus, qui eam edificavit. Sic alium virum esse Christum præter Deum Verbum, ab alterius Christi substantia & dignitate differentem, & vnum Christum inhabitantem, ac opera divine justitie operantem.*

Ut tollatur, si qua ratione possit, repugnancia, quæ inesse videtur verbis scriptorum hæcenus adductis, solvendæ sunt quæstiones magni momenti, quæ inde oriuntur, quarumque explicatione id fere totum continetur, quod de Samosateno, & a veteribus traditum, & a nobis tractandum est. 1. Quale Paulus re ipsa Verbum Dei agnovit, an quod indicat ipse Paulus in *invenit*? an quod plures alii tradunt, *invenit*? 2. Christumne dixerit ex utroque parente natum, quod scribere videtur Mercator? aut ex sola Virgine, quod alii? 3. Quid significet Athanasii verba mox laudata: *Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi principium regnique consecutum*? 4. Vtrum Paulus docuerit, Verbum ab ipso formationis initio habitasse in homine, quod Athanasius significare videtur? an quod vulgo jactatur, non nisi post vitam sancte traductam, tantumque beneficii pietatis operibus promeritum? 5. Qua in parte Nestorius Paulo consenserit, aut dissenserit? 6. Quam vere scriptum reliquerit Mercator, ambo in eo hæreticos convenisse, quod Verbum dicerent ab æterno Filium non fuisse, sed Verbum tantum, quæ veluti medulla Paulianæ hæresis.

Quod pertinet ad primam quæstionem, veteris opinio est jam inde a longinquis ducta temporibus ad nostram vsque ætatem, Samosatenum trinitatem personarum divinarum sustulisse, vnumque Patrem Dei nomine vocasse, cui tamen tribueret Verbum coæternum, sed prolativum dumtaxat, & *divinum*, nostroque simile. Tam pervulgata opinionis neque origo, neque veritas apertissima est.

Investiganti mihi, quis omnium primus id Paulo attribuerit, nemo Latinorum Philastrius, nemo Græcorum Epiphantio antiquior occurrit, saltem qui expressis verbis mentem aperuerit, quanquam ne ipsi quidem ambo clarissime loquantur.

Philastrius. *Paulus quidam fuit Samosatensium post hoc in Syria, qui Verbum Dei, id est, Christum Deum Dei Filium substantivum, ac personalem, & sempiternum esse cum Patre denegabat: prolativum autem, id est, quasi aera quemdam dicebat; non tamen personam vivam Filii sempiternam cum sempiterno Patre credendum dicebat.*

Epiphanius. *Est autem Pauli hæc opinio, Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum sanctum vnum esse Deum. Verbum Dei ejusque Spiritum in esse Deo perpetuo, sicut hominis in corde proprium Verbum inesse cernimus. Filium Dei substantivum habere per sese nullam, sed in Deo subsistere. Ad hæc Dei Verbum in terras delapsam, in Jesu, qui homo merus esset, habitasse. Ita vnus inquit ille, Deus est: neque aut Pater est Pater, aut Filius Filius, aut Spiritus sanctus Spiritus est sanctus. Imo vero Deus vnus est Pater, & huius in ipso Filius, vt est in homine sermo.*

Utrumque fecutus Mercator. Nestorius, inquit, circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus

In ep. Dionysii ad Paulum.

Sex quæstiones ex verbis adductis nascuntur.

1. Quæstio de Verbo prolativum & divinum.

Quis primus hunc errorem Paulo tribuerit.

Philastrius. Tom. 4. Biblioth. PP. initio.

Epiphanius. Hæres. 65.

Mercator. Ep. de discrim. c. 111.

tigit, vt Deus ex Maria existeret. Deusque Nazarethi in lucem ederetur, atque inde existendi primordium regniq[ue] consequeretur.

Dicebat tamen, Deum ejusmodi, quamvis temporarius re ipsa foret, esse prædestinatione æternum, eaque distinctione declinabat Scripturæ locos, vbi æternitas personæ Verbi tribuitur. Atque hæc est verborum Athanasii interpretatio, quam partim ex Epiphanio, partim ex literis Dionysii, aliisque veteribus colligere est.

Id autem, quod dicit, nomine Sapientie Spiritum sanctum a Samosateno appellatum esse, nullus certe mirabitur, qui vel nostras ad Rufini libellum notas legerit, vel eorum meminerit, quæ de Sabellianis tradit, sive Basilii magnus, sive auctor expositionis fidei, quæ in *mens* dicitur, ac Gregorio Thaumaturgo tribuitur. Basilii: Sapientiam in Deo existimant esse, sicut in homine sapientiam humanam, qua sapiens est; & Verbum simile esse interpretantur verbo, quod ore profertur, vel mente concipitur, nulla hypostasi. Auctor fidei: Sabelliani cum Verbum confitentur, ipsum comparant cum interno; Sapientiam vero similem esse dicunt habuisti illi, qui in eruditorum anima constatur, atque idcirco unam esse personam Patris & Filii, quoniam & unus homo dicitur non diuisus ab eo, quod secum existit, Verbo & Sapientia.

Observatio de nomine Sapientie accepto pro Spiritu sancto.

Hom. 27.

17. Questio de tempore vnionis naturarum in Christo.

Questionis status.

Solutio ex Theodoro Mopsuesteno.

Apud Leont. lib. 3. contra Euzychianos, &c.

Geminus modus, quo Verbum in

Dissertatione prima in priorem partem, produximus testes, qui Samosatenum ita opinatum dicerent, eaque sententia jam pridem invaluit, & eam nos passim populariter secuti sumus, aut suppositimus potius. Atqui oppositum tradere videtur Athanasius, verbis inter solvendam primam questionem adductis: si enim Samosatenus Deum ex Virgine constituit, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primordium regniq[ue] consecutum; fateatur procul dubio Verbi & hominis factam vnionem, cum primum missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Nazareth, ibidemq[ue] Virgo concepit de Spiritu sancto.

Opinionum pugna facile tollitur, si modo Theodorum Mopsuestenum audimus, magistri sui sensa exponentem: incredibile enim est, conspirasse discipulum in eandem cum magistro sententiam. Libro igitur VII. de Incarnatione, postquam in vtero Virginis factam Verbi cum Jesu conjunctionem dixit, indeque Jesum, & rationis expeditorem vsum habuisse, & admirabilem virtutis idolem, & propensionem in recti studium, & præsto eorum nenter Verbum, a quo impelleretur, ducereturq[ue], & iuvaretur ad honestissima quæque perficienda. Capessabat, inquit, summa facilitate absolutissimam virtutem, sive cum legem servaret ante baptismum, sive cum vitam communem in statu gratie post baptismum susceperet, cuius nobis formam præbebat, via quadam nobis ad hoc factus. Sic deinde post resurrectionem & ascensum in celos, demonstravit se ex propria voluntate dignum vnione, qui hanc antea assumpsit, in ipsa formatione, beneplacito Domini.

Geminus enim distingui potest secundum Samosatenum modus vnionis Verbi cum Jesu, Filii

Dei cum filio Virginis; vnus, quia formatione ad absolutam virtutis vique perfectionem extiterit; alter, qui manserit postea, saltem vique ad passionem; prior erat, velut hospitis in Jesu Verbi; posterior, proprie inhabitantis: ille meri beneficii rationem habuit; iste mercedis: de beneficio locutus est Athanasius; de mercede alii.

Jam vero quintam questionem, qua parte Paulo Nestorius, de Incarnationis mysterio, ad hæserit, solvit Mercator in epistola sæpius citata. Ait enim: In eo Nestorius Paulo Samosateno conjungitur, in quo habitorem & habitaculum pro meritis separat, diuidens quod vnicuique eorum sit proprium, ex diversitate nature. Quod quidem illis ambobus cum Ebione, & Phoibio, & Galata Marcello commune est. In eo vero, quod substantiale Verbum Dei constituitur, & illud esse ab æterno cum Patre Deum asserit, a memoratis recte dissentit, & fidei recta conjungitur.

Attende ad hæc extrema verba: Ab æterno cum Patre Deum asserit; ostendunt enim, quam vere expositum sit a nobis signum Pauli de Deo recente, id est, qui existeret cœperit, ex quo Verbum a Patre prolatum est, seu missum. Unde Mercator statim meminit Verbi prolatitii. Nestorius circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolativum potentia Dei efficax Verbum esse definiit. Sed simul aliud Nestorii flagitium commune cum Paulo detegit. Non constituitur tamen idem Nestorius de Verbo substantivo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed dicit (argue quidem, quia non expresse) ab æternitate Filium non esse, sed Verbum tantum, quod in substantia Patris manens, Deus sit consubstantialis, quem Græci *uoiou* dicunt; Filium vero illum esse, & dicit debere asserit, qui ex Maria sit natus; atque ita diuidit æternum a temporali, illi quidem Deo & Dei Verbo, quæ maiestatis sunt; huic vero alteri, quæ humanæ infirmitatis sunt, deputatis. Propter individuum autem atque inseparabilem connexionem, dignum fuisse habitum nuncupatione Filii Dei, quippe qui hoc ipsum pro meritis, & ex adoptione habeat, non ex natura.

Præcipuum igitur atque apertum vnus hæretici ab altero discrimen attulit, quod ille Verbum ad vnionem diceret, iste *uoiou*: omisit de virginitate matris dicere, deque aliis ejusmodi velut accidentibus.

Attulit & consensionis caput, ex quo facile cætera velut consecutaria paterent: ait enim, conspirasse in eo Paulum & Nestorium, quod vterque Christum assereret esse Filium Dei, non natura, sed adoptione: vterque habitorem & habitaculum pro meritis, id est, *æta*, & dignitate nativa divideret. Namque hic est questionis cardo: quandoquidem oportet, si duo sint Filii Dei in Christo, si diuersa dignitas Dei habitantis & hominis, duas in Christo personas fateri, diuinam & humanam.

Inde vero consequuntur reliquæ omnes dogmatis Pauliani partes, quæ decem questionibus Dionysio propositis continentur. Si enim dux sunt in Christo hypostases, oportet, vt Christus non sit natura apostolorum Deus, *quest. 1.* vt sit natura homo sicut nos, *quest. 2.* non eadem sit hypostasis Verbi, quæ crucifixi, *quest. 3.* corpus Christi neque sit *uoiou*, neque incorruptum, propter vitam ipsi *uoiou* vnitam, *quest. 4.* filius Mariæ non fuerit ante sæcula, & cum Patre ingenito, *quest. 5.* vt puer cum matre fugiens in Ægyptum, nec ab

v. Questio, de consensione ac dissensione Pauli & Nestorii, a Mercatore soluta. Nam. 4. & 5.

In quo capite differere Nestorius a Paulo.

In quo consensuerint.

Consensionis consecutaria quoad questiones Samosatani.

eternitate existat, nec ubique loci, *quæst. 6.* vt Verbum non assumpserit formam serui sine hypostasi, *quæst. 7.* vt æternus dici nequeat, qui duodecim annorum fuerit dictus est, *quæst. 8.* vt Deus magnus non veretur, qui celsurus & laboravit, *quæst. 9.* vt omnino Deus non sit, qui veraciter dixerit: *Non tum ascendit ad Patrem meum, quæst. 10.*

Item. 10. v. 17.

Quinque partes dogmatis catholici.

Sed vt hæc distinctius adhuc cernantur, reuocanda sunt in memoriam quinque partes catholici dogmatis, quas capite i. distinximus: nam in prima, quod Verbum sit consubstantiuum Patri, Nestorius a Paulo dissentit, idque Mercator monuit.

Quoad secundam, quod Verbum integram hominis naturam assumpserit, & non carnem solum, vel animæ vel mentis expectem, vterque cum catholicis conuenit. De tertia, quod assumptio in ipso Maria vtero peracta sit, vterque recte sentit. In quarta, quod Verbum indissolubilis nexu humane nature copulet, diuersus abiit a Paulo Nestorius: hic enim catholice, iste contra sensisse fertur, derelictum nempe aliquando a Verbo hominem. Quod spectat ad quintam, de vnionis modo, sed aperte Paulus, Nestorius dissimulauerit. Ille enim duos manifeste filios dixit; iste nihil non molitus est, vt ne duas videretur personas in Christo, duosque filios & dominos admittere.

Oportet autem, ad ea quæ mox dicta sunt a Mercatore, id quod fuit in partitione postremum, querere, quam vere dictum sit, non consisteri Nestorium de Verbo consubstantiuo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed ab æternitate Verbum tantum, &c. Filium vero illum esse, & dici debere, qui ex Maria sit natus. Videtur enim ipse Nestorius Mercatori expressis verbis contradicere. Erat quidem, ait, Deus Verbum ante Incarnationem & Filius & Deus cum Patre; sumptis vero nouissimis temporibus serui formam. Sed cum sit & antea Filius, & ita vocetur post assumptionem, non potest vocari diuinus filius, ne duos filios constituamus; sed quia illi conjunctus est, qui erat a principio Filius, non potest, secundum dignitatem, filiationis diuisionem suscipere.

Nodum soluit Mercator ipse cum facit: arguit enim Nestorium, & in epistola, quod loquendi ambages quærat; & alibi, quod sibi contradicat. Accedit etiam aliud impietatis deliramentum, dicentis, prætermisisset illos Patres pronuntiare, credere se in Deum Verbum Filium vnigenitum; sed dixerunt, inquit, vnum se credere Dominum IESUM CHRISTUM, consubstantiuum Patri, Deum de Deo, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, tanquam Deus Verbum apud istum Filium non sit, sicut in superiore ejus sermone aperitius declaratur.

Quæ hujus hæc vanitas? Quæve dementia? Quod ludibrium potius in tam inconstanti sermone, non minus stulto, quam impio? vt Verbum Dei Filius ei non sit: vt Iesus ei sit ex medietate Deus, ex medietate homo, & idem tamen Verbum Dei Filius esse non possit? Vt modo sit consubstantiuus natusque ex Deo Patre, Deus verus de Deo vero, lumen de lumine: postea vero horum nihil proprium naturaliter habens, sed sola nuncupatione alterius, particeps diuine dignitatis, tanquam homo natus ex tempore.

Argumentum 1. quod Nestorius Claudenda sane christiane aures, cum dicitur, Filii nomen non significare Verbum illud Patris,

quod ex ipso, & in ipso est. Ad quod testimonium esto, lector, attentus. Misit, inquit, Deus Filium suum factum ex muliere factum, sub lege; videlicet vt quia natus ex muliere non est Deus, Verbum Filius ei non sit; sed alius, qui posuit nasci partu mulieris.

florius negaverit, Verbum esse Filium ante incarnationem.

Idipsum Mercator postea longe evidentius demonstrat, iterumque monet lectorem, ne sibi patiatur illudi. Quod ejus impietatis genus non hic in isto capitulo, sed in aliis scriptis, in isto tamen codice insertis, & tractatibus continetur & legitur. Et inde est quod catholicis, qui legit, cauius esse debet de varietate & inconstantia, quam vtrum astutia, an vecordia ad allicendum auditorem habeat, non est facile nosse. Quovis tamen pacto, constat enim variam esse, sibi que contrarium. Quis autem non agnoscat hujusmodi hominem, aut tanquam astutum captiuum esse fugiendum; aut tanquam excordem, utpote sibi aduersantem, & ex varietate confusum, nullo modo esse sequendum?

Argumentum 11. & monitum ad lectorem. Num. 22.

Cum ita sollicitè Mercator lectorem attentionis moneat, quæserit forte lector ipse, quanti tandem momenti fuerit ista criminatio. Fuit sane maximi, vt quæ continuerit causæ totius summam: nam qui Verbum negat, esse Filium Dei ante incarnationem, atque ita asserit nomine Filii vtramque naturam indicari, primo pugnat Scripturæ prædicenti æternum Filium, quem Pater ante luciferum genuit, Deinde contradicit fidei Nicenæ, qua Filius Patris consubstantialis, Paterque æternum Pater creditur. Postea Samosatene impietatis, non speciem tantum, sed proprium symbolum præ se fert. Deinde, si Christus Filius Dei ex tempore factus sit, proclive est, vt vel admittantur filii duo in Christo, vel generatio Verbi æterna rejiciatur, vel conversio Verbi in hominem inducatur, vel Christus Filius Dei adoptivus. Quæ sunt Pauli, Sabellii, Polemii & Mopsuesteni flagitia.

Quanti momenti fuerit ista quæstio.

Denique, si nomine Filii vtraque natura significetur, omnium fere argumentorum, quæ ex Scriptura, concilioque Nicæno petuntur, ad probandum Deum esse natum, passumque, & mortuum, &c. vis declinat, atque ita summa fidei catholice de vnione hypostatica labefit, &c.

Sed quæserit iterum lector, cur Nestorius videri voluerit, modo hanc, modo alteram partem in ista quæstione sequi?

Certe Mercator, dum Nestorianos anathematismos refellit, aliquando demonstrat Nestorium secundo, tertio, quarto & quinto, aliisque anathematismis filios duos inducere, æternum vnum, qui natura; alterum temporalem, qui adoptione, & vt ait, *cap. 9. quæst. 10.* solam existat. Eundem aliquando vocat in suspitionem societatis cum Samolateno, Verbum prolatitum delirante: aliquando ipsi quoque conversi in hominem Verbi inuidiam facit. Neque vero sunt istæ hominis, acriter aduersarium ad paradoxam cogentis, conclusiones potius quam assertiones. Cur enim Nestorius tam anxius fuit sollicitusque de removenda Sabellii, Pauli, & Photini a se suspitione, si nulla fuit probabilis? Cur magnam partem duodecimi sermonis in hoc argumento posuit, & curiosè quidem atque laboriosè, si hæc invidia non laborabat?

formatione ad J... nem extirp... vique ad pas... antis in J... untis: ille meti... recedit: de bo... mercede alia... m, qua parte... mystico, ad... la scriptura... lo Samosatene... & habitaculum... vnique... tura. Quod... & Photino, &... vero, quod... illud esse ab... moratis re...
Ab ætern... enim, quam... nem Pauli... re cepit, ist, seu mis... inuit Verbi... ei, non qui... uivum, sed... um esse de... tium com... ter tamen... ipsum Fi... argue qui... te Filium... substantia... alis, quem... um esse, &... us: atque... videm Deo... hinc vero... deputati... parabilis... vnepatio... neris, &
vnius hæ... quod ille... omni... que alius
uo facile... im, con... od vter... dei, non... torem &... & digni... quæstio... duo sint... Dei hæ... verfonas
omnes Con... uæstio... si enim... ter, vt... quæst. 2. non... icifixi, vi... ante... s. vt... ec ab

§. IV. De Marcilio Galata, cujus consensu ob-
jecta est Nestorio a Mercatore.

Solus Mercator
concentio-
nem cum
Marcello ob-
jecit Nesto-
rio.

UNUS, quod sciam, veterum Mercator,
hanc Nesto jo intendit, quia a Mar-
celli causa visa est ipsi eadem quae Samo-
lateni & Photini; hanc tamen litem non vehemen-
ter con-
testatus est, quoniam ista ipsa causa ceteris credi-
ta est ita perplexa, ut Marce li locietatem Nesto-
rio objecisse, defensio potius videri posset,
quam accusatio.

Mercatori,
qui favent
Marcellum
haereticis ac-
cusant.

Mercatori Marcellum haereticis accensenti
favent viri magni nominis, magnaque auctori-
tatis. Hilarius in libro ad Constantium, Basiliius
epistola 293. &c. Chrysolomus homilia 2. in
epistolam ad Hebraeos, Marius Victorinus libro
1. contra Arium, Theodoretus libro 2. haereticarum
fabularum capite penultimo, alique non-
nulli, quos tamen inter nolim Athanasium,
Epiphaniumque numerate; tum quia supposita
est Athanasio oratio, in qua Marcellus Samo-
lateno conjungitur; neque Hilarius Pictaviensis
Severusque Sulpitius satis creditibiliter scripserint
de Marcello ab Athanasio damnato; tum quod
Epiphanius haeret hac in re dubius, profectusque
geminam Marcelli confessionem, quarum altera
omnino catholica est, altera varios sensus
patitur.

Her. 72.

Qui pro Mar-
celli fide fa-
ciunt.

Marcellum absolvunt Julius Papa, concilium
Sardicense in epistola synodica, Athanasius in
epistola ad solitarios, & quod omnium instar est,
dirisionum quorumcumque perpeffio ab Ari-
anis, ac penamartyrium pro fide. Quare
cum apud me haec testimonia perpendo, vix
extorquere possum ab animo meo, ut Eusebii
Caesariensis quinque libri adversus Marcellum
non plus habeant momenti ad propulsandum cri-
men, quam ad inferendum illi viro, qui cum vobis
fuerit de trecentis decem & octo Patribus Acti
damnatoribus, dignus est venia, siquid aut
imprudenter exidere sibi passus est; aut in su-
picionem Sabellianismi, quod ipsi quoque Ba-
silio magno injuriose contigit, infeliciter inci-
dit.

His ita se habentibus, malim ego hujusce
hominis, ut & Apollinaris, so- tem miserabilem
deslere cum Epiphanio, quam cum aliis, in re
tam difficili tamque obscura, sententiam ferre.
Qua in parte mihi videor sequi magni Athana-
sii exemplum, qui cum ab Epiphanio interroga-
retur de Marcello, si vixisset dicitur, & indigna-
bundo subridens nutu ambiguum dedisse si-
gnum animi, vel obrectatoribus, vel humana
imbecillitati, irascenti.

In diff. ad 11.
anath.
Serm. 11.
Libris quin-
que adversus
Marcellum,
Lib. 2. haer.
fab. cap. 10.

Ut ut se res habet, Marcello tribuit Mercator,
quod Ebionis & Samolateni haeresim se-
cutus sit: Nestorius, quod deponendam aliquan-
do humanam a Verbo naturam crediderit: Euse-
bii, quod Christum ex Maria cepisse dixe-
rit: Theodoretus, quod extensionem quam-
dam divinitatis Patris in Christum venisse di-
xerit, & hanc Deum Verbum appellaverit.
Quae si vera sunt, in solo primo capite Nesto-
rius aperte; in tertio subobscure, cum ipso
sensit; in reliquis duobus pugnavit. Neque ad id
probandum aliis rationibus opus est, quam quae
hactenus adhibita sunt, ad societatem Nesto-
rii cum aliis haereticis demonstrandam.

Reflece animum lector, in praescos Nicano-
rum temporum defensores, & mirare plu-
res in Pa-
lianismi suspicionem incidisse, vel quod

Arianismi odio incensi non tenerent satis lo-
quendi modum, quae humanae mentis infirmitas:
vel quod Arianorum calumniis obruerentur,
quae iniquitas temporum, quibus orbis se mira-
tus est Arianum.

§. V. De Photino, cum quo consensere Nestorius
a Mercatore primum dicitur.

QUESTUS est aliquando in Ecclesia pro
conciono Nestorius, quod in invidiam Pho-
tinae haereticus vocaretur, Ego, inquit, qui
busdam mihi & illud renuntiantibus, cum lati-
tia sepius risi, quoniam inquit: Episcopus, qua
Photini sunt, sapit: nescientes neque quae loquun-
tur, neque de quibus affirmant. Hoc enim quod
a me dicitur, Photini everfo invenitur. Photini
enim sensus a parva Maria Verbo dat princi-
pium. me dicente, Verbum Deum semper existi-
re ante saecula.

Queritur Ne-
storius, quod
diceretur cum
Photino sen-
tite.
Serm. 4.

Hac cum diceret, intendebat animum in epi-
stolam Mercatoris, qua primum postulatus est
publice hujus criminis: in ea enim Mercator
exposuerat, qua parte conveniret Photinus &
Nestorius, qua discrepant. In eo cum Paulo
Samolateni conjungitur, in quo habitorem &
habitaculum pro meritis separati, dividens quod
vnicuique eorum su proprium, ex diversitate na-
tura: quod quidem illis ambobus cum EBIONE
ET PHOTINO ET GALATA MARCELLO
commune est. In eo vero, quod substantiale Ver-
bum Dei consistit, & illud esse ab aeterno cum
Patre Deum asserit, a memoratis recte dissentit,
& fidei recte conjungitur.

Interdicit
in epistola
Mercatoris
De asserit,
num. 4. & 5.

Duas, ut apertum est, sententiae suae partes
fecerat Mercator; vnam de confessione, altera
ram de sensu; secunda vltus est Nestorius ad sui
dolosam defensionem, quod constat ex verbis
initio allatis. Ad priorem ita respondit: Tunc
illorum blasphemia liberaberis, & facile ac bre-
viter sacramentum religionis edices hoc modo. Alius
quidem Deus Verbum est, qui erat in templo,
quod operans est Spiritus, & aliud templum
praeter habitantem Deum. Templi est, morte dis-
solvi; inhabitantis autem templum, id ut resus-
citer, proprium est. Non hic meus sermo est; sed
vox Domini, eam lego: Solvite templum, in-
quit, hoc, & in triduo suscitabo illud. Conjun-
tionis igitur consuevit dignitatem, naturas au-
tem & substantias duplices. Tum: Fugiamus ita-
que hujus confusionis errorem, Dominum nostrum
Christum, secundum naturam, duplicem dica-
mus; secundum quod est filius, vnum.

Cujus vnam
partem pro-
sui defensio-
ne accepit,
aliam respo-
dere nititur.
Serm. 4.
num. 10.

Animadvertite obiter, Nestorium duas hypo-
theses in Christo sola natura unitas aperte con-
fiteri; dixerat enim procul dubio Graece: *duas naturas
in uno*, & in *duabus naturis*. Mercator autem more
suo pro *duabus* conjunctionem vertit, pro
duabus substantiam.

Duas in Chri-
sto hyposta-
ses asserit.

Eandem accusationem diluere conatus est
sermone duodecimo, ubi Samolateni primum
& Photini consensionem ostendit; tum vtrius-
que differentiam; & tandem amborum a se
discrepantiam. Ait ergo: Paulus ac Photinus
nesciunt Filii deitatem, nesciunt Filii duas natu-
ras, nesciunt Deum & hominem; hanc autem inter
se differentiam habent: unus eorum (Paulus)
Christum solum hominem dicit; alter vero (Pho-
tinus) dicit quidem Verbum, non autem consistit
esse Deum: sed dicit Verbum istud aliquando quid-
dem Patris nomine vocitari, aliquando autem
Verbi

Idem re-
spondet.
Serm. 12.
num. 11.

Num. 15.

stantia, necesse est, ut non sit ab aeterno Filius, sed ex tempore; cum Filius vere nemo esse possit, nisi qui a Patre *et pro a seipso* differat. Sed enim veteres omnes tradunt, Photinum docuisse, Verbum non fuisse ab aeterno Filium, sed ex tempore duxerat; & nos confestim, cum de Samosateno ageretur, Nestorium merito postulatum esse de consensione cum Samosateno hac in parte.

Restat igitur ostendere a Sabellii sententia Nestorium pariter ac Photinum recessisse; id enim si confiterit, liquido patebit iure Marium scripsisse in hac verba: *Nestorius a Photino amore suo in id tantum discessit, quod ex virgine Maria Christum asserit natum, in reliquis vero omnibus totus ipsius sequax, signifer, antesignanus est, & in id maxime, quod supra memoratum est, Dei Verbum Dei Filium non esse, nec dici debere, nec vllum, nisi Jesum ex Maria natum, Filium Dei dicendum, qui templum habitans in se factus, ex indivisa inter se & Verbi Dei societate & conjunctione hoc dici meruit, non tamen esse natura Filium Dei, ut qui ex hac unione divinitatis privilegia consecutus sit, non ea habens natura, sed gratis.*

Atqui Nestorium a Sabellio alienum fuisse nemo dubitaverit, qui vltimum ipsius sermonem legerit, meminereque symboli Theodoriani, quod suum velut adoptione confecit: in hoc enim Sabellii *anathematis*, ut loquitur Nazianzenus, aperte demonstratur.

Nemo item inficiatus fuerit a Sabellio recessisse Photinum, qui assenserit ipsimet Nestorio, atque etiam Epiphano, Philastroque scribentibus, Photinum de Verbo perinde sensisse, atque Samosatenum. Hic namque tantum a Sabellio discrepavit de Verbi a Patre distinctione, ut nemo veterum Patripassianis, quorum dux Sabellius fuisse traditur, Samosatenum annueraverit.

Verum haec quae pressius cogente ratiocinii necessitate dicta sunt, dilatanda magis videntur, & veterum testimoniis firmanda.

Diximus primo, Photinum constanter in confessione *perpetuata* persistisse. Id vero testatur Socrates: narrat enim, Photinum ab Arianis Sirmii congregatis damnatum, & sede pulsum esse. Tum, post exhibitam fidei formulam ab iisdem confectam, hac addit: *Photino persuadere nitentur, post eius abdicacionem, ut istis rebus assentiret, subscriberetque, & polliciti sunt episcopatum illi se redduros, si modo respuisset, de quaque seorsum ab ipso excogitatum damnaret anathemate, atque adeo ipsorum opinioni accederet. Ille repudiat conditionem, eoque ad disputandum provocat, sed vitium condermat. De reliquo vitam in exilio degens librum tum Graeco, tum Latina lingua composuit: scripsit autem contra omnes haereses, dum sumum ipsius dogma divulgare laboravit.*

Ex hoc Socratis loco discimus primo, quae fuerit Photini haeresis, siquidem his verbis damnatur in formula fidei, siquidem *CHRISTUM JESUM DEI FILIUM, qui Patri ad universarum rerum fabricacionem inseruit, non ante secula fuisse dixerit; sed ab eo tempore solum, quo ex Maria natus fuit, Filium & Christum fuisse, & tum incepisse Deum esse, sicut Paulus Samosatenus assererat; anathema esto.*

Deinde, Photinum Samosateni dogma secutum esse. Tertio, ipsius nomen in formula ex-

pressum non esse, ut eam facilius posset subseribere. Quarto, adversus omnes haereses scripsisse Photinum, ut vnam suam credibilis vulgaret: quo exemplo praevit discipulis suis, Theodoro & Nestorio, qui haeresen reliquarum omnium impugnatione suae aditum molliorem moliti sunt. Postremo, ex hoc libro desumpta esse, quae Nestorius aliique a Photino dicta referunt.

Diximus deinde, posteriores duas de Verbo Dux posteriores quæstiones in vnam recidere. Id præterquam quod ratio ducta ex Samosateni dogmatis intelligentia satis evincit, probat Audientius inventus scriptor, de quo Gennadius: *Scripti specialiter intentione contra Photinianos, qui nunc vocantur Bonofiaci, librum, quem praxilavit de fide adversum omnes haereticos, in quo ostendit antiquitatem Filii Dei coeternalem Patri fuisse; nec initium deitatis tunc a Deo Patre accepisse, cum de beata Maria virgine homo, Deo fabricante, conceptus & natus esset. Utramque enim propositionem conjunxit, veluti altera alterius expositio esset: quam ob causam veteres, cum Photini haeresim exponunt, alii vnam, alii alteram propositionem, imo saepe idem scriptor aliam alias refert.*

Sumpimus velut argumentationis principium, Samosatenum, atque adeo Photinum secuti Sabellio Samosateni sectarium, non eadem cum Sabellio docuisse: reclamationem quidem Theodoretus, verum ipse Nestorius, non modo assumptum fatetur, quod antea diximus; sed geminam quoque asserit Sabellii Photinique, ut ipse quidem loquitur, distantiam. 1. Quod Patrem Sabellius *quædam* dicit, Phorinus *deus* nominet. 11. Quod *deus* Verbi divinitatem Sabellius asserat, neget subsistentiam; Photinus Verbi divinitatem neget, subsistentiam asserat. Illa ipsa Nestorii confessio, etsi eget examine, solvit tamen quod obiectum est ex Theodoro: nam uterque haereticus, Sabellium dico & Phorinum, peccat quidem in veram Trinitatis fidem, quod testatur Theodoretus; non tamen uterque eodem modo, quod ait Nestorius.

Pro comperto accepimus, Photinum Samosateno consensisse de re, quæ in quaestione est: id quidem Sirmientes Ariani in sua fidei formula, id Philastrius Epiphaniusque & Augustinus tradunt; repugnant tamen Nestorius & Mercator, quorum dicta ad examen vocanda sunt, & primum quidem Nestorii. Paulus & Phorinus, inquit, hanc inter se differentiam habent: unus dicitur Christum solum hominem dicit, alter vero dicitur esse Deum, sed dicit Verbum istud aliquando quidem Patri nomine vocari, aliquando autem Verbi nomine nuncupari: unde etiam hoc appellat *deus* possit, Verbi pater, accipiens ad hoc, pro sui sensus nequitia, illud bene in evangelio dictum: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Vides, inquit, quia Deum Verbum aliquando Deum, aliquando Verbum appellat; tanquam extentum atque collectum. Non autem introducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Christi divinitatem, nescit divinam substantiam hominem suscipisse, nescit profus Verbi existentem ante secula deitatem.

Quod ait, a Samosateno Christum dici solum hominem, verum quidem est, si solus homo sit

Controversia recidit tota in secundam. Differt. in 11. anathem. num. 21.

Nestorius a Sabellio alienus.

Alienus quoque Photinus.

An Photinus confessus sit. Socrat. lib. 2. c. 24. & 25.

Quæ dicitur ex verbis Socratis.

res de Verbo quæstiones in vnam recidunt. Lib. de script.

Photinus dicitur. Sabellio.

Photinus Samosateno consensisse, de confessione, de Verbo prohibito, &c. Examinatur sententia Nestorii. Sermon. 12. Differt. in 11. anath. num. 19.

1000. 1. 2. 11.

idem ac non simul, homo & Deus; sed inde Nestorius a se ipse confessionis cum Samolathano convincitur. At si intelligat Samolathano in Christo non postuisse duas naturas, & casus quidem perpetuo nexu copulatas, imponit Samolathano, ut ex §. 4. manifestum est. Deinde quod dicit a Phorino, non introduci Deum Verbum factum esse hominem, diciturque causam asserit, quia Photinus nescit Christi divinitatem, nescit divinam substantiam, nescit profus Verbi existentem ante seculi deitatem, aut ignorat Phorini sententiam, aut ipsi volens imponit, aut sibi ipse contradicit. Refert enim Phorini verba interpretantis Evangelistam, & dicens; *Vides quia Deum Verbum aliquando Deum, aliquando Verbum appellat, tanquam extensum & contractum.* Novit ergo Phorinus Verbi existentem ante seculi deitatem, licet non per se seu in proprietate substantientem; quam tamen proprietatem substantientem habet, ubi extenditur & profertur; quod certe contrigit, cum mitteretur ad operandum in Jesu. Scivit ergo Phorinus hypostasim divinam hominem suscepisse: fœvit quoque Christi divinitatem, si Christum esse Deum aliud nihil sit, quam Verbum humane nature esse conjunctum. Dixerat quoque, & a iis paribus modis, quos Nestorius agnoscit. Intererat vero Nestorii mentiri, ne statim ab unoquoque is agnosceretur, quem dixit Mercator, PHOTINI MAGISTRI SEQUAX, SIGNIFER ET ANTESIGNANUS.

Examinatur sententia Mercatoris. Dissert. in 11. anath. num. 15. Num. 17. Num. 5.

§. VI. De Bonoso, quem inter antecessores Nestorii Mercator annumerat.

De Bonoso tria Mercator docet. Præfuisse ipsum Sardonienſi Ecclesiæ, alterum

rum, a Damaso prædammatum esse; tertium, Ebionis hæresim secutum, ex quibus consequitur quartum, inter antecessores Nestorii censendum.

Primum hæcenus non vulgo tantum fuit incognitum; sed latuit omnium fere doctissimos, Baronium & Petavium. Id de se fatentur ambo: ille in annalibus ad annum Christi 389. iste in tomo quarto ecclesiasticorum dogmatum libro xiv.

Mercatoris sententiam confirmat Capuensis synodi decretum, quo Bonosi iudicio postulati causa Anyſio Theſſalonicenſi & Macedonibus Episcopis demandata est, utique secundum Ecclesiæ canones, quibus cavetur, ut Episcopus quisquis reus a fratribus coepiscopis judicetur, non tamen a suis subditis, si Metropolitanus sit. Est autem Sardonica civitas metropolis Dacie ac Macedonia finitima.

Alterum ignotum quoque fuit, aut ad summum dubitabile viris ceteroquin eruditione præstantibus: dictam nihilominus Mercatoris multa probant, & præsertim pars secunda Romana ad Paulum Antiochenum scripsit. *Siquis autem dixerit, Verbum pro humano sensu in Domini carne versatum, hunc catholica Ecclesia anathematizat; necnon & eos, qui duos in Salvatore filios confitentur, id est, alium ante incarnationem, & alium post assumptionem carnis ex Virgine, & non eundem Dei Filium, & ante & postea confitentur. Quicumque huic epistola subscribere voluerit, ita tamen, ut in ecclesiasticis canonibus, quos optime nosſi, & in Nicenam fidem ante subscripserit, hunc habeat absque aliqua ambiguitate suscipere.*

Circa quam epistolam observa primum, suam a summo Pontifice synodicam proponi instar canonice auctoritatis, cui subscribendum foret, tanquam regula fidei. Id ipsum Zosimus in causa Pelagiana, & Leo magnus in Eutyriana de suis synodicis edixerunt. Observa deinde, Bonosum in eo maxime errasse, quod duos confiteretur in Christo filios, æternum unum, alterum temporalem: neque enim incidit in reprehensionem alteram, qua Damascus Apollinaristas & Arianos, id est, Dimaxitas, anathemate percellit. Observa denique, præcessoribus Nestorii Bonosum merito accesseri, ut qui duos in Christo filios fateretur, que fuit propria hujusce hæresis labes.

Quamquam Gennadius Bonosiacos a Photinianiſi ſola appellatione differre scripsit: *Audentius episcopus Hispanus scripsit adversus Manicheos, & Sabellianos, & Arianos, maxime quoque speciali intentione contra Photinianos, qui nunc vocantur Bonosiaci.*

Ex postrema observatione apertum est, quod de Bonoso tertium a Mercatore traditur, cum scilicet secutum Ebionis hæresim ea parte, qua Christus dicebatur solus homo: qui enim duos fateretur filios, alterum oportet Deum solum credat, alterum reſta solum hominem.

Utrum vero alteram quoque partem amplexus sit, quod nempe Christi mater ex viro peperit, non perinde certum est; imo inde peti potest negandi argumentum non infirmum, quod cum Mariam a partu Christi alios suscepisse liberos defendisset, damnatus sit idcirco a Macedonibus Episcopis, præſidente Anyſio Theſſalonicenſi, ut qui vterum Christi hospitio consecratum, autamque æterni regis concubitus humani semine coinquinasset.

Primum hæcenus incognitum viris quoque doctis Num. 37.

Confirmatur testimonio synodi Capuensis.

Secundum patet confirmatur auctoritate Damasci papa.

Circa quam epistolam observatur duo. Alterum de formula fidei.

Alterum de errore Bonosi.

Et de nomine sectatorum.

Tertium, quod de Bonoso tradit Mercator, secutum esse Ebionis hæresim de Christo. Non item de matre Christi.

In epist. ad Illyricanos.

Rt ij

...ibus potest... credibilium... aditum... a Phorino... Id præterquam... Audentius... Scriptis... de se ab... fuisse; ut... ab... in... aliam abis... ioris principi... cum Sabellio... retus, verum... quocumque... idem loqui... bellus... 11. Quod... neget sub... tem neget... xii confes... quod ob... que hæze... peccat quid... celatut... em modo... m Samolath... one est; id... formula... istinus tra... Mercator... it, & p... rimus, in... gnat es... alter vero... confiteatur... ando qui... tem Verbi... itat... e, si dicit... o sui sen... sum? In... rat apud... inguam, aliquan... m atque... Verbum... nitatem... scripsit... ula dei... el solum... omo se

Epistola ad Illyricanos abjudicatur Damaso Mercatoris auctoritate.

Porro autem quia Mercator pradamatum ait a Damaso Bonosum, id est, prius damnatum, quam haeresim proderet, ratio docetur, qua, ut cetera delicerent, abjudicaretur Damaso epistola ad Illyricanos, quae mox in margine appellata est: neque enim vere diceretur pradamasse Pontifex Bonosum, quippe quem auctor epistolae, sua sententia intactum, iudicibus a synodo electis iudicandum relinquit.

§. VII. De Pelagianis, quorum amicitia Nestorio, non tantum a Mercatore, sed ab aliis veteribus obiecta est.

Nestorio foederis cum Pelagianis obiecta.

A Cassiano.

Celestino papa.

Mercatore, Cyrillo, &c. Atque etiam consensio doctorum.

A Celestino.

Nestorio versus est vitio ab antiquorum pluribus, quod in amicitiam Celestium, Celestianorumque Episcopos, ex Occidente Constantinopolim profugos, recepisset. Id primum omnium exprobravit Cassianus, in libris de incarnatione Verbi; exprobravit postea Celestinus pontifex, in epistola ad Nestorium; tum Mercator in praefatione ad sermones Nestorii; Cyrillus denique, & Patres Ephesini.

Nec amicitiae tantum, sed doctrinae etiam consensio obiecta est breviter quidem a Celestino pontifice in epistola mox laudata. Quid tecum faciunt, qui sunt hac negando damnati? numquam sine suspitione ea, qua sibi adversa sunt, conveniunt, egerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Obscure pariter ab Ephesinis Patribus, eodem canone damnantibus eos, qui avsi fuerint, vel privatim, vel publice, ea qua sunt Nestorii aut Celestii sapere. Prolixè vero aperteque a Cassiano totis fere libris antea appellatis; causatus quippe est Nestorium eam ob rem intercessionibus suis Pelagianorum querelas movere, & scriptis suis causas illorum asserere, quod substituit his, vel potè verius dixerim, subdole patrocinatur, & consanguineae sibi improbitati improbo suffragatur affectu; sciens scilicet esse sensus, ejusdem spiritus, & ideo dolens cognationem sibi haeresim ab Ecclesia esse disjunctam, quam scit sibi vitique perveritate conjunctam.

Patribus Ephesinis. Can. 4. conc. Ephef.

Cassiano. Lib. 1. de Inc. cap. 3.

Nestorius cum Lepotio compositus a Cassiano. Lib. 6. cap. 14.

Nota est hanc in rem historia Lepotii monachi, quicum Nestorium consertens Cassianus: Si non idem, inquit, Christus ex Maria est, qui ex Deo natus, duos absque dubio Christos facis: secundum illud scilicet Pelagiana impietatis scelus, qua solitariam hominem ex Virgine natum asserens, eruditorem eum dixit humani generis, magis quam redemptorem fuisse: quia non redemptorem vitæ hominibus, sed vivendi dederit exemplum, videlicet ut sequentes eum homines, dum similia agerent, ad consimilia pervenirent. Una ergo impietatis vestra origo, eadem errorum radix est. Illi solitariam hominem ex Maria natam asserunt, & tu idem illi filium hominis a Filio Dei separant, & tu idem illi salvatorem aiunt per baptismum Christum esse factum, tu in baptismo tempore Dei factum. Illi cum Deum non negant factum post passionem, tu negas eum etiam post ascensionem. In uno ergo modo tantum distat vestra perveritas, quod illi in terris blasphemare videntur Dominum, tu & in caelo. Viciisti ac supergressus es, non negamus, quos imitari. Eandem Lepotii cum Nestorio consensionem tradunt Gemadius in libro de viris illustribus, & Chronographus, qui Prosper creditur, ad annum 431. Tauro & Ballo cost.

Et Gemadio ac Prospero Chronographo. Et Poeta epitaphii scriptore.

Nihil vulgatus in hanc rem epitaphio, quod Poeta quidam inscripsit communi tumulo Ne-

storianae & Pelagianae haeresis. In eo infelices, umbræ inducuntur dicentes:

Quo nos precipites insana superbia mergit, Exutas donis, & tumidas meritis? Nam Christum pietate operum, mercede volentes, Esse Deum, in capitis federe non stemus. Sperantesque animi de libertate coronam, Perdissimus, quam dat gratia, justitiam.

Verum popularem opinionem super ea re convellimus in priorè tomo operum Mercatoris, partim in notis ad sermones Nestorii, partim in dissertatione II. de synodis, & postrema de haeresi Pelagiana, ubi vera utriusque haeresis affinitas omnino patefacta est: quantum verum aliquid dicemus, priusquam abtolvatur hæc ipsa dissertatio, cum inquireretur in fidem Nestorii de aliis quinque, præter Incarnationem, doctrinæ catholicae capitibus. Interim juvat observare, neminem Nestorianum, si coherenter sentire velit, peccatum originale, veramque Christi redemptoris gratiam, ac hominis ad opera pietatis impotentiam, posse defendere: neminem Pelagianum, sin minus pugnantia loqui amet, posse veram Christi divinitatem tueri, vniunionem hypostaticam ad redemptionis finem, necessitatem. Id ex verbis Cassiani non obscure constat, facileque positus Patrum principis conficitur.

Sub finem dissimulare non possum, quod mihi, post editam de synodis in causa Pelagianae coactis dissertationem, venit in mentem de Lepotio, deque maxima Belgarum civitate, ubi errorem Lepotii natum Cassianus scribit. Hanc ego Treverum interpretatus sum eo loci, quoniam vox maxima civitatis metropolitani significat, fuitque Treveris Galliarum metropolis, ut ita dicam, politica, cum in ea diu Praefectus Praetorio Galliarum sedem fixerat.

Credibilior mihi nunc videtur, aut certe non improbabilior conjectura, de Colonia Agrippina, cujus Ecclesiam rexit aliquando Euphratas, divinitatis Christi, ut perhibent, abnegator. Etsi enim ille propter blasphemiam depositus est in concilio Agrippinensi, ann. 346. post consulatum Amanii & Albini habito, fieri tamen potuit, ut impietatis semen, quod sparserat, latere diu velut obrutum, & tandem eruperit in lucem Cassiani temporibus. Certe Valerianus Antiochodensis, inter dicendam sententiam, illos ipsos Euphratae errores tribuit, quos postmodum Leporius defendit, Christum nempe, nec esse Deum, nec fuisse ante ortum ex Maria, atque ita non Deum, sed hominem passum esse.

Verum de Euphrata mirum quiddam refertur, quod magnam historiae ecclesiasticae scrutatoribus crucem figit: ipsum nempe qui depositus dicitur ann. 346. in concilio Agrippinensi propter errores, anno consequente in concilio Sardienensi confedisse inter Patres, atque etiam cum Vincentio Capuano legatione synodi functum esse ad Constantium imperatorem, qui Antiochia morabatur, ut testis est Athanasius. Admirabile enim est, legatum a catholicis synodali decreto adversus Arianos esse hominem, & quidem Episcopum, qui superiore anno depositus & damnatus fuisset. Arianos oportuisset stolidè malignos extitisse, qui sub introducto scorto calumniam moliti sint struere homini, quem vera accusatione obruere potuissent.

Nodum hunc inextricabilem multi putant,

Epistola ad Illyricanos

Sed epistola phii vanitas explicatur.

Ad synod. 10. cap. 7.

Observatio ad dissertationem de synodis in causa Pelagiana.

De Euphrata haeresi Lepotii in Cassiano auctore.

Difficilis questio de Euphrata.

In epist. ad Julianum.

Utrumque solvitur.

In notis ad conc. Agrippinense.

Excerpta ex libris Diodori pro Nestorianis libris sparata.

Libri in Brev. cap. 10.

Venit in manus Cyrilli, & Procli, qui scriptis refellerunt.

Ex tomo suo sub ianxerat Proclus, sine auctoris nomine.

Ex Diodori operibus pauca fragmenta ad nos pervenerunt.

& vero non parum perplexus est. Ut solveret Baronius, synodo Agrippinensem ad annum 350. aut 351. rejecit, putavitque Euphratam in legatione venenum Samosatani ebibisse: quod cum postea proderet, ab Episcopis Galliarum damnatum esse, sed suam opinionem persuadere haecenus paucis valuit. Probabilius quiddam asserit Binus, duo in causa Euphratae concilia Agrippinae Coloniae habita, alterum ann. 345. alterum ann. 375. ut habet Trithemius. In prioris Euphratam, vel a suspitione haeresis liberatum, vel admonitione emendatum esse. In posteriore depositum, utrumque vero a collectoribus conciliorum in unum contractum esse, quod alias forte contigit. Ita vero accidisset idem Euphratae quod Samosateno, qui cum prioris synodo Antiochena emendationem simulasset, in posteriore haeresis convictus, atque depositus est, alio in ipsius locum substituto.

§. VIII. De Diodoro Tarfensi, in quem Cyrillus scripsit, veluti in Nestorii magistrum.

POST ejectionem in Oasim Nestorium, ejusque libros imperiali lege proscriptos, quidam nam haeresim non retinendam modo, sed fovendam etiam putarunt, ex libris Diodori Tarfensis & Theodori Mopsuesteni, excerpta quaedam Nestorianae doctrinae consona, clam primum per fidorum manus submisserunt, deinde palam sparserunt in vulgus. Id eo consilio faciebant, ut quia viri illi duo summae erant auctoritatis apud omnes, propter collectam doctrinam piarum fidei famam, aut damnatores Nestorii suo pondere obruerent, aut certe deprimerent, & jacturam librorum Nestorii sententia nobilitum tractatorum facerent.

Quomodo venerint ejusmodi excerpta in manus Cyrilli Alexandrini, & Procli regis vrbis episcopi, quasque turbas excitarent, partim in praefatione historica dictum est, partim exponitur ubi futura est quaestio de synodo Constantinopolitana; ex qua Proclus tomum misit ad Armenos, & de libris a Cyrillo hac occasione scriptis: uterque enim Antistes scripta haec refellit, Proclus tomo, qui etiamnum habetur, Cyrillus libris duobus, quorum nihil superest, praeter fragmenta admodum pauca. Perierunt, opinor, eodem fato, quo libri a Theodoro pro defensione Diodori & Theodori compositi. Sed de Cyrilli Theodoretique operibus copiose agetur in auctario Theodoretici, quod apparamus.

Subjuxerat excerpta tomo Procli, sed sine auctoris nomine, ne si forte inscriptum fuisset, aut fidem derogasset Proclo, aut ingentem etiam honorum conspiceret invidiam, adeo alte omnium animis insederat Diodori opinio. Er vero quis non cum suspiceret, quem nemo Patrum ejusdem aetatis non summis laudibus extulit; quem praecone veritatis Athanasius; Timotheus, Athanasii post Petrum successor virum apostolicae fidei; angelicae vitae, & vivum martyrem Chrysostomus; Epiphanius Eliae prophetae parem dixit.

Diodori operum nihil admodum superest, praeter sententias quaedam in catenis Graecis, atque etiam apud Mercatorem, Leontium, & in v. synodo obvias: sed catenas flores exhibent, alii venenum; ille enim Scripturae interpretem inducunt, illi Theodori & Nestorii magistrum.

Vir tamen ille tantus cum tenuisset, incidit in errorem, dum Apollinaris haeresim inconsidenter insequitur: illius enim blasphemiam, quam Theodorus postmodum Nestoriusque defenderunt, nullam partem non asseruit, ut merito dictus sit Theodori parens, & Nestori avus.

Docuit duos in Christo inesse filios Dei: cum, qui ex Maria, non esse Filium nisi adoptione seu gratia: Verbum neque duas habuisse natiuitates, neque natum ex Maria: Verbum non esse Christum, sed Christi dominum: Deum dici non posse passum seu crucifixum. Quibus sex propositis omnibus vel omnino, vel magnam partem, Nestorianismus continetur.

Ejusmodi errores insperis operi, quod quae Zuzanone scripsit, id est, adversus Apollinarem, qui cum pugnet contra Photinum, peccantem quasi per defectum in explicanda Verbi cum carne unione, peccavit ipse per excessum, & Verbum carne perinde confudit miscuitque, ac mens hominis per artus insula miscuit corpore, quod agitat atque informat. Opere isto potuit Diodorus agnosci, quis esset, nisi orbis oculos species pietatis pene fascinalset.

Scriptis autem adversus Apollinarem provecit admodum aetatis. Nam abbas fuit magni nominis, cum ad eum venit Chrysostomus, vita monastica excolenda, discendique studio, anno 376. ex abbate monachorum factus est Tarfi Episcopus a Meletio jam senex ann. 378. interfuit secundae synodo ann. 381. laudatus est pro concione praefens Antiochia a Chrysostomo, post annum 386. cum jam senio pene foret emortuus: nondum tamen ea aetate scripserat, aut certe nondum opus vulgaverat ann. 392. quo librum de scriptoribus ecclesiasticis Hieronymus absolvit, alioqui elucubrationis tam nobilis meminisset. Huic forte operi immortalis est, nam anno 494. successerat in ipsius sedem Phalerius, ut ex actis synodi Constantinopolitanae, sub Nestario eodem anno habitae, intelligitur.

Operis fragmenta exhibere operis pretium est: sic enim fiet, ut & fons Nestorianae blasphemiae, aut certe rivus fonti vicinior aperiat, & defendatur simul Cyrillus adversus Faucundum Hermianensem Diodori patronum.

Sed priusquam exhibeantur, monere juvabit, quae apud veteres leguntur ex libri Theodori de his Zuzanone excerpta, pertinere ad Diodorum, qui libros suos sic inscripsit, cum ita: Theodorus suis ejusdem argumenti titulum fecerit, contra impium Apollinarem & Apollinaristas. Et vero quae Leontius, diligens imprimis auctor, Diodoro tribuit, alii Theodoro adjudicant, ut ex consequentibus manifestum erit. Quanquam Leontius nota, solum Theodorum ex aliis, atque ex ipso Samolateno, mutuari plura iisdem verbis, quae in sua transferret, ut horum libri non scripsit, sed transcripsit videantur.

DIODORI, EX LIBRO PRIMO CONTRA SYNUSIAS.

AD diligens cautumque dogmatum vos examen evehimus; laboramus propter vos, ne rationem Domino reddamus pro nostro silentio. Perfectus ante saecula filius, perfectum cum, qui ex David

Rt iij

Quando in errore Diodorus incidit, & quo catu.

Quas partes erroris fecit.

Quo in opere.

Qua aetate.

Fragmenta operis.

Observatio de libris contra Synusias.

Lib. 3. contra Eutybianos sub finem.

Apud Mercatorem lib. 3.

co. infeliciter... in mensis... recede valent... non Nestorianam... justitiam... super ea... Mercato... Nestorii, pat... & postea... a. utriusque op... est: quan... ulquam ab... inquirunt... praeter la... capitibus... estorianum... m origina... gratiam, ac... iam, posse... sin inuim... Christi di... tice adred... i ex verbis... que posita... quod mi... Pelagian... em de Le... tate, ubi... ibit. Haec... sci, quo... lim signi... etropolis, in Praef... aut certe... Colonia... liquando... vent, ab... miam de... nn. 346... habito... quod... & tan... us. Cer... candam... res tri... fendit, e... fuisse... m, sed... am re... Distinctio... stastica... de qui... grippi... te in... atque... syno... vorem... Atha... nolicis... homi... riores... rianos... i sub... struc... e po... tant,

probat, assumptis; Filius Dei filium David. Dices ergo mihi; Duos filios prædicas? Non dico duos filios David. Numquid Deum Verbum filium David asserui? Sed nec duos filios Dei secundum substantiam dico. Numquid enim duos filios assero de Dei substantia genitos ante sæcula? Dico autem Dei Verbum habitasse in eo, qui ex David semine comprobatur.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

In v. Synodo.
collat. 1.
Apud Leon.
lib. 3. contra
Eutychem.

Siquis velit abusive Filium Dei Deum Verbum filium David nominare, propter Dei Verbi templum, quod ex David est, nominet; & illum, qui est ex semine David, Filium Dei gratia, non natura appellet, naturales Patres non ignorans, neque ordinem subvertens, neque eum, qui incorporalis est, etiam corpus dicens, & ante sæcula ex Deo & ex David, & passum & impassibile. Corpus non est incorporale: quod est deorsum, non est desursum: quod est ante sæcula, non est ex semine David: quod passum est, non est impassibile; nec enim ista ad eundem intellectum obvertuntur: quæ sunt corporis, non sunt Dei Verbi, & quæ sunt Dei Verbi, propria non habet corpus. Naturas confiteamur, & dispensationes non abnegemus.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

GRATIA Filius, qui ex Maria est homo: natura autem, Deus Verbum: quod autem secundum gratiam, non natura; & quod secundum naturam, non gratia: non duo filii. Sufficiat corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiationem, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est. Non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injuriatur. Et quæ est injuria? Componere eum cum corpore, & putare indigere corpori ad perfectam filiationem. Nec ipse Deus Verbum vult, se David filium esse, sed dominum; corpus autem hoc vocari David filium, non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit. Et convenit eos, qui bene aspiciunt, quandoquidem naturales Patres quarimus, neque Deum Verbum David vel Abraham filium nominare, sed factorem: neque corpus ante sæcula ex Patre, sed semen Abraham & David ex Maria natum. Et quando erit questio de nativitatibus secundum naturam, ne Maria filius Deus Verbum existimetur: mortalis enim mortalem generat, secundum naturam & corpus, similem sibi.

Duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus: sed ex Patre quidem natura genitus est; templum vero, quod ex Maria natum est, ex ipso vero sibi fabricavit.

Et paulo post: Cum vero de salutari dispensatione ratio moveretur, Deus vocatur homo, non quod hoc factus est, sed quod hoc assumpsit; & homo Deus, non tanquam incircumscripibilis factus, nec ubique existens: corpus enim erat & post resurrectionem palpabile, & tale receptum est in caelum, & sic venit, sicut receptum est.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Sed si caro erat, inquit Apollinarius, crucifixæ, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terræ motus erant, & petræ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicunt, & de tenebris in Ægypto factis in temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem, propter alia per Moysen facta miracula, & quæ per Jesum Nave, qui solem stare fecit? Quid de sole, qui in temporibus Ezechiae regis, etiam contra naturam, retroversus est? Et de Elizei reliquiis, quæ mortuum suscitaverunt? Si enim Verbum Deum passum demonstrant, quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt hæc facta esse; nonne quæ in temporibus Moysi, propter genus Abraham erant, & quæ in temporibus Jesu Nave, & quæ in Ezechiae regis? Quod si illa propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis, quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Filius Dei propter nullum; caro filius propter filium, & quid dico, propter filium? Propter nos caro, & ne existimetis blasphemum esse Verbum, petite demonstrationes. Si homines non peccassent, non opus fuisset lege; *instituta enim non est peccata lex.* Si non auxissent peccatum, qui erant in lege, non opus fuisset gratia. An quia non poterat lex peccatum occidere, non propter nos carnem assumpsit, ut morti & sententiæ mortis remedium afferret crucifixus, & mortuus, ac suscitatus? Si non fecisset progressum fallacia & sententiæ mortis contra nos, quid opus erat ista servatoris economia? Quid opus erat induere corpus? nonne propter nos carnem accepit?

Anima ver-
fiones in e-
jusmodi ex-
cerpta.
In *Ev. t. 10.*

OBSERVA. lector. i. Cyrillum adversus eju-
smodi excerpta scripsisse tres libros, vt refert Li-
beratus, & in primo confutasse, quæ Diodo-
rum; in secundo & tertio, quæ Theodorum
spectarent, tacito tamen, vel vtriusque, vel
Diodori nomine, quod satis intelligere licet ex
epistola ad Proclum.

ii. Totius operis Cyrilliani nihil restare præ-
ter fragmenta, quæ in .v. synodo collatione
sexta leguntur, quod quo fato contigerit, valde
obscurum est, cum quartus liber, qui de Incar-
natione a Liberato dicitur, integer supersit hoc
titulo, *Dialogus, quod vnus sit Christus per oppo-
sitionem.* Eo porro nihil exactius elucubratiuf-
que ad historiam dogmatis Cyrillus scripsit, vt
videatur opus artificis, præcedentibus labori-
bus absolute eruditi, & vltimus super ea re
viri omnium doctissimi conatus: scripsit enim
Cyrillus tribus ante annis, quam abiret ad su-
peros.

Lib. 3. 4. & 8.

Loco mox cit.

iii. Facundum Herimianensem revocasse in
dubium, saltem in speciem, an opus istud a
Cyrillo conscriptum esset, aut ab alio sub ipsius
nomine. Facundo consentit Liberatus his ver-
bis: *Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus
Diodorum & Theodorum, quasi Nestoriani dog-
matis auctores, & alium de Incarnatione librum.
In quibus continentur antiquorum Patrum incor-
rupta testimonia, id est, Felicis pape Romani,
Dionysii Acepogita Corinthiorum episcopi, &
Gregorii mirabilis, hæreticorum cognominati. Et
licet in eis libro Theodori dicta laudentur contra
Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii
fuisse contendunt. Contra quos catholici veritatis
defensores sic Acepogitis responderunt, illos libros
non esse Cyrilli, quoniam testimonia, quæ contra
mortuos posuisset in eis dicitur, contra viventem
Nestorium non est usus, neque in synodo, neque in
aliquibus epistolis. Vnde dicunt, illos nec didicisse
Cyrillum, nec edidisse libros.*

iv. In .v. synodo nullam esse factam Dio-
dori mentionem, licet nominatim appelletur
Theodorus, & Diodori, quamvis sine
nomine, referantur, quod silentium argumen-
tatur facundus, & inde sanctæ synodo calum-
niam struit. Verum non videtur satis exponere,
quid causetur, an tacitum Diodori nomen, ex-
pressum Theodori: Id factum iusta de causa, cum
illi reverentia foret adhibenda, isti inurenda
macula. An ita paritum præ reverentia Dio-
doro, vt non damnaretur? Atqui secundus &
tertius anathematismus respiciunt excerpta ex
libris Diodori, & iis constant verbis, quæ Dio-
dorus ipse adhibuit. Sic enim se habent. *11. Si-
quis non confiteatur Dei Verbi duas esse nativita-
tes, vnâ quidem ante secula ex Patre sine tem-
pore incorporaliter, alteram vero in vltimis die-
bus eiusdem ipsius, qui de calis descendit, & in-
carnatum de sancta gloriosa Dei genitrice & sem-
per virgine Maria, natus est ex ipsa, talis ana-
thema sit. 111. Siquis dicit, alium esse Deum
Verbum, qui miracula fecit, & alium Christum,
qui passus est; vel Deum Verbum cum Christo esse
nascentem de muliere; vel in ipso esse vt alterum
in altero, & non vnum eundemque Dominum
nostrum IESUM CHRISTUM, Dei Verbum in-
carnatum & hominem factum, & eiusdem ipsius
miracula, & passionem, quas voluuntarie carne sus-
tinuit, talis anathema sit.*

v. Paritum memoria tanti viri, propter in-
credibile opinionem de ipso conceptam, &
sanctorum præconiis mirum in modum auctam.

vi. Theodoretum perpetuum Diodori lau-
datorem, aut ipsius doctrinæ pertinaciter ad-
hæsisse, donec ejuravit Nestorium, aut mente
cæcæ incredibiliter fuisse, qui postquam ap-
probasset Cyrilli fidem, velut ab omni hæretica
pravitate liberam, atque Ecclesiæ congruentem,
Diodori contraria docentis, & hæresin depræ-
dicet.

vii. Diodorum, cum de matre Christi lo-
quitur, eam semper Mariam dicere, nunquam
Virginem, quod suspicionem Judaicæ opinio-
nis movere potest, nec immerito, cum Diodo-
rus Photino adhæserit, Marcelloque Galatæ,
gentilibus suis Judaico super ea re veneno
infectis.

viii. Cyrillum in epistola prima ad Succes-
sum ea de Diodoro scripsisse, quæ consonent
excerptis, vt ex ipsis accepta videantur; quare
vtiliter possunt hic adungi: *Diodorus quædam,
sancti Spiritus olim impugnator, vt aiunt, cum
orthodoxorum Ecclesia communicavit. Hic de-
positus, vt putavit, Macedoniane hæresi labi,
in alterius morbi vim decidit. Sensit enim ac
scripsit, alterum seorsim esse Filium eum, qui ex
semine David ex sancta Virgine. Deique matre
natus est, alterum rursus privatum Filium illud
ex Deo Patre Verbum. Qui sub ovina pelle quo-
dammodo lupum contegens, vnâ se Christum
dicere simulat; sed cum referat quidem hoc nomen
ad solum illud ex Deo Patre genitum Verbum Fi-
lium vnigenitum, ipsum quoque ex semine David
filium appellat: sed tanquam gratia loco nomen
hoc ei tribuit, vixote qui illi secundum verita-
tem Filio sit vnitus. Vritus autem, non vt nos
asserimus, sed secundum solam dignitatem, &
secundum auctoritatem, & secundum honoris æ-
qualitatem. Huius discipulus exiit Nestorius:
itaque ex illius libris obiencbratus, simulat qui-
dem se Christum vnum, & Filium, & Dominum
confiteri; sed dividit etiam ipse vnum in duos,
ac seorsim ponit, cum hominem conjunctum esse
Deo Verbo dicat, communionem nominis, honoris
æqualitate, dignitate.*

§. IX. De Theodoro Mopsuestia episcopo,
Nestorii magistro.

DISSERTATIONE prima in priorem par-
tem dictum a nobis est, quæ fuerit indo-
les Theodori, qui mores, atque animus homi-
nis bellum gerentis cum Christo. Nihil eo fuit
commutabilis in quamcumque formam, pro
tempore & loco; nihil ad pietatis speciem in-
ducendam accommodatus; nihil ad fascinandos
animos artificiosius, subspiciendamque gloriam
callidius; nihil audacius ad errores spargendos,
pervertendamque scripturam sacram, & fidem
populis perscribendam: nihil denique suis in
discipulis infeliciter felicius, cum antequam in-
tereret, plurimos viderit Ecclesiis Orientis præ-
esse, duos maximarum urbium antistites, Ne-
storium Constantinopolis, Joannem Antiochiæ;
duos fama doctrinæ celeberrimos, Andream Sa-
mosatenum, & Theodoretum Cyrensem, &c.

Verum quid ego laboriosius verfer in eju-
smodi hominis elogio, cum Leonius schola-
sticus hoc munere vaniter defunctus sit, & eo
quidem credibilis, quod vir eruditissimus de
re sibi imprimis perspecta agit? Nam cum ado-
lescens a sectariis Theodori suas in partes ab-
ductus esset, diuque ab ipsis steteret, tandem
assurgente divino lumine detexit fraudes im-

De Theodoro
dictum ali-
quid in priore
parte.

Nihil melius,
quam quod a
Leonio, de i-
pso asserti po-
test.
Lib. 1. advers.
Euthym. &
Nestor.

um non sus-
accula, alte-
temporibus
genitus est,
a natum est,
salutari dis-
Deus voca-
tus est, sed
Deus, non
factus, nec
erat & post-
tale rece-
niet, sicut
LIBRO.
pollinaris,
ios averit,
n omnem,
dirumpe-
Quid igi-
gypto fa-
n per tres
d autem,
miracula,
ui solem
tempori-
naturam,
reliquis,
nim Ver-
que in
nem non
nne que
ps Abra-
us Jesu
Quod si
mirabili-
gis, que
Verbi
BRO.
; caro
co, pro-
exili-
ite de-
assent,
est pe-
qui
ia. An
idere,
vt
m as-
ficita-
cia &
opus
opus
nos

probae factionis, easque aliquando, ne pege-
rent imprudentibus nocere, patefecit omnibus
libro, quem inscripsit de Nestorianorum impi-
tate secreta tradita principio, & de eius paren-
tibus triumphus.

Quatuor fecit illius partes, quarum in pri-
ma Theodori sectariorum nefandas artes; in
secunda Theodori mores & libros; in tertia
Nestorii cum Theodoro consensionem; in po-
strema, fragmenta librorum Theodori, quibus
approbentur dicta, exposuit.

Post Deum igitur invocatum in veritatis te-
stem, causaque scribendi redditas, de sectariis
Theodori ita narrat.

Primum artificium simulationis dignum mali-
tia eorum est, quod cum sanctos Ecclesie d. d. d. d.
& a Deo datos non recipiant, simulant verbo se-
netate Theodorum, neque Diodorum, primos im-
pietatis sue fontes, recipere.

Deinde apud eos, quibus laqueos tendunt,
magna synodum, quam animo, siqui alii, resi-
ciunt, verbo predicant, & recipere suadent.

Recepta synodo interrogant, quorum quis-
que Patrum solitus sit tractare libros, & qui-
bus maxime sit additus: si alii, prater suos,
quamvis praestantes, laudati sunt, non repugnant
illi quidem primo congressu, etsi ne nominari
quidem alios patiuntur; sed ne quem illaqueare
volunt, deterritus vultu, boni, inquam, sunt
isti Patres, non tamen meliores quam nosmetipsos.

Si vero simplex ille roget nomina, lege prius,
inquam, & tunc cognosces, quales & quanti sint,
quorum miser ne nomina quidem didicisti.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur
auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam
gradum in magistratibus, & eruditorum, quos
habent, convictum: Nec prius desistunt, quam
succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive as-
sentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent
eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

Jam vero postquam captum tenent, & suis
obsequiis obnoxium, si monachus sit, incipiunt
professionis fastidium, si promittunt se in or-
dinem clericorum cooptaturos, aut alio modo au-
xilia viros, si lux doctrine fiat particeps. At si
secularis fuerit, accommodata pollicentur: di-
latis tamen donis inhiare cogunt, ut spe fallaci
devinctum in suis partibus interitum detineant.

Cum viderent, quotidie apud fideles iustum
odium in impia dogmata, auctoremque do-
gmatis augeri, ne invidia praesidis premeren-
tur, dixerunt in actu suo personali: Valeat Nes-
torius; eorumdem dogmatum securi patrem,
vnde ipse hausit. Namque ut Manichaei in cle-
tos & indifferentes, sic isti in Nestorii cultores
& damnatores dividuntur.

Communione Ecclesie simulant, vtuntur
Ecclesiam & Ecclesia tanquam pretorio; clero, velut exer-
citu, ubi omnia dolo sunt. Cumque aliquando
quidam abductus in partes quereretur, non
posse cum ipsis communionem sacerorum myste-
riorum, & cum Ecclesia simul haberi: Non
oportet, inquam, te molesti ferre hanc acon-
omiam; panis enim in typum corporis Christi pro-
positus non plus benedictionis participavit, quam
panis, qui in foro venditur, & quam panes, quas
Philomarianae offerunt in nomine Alariae.

Quod si laborent in defendendo principe
dogmatis, laudatum aiant a vicis illustribus,
eademque cum ipso sensisse Basilium magnum,
duosque Gregorios, & Patres alios, etiam Cy-
rillum, quorum voculas vnguibus corradunt,

cas tamen, quibus summa rei continetur, vt
Dei, & crucem & passionem, & sanguinem
secundum Verbi generationem, atque trinitatem
a Patribus audire nolunt; non quod
de vocibus cum ipsis, quod mentiri solent, con-
troverfia sit, sed de rebus ipsis dogmatibusque,
qua in commune omnes divini Ecclesie magistri
concordi sententia rejecerunt, ac maxime postre-
ma omnium Synodus Chalcedonensi, omnium in-
tatura synodorum antegressarum; sigillam, & ob-
signatio, qua impietatis propugnaculum funditus
evellit, illustribus preconiis summum pontificem
Leonem celebravit, qui aditiam impietatem dis-
spavit ac extinxit.

Ubi pressius vrgentur, negant a magna sy-
nodo damnatum, quem sequuntur, decessum
a viro erudito cautantur: verum in anabemate
infelicissimi Nestorii ipse simul effectus est, & de-
sensio copiosius argumentum accusationis attulit.

Hactenus de sectariis Leontius; nunc de
Theodoro Episcopo sectae duce. Illum ipsum esse
auiunt, quem de monasterio profugum magnus
Joannes ex intemperantiae profundo extraxit;
qui vixdam pueritia egressus sacras literas tra-
ctare ausus est: quem cum sedem Taricensem
affectaret, repulit Theophilus, coegitque conti-
nere sese medioeris oppidi Ecclesia: qui pro-
conione in Ecclesia Antiochena non dubitavit
palam improbatione totam multitudi-
nem commovere: qui denique in omni prava
interpretatione Scripturarum labores sanctorum
doctorum, qui in eis laborarunt, nunquam irri-
dere & illudere desist.

Rejecit ille factorum librorum ex canone
Jobam, velut ethnicam fabulam; libros Paral-
ipomenon & Esdras, tanquam inanes rapidias;
canticum Salomonis, uti carmen amatorum;
epistolas canonicas, velut suppositas Apostolis
despexit; psalms Judaice ad Zorobabilem &
Ezechiam retulit, tribus tantum ad Dominum
rejectis.

Atque haec contra Scripturas a Spiritu sancto
inspiratas; adversus traditiones, alterum Spiritu-
tus sancti assilatum, debacchatus est non minus
impie; & ne in singulis aggrediendis desistat,
contra primum religionis christiane informa-
tionem stat, & desicium symbolum eorum, qui
regenerantur, tollit: fidem, inquam, synodi Ni-
canae, non solum inutilis ipsum, sed omnem pe-
nitius fidem destruens, & aliam prater illam tra-
dens.

Audet & aliud malum non secundum ad sup-
riora, aliam enim missam effutivie, prater illam,
que a Patribus tradita est Ecclesiae; neque reve-
ritus illam Apostolorum, nec illam magni Basilii
in eodem spiritu conscriptam, in qua missa, bla-
sshemus, non precationibus, sed tantum, id est,
mysterium Eucharistiae optulerit.

Quin & metum iudicii inferorumque sustulit;
vnde exat descens Leontius: Propter hac te dis-
gum, miser, qui sunt tua secta. Hoc tu illis phar-
macum ad excitandum timorem Dei consecisti vere
amarum, & ingendam pharmacum. Haec in tuis
libris posita sunt, quos tuae factionis homines
in sermonem Chaldaicum & Armenicum vertierunt,
vt quisque venenum quasi vernaculum facilius
chiberet.

Post multa vero de gratia & libero arbitrio,
peccatique origine & angelorum conditione
objecta, de Christo Leontius conversa oratione
ad Theodorum. Tu singis creatum esse ad ipsa
Trinitate

Quatuor pat-
res libri de
Theodoro
scripta Leon-
tio.

r. De sectario-
rum Theodo-
ri artibus.

Simulant se
non recipere
Theodorum.

Laudant ma-
gnifice poste-
riam syno-
dum acon-
omiam.

Ad suos au-
ctores, spretis
aliis, legen-
dos hortan-
tur.

Tacito pri-
mum nomine.

Libris addunt
munera &
promissa.

Studiosi vix
monastice
clericatum
depraedant.

Laici auxi-
lium factionis
pollicentur.

Nolunt appel-
lari nomine
sui praesulis.

Ecclesiam &
Ecclesia
contemnunt.

Ipsamque Eu-
charistiam.

Principem
dogmatis il-
lustrium viro-
rum suorum
defenda-
duat.

Mentionant
se non de vo-
cabulis disce-
rentur, contra po-
stremam syno-
di maximam
sententiam.

A qua negant
suum docem
damnatum esse
sub alterius
nomine.

De Theodo-
doro sectae
duce.

E monasterio
profugus a
Chrysostomo
revocatur.

Vixdam ado-
lescens Scri-
pturas tra-
ctavit.

Repulso Tar-
icensi, Moysi-
sim occu-
pat.

Antiochie
mysterium im-
pugnavit.

Libros Scri-
pturarum ad
ethnicum
despexit.

Imo & novam
communem fidei
normam instituit.

Quin & metum
iudicii infero-
rumque sustulit.

Merito infe-
rorum tollit.

Eucharistiae
injuriam.

Libris in ve-
naculam tra-
ducit.

Male sentit de
gratia & libe-
ro arbitrio.

Male sentit de
peccatique origi-
ne & angelorum
conditione.

Male sentit de
Christo Leontius
conversa oratione
ad Theodorum.

Male sentit de
Trinitate.

Verè quoque posset præ cæteris sanctis nomi-
nari Emmanuel, ut in quo scilicet Deus, & ope-
raretur, velut in peculiari, & habitaret,
tanquam in templo singulariter sancto:
Nuncupari etiam Deus posset, tum quia co-
dem honore coleretur, quo Deus propter
& alios; tum quia Dei vicibus fungeretur, &
quidem præstabilis Mose, cum totius generis
iudicium ductumque recepturus esset.

Hæc species Christi a Nestorio atque Theo-
doro adumbrati hoc idolum, quod Patres non
armis tantum Scriptura sumptis, sed his etiam a-
ratione acceptis deiecerunt. Nemo, inquit Pro-
clus, saluare potest homines, nisi Deus; hic
autem merus esset homo. Nemo, ait Cyrillus, sal-
uare potest hominum genus a peccatis, nisi qui
natura impeccabilis, hic autem peccabilis, quia
creatura. Ille potuit redimere, clamat Augusti-
nus, qui se non potuit vendere; potest autem
quælibet creatura. Eusebius, qui dicitur Emis-
senus: Interuenire non potest pro seruis, astrictis
legibus seruiunt. Vigilus Aler: Pro contraria in
vnum revocarentur. & supra & ima restitueren-
tar, non aliter fieri potuit, nisi talis mediator
existeret, qui de caelestibus veniens conuictur ter-
renis. Fulgentius: Quomodo beneficentia largior
vniuersalis existeret, quem aliena opis indigam
natura monstraret? Basilus: Solus homo Deus po-

test dare propitiationem Deo pro peccatis. Quid
adeo magnum in hoc saeculo possideat quisquam,
ut idoncum habere possit animæ præsum.
Nestoriano figmento nescio quid simile in-
ducere videti possunt, qui hominem aliquem
tantæ gratiæ ornari potuisse a Deo, aut
quantam capere valeret, aut quantam Deus
vniquam omnibus simul hominibus largiri sta-
tuisset; potuisse quoque hominem tam munifi-
ce donatum constitui caput totius sui generis,
mandatumque accipere, de singulis operibus
bonis ad membra referendis, atque ita ipsis
promereri, etiam condigne, ut loquuntur,
gratiam, qua sanctificarentur solverenturque a
peccatis, etiam ab illo grandi, quo totam in se
Adamus vitiauit naturam. Huic homini, per
excellentiâ Filio Dei ex adoptione, accom-
modari possant omnia, quæ suam Nestoriani
in Christum congerunt, ornamenta; omniaque
officia præscribi, quibus reparationis humanæ
opus impleteret.
Verumtamen doctores isti mirum quantum a
Nestorianis distant, quantum nempe potentia
ab acti; ut in Scholis aiunt, id est, quantum
differt id quod mente sola informat, ab eo
quod re ipsa factum asseritur. Non ita distant
Sociniani, sed plane conveniunt cum Nestorio,
cujus hæresim ab inferis revocant.

CAPUT V.

De operibus Nestorii.

Præter Mer-
catorem e ve-
teribus quin-
que memne-
runt operum
Nestor i.

Uæ opera Nestorii Mercator
exhibeat, totum istud volumen
loquitur: quæ quinti sæculi
scriptores quatuor, & vnus sexti,
Cassianus, Cyrillus, Arnobius
Junior, Gennadius & Evagrius,

nunc exponendum. Plurimum verba, etsi ex oc-
casione aliquando, veluti in præfatione ad
excerpta, aliisque passim locis adducta sint, hæc
tamen, opinor, non importune referentur, ut
tanto facilius intelligantur, quæ observari de-
bent, quanto fuerint manifestius oculis subje-
cta ea, de quibus observationes fiunt.

Non omnes porro, quos laudavi, omnia
Nestorii opera recensent, sed nonnulli plura,
quidam pauciora. Cassianus tria commemorat,
epistolam scilicet primam ad Celestinum pon-
tificem, & sermones duos, primum ac secun-
dum. Videbis notas ad singula hæc tria: exposui-
mus enim eo loci, quid ex quo opere Cassianus
retulerit, quibusve in libris relata refellerit,
nec dictis addendum aliquid superest.

Cyillus plu-
rium in vno
codice con-
tinetur.

Cyillus in vno plura memorat, sic enim in
præfatione libri primi contradictionum. In li-
brum quemdam a quodam eorum osium incidi, in
quo multi erant congesti sermones, per elementa, &
veluti ordine dispositi, nullaque ratio ei deerat, quo-
minus retineri posset, si a scriptore ejusmodi aliquid
dictum esset, quod oblivioni traditum evanesceret.
Forfan utique statuisse, & in hi silentium esse, &
cæteris consulendum, ut idem facerent, ne multis
aliis posterisque nostris, nota essent tam absurde
tamque imprudenter dicta. Sed quia blasphemiam
vniuersa in eo libro congesta est, & multum ad-
versus dogmata veritatis declamatum, & obla-

tratum, quomodo non necessarium fuit præpara-
dum, ut accingerentur. & pro salute lætorum
certarem? ne illam ex carne damnari paterentur,
ac discerent potius, salutem ex perperam dictis
provenientem strenue repellere.

Ad hoc testimonium, observa primum, li-
bram cuius meminit Cyrillus, hunc ipsum esse, Observationi
qui dicitur a Mercatore in excerptis Cyrillia-
nis, codex confectus ex multis quaternionibus, de ejuſmodi
eadem enim & ex libro, & ex codice excerpta
sunt. Hunc ipsum pariter esse, quem memorat
Petrus notariorum primicerius, cum ait: Habe-
mus etiam præ manibus reverendissimi Nestorii Epi. ad. 1.
blasphemiarum libros, e quorum vno capita sele-
gimus, quæ si sanctæ huic synodo placeat, præle-
gemus. Nam omnia fere, quæ in synodo præ-
lecta sunt, reperiuntur apud Cyrillum in libris
quinque contradictionum, quibus refelluntur
excerpta ex libro, quo de agitur. Neque vero
cuiquam consonantia hæc videri debet mira,
cum tria quæ dixi, libri nempe contradictio-
num, excerpta seu dehortationes, & capita in
synodo Ephesina prælecta, ejuſdem sint aucto-
ris, Cyrilli scilicet, cuius presbyter fuit Petrus
primicerius notariorum.

Obserua deinde, hunc eundem librum indi-
catum fuisse a Gennadio, cum de Nestorio scri-
beret: Postquam eloquentia ejus & abſtinentia
commendante, Constantinopolitana Ecclesiæ pon-
tificatu donatus est, apertum se hostem Ecclesiæ,
quem deus celaret, ostendens, scripsit librum quasi
de incarnatione Domini sexaginta & duobus di-
vine scripturæ testimoniis, pravo sensu suo, con-
structum, in quo quidquid asseveraverit, in ca-
talogo hæreticorum demonstrat. Liber enim, de

Non omnes
tamen omnia.
Cassianus
trium.

Cyillus plu-
rium in vno
codice con-
tinetur.

quo loquitur Cyrillus, procul dubio instruitur. Quod porro dicitur a Gennadio de scripturæ divinæ testimoniis sexaginta duobus, vel, ut emendavimus, quinquaginta duobus, aut ad summum septem, exponitur in dissertatione de libris Cyrilli.

Observatio 17.

Observa tertio, hunc in librum solos sermones compactos esse, non item epistolas, sive quæ ad Cælestinum papam, sive quæ ad Cyrillum scriptæ sunt. Nihil enim ex epistolis decerpit Cyrillus, studiosus aliquum deflorator, cum tamen in ipsis plurima, neque meliora sermonibus, neque minus recta fidei pugnancia reperiantur. Non omnes porro sermones, quos habemus, comprehensos fuisse libro, inde constat, quod ex duodecimo & consequente, nihil legitur in excerptis illis, estis ambo fuerint veneno Nestoriano infecti, imo longe præcedentibus pejores, ut habetur in relatione Episcoporum, qui Alexandria ad Nestorium cum literis apostolicis atque synodicis missi sunt. Sic enim Theopemptus Cæsariensis episcopus: *Acceptis literis non satisfecit, sed publice prononcione eadem quæ ante, & his quoque de vetera dogmata proposuit. Neque vero solum ante redditas literas hæc docebat, sed multo pejora, postquam accepit, docuit; & usque hodie docere non desinit.*

Conc. Ephes. part. 2. aff. 1.

Observatio 18.

Observa quarto, dubium esse, an primus sermo, qui omnium pessimus, hujuscemodi libro contentus fuerit: neque enim quidquam inde excerptum habetur, nisi forte quod num. 9. legitur. Observatum est in notis, quod ipsa per se videbatur mihi in verba declarare, fragmenta ista ex sermone septimo deprompta esse, ex quo plurima alia decerpit Cyrillus; eumque in sermonem inducta. Sed observationem jam tum typis excusam emendare cogit locus Arnobii postmodum lectus, ut mox referetur.

Esti vero mirum videri potest, primum sermonem, reliquorum caput & causam, in codice, quo de agimus, non fuisse comprehensum: id tamen forte factum est, quod liber editus sit ad minuendam invidiam, quam primus sermo conspiceret, atque ita carere debuerit mali, quod mitigabatur, incentivo & fomite. Hæc eadem causa efficit, opinor, ut quartus quoque abesse, quo nullus fuit invidiosior, propter reprehensam Procli homiliam, immensis laudibus concelebratam: abfuisse vero inde conjicitur, quod nec inde quidquam sit in excerptis, licet capitalia quædam ad rem, quæ agebatur, ab excerptoribus sumi possent.

Arnobius primus sermo nem meminit.

Arnobius junior, præter primum sermonem, duos alios memorat, quos cum tertio confundimus. Inde tamen multa refert, quæ vel in editis desiderantur, vel lumen addere possunt nostris ad editos notis. Quare totus hic Arnobii locus vitus est exhibendus, prout a Fevardentio publicatus est, notatis tamen ad marginem mendis, quæ viri docti diligentiam fugerunt.

Nestorius quæ afferit, præ manibus habeo: si jubent iudices, recitabo. Iudices dixerunt: Legatur, quoad ab Arnobio offertur, ut possit Serapionis, si vera est, objectis demonstrari. Cumque accepta esset homilia, ad locum lecta est ita: Non peperit sanctissima Maria deitatem; nam quod natum est de carne, caro est. Non peperit creatura creatorem; sed peperit hominem deitatis ministrum. Non edificavit Deum Verbum Spiritus sanctus, quod enim ex ipsa natum est, ait, de Spiritu sancto est. Deo itaque Verbo tem-

Math. 1. v. 20.

plum ex Virgine edificavit. Et paulo post: Non per se & secundum se Deus est, quod in vtero formatum est. Et paulo post: Quis poterit liberari? in Deo honoremus.

Item in alia predicatione, cuius initium hoc est: Sape mecum fluctus vitæ versans, & terrestrium rerum multiplicem, morabitatem, sparsasque per vitam insidias cogitans, hæstrans exclamavi: Quis poterit liberari? Et post paululum: Spiritum divina separat natura, qui humanitatem ejus creavit; quidquid ex Maria natum est, de Spiritu sancto est; qui & secundum justitiam replevit quod creatum est; hoc quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu; qui fecit eum metuendum demonibus; de quo dicit ipse Dominus: Ego in spiritu Dei eicio demonia. Ipse carnem ejus fecit templum, unde dixit Baptista: Vidi Spiritum sanctum descendentem de celo, & manentem in eo. Item paulo post: Qui dedit ei elevationem in celo, ait, dedit mandata Apostolis, quos elegit per Spiritum sanctum, & postea elevatus est in celum. Hunc itaque, qui Christo tantam donavit dispensationem, qui natum putant carneum, separant a divina natura.

Item in alia predicatione, cuius initium hoc est: Nulla deterior ægritudo humanis animis, quam ignorantia. Et paulo post: Isti autem faciunt Deum secundum beatam Mariam, cum matrem temporalem creatricem temporum deitatem assignant; imo nec matrem Christi eam esse permittunt, quæ & hæretica est: nam, sicut illi aiunt, non humana natura, sed Deus Verbum ab illa natus est, & ea quæ peperit, non est mater nati. Quomodo enim mater esse potest alieni a sua natura? Si autem mater est, ut ab ipsis vocatur, humanitas est quod natum est, & non deitas. Proprium est enim

patere matri essentia suæ similem; aut enim non erit mater, si essentia suæ similem non peperit, aut si mater est, essentia suæ similem peperit. Item post alia: Deus enim mensum & creator est, & non mensum partus est; fabricator sanctæ Mariæ, non postea ex Spiritu in ipsa fabricatus. Sed sine mea doctrina audi angelum ad ipsum Joseph dicentem: Accipe puerum & matrem ejus. Igitur pueri dixit, non deitatis. Item post hæc: Vis tibi addi secundum testimonium? Completi sunt itaque dies ut pareret, & peperit Filium suum primogenitum. Ecce habes, cujus mater fuit Nestorius, id est, pueri mater, quem peperit Maria; non deitatis, quæ omnia circumstringit. Audi & aliud testimonium: Videntes autem magi stellam, gavisissimi sunt gaudio magno valde, & intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Ubique pueri mater, non deitatis, Virgo prædicatur. Quid igitur ordinas carnem matrem deitatis? Et paulo post: Virgini hæretica contigit parere humanitatem, Dei Verbo, deitatis ministerium. Et cum legeret hæc, iudices dixerunt: Hæc Nestorius dicta sufficiant.

Gennadius, ante verba mox adducta, scripserat: Nestorius hæresiarcho, cum in Antiochena Ecclesia presbyter in docendo, insens ex tempore declamator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum hypotyposon, in quibus etiam sum subtili nequitia insudit postea predicate impietatis venena, quæ moralis interdum occultabat suadela.

Infiniti tractatus, quos memorat, vel invideo nomine fato, vel flammis Imperatorum

Et paulo post: Quis poterit liberari?

Spiritum a divina separant natura quod enim, inquit, I. Thom. 3. v. 16.

Luc. 11. v. 20.

in celum enim, ad 1. v. 2. donavit gloriam, esse ab his affectur Christi servus

matris parente

Matth. 2. v. 3.

Luc. 2. v. 6.

Matth. 2. v. 11.

conjunctum

Gennadius infinitos tractatus in memorat. Lib. de script. eccl. 51.

Observatio ad verba Gennadii.

DE
quid simile in
omnem aliquem
uisse a Deo, quod
e quantum
mibus largi
nem tam manifestis
otius sui generis
singulis operibus
atque ita ipsi
vt loquuntur,
solventur
quo totam in se
ic homini, per
pione, æconomum
Nestoriani
nta; & omniæque
ationis humana
rüm quantum
tempo potentia
d est quantum
ormatur, ab eo
Non ita distat
cum Nestorio,
unt.
fuit proprium
lute lectorem
m patremur,
rperam dicit
primus, li-
Observatio
estum esse, de
Cyrilli
termonibus:
lice excerpta
memorat
nate: Habet
mi Nestorii
capita sele-
lacet, pre-
ynodo præ-
am in libro
refellentes
Neque vero
bet mira,
ntradictio-
e capita in
sine antio-
fuit Petrus
erum indi-
Observatio
storio scri-
abstinentia
Ecclesia
rum quas
habet di-
suo, con-
e, in ca-
enim, de

vindicibus absumpti sunt; si tamen omnes absumpti sunt, nec aliqui, quod non incredibile est, genus suum ementiti, melioribus parentibus se supposuerunt: duo certe sermones, quos Combiſius Athanaſio adjudicat, de reſurrectione

Tom. 1. anti. & aſcenſione Chriſti, caractere Neſtorii ſe produnt, florido nempe, ac interdum pene poetico, metaphoriſ effeſcente ſeſo, & apoſtrophis quaſi animato, Scripturae teſtimoniis, iſſque literali ſenſu acceptis, niſi quando ad hæreſim detorqueantur, ſubinde diſtincto.

Habent hunc ipſum caractereſ ſermones alii, opinione forſan plures; ſive qui Aſterio, Amphilochio, Baſilioque Seleucia tribuuntur; ſive qui reſecti inter ſparia Chryſoſtomi, nullum præferunt parentis nomen; ſive tandem, qui genuinos inter Chryſoſtomi tractatus, fraude facta ipſis quoque doctis operum Chryſoſtomi cenſoribus, latent. Neque vero id mirum, cum Neſtorius Chryſoſtomi ſtylum imitari ſummo ſtudio conatus ſit, eaque ſe imitatione commendabiliorem populo fecerit. Verum hæc in parte diutius immorari, nec locus permittit, nec argumenti amplitudo. Forſan aliquando id opere præſtabimus.

Evagrius tres primos epiſtolas commemorat.

Evagrius ſcholæſticus lib. 1. hiſt. ecclæſ. cap. 7. mentionem facit epiſtolarum trium, aliis antea incognitarum. Haſ librorum nomine appellat, traditque a Neſtorio in Oaſi exulante conſcriptas eſſe.

Argumentum & fragmentum primæ.

Primæ meminit in hæc verba: In librum quemdam ab ipſo Neſtorio editum, in quo rerum ipſius continetur narratio. ſorie fortuna inciſi. Itaque blaſphemiam patens Neſtorius, a ſe, qui illi crimini dederant, tum quod inconsiderate res vocas voluitus erat, tum quod imprudenter po-

ſecerat concilium Ephēſi cogi, præter alia nonnulla, quibus ſuam blaſphemiam tueri ac defendere volebat. Iſta præterea ſcribit: Ad id ſuſcipiendum neceſſitate compulſus ſum. Quippe cum Eccleſia diſtraheretur, & pars Mariam aſſerens, pars deſertorum nominandam aſſerirent: ipſe equidem, quo in neutram partem peccarem, vel Chriſtum morti minime obnoxium eſſe aſſerendo; vel in æteram partem inclinando, cum immortalitate privarem, hanc vocem Neſtorius, qua Maria appellaretur, excogitavi.

Pergit Evagrius, ex eodem libro narrare, que multam lucem hiſtorie afferant. Porro autem in eodem libro oſtendit, Theodoſium primo propter amorem, quo eum complectebatur, ejus abdicationem minime ratam ſeſſe. Deinde cum quidam epiſcopi ex utraque ſeſſione ab urbe Ephēſo ad Theodoſium miſſi eſſent, poſteaſtem ſibi datam ad ſuum monaſterium reverendi; quod ante portam Antiochia ſuum eſt.

Narrat item ipſe Neſtorius, ſe in eo loco quadrienniſ ſpatio commoratum eſſe, variis affectuum honoribus, variſque premiis donatum: poſtea autem relegatum ad Oaſim editio Theodoſii. Verum quod capite omnium erat, penitus occultavit. Neque certe in eo loco vitam degens a ſua deſtitit blaſphemiam, adeo ut Joannes Antiochia preſul iſtam in aperum proferret ſententiam, Neſtorium ſcilicet perpetuo exilio multandum eſſe.

Secunde & tertiz meminit hiſ verbis: Scribit præterea Neſtorius aliam libellum acute & ſubtiliter, ad quemdam videlicet Aegyptium, de ſua in Oaſim relegatione; in quo de ſis rebus diſputat uberius, &c.

Argumentum poſteriorum duarum.

Fragmentum ſecunde.

Ex epiſtola a Neſtorio de hiſ, que jamdudum Ephēſi, de ſanctiſſima religione agitantur, conſcripta, & ad præfeſtum Thebaidis miſſa.

EX Imperatoris editio, Oaſim, alio nomine Ibin appellatam, demigrare coacti ſumus. Ac quibuſdam deinceps interpoſitis, adjungit iſta: Poſtquam Oaſis, quam ſupra dixi, a barbaris capta erat, ignique & cædibus funditus vaſtata, nos ab eiſdem barbaris, qui nos, qua cauſa adducti neſcio, ſunt de repente commiſerati, dimiſſi ſumus: minacibus quibuſdam conſteſtationibus ad nos perterrefaciendos adjectis, ut quamprimum e regione illa egredere-mur; nam Mazici, inquirunt, nobis abeuntibus ſunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem, cum captivis quibuſdam, quos barbari ob miſericordiam, (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Poſtremo iſti ad cara ſua quiſque domicilia dimiſſi ſunt, nos autem ad Panopolim nos ipſos propere recepimus. Verebamur namque, nequis, quoniam captivi

eram, anſam inde ad negotium nobis facieſſendum arripens, vel fugitivorum crimen contra nos conſingeret, vel alio quodam accuſationis genere (variæ calumnia hominibus malitioſis ſolent abunde ſuppeterere) nos per fraudem implicare moliretur. Quapropter veſtram ceſſitudinem obſecramus, ut noſtræ captivitatis, ſicut leges poſtulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem caprivum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omniſ poſteritas velut tragice hoc decantet, fatius eſſe a barbaris duci captivum, quam auxilii cauſa ad imperium Romanum confugere. Atque jurejurando adjecto, ſic præterea ab illo poſtularis: Nobis per vos, quaſo, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oaſi, cum eſſemus a barbaris dimiſſi, acceſſimus; ut quidquid a Deo de nobis decretum ſit, id jam nobis obveniat.

Ex altera Nestorii epistola scripta ad eundem.

Fragmentum
textus.

Has literas ad tuam amplitudinem nobis perscriptas, sive ut argumentum amoris erga te meci, sive ut admonitionem a patre ad filium missam ducis, animum, quaeso, attende rebus in illis explicatis: quæ sane permultæ sunt, eaque paucissimis verbis, quantum fieri poterat, a nobis comprehense. Oas quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente jampridem penitus vastata est. Et paulo post: Quæ res cum ita accidissent, tua amplitudo, nescio qua causa impulsâ, aut qua arrepta occasione, iussit ut ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram provincie Thebaidis, per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, misere raptati sumus. Ac cum itineris longitudine essemus fracti contritique, mandatum minime scriptum illud quidem rursus a tua magnanimitate accepimus, ut Panopolim reverteremur. Itaque molestiis, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitari, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuo Panopolim, ibique adversis casibus, & acerbo dolorum morsu concisi, fere animam egimus. Rursus aliud mandatum scriptum a tua celsitudine ad nos allatum nos a Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. Ac cum nos jam finem mandatis contra nos editis statutum

fore putarem, expectaremque Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improvise aliud crudele sane dabatur mandatum, ut jam quarto mulctaremur exilio. *Ac paulo infra:* Sis, quaeso, his rebus gestis contentus; satis sit tot exilia contra unum corpus decrevisse; acquiescas, amabo te, incommodis, quæ jam abs tua amplitudine accepimus. *Quæstionem, quæ est exercenda de nobis, (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quaeso, Imperatoribus nostris invictissimis, ut æquitas postulat, permittas.* Ista consilia a nobis ad te, tanquam a patre ad filium scripta sunt. Quod si eadem jam, sicut antea, graviter & iniquo animo feras, fac quod voluntas jubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem.

PRÆTER istas epistolas, duæ aliz reperiuntur in actis Ephesinæ & quintæ synodi: prior est relatio Nestorii ad Imperatorem de gestis in synodo, quæ die depositus est, nihilque habet singulare, propter quod huc refectri debeat, cum sit obvia vnicuique conciliorum codicem tractanti; posterioris, quæ ad Alexandrum Hierapolitanum, breve est istud fragmentum.

OPORTET manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem, & omnem rationem excedentem rationem, vnam intelligi gloriam, & unum confiteri Filium. *Et iterum:* Non duas personas vnam personam facimus, sed vna appellatione Christi duas naturas significamus.

CAPUT VI.

De fide Nestorii, quoad alia quinque dogmata.

Quorum errorum, pietatis, nomine suspectus Nestorius.

PRÆTER impietatem illam notissimam, cujus Ephesi Nestorius, suo ipsiusmet testimonio, convictus est, atque totius Ecclesie sententia damnatus, aliorum errorum nomine fuit olim suspectus, & pergit etiamnum esse quibusdam, illisque nec paucis, nec indoctis. Sunt illi errores saltem quinque. Primus ad processionem Spiritus sancti pertinet; alter ad mercenariam, ut ita loquar, divinitatem Christi; tertius ad peccatum originis; quartus ad gratiam, quæ bene vivitur; postremus ad corpus Christi in Eucharistia. Visus enim est asseruisse, Spiritum sanctum a solo Patre procedere, hominem suis operibus unionem cum Verbo meruisse, solam in Adami posteros transire pœnam mortis, gratiam in sola lege doctrinaque & exemplo Christi esse positam, denique Christi corpus esse quidem reipsa præsens in Eucharistiam, non listi tamen, per admirabilem illam conversionem,

quæ ab Ecclesia transsubstantiatio vocatur, sed per solam tantum *transmutacionem*, seu *conversionem*, quæ impanatio frequentius dicitur.

§. I. Quid Nestorius senserit de processione Spiritus sancti.

NEGATA processionis Spiritus sancti a Filio reus olim visus est Nestorius, nostraque etiam ætate creditur a viris magni nominis, & doctrina præstantibus. Causa cur ita visus sit, credaturque fuit, primo quod Theodorum magistrum audierit. Deinde, quod Theodoretum, & condiscipulum & amicum conjunctissimum habuerit. Tertio, quod Pelagianis communionem doctrinæ fœderatus sit, ut Pelagianorum confessiones probant. Quarto, quod Theodori symbolum tradiderit populis, quasi certam fidei regulam, ipsumque adeo fecerit suum, cum suæ communionis tesseram esse voluit. Quinto, quod reprehensionem anathematismorum Cy-

Rationes cur Nestorius videatur reus negatæ processionis sancti Spiritus a Verbo.

Quartum. Denique sermones quatuor adversus Pelagianos, quorum in primo, naturæ factus dicitur, cunctur maledicti & condemnati; dicitur partium difficultas, quæ naturalis olim erat, in corporibus male dicta propter peccatum: quin ipsa terre velut iniquitas, sudoribus coarctantium non respondentis, peccato Adæ tribuitur; imo & catechumenus ad suscipiendam baptismi gratiam ea de causa incenditur. Neguibus malis obligatus Adam est, ipsi & tantis etiam ipse mergatur, & auferat secum pœnales semencias, adversus naturam prolatas.

In secundo habentur ista: Ille (diabolus) peccatum ex Adam tanquam chirographum proferebat; ex diverso Christus, ex carne sine peccato, debiti huius evanatione nitetur: ille condemnatio, quæ per Evam adversus totam naturam processerat, relegat; Christus vero mortificationem, quæ per beatam Mariam generi obveniat, referebat. Et postea: Manet autem debitor catechumenus, tanquam ejus, qui evanavit chirographum, alienus: cuius cum anima de carne migraverit, angelis per dæmonibus animarum se immiscens diabolus, hanc, inquit, meam exitantem cur eripitis animam? Meum jus, meam invaditis possessionem, meos invaditis debitores. Quod sciam id videretur, quod sit apud homines, melior hæc de catechumenis oratio obtinebit, ad dente diabolo: Illi eis in terris Ecclesiarum januas claudunt; vos autem ad eorum susceptionem de celis occurritis. Furi meo, o angeli, vim inferre conamini. Quid enim vobis cum catechumenis videtur esse commune? Non sunt venati ex aqua & spiritu, ut perducantur a vobis ad regna calorum: hereditati, quæ obnoxia mihi est, non renuntia verunt.

In tertio. Duplex in nos mortalitas grassabatur, una quidem accidens mortali ex peccato facta nature: altera quæ scientiæ abiectione contingit. Ignorare enim Deum, insensibilitatis, quæ ex morte evenit, similitudinem gerit. Virique ergo mortis opifex diabolus factus est: quem Christus elidens ex utraque vitam nostram mortificatione levavit.

In quarto denique. Sicut in Adam hominum natura accipiens fundamentum, ejusdem fundamenti ruina collapsa est, & facta est sub manum & potestatem diaboli, qui deiecit Adam: sic Dominum Christum Ecclesia fides habens fundamentum, manet ejusdem fundamenti virtus immobilis, & secunda, atque inconcussa, sui capitis firmitate, quæ diselli non potest. Et sub finem: Natura lapsa refractorem diligamus, amplectamur eum, qui communis inimici vires ac nervos incidit, &c. Firmissima videntur in speciem hæc argumenta, sed suam ipsamet infirmitatem produnt, si modo quæ proferuntur, paulo diligentius perspiciantur.

Nam ut a verbis Celestini ducam initium, quantumvis illa Nestorii fidem extollere videantur, ostendunt tamen, non omnem omnino suspensionem ex animo Pontificis sublatam fuisse. At enim: Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? Nunquam sine suspitione ea, quæ sibi sunt adversa, conveniunt. Efficere denique, si sibi quoque displicerent.

Deinde, Pontificis suspensionem Nestorius ipse argere potest: nam debitum mortis, quo naturam totam obligatam dicit, corporis esse, non animi, aperte significat. Unde, Interpellat, inquit, a Christo iudicia massa nostra, libera prorsus ab omni peccato, & ortum injusta defensio contra penam nostram, quam ex initio ille, qui

prior figuratus est, suo generis intulit: Hæc suscepti hominis occasio, ut homo per carnem dissolveret, quam per carnem meritis est corruptionem.

Quidquid sermonibus quatuor contra Pelagianos nihil aliud efficit, quam quod mors corporis, parturientium ægritudines, & agricolarum sudores, ortum induerint a primi hominis peccato; id vero nusquam tradit propagari ad posteros. Adde quod, ubi mentionem facit chirographi adversus homines a diabolo prolatis, solius mortis meminit. Diabolus autem proferebat, quod est adversus naturam, illud chirographum, quod scriptum est: Terra es, & in terram ibis. Et in-

Imo pelagianizant non obfure de baptismo propter regnum calorum suscipiendo. Hoc beneficium omnibus confert lavacri salutis necessarium sacramentum: qui enim ablutus est baptismo, sit illius domesticus, & concorporatus, & familiaris, qui illud chirographum solvit, & cum ipso calorum efficitur incola. Ubi enim ego, inquit, illic & minister meus est. Et postea: Non sunt venati (catechumeni) ex aqua & spiritu, ut perducantur a vobis ad regna calorum.

Denique in tertio & quarto sermone meminit quidem gemine mortis, corporis & animi, cujus utriusque auctor sit diabolus: tradit quoque naturam, Adam sic tanquam fundamenti ruina, collapsam; quæ videntur facere plurimum ad astruendam peccati originalis fidem. Verum inde nihil amplius remissa efficitur, quam quod primus homo peccaverit, mortisque peccati pœna ad posteros, cum peccandi exemplo transierit: quod diaboli, qui princeps mortis, tyrannidi genus humanum obnoxium extitit, ex eaque tyrannide nos Christus ereptos, immortalitatis & regni calorum participes effecit: quæ omnia Pelagianos plures, post Honorii functionem & tractatum Zosimi, falsos esse, testis est Augustinus.

Hæc & alia cum afferant ancipitem, mutua collisione, conjecturam, certam, mea sententia, opinionem facit, apertamque Nestorii convictionem, synodus de qua diximus in notis ad secundam Nestorii epistolam. In hac enim, præsidente Nestorio, defensoribus peccati originalis anathema dictum est, catholicumque dogma ioret Manichei Marcionisque impietates rejecit. Et vero quid poterat aliud vel a Theodori discipulo, vel a Cælestianorum patrono expectari?

Cur ergo, dicit aliquis, contra homines, quibuscum sentiret, in Ecclesia palam, ipsis etiam audientibus, non semel, nec per transfennam, sed ter quaterve, oratione prolata dixit? Id fecisse vesperillum hominem puto pluribus de causis: primo, ne occidentalis Ecclesiæ, vnde eiecerant Pelagiani, cuiusque gratiam captabat, iram in pertinaces hereticos conceptam in se converteret. Deinde, ne contra Honorii imperatoris functionem, adversus ejusmodi homines scriptam, & in Oriente etiam publicatam, peccare videretur. Tertio, ne Theodori Antiocheni episcopi, a quo ordinatus fuerat, sententiam in Pelagium latam improbare crederetur. Quarto, ne quid committeret in memoriam, sive Attici præcessoris sui, qui eorumdem Episcoporum legatos confutaverat, & Celestium ex urbe regia expulerat; sive Sisinii, qui iudicium Attici secutus erat. Quinto, ut ne Præsulum

Serm. 1. adv. Pelag.

Serm. 1. adv. Pelag. nu.

Ibid. num. 10.

Serm. 3. num.

Serm. 4. num. 4.

Argumentorum hujusmodi infirmitas ostenditur. Primi.

Secundi & tertii.

Serm. 7. num. 10.

Quarti.

Serm. 1. adv. Pelag. nu. 5.

Gen. 3. v. 19.

Ibid. num. 9.

Part affirmativa aere demonstratur.

Objeccio.

de retributa app...
tionem secundam...
Nestorio, Ocu...
videtur, Cas...
vancos decepti...
abile est, Cyril...
iginem Christi...
negare, quod...
nctionem cum...
esse promissi...
obscure effi...
re callide po...
falleret pra...
Dyrrillum, qui...
specta, hanc...
dissertatione...
Mercatoris...
examen epi...
tam, quod...
e hæresis se...
quam

de peccato

re iudicium...
arte tertia...
reli erroris...
a sine culpa...
is transeat...
approbati...
uræ neque...
ia virorum...
ia.

io testimo...
ntis: Legi...
atum: qua...
m & cum...
de genere

tencia, in Secunda...
tendebat: Serm. 7. nu...
re, & per...
dit: opor...
dnci ejus,

Hanc de...
im. Nunc...
anc prima...
protopla...
nem: sic...
ia natura...
m, ipsi...
versarius...
nitiam...
proferri...
ingerit...
tuus est...
xit, qui...
nobis.

in unum coissent, vel alterum transiisset in alterum. Sui porro ratiocinii principium accepit, corpus Christi quod idie inter sacra mysteria & immolari, & edi: quod nisi velut indubitatum sua ætate atque concessum sumpisset, incidisset procul dubio in auditorum omnium reprehensionem,

Denique, Nestorium de reali corporis Christi præsentia cum symbolis Cyrillo consensisse, vel inde apertum est, quod aliquin Cyrillus ejusmodi præsentia vehementer assertor, dissentientem acriter increpuit; siquidem ubique passim ex manducatione carnis Christi argumentum desumebat ad suam sententiam firmandam.

Porro autem, quod dixi, Cyrillum fuisse vehementem realis præsentia assertorem, probatione non admodum eget, cum ab ipsis Calvinianis eam ob rem aliquando reprehendatur. Et vero qui manifestus valuit sententiam dicere, quam vel in expositione vndecimi anathematismi, vel respondens Nestorio quarenti, quem manducemus, divinitatem, an carnem.

Quemadmodum, inquit, vivificum est illud ipsum Verbi corpus, quod sibi proprium fecit per veram unionem, que & intelligentiam & sermonem superat; sic nos quoque, qui illius sancte carnis & sanguinis ejus participatione fruimur, omnino vivificamur: cum in nobis maneat Verbum, non solum divino modo, per sanctum spiritum, verum etiam humano, per sanctam illam carnem, pretiosamque ejus sanguinem. Et postea: In nobis manet, & corruptionis vires efficit, dum se in nostra demittit corpora. ut dixi, etiam per suam carnem, que verus est cibus.

Quæ cum ita sint, mirari fatis non possum audaciam Albertini Calviniani sacramentarii, qui suas in partes Nestorium, quantumvis reluctan- tem, trahere nisus est: ipsum enim postquam ex hæretico catholicum fecit, quoad Incarnationis dogma, ex realis præsentia assertore in sacramentarium sibi similem, transformare conatus est, propter hæc sermonis secundi verba: *plum*

qui in seipso dicitur esse deum, non in seipso, sed in

TON APTON TOTTON, et in
NEM HUNC necessario intelligit, aut accidentia panis absque panis substantia, aut verum substantia panem, aut proprium Domini corpus. Quartum enim aliquid fingi hic nullo modo potest. Primum autem non potest designare: tum quia ineptissimum esset dicere: Quotiescumque manducabitis hæc accidentia: cum accidentia cibus non sint; tum quia ibi agitur de illo pane, quem Dominus corpus suum appellaverat: non autem accidentia sunt: qua corpus suum esse dixerat, ut apud adversarios ipsos in confesso est. Non tertium: nam cum dicat corpus Domini esse panis illius antitypum, hoc est, rem seu veritatem ab illo pane tanquam a typo suo figuratam, typusque, ut notat Cyrillus: non sit veritas quam figurat, sed illius simulacrum; per PANEM ILLUM non potest intelligere proprium Domini corpus. Superest itaque, ut per eum intelligat verum panem substantialem: qui prout cum manducatur, hoc est, post consecrationem, substantialiter, qualis erat ante, permanet.

Hoc in ratiocinio tria mihi videntur peccari: primum vitio logicæ; alterum, mala fide; postremum, prava intelligentia, sive Nestorianæ sententiæ, sive questionis propositæ.

An non est logicæ vitium, inter enumeranda, quæ significari possunt HUIUS PANIS

nomine, recentis tribus, prætermittere quatum, quod cum sit unicuique hæc in re obvium, rem omnino conficit, corpus nempe Christi symbolis indutum, seu Christum ipsum specie panis & vini absconditum? Unde Christus ipse dicebat, se, & manducari: *Qui manducat me, ipse vivet; & esse panem hunc, quem daturus foret: Ego sum panis, qui de celo descendi.*

An non pariter male fidei est, scire probe quidem unum istud contendit a Nestorio, panem eucharisticum non esse divinitatis, sed corporis figuram, qualiscumque tandem illa sit: & inde tamen concludere, a Nestorio dici hunc eundem panem non esse tantum figuram, quod unum satis erat ad propositum, sed esse figuram vacuum, quod minus ad rem erat: Deinde cur hoc in loco aliud significari dicatur, quam signum, & cum alterum pro altero ponatur, & locus non aliam postulet, quam significationem? Adde quod posuit idem sui esse signum, si geminam subinde speciem inducit, & altera sit alterius signum: vnde distinctio signi vacui & pleni orta est.

An non denique Nestorianam ille sententiam, questionemque parum assequitur: qui cum de reali præsentia controversia sit, de modo præsentia loquatur: cumque Nestorius impanator fuerit, ut ex ostenditur, contendat ab eo conversionem admirabilem, quam catholica Ecclesia contra Nestorianam tueretur, non fuisse defensam.

Sed jam tempus est id demonstrare, quod Nestorius mox dixi, Nestorium, etsi Christi corpus reapse præsens sub symbolis offerri crediderit in sacrificio, & in communionem manducari, in eo tamen circa modum præsentia errasse, quod corpus Christi pani crederet per meram conjunctionem atque conjunctionem conjungi, quod impanari nunc vulgo dicunt.

Id vero ut fiat manifestum, duo puto attentius observanda; & primum quidem istud, magnum esse Incarnationis atque Eucharistiæ cognationem, ut hæc illius extensio quædam & continuatio a Patribus vocetur: nam sicut per incarnationem Verbum humanitati, sic per consecrationem corpus Christi symbolis unitur. In utraque fit, ut propter ineffabilem quandam unionem, & eadem sit Dei hominisque persona, & unica corporis Christi ac symbolorum hypostasis. In utraque & Deus & corpus Christi latet, Deusque specie hominis, corpus Christi symbolorum specie videtur. Per illam Deus vere sit homo, per istam corpus Christi vere sit cibus. In Incarnatione propter admirabilem utriusque naturæ reciproce communicantur proprietates, ut Deus dicatur passus, &c. homo omnipotens, &c. in Eucharistia, propter sacramentalem carnis Christi cum symbolis conjunctionem, & caro tangi, & symbola vivificare dicuntur, &c. Ad Incarnationis veram fidem demonstrandam, hæc vna sufficit sententia, si proprio sensu intelligatur, *Verbum caro factum est*: sufficit quoque ad Eucharistiæ faciendam fidem hæc unica Christi vox in proprio sensu accepta, *Hoc est corpus meum*. Quid cætera persequar diligentius, cum nemini non facile ex his pateant?

Observandum deinde, non parvam intercedere Nestorianos inter & sacramentarios transubstantiationis hostes affinitatem. Ea mihi videtur quatuor capitibus constare: nam iidem utriusque principis videntur, iidem videntur argumentis, eadem captare effugia, iidem

Alterum, mala fide.

Tertium, prava intelligentia Nestorianæ sententiæ.

Incarnationis & Eucharistiæ affinitas.

Joan. 1. v. 14.

Nestorianorum & sacramentarios cognatio.

Et hæc in parte Cyrillo consensit.

Quæ præsentiam realem apertè docet.

Lib. 4. c. 5. tradidit. cap. 5.

Notatur Albertini Calvinisti ratiocinium.

Serm. 2. num. 10.

Lib. 1. de Euchar. sacram. pag. 77. edit. vltima.

In quo tria peccantur.

Primum, vitio logicæ.

... Nestorius & ...
... trophetarum ...
... reperturum ...
... aruita recte ...
... carnis cum ...
... nsum verborum ...
... dixi, non ...
... ex mox fiet, ...
... ris sunt do-
... lum est, pri- ...
... & Patribus ...
... uitate parti ...
... vnam car- ...
... mediatam & ...
... tum carne ...
... & physicam; ...
... cum Ver- ...
... monis vite, ...
... vita, sed ...
... eret.
... iucharistiæ ...
... re a nobis ...
... unionem ...
... vn: atque ...
... quod vim ...
... ata carnis ...
... est carnis ...
... la quoque ...
... lo, atque ...
... munio- ...
... amen sine ...
... tianos dic- ...
... ec a Cy- ...
... le vi effe- ...
... Nestorio ...
... nis Chri- ...
... præsen- ...
... tis præsi-
... ia multa Nestorius ...
... none 11. agnovit ...
... tit, car- lem corpus ...
... amen co- Christi præ- ...
... livinitas. sentiam in ...
... Eucharistia.
... Christi ...
... ites quem ...
... em; ut ...
... non esse ...
... m vna ...
... mandu- ...
... uasirem ...
... Christi a ...
... lioquin ...
... caro, ...
... natu- ...
... se con- ...
... is. Re- ...
... que ore ...
... nis.
... i. vbi ...
... itaque: ...
... cum ...
... si enim ...
... cio im- ...
... rarum ...
... in im- ...
... ficio, ...
... angui- ...
... vnum ...
... ambo ...
... in

loquendi formulis errorem suum exponunt.

Hisdem principis vrantur.

Hæc certe sunt & illis & istis communia principia. I. Nullam agnoscere, sive naturarum in Christo, sive partium in Eucharistia, vnitio- nem, præter moralem, quæ in his dicatur & pura igitur, ne major aliqua scilicet ab ipso vni- torum induceret. II. Duas admittere in suo singulos composito hypostasies, ne quæ vniun- tur, vel imperfecta evadant, vel suæ essentia detrimentum capiant. III. Negare, quod possit quidquam aliena subsistentia nisi, ne vel huma- nitas substantialiter a Verbo assumi, vel acci- dentia sine subiecto existere credantur. IV. Re- jicere vnitioem omnem igitur majorem, ne caro Christi, vel coextendatur Verbo, vel sit im- mensa.

Hisdem argu- mentis v- gentur.

Premuntur pluribus quidem vtrique argu- mentis, sed vno maxime, quod ex his Evan- gelicæ, & Christique verbis sumitur: VERBUM CARO FACTUM EST; &: HOC EST COR- PUS MEUM; si modo, ut par est, & proprie, & juxta traditionem Patrum, & secundum com- mune fidelium sententiam, & congruenter aliis Scripturæ locis, in quibus eadem res agi- tur, intelligantur.

Eadem se- ctantur effu- gia.

Eadem sectantur effugia: nam primo vtrique ob- jectum sibi Scripturæ locum figuratum esse, opiniosissime defendunt; & quod mirabile est, eandem vtrique figuram causantur. Deinde, vtrique Patrum auctoritatem, sin minus aperte contemnunt, certe elevant. Denique sola judice Scriptura vtrique litem dirimi volunt. Sed locos inde proferant eadem, quod stupendum est, & frande corruptos, & violentia detortos, quod sigillatim ostendere nec difficile est, nec neces- sarium, cum vnicuique vtrorumque libros le- genti testimonia occurrant, non multitudine magis quam evidentia, fidem dictis nostris fa- ctura.

Eodem modo loquantur.

Eodem, & illi de Christo, & isti de Eucha- ristia, modo loquantur. Nestoriani olim neg- abant, ostenso Christo, dici posse proprie: Hic est Deus; sed Dei dumtaxat simulacrum, & aliud aliquid ejusmodi. Demonstrata Eucha- ristia, sacramentarii vetant, nequis audeat as- serere, hoc esse proprie corpus Christi, sed cor- poris signum, figuram, antitypum, &c. Chri- stum fatebantur Nestoriani posse vocari Deum, sed iniquis: aut sacramentarii pariter Eucha- ristiam vocari quidem corpus Christi, sed quævis, &c.

Cor Nestorius a fide Ecclesiæ recesserit, aut recessisse vi- deatur de Eucha- ristia.

Observandum denique, Nestorium, cum duas in Christo naturas integras, inconfusas, & impermixtas agnosceret, quod catholicum fuit; sola tamen eas conjunxisse, & non xpi naturam, quod alienum a fide. Constitit ergo medius, inter vnitioem hypostaticæ & con- fusionis auctores; ideoque cavet diligenter, ut, ne verbo quidem, vel his, vel illis accedere videretur. Quare cum probe intelligeret, nihil esse cognatius, nihilque similis, quam Chri- stum & Eucharistiam, de vtroque pariter sibi, & sentiendum putavit, & loquendum; ne siquid incautius de altero mysterio dixisset, id suæ de alte- ro sententiæ noceret. Aut fuit igitur recipia sacra- mentarius, cujusmodi nunc Lutherani, aut cer-

te videri potest gravissima suspitione laborare. Atque ita Cyrillus non sine causa scripsit, Nestorium alioque eadem cum ipso sentientes, negant quod in personis dubium: quippe quæ, non tantum in reali corporis præsentia posita sit, sed etiam in ipsius cum symbolis vnitioem pene substantiali, & hypostatica suppari, quæ sine transsubstantiatione contingere non potest.

Hanc suspitionem mirum in modum augent quatuor. Primum, quod legitur apud Leontium de Theodori Mopsuesteni sectariis, (fuit, quod sæpe dictum est, Theodorus Nestorii & Theo- doreti communis magister) qui non nemini moleste ferenti modum quem servarent, cau- santique fieri non posse, ut simul & cum ipsis communio haberetur & cum Ecclesia: quippe cum aliter Ecclesia, aliter illi sacra mysteria tractarent. Non oportet; inquietant, te moleste ferre hæc aconomiam: panis enim in typum CORPORIS CHRISTI PROPOSITUS, non plus benedictionis participavit, quam panis, qui in foro venditur, & quam panis, quos Philoma- rianite offerunt in nomine Mariæ. Vides, quo- modo Nestoriani tandem illi ad sacramentarios, quales sunt Calvinistæ, paulatim defecerint: pronus enim est ab vno errore ad alios lapsus.

Quatuor ar- gumentis au- getur suspi- cio. Lib. 1. contra Nestorian. & Eustochian. num. 5.

De Philomar. agit Eustoch. lib. 78. num. 25.

Locus Leontii emendatus.

Hunc locum librorum incuria corruptum restitimus, addita particula negativa, quam sententia de pane in typum proposito, ac tor- tis mulierum Mariæ sacrificantium, & scopus loquentium, aperte exigebat.

Secundum, quod Theodoretus, Nestorio in- primis addictus, & tunc cum Eranistem scribe- ret, cum ipso pariter in Christi mysterio aber- rans, visus est magni nominis, magnæque do- ctrinæ viris, Cusano & Alano cardinalibus, Gregorio de Valentia, & Gamachæo theologis, ipsique dialogorum Eranistæ Græcorum primis editoribus Romanis, de vnitioem corporis Christi cum symbolis non aperte satis, pro catholica veritate transsubstantiationis, sentire; imo in oppositam partem, cognati erroris impulsu ab- reptus, inclinare.

Tertium, quod sacramentarii Calvinistæ, sui quoque erroris pondere, in Nestorium vicissim, sin minus omnes, saltem plerique propendunt. Id vero cum fama didicissem, atque etiam re- latione viri non dignitate magis quam erudi- tione præstantis, a ministro Calviniano scriptis editis non obscure præditum legi: nam & ex- pressis verbis negat, nec sine pluribus argumen- tis, Virginem posse dici proprie Deiparam; & affirmat suos hodie a Deipara appellatione absti- nere.

Quartum, quod tradit Hilarius libro 8. de Trinitate, ubi cum dixisset, carnem & sangui- nem accepta atque hausta id efficere, ut & nos in Christo, & Christus in nobis sit, subjungit: Anne hoc veritas non est? Contingat plane his verum non esse, qui CHRISTUM JESUM ve- rum esse Deum negant. &c. quasi diceret: Ne- gare nemo potest, quin vere caro & vere san- guis Christi, id est, hominis-Dei accipiat, at- que hauriatur, nisi qui CHRISTUM JESUM verum esse Deum patitur negaverit.

DISSERTATIO II. DE SYNODIS HABITIS IN CAUSA NESTORIANA,

a tempore, quo turbas Nestorius excitavit, ad id vsque, quo in Oasim deportatus periiit.

Multa Synodi in causa Nestorii.

ONE plures, quam vulgo creditur, habitae sunt synodi Episcoporum in causa Nestorii, donec in Oasim deportatus est. Quindecim mihi videor, aut etiam sexdecim, posse demonstrare, quamvis consistant intra tempus titulo definitum. Coactae sunt enim Romae quatuor: totidem Alexandriae: Ephesiduae, oecumenica & schismatica: Constantinopoli quatuor: duae saltem ab Orientalibus, prior An-

thiochiae, ante pacem Ecclesiarum, cum bacchari pergerent in Cyrillum; & posterior Betæe, apud Acacium, cum iussu Imperatoris de pace delibarent: quamquam ex recentis nonnullae forsitan ordinatae fuerunt, atque etiam alias ob causas vocatae.

De singulis breviter non alia annotanda puto, quam quae aut aliorum diligentiam magnis operibus fatigaram fugerunt, aut contra historiarum veritatem, scriptoribus incautis exciderunt.

Quae de singulis notanda.

I. SYNODUS A CELESTINO SUMMO PONTIFICE, ROMAE HABITA,

occasione chartarum Nestorii Constantinopoli missarum,

Dionysio & Florentio cons. anno Christi CCCCXXIX. post festa paschalia.

Ubi mentio istius synodi alioquin obsecurae.

Epist. i. Cyrilli ad Nestorium.

Obscura est ista synodus, nec sit, opinor, vlla vsquam ipsius mentio, praeter quam in prima Cyrilli ad Nestorium epistola. Quid postremo faciam? tempus enim est loquendi, vel conferendi pariter cum veneratione tua, interrogante de chartulis quibusdam, quae nescio quomodo Romam perlatæ sunt, reverendissimo ac religiosissimo Romanorum episcopo Celestino, cum omnibus, qui cum eo fuerunt, Episcopis venerandis, quia virum religionis tuae habeantur, incertum est: scribunt enim nobis vehementer offensi, &c.

Vera fuit synodus.

Congregatos fuisse in synodum venerandos istos Episcopos, & non fortuito quoddam cætu apud Celestinum extitisse, ostendunt quidem hæc verba non obscure: Interrogante Romanorum episcopo Celestino, cum omnibus, qui cum eo fuerunt, Episcopis: sed ista manifeste probant: Scribunt enim nobis vehementer offensi. Indicant enim scriptum fuisse communiter ad Cyrillum ab Episcopis, qui cum Celestino tunc erant. Id vero quid est aliud,

quam datas esse synodicas literas: quandoquidem communes cum summo Pontifice literæ, non nisi ab Episcopis legitime congregatis, mitti solitæ sint.

Tempus synodi exinde constat, quod acceptis Roma literis Cyrillus Nestorio scripserit autumni tempore, ut sequenti capite planum fiet. Oportet igitur, Romæ synodum contractam esse, aut incuntes astate, aut circiter.

Non fuit ordinaria, cuiusmodi cogebatur ante quadragesimam & autumai tempore; neque tamen extraordinaria, id est, quæ per tractatam vocatur: alioquin incognita non lateret, sed ex aliqua ex Episcopis, qui tunc forte aderant Romæ, vrbicoque clero: quales sæpe habebantur, quoties negotium alicuius momenti occurreret.

In ea lectæ sunt improbatæque chartæ illæ Nestorii, quæ Constantinopoli Romam allatæ, occasionem synodo dederant. Continebant vero tres priores Nestorii sermones, ex quibus orti fuerant tanti motus in vrbe regia, quantos Socrates Cyrillulque describunt.

Quo tempore congregata.

Qualis fuerit;

Occasio synodi chartæ Nestorii Romam missæ, Lib. 7. Ep. ad Celestinum scriptarum.

A quo missa. Incertum quis chartas miserit ad sedem apostolicam: ipsi forte, potissimum, aut sedis apostolicae, aut Alexandrinae Ecclesiae, vel alius aliquis studio fidei succensus. Quid si Marius ipse Mercator Constantinopoli certe tunc temporis versabatur; tunc negotium Nestorio, Pelagianorum fautori qua ratione posset, exhibebat; tunc Nestorii sermones amabat Latinos facere, ut suae gentis hominibus heretici impietas innotesceret.

Missa sunt chartulae in Latinum sermonem versatae, alioqui non statim de ipsis iudicatum esset, ut postea non est, de aliis aliis per Antiochum virum illustrem, Nestorii amicum; propterea quod, ut caularum Celestinus, ex peccatum fuit, donec sermo in Latinum vertetur.

Ut res se habeat, certe potest non immerito dici haec prima Ecclesiae de Nestorio victoria; si quidem in ista synodo primum damnatus est, non quidem nominatim, quoniam certum non erat, aut saltem non perinde ac legitimi iudicii forma postulat, quem auctorem chartae haberent; sed generatim in suis dogmatibus, quae ut offensionem pepererant, eamque vehementem, ita vniuersi Patrum consensu damnata sunt.

Scriptum inde est Cyrillo Alexandrinae Ecclesiae Episcopo; sed non eo tantum sine, ut de auctore chartarum certi aliquid doceret; qui enim lateat auctor in tantis Ecclesiae motibus? Neque etiam, quod suspiciosus aliquis cogitaret, ut sciretur, an non ipse quoque Nestorio consentiret; si quidem integer fama, omnique erroris purus habebatur. Sed ut prima post Romanam sedis antistes iam inde excitaretur ad suas tempore partes agendas, quamquam ad tuendam fidem per se satis vigilanter, imo ad invidiam nimis diligentiae, incumberebat.

Perierunt literae, siue quae a Celestino, siue quae ab Episcopis, Cyrillo scriptae, si tamen geminae fuerint, & non potius vna, pro more sedis apostolicae, & majorum forte sedium, quarum praesules ut plurimum suum nomen inscribent synodicis quoties ex provinciali concilio darent: ex provinciali dico, secus enim accidebat, siue cum ex vniuersali totius suae diocesis scribebant, siue quo-

ties plures aderant: majorum Ecclesiarum antestites.

Hic curiosus aliquis interrogaverit, cur Alexandrino potius Cyrillo, qui procul Constantinopoli aberat, quam Antiocheno Joanni, qui vicinior literae sine Roma missae, Facilis arque expedita responsio est. Primo, suspectus videtur Joannes, ut qui eiusdem cum Nestorio, & Ecclesiae Antiochenae presbyter, & magistri Theodori discipulus fuisset. Deinde Joannis industria, navitasque in rebus agendis perfecta non erat, quippe qui alterum vix annum in episcopatu ageret. Postea sedes Antiochena tertia tantum erat post Romanam: Constantiopolitanae iam inde a pluribus annis concesserat: quod tamen Romani Pontificis approbare recularunt. Major autem sedes a minore iudicari non solet. At contra Cyrillus, siue suo privato, siue publico suae sedis studio, Nestorio favore credi non potuit, & ipsius solertiam animumque strenuum tot septemdecim episcopatus anni, iique difficiles ac negotiosi, probaverant.

Ut haec duae causae minus valerent, certe Alexandrinae sedis, ut res ipsa erat majorum sedium prima post Romanam, & velut prima a Romanis Pontificibus, Constantinopolitano concilio hac in parte adversantibus, habebatur, ita veteri more de tribus aliis iudicandi ius erat; eoque iure vtebatur, quoties sedis apostolicae non placeret iudicium sibi retinere. Unde factum, ut si quando causa huiusmodi esset exorta, Alexandrinus Episcopus a Romano partes suas agere iuberetur, geminaque potestate instructus, quippe ex Ecclesiae instituto primus sub summo Pontifice iudex, negotium perficeret.

Atque haec ratio explicandae potestatis, qua polerent Alexandrini Praesules, eo probabilior videtur, quod pugnantibus super ea re auctorum sententias in concordiam revocat: servat enim iura utriusque sedis, apostolicae & Alexandrinae; nec confugit ad Cyrilli admirabilem quandam delegationem, cuius signum exierit Phrygius seu pallium, mitraque ex urbe missa, quae vix Nicephorus Theodorisque Balsamon viris non incredibiliter creditulis persuaserint.

II. SYNODUS, QUAE PRIMA ALEXANDRINA, SUB SANCTO CYRILLO PRAESULE,

eodem anno, iisdemque cons. autumnii tempore.

Occasio synodi.

LITERAE summi Pontificis, & si quae aliae a synodo Romanae datae, Alexandriam venerunt, ineunte autumno. His acceptis Cyrillus primam epistolam misit Nestorio per Lamponem presbyterum & monachum, qui cum a Nestorio responsum retulisset, eius brevitatem supplevit alia mox confecta epistola, ingentes, ut loquitur Nicephorus, heresis eructans fluctus. Cyrillus epistolam dedit antirheticam mense Mechir, secundum Aegyptios, id est, ipso sine Januarii, vel Februarii initio. Quae fuisse Ambas ego Cyrilli epistolas, siue quam Lamponi ferendam dedit, siue qua Nestorio respondit, opi-

nor scriptas ex synodo, non illa quidem vniuersali, id est, totius diocesis Aegypti, sed particulari Alexandrina, seu prima solius provinciae; non tamen utramque datam ex eadem, sed ex sua singulas reor. Quare video mihi duas, ante vniuersalem Aegyptiacam, provinciales synodos advertisse, quam siue conjecturam, siue sententiam argumentis non improbabilibus confirmo.

Quo tempore vitasque literas scripsit Cyrillus, (scriptis vero primas autumno, alteras ante quadragesimam) eodem habebat synodum ordinariam, id est, quam Nicenus canon quotannis habendam praecipit: neque enim, ut erat disciplinae ecclesiasticae in paucis observans, neglexisse cre-

Lib 14. cap. 33.

Quae fuisse demonstratur.

Quo tempore primam Nestorio Cyrillus epistolam scripsit, habebat synodum ordinariam.

III. SYNODUS,

QUE SECUNDA ALEXANDRINA,
SUB CYRILLO EPISCOPO,

Theodosio XIII. & Valentiniano III. AA. CC. anno CCCCXXX,
ante quadragesimam.

Hujus synodi meminit concilium Calchedonense.

AA. c. in de-
fin. hdei.

Meminit &
Cyrillus.

Epist. ad Ne-
storianum.

Meminit quo-
que Nicepho-
rus Callistus.

Lih. 14. cap. 33.

Observatio ad
verba Nice-
phori.

Hujus synodi meminit Calchedonense concilium, cum secundam Cyrilli ad Nestorium epistolam expressis verbis synodicam nominat. Nominat vero in definitione fidei: *Propter illas autem qui dispensationis mysterium corrumpere canantur, & puram hominem esse genitum ex sancta Virgine Maria, impudenter delirant. EPISTOLAS SYNODICAS beatissimi Cyrilli Alexandrini Ecclesie presulis, ad Nestorium, & ad Orientales, &c. De iis namque epistolis sermo est, quæ in actione secunda lectæ fuerant, ut cuilibet intuenti perspicuum est. Lectæ vero fuerant duæ tantum, secunda nempe ad Nestorium, cujus initium: Obloquuntur quidam, &c. & celeberrima illa pacificatoria: Latentur cal, & exaltet terra, &c.*

Et vero Cyrillus ipse literas priores duas ad Nestorium, non tam suas, quam Alexandrina Ecclesie nominat. *Epistolæ autem ab Alexandrina tua religioni directæ Ecclesie, consensum præbuit tam ea quæ apud urbem Rotham convenit sancta synodus, quam etiam nos omnes, velut recte irreprensibiliterque conscripsi.*

Sed de secunda synodo Alexandrina, ex qua datæ sunt secundæ a Cyrillo ad Nestorium literæ, manifestum videri potest Nicephori testimonium. *Sed enim divinus quoque Cyrillus, ubi Nestorii blasphemias audivit, unam ad eum dedit epistolam, & alteram in quibus asserit verbis eos, qui non aperte Christum Deum profiterentur, sed blasphemis verbis hominem &c. &c., atque organum seu instrumentum divinitatis esse dicerent, anathema esse proclamavit. Cui Nestorius, literis obviavit, conviciis simul & blasphemis rem agens. Eis vero Nestorii literis, ingentes hereses fluctus eructantibus, acceptis, cum quatuor quibusdam aliis, provinciales Alexandrie synodum congregavit, atque ei viriisque utroque datæ epistolæ exhibuit, quarum exempla, & synodi ipsius decreta, ad veteris Romæ Episcopi pape Celestinum misit. Ad Nestorium insuper tertiam dedit epistolam, cui multum celebrata illa duodecim capitula, una cum anathematizatione adjunxit.*

Verum ad hæc Nicephori verba observare juvat. Primo, literas duas a Cyrillo scriptas esse ad Nestorium, antesy nodum universalem Alexandriæ coactam. Deinde, synodum hanc fuisse habitam, priusquam ad summum Pontificem mitterentur literæ Cyrilli Nestorisque epistolæ. Tertio, missa quoque Romam cum literis decreta synodi, utique per Possidonium Ecclesie Alexandriæ diaconum, ut aliunde constat. Cum ergo epistolæ, quas Romam missas Nicephorus tradidit, longe diversæ sint a tertiâ, quæ sub junctos habet anathematismos: hæc enim scripta est in synodo univer-

sali, postreditum Possidonii collecta; necesse est synodum, cujus meminit Nicephorus, cuiusque decreta per Possidonium ad sedem apostolicam delata sunt, differre ab Ægyptia, seu universali, ex qua missa est, cum literis pontificiis, & anathematismis Cyrilli, ad Nestorium legato quatuor Episcoporum. Atque hæc causa est, cur eam ipsam synodum Nicephorus provincialem vocet, ut ab Ægyptia, quæ universalis, distinguat.

Observare iterum oportet, ex Nicephori testimonio duas oriri questiones admodum obscuras, & propter quas crediderit forte aliquis, narrationi toti derogandam esse fidem. *Quæritur enim, quæ sit una illa & altera epistola, in quibus asserit verbis eos, qui non aperte Christum Deum profiterentur, sed blasphemis verbis hominem &c. &c., atque organum seu instrumentum divinitatis esse dicerent, anathema esse proclamavit. Quæritur item, quæ quatuor illæ epistolæ cum Nestorii literis acceptæ.*

Obscuras dixi questiones: nam epistola, in qua dicitur, apertis verbis contineri anathema in eum, qui Christum profiteretur esse hominem &c. & divinitatis instrumentum, neque prima est, neque secunda Cyrilli ad Nestorium, in neutra enim tale quiddam legitur.

Deinde, cum in prima Nestorii epistola ad Cyrillum, nulla pars dogmatis, ne verbo quidem, attingatur, cum que secunda, quæ nunc habetur, plena sit quidem blasphemis, sed scripta sit quoque post synodum Alexandrinam, quam Nicephorus memorat: quæ tandem sunt Nestorii literæ eructantes heresim, necnon exhibita synodo, ex qua scripta est secunda Cyrilli ad Nestorium monitoria, cum ad secundam istam Cyrilli respondisse Nestorius literis heresim eructantibus videatur? Ut hæc lucem accipiant, paraphrasi quadam exponendum videtur totum Nicephori testimonium.

Cyrillus ubi Nestorii blasphemias audivit, *refertur* *rentibus viris fide dignis Constantinopoli Alexandriam appulsi, & apocryphis monumentis: unam ad eum dedit epistolam, & alteram, in speciem quidem, ad monachos Ægypti, reipsa vero ad Constantinopolitanos, ipsamque adeo sub aliena persona Nestoriani, in quibus asserit verbis eos, qui non aperte Christum Deum profiterentur, sed blasphemis verbis hominem &c. &c., atque organum seu instrumentum divinitatis esse dicerent, anathema esse proclamavit. Cui Nestorius, cum breviter per Lamponem primum respondisset, literis, quæ continebant capitula blasphemiarum, quibus postmodum Cyrillus secundis literis contradidit, rursus obviavit & conviciis & blasphemis rem agens. Eis vero Nestorii literis, ingentes hereses fluctus eructantibus, acceptis, cum quatuor quibusdam aliis, cleri Constantinopolitanæ, monachorum urbis agentium in rebus Alexandrinæ Eccle-*

Ex quibus
duæ questio-
nes oriuntur.

Questionum
obscuritas.

Paraphrasi
historica ver-
borum Nice-
phori.

Epist. ad me-
nach.

sta, & Buphe diaconi sui, provincialem, non universalem totius Egypti, Alexandriae synodum congregavit, atque ei virtusque vitro citroque datas epistolas exhibuit. Primam suam & duas Nestorii, quarum exempla & synodi ipsius decreta, ad veteris Romae episcopum Celestinum misit, per Possidonium Alexandrinae Ecclesiae diaconum. Decretorum nomine intellige epistolam, quam secundam ex synodo Cyrillus Nestorio dedit, destinavitque Constantinopolim, cum responsis ad aliam aliorum literas. Ad Nestorium insuper, post reditum Possidonii ex urbe Roma, ex universali totius Egypti concilio. Tertiam misit epistolam, cum literis Celestini summi Pontificis, per quatuor Episcopos legatos, cui multum celebrata illa duodecim capitula, vna cum anathematismis adiunxit.

Meminit hujus etiam synodi Vigilium. Mentio quoque istius synodi est apud Vigilium libro v. contra Eutychem: cum enim afferret Cy-

tilli locum, qui in secunda ad Nestorium epistola num. 8. & seqq. continetur, scribit in haec verba, quibus nihil apertius dici potuit ad rem nostram, hoc & beatus Cyrillus in epistola totius synodi ad Nestorium: neque enim audiendos putavit alioqui doctissimos, qui synodum istam, de qua loquitur Vigilus, Ephesinam interpretantur, propterea quod ipsius actis isthaec epistola inserta est. Quis enim ex eo concludere merito queat, ipsam esse synodi totius ad Nestorium? alioquin & epistola Celestini ad Nestorium, pariter actis Ephesinis inserta, dicitur totius synodi ad Nestorium.

Ad summam, habita est ista synodus Alexandriae ann. 430. ante quadragesimam, mense Mechir: fuit provincialis: praesuit Cyrillus: & inde literae ad Nestorium datae, quae ab agentibus in rebus Ecclesiae Alexandriae reddita Nestorio videntur.

IV. SYNODUS,
 QUAE SECUNDA ROMANA,
 SUB CELESTINO SUMMO PONTIFICE,
 iisdem consulibus, eodemque anno, ac praecedens, mense Augusto.

Occasio synodi.

CELESTINUS Pontifex, post acceptas a Cyrillo literas de rebus Nestorii, quas Possidonius diaconus, vna cum exemplis mutuarum Cyrilli & Nestorii epistolarum, decretisque synodi, atque etiam excerptis sententiarum ex Nestorii operibus, detulit, synodum Romae coegit plurimorum Episcoporum, ex qua ad Nestorium misit denuntiatorias damnationis literas, quarum initium est: Aliquantis diebus vite nostrae, &c.

art. conc. Eph. cap. 18. Cujus meminit Cyrillus. Ibid. cap. 21.

Hujus synodi mentionem fecit Cyrillus, cum scriberet Joanni Antiocheno: Porro autem lectis in concilio expositionibus illius, epistolisque, & iis praecipue, in quibus quod apertam ipsius subscriptionem pra se ferrent, nullus tergiversandi loco reliquus erat, sancta Romana synodus disertam statim in illum sententiam tulit: qua de re & ad tuam quoque pietatem perscripsit. Horum proinde decreto modis omnibus parandum est illis, qui a totius Occidentis communione excidere noluerint: scripserunt namque exposta sententia exempla, cum ad Rufinum piissimum Thessalonicae Episcopum, tum ad alios quoque nomillos religiosissimos Macedoniae Episcopos, qui ab illius sententia nunquam decedere solum. Scripserunt nihil scius & ad Juvenalem quoque piissimum Hierosolymorum episcopum: Jam tua pietatis fuerit, quid in rem futurum sit, diligenter expendere: nos enim sequemur, quae illi indicaverunt.

Ibid. cap. 26.

Facit item mentionem tertius in literis ad Nestorium: Ecce itaque te simul, cum sancta synodo, qua apud amplam urbem Romam congregata est, praesidente sanctissimo & venerandissimo fratre, & confacerdote nostro, Celestino episcopo, his scriptis jam tertio convenimus, consilium dantes, ut a pravitate abstinere distoristisque dogmatibus, quae & sentire cognoveris & docere; recipias vero fidem

veritatem, Ecclesiae per beatissimos Apostolos & Evangelistas ab initio traditam, qui & oculis inspexerunt, & ministro Verbi fuisse monstrantur. Quod si hoc religio tua facere distulerit, iuxta dilationem literis praesentiam sanctissimi & venerandissimi confacerdotis nostri Romanae praesulis Ecclesiae Celestini, scias te nullam sortem habere nobiscum, nec locum aut colloquium cum Dei sacerdotibus & Episcopis obtinere.

Quin & ipse Nestorius Celestino scribens, meminit hujusce concilii, quod Episcoporum Occidentis vocat. Noli igitur, inquit, a veritate deficiens eam proderere, siquidem epistola misse Episcopis a concilio Occidentis, & ab Alexandrino, multis rescriptis manifestam nobis nostram fecere sententiam; prudentibus scilicet ejusdem orthodoxae professionis, &c.

Atque ipse Nestorius.

Arnobius junior, in conspectu cum Serapione, non tantum meminit; sed refert etiam partem orationis a Celestino praesidente habitae. Sic enim scribit: Arnobius dixit: Apostolica recordationis vir sanctus Cyrillus Ecclesiae Alexandriae episcopus, cum cognovisset Nestorianum dogma contrarium fidei pallulare, scripsit per totam Aegyptum, & ad sanctum Celestinum apostolica recordationis antistitem misit, dicens, ad laudem suam pertinere, si ab eo, qui pontificatus arcem tenebat, fuisset aliquid emendatum. Sanctus Celestinus ita respondit: ejus exitum, ut in Nestorium damnationis distulisset sententiam; laudem vero Cyrilli & in conspectu Dei, & omnium proluxisset, afferens sensum ejus praeclearorum nostrae provinciae episcopatum praedicatione roborari, & Damasi, Ambrosii, Hilarii hunc fuisse sensum evidenter exposuit. At enim in ipso concilio: Recordor beatae memoriae Ambrosium in die natalis Domini nostri JESU CHRISTI omnem fecisse populatum vna voce Deo canere: Veni, redemptor gentium, ostende partum Virginis,

Et Arnobius junior. Tom. II. Biblioth. Patrum.

Pars orationis habitae in concilio a Celestino praeside.

miretur omne seculum, talis decet partus Deum. Nunquid talis partus decet hominem? Et adiecit: Ergo sensus fratris nostri Cyrilli, in hoc quod dicit *Dei mater* Mariam, valde concordat, *Talis decet partus Deum*. Deum partu suo Virgo effudit, ipso potente, qui omnipotentia plenus est. Hilarius quoque vir acris ingenii, scribens in Constantium Imperatorem de Incarnatione Domini, sic ait: Filius Dei factus est homo; & præpotens repetit: Deus filius hominis factus est; sed homo non est factus Deus, nec filius hominis factus est Filius Dei: superavit enim magnitudo Domini parvitatem servilis formæ, ita ut ipsa forma servilis, quam assumpsit, cessaret esse servilis, per eum Dominum, qui eam assumpsit. Si enim qui natura non filii Dei, per ipsum efficiuntur filii Dei: quanto magis ipse, qui natura Filius Dei est, hunc cum quo voluntate sua alvo virginali conceptus & natus est, ita sublimavit in Deum, ut in nomine ejus omne genu flectatur caelestium, terrestrium & infernorum? Item præcessor meus Damascus scribens ad Paulinum Antiochenæ Ecclesiæ episcopum, inter cetera ait: Anathematizamus eos, qui duos filios Dei asserunt. Alterum, qui ex Patre est genitus; & alterum, qui ex assumptione carnis natus est ex Virgine. Item ipse apostolicæ memoriæ vir Damascus in altera epistola ad Paulinum: Anathematizamus eos, qui duos in Salvatore filios constituent: unum ante incarnationem; & alium post assumptam carnem ex Virgine, & non eandem Dei Filium, & antea & postea, ipsum esse Christum, necdum Dei Filium, qui natus est ex Virgine, constituentur.

Philip. 2. v. 10.

Illustratus Gennadius. Lib. de script. eccles. cap. 54.

Historia hujus concilii. Loc. & tempus. Episcopi vnde.

Quo numero.

Causa controv. Lectionis. Lecta in ca. plurima.

Causa fidel. gitata.

Inde lucem accipient Gennadii verba de Celestino scribens: Celestinus verbis Roma Episcopus decreta synodi adversum supradictum Nestorem distulit; habuit volumen describens ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmari duobus in Christo manentibus perfecte naturis, unam Filii Dei credendam esse personam: huic enim sententia supradictus Nestor ostensus est esse contrarius.

Ex his autem omnibus texti potest vicumque concilii, quo de agimus, historia. Coactum est Romæ, a Cælestino papa, initio mensis Augusti, Theodosio XIII. & Valentiniano III. AA. CC. Convenerunt Episcopi, tum qui commode post adventum Possidonii Alexandrinæ Ecclesiæ diaconi, evocari poterunt ex Italia civitatibus; tum qui forte ex locis remotioribus venerant, ut mos erat ad natalitia Apostolorum; aut alia de causa in vrbe versabantur. Convenisse plures oportuit, cum a Patribus Ephesinis Nestorioque & alibi passim dicatur Occidentis synodus. Creditibile est Possidonium Cyrilli apocristarium interfuisse, quemadmodum Bessula Carthaginensis Ecclesiæ diaconus a Capreolo antistite missus cum literis, Ephesino adfuit: vna convocationis causa fuit Ecclesiæ a Nestorio vexatæ pax. Lectæ sunt igitur ipsius exegeses per Antiochum virum illustrem allatæ, lectæ & epistolæ duæ pro Pelagianis a Nestorio ad sedem apostolicam missæ, quarum primam Valerius cubicularius Celestino reddiderat, secundam Antiochus. Quinetiam litteræ mutæ Cyrilli & Nestorii recitatæ sunt; imo & excerptæ quædam sententiæ, sive ex operibus Nestorii, pugnantis fidei, sive ex Patrum libris, Nestorio contrariæ: recognitum forte ipsum quoque Cassiani opus de Incarnatione, in quo septem libris hæresis Nestorii refutata erat, impulsu Leonis archidiaconi.

Plures confessus tantum negotium tenuit, dum res pro dignitate, causaque fidei diligenter agi-

tur. Orationem fecit summus Pontifex ad Patres synodi, qua consentire Cyrillum cum Ambrosio Hilarioque & Damaso ostenderet, simulque præjudicatam esse hanc causam a tantis doctoribus, in gratiam Cyrilli, cujus fides approbata est; & fides Cyrilli contra Nestorium, cujus errori dictum anathema. Ea quoque dicta est in auctorem erroris sententia, ut nisi intra decimum diem a denunciatione palinodiam caneret, non sua tantum sede, sed etiam communionem fidelium careret.

Ea vero fuit forma sententiæ: *Aperite cognoscite hanc nostram esse sententiam, ut nisi de Christo Deo nostro ea prædices, qua & Romana & Alexandrina & omnis catholica sentit Ecclesia, sicut etiam Constantinopolitana Ecclesia ad te usque optime tenuit, juxta expositam in synodo Nicæna fidem; ac nisi hanc perfidam novitatem, qua hoc quod venerabilis scriptura conjungit, niteris separare, intra decimum diem a primo innotesceris tibi hujus conventionis die numerandam depoesuris, atque aperta & scripta confessione damnaveris: noveris te ab universali Ecclesiæ catholica communione dejectum, & ad omnia quæcumque sacerdotalis auctoritatis sunt, minime idoneum.*

Factum postea decretum de restituendis in communionem iis omnibus, qui ex Ecclesia propter fidem a Nestorio, sive Episcopi, sive clerici, sive quicumque alii ejeti fuerant: imo declaratum, eos nunquam a communione sedis apostolicæ sejanctos esse, idque significatum, tum Nestorio, cujus iniqua sententia rescindebatur; tum Constantinopolitano clero, ut cum ipsis communicaret liberius. Ne tamen ad tempus ejus videatur valere sententia, qui in se jam divinam sententiam provocarat, aperte sedis nostre sanctæ auctoritatem nullum sive Episcopum, sive clericum, seu professione aliqua christianum, qui a Nestorio vel ejus similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo vel communione dejecti sunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri: sed hi omnes in nostra communione & fuerunt, & hac usque perdurant, quia neminem deicere vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat.

Atque ut statuta concilii suum fortiter effectum, summus Pontifex suas vices demandavit Cyrillo ad sententiam executioni mandandam, providendumque apostolica auctoritate Ecclesiæ Constantinopolitanæ; non item, quod nonnullis visum, ad cogendum concilium œcumenicum. Sunt enim hæc delegationis verba: *Quamobrem nostra sedis auctoritate adfuit, nostraque vice loco cum potestate usus ejusmodi non absque exigua severitate sententiam exegeris, nempe ut nisi decem dierum intervallo, ab hujus nostre admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eamque de Christi Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Romana & tuæ sanctitatis Ecclesia, & universa denique religio christiana predicat, illico sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat. In vero modis omnibus se a nostra corpore segregatum esse intelligat: ut qui omnem medentium curam aspernatus, necnon instar pestiferi morbi per universum Ecclesiæ corpus insanam modo grassatus, jam seipsum quam ceteros omnes sibi commissos in extremum exitium precipitare studuerit.*

Ex synodo scriptæ sunt tres aliæ epistolæ, vna ad Nestorium, qua vocaretur ad penitentiam, alix synodice intentatis minis, si obstinaret animum. Altera ad clerum Constantinopolitanum, ut de re tota, fideque majorum retinenda, moneretur. Tertia ad

mus Pontifex. approbata. Nestori error damnatus. Et lata in Nestorium ipsam sententiam.

Recepti in communionem, quos Nestorius abstinerat.

Forma decreti de receptione, &c.

Vices summi Pontificis demandatæ, mandata Cyrillo.

Forma delegationis.

Forma delegationis.

ad Joannem Antiochenum, & a pari ad Juvenalem Hierosolymitanum, Rufum Theſſalonicenſem, & Flavianum Philippopolitanum, vt in deſenſione fidei conſtanter cum ſede apoſtolica adlaborarent. Eſſi vero nomen ſummi Pontificis omnes praeferunt; ſi tamen Cyrillo credimus, tres poſteriores ad ſynodum pertinent, prima, quae ad Cyrillum eſt, ad Celeftinum ſynodi praesidem: illae enim hortationem continent, & ſententiae ſignificationem, quae partes ſynodis; iſta poſteſtatis traditionem, quod jus apoſtolicum.

Illustratus Gennadius loco mox citato.

Gennadius dicitur fidem facit, & ſimul lucem dat & accipit: quae enim decreta ſynodi a Celeftino dictata ſcribit, illae ipſae ſunt epistolae tres

poſtremae, quae eſſi a ſynodo ſunt, Celeftini tamen nomina ſcribuntur. Similiter quod ait *voluntatem habitam ab eodem Pontifice deſcriptam, Orientis & Occidentis Eccleſiis datum*, eadem epistolae intelligit, ad Joannem & Juvenalem Cyrillumque Orientis, ad Rufum & Flavianum Occidentis episcopos miſſas. Denique deſinitio fidei, *qua duabus in Chriſto manentibus naturis, vna filii Dei credenda ſit perſona*, forte aliud nihil fuit, praeter damnationem Neſtorii contrarium ſentientis. Unde Gennadius ſubjunxit: *Hinc ſententia ſupradictus Neſtor oſtenſus eſſe contrarius.*

V. SYNODUS,

QUAE PRIMA CONSTANTINOPOLITANA, A NESTORIO COACTA,

iisdem conſulibus, eodemque anno, autumni tempore.

Obscurior ſynodus videtur innotescit.

PROBSCURA eſt huius ſynodi memoria: neque enim innotescit aliunde, quam ex literis Neſtorii ad Cyrillum, quae vulgo ſecundae appellantur, eſſi reuera ſunt ter-tiae. Bene autem facis eorum, qui de nobis offenduntur, curam gerere, & de his ſollicitudinem habere, quae apud nos ſunt. Vnanimi-tatis tuae gratiam habeo; ſcio autem, ſeductum eſſe te ab his, qui a ſancto concilio depoſiti ſunt, pro-pter quod morbo Manicheorum eſſi repleti: aut quod poſſimum eſt, a clericis magis affectionis tuae.

De concilio Neſtorii plura diximus in notis ad De ipſa co- ipſas Neſtorii literas, quae vt deſcribere ſuper- proſe dictum ſuum eſt, ita relegiſſe proderit: continent enim non pauca ad hitoriam ſynodorum pertinentia, atque rei admodum obſcurae, de anathemate in gratiam Pelagianorum dicto, lucem afferunt.

Ex hoc vero datam Neſtorii ad Cyrillum episto- lam, nemo inficiatus fuerit, qui & allata epistolae verba perpenderit, & meminerit moris antiqui, de non ſcribendis dogmaticis epistolis, niſi in ſynodo.

VI. SYNODUS,

QUAE PRIMA UNIVERSALIS TOTIUS AEGYPTI,

iisdem conſulibus, eodemque anno, ſub initium menſis Athir ſecundum Aegyptios.

Qua octabe- ne collecta ſynodus.

ALTI per Poſſidonium ex Occidente literis, ipſum Cyrillus continuo in Orientem miſit, qui deſerret ſynodicas Celeftini ad Juvenalem Hierosolymitanum & Joannem Antiochenum: interim coegit ſynodum, quae a nonnullis Alexandrina dicitur ab vrbe, in qua conuentum eſt; ab aliis, & quidem rectius, Aegyptiaca, quia totius dice- ceſis Aegypti Episcopos vocati ſunt: quanquam vix credibile ſit, vocatos fuiſſe ex Aegypto infe- riore, vt poſtea dicemus.

Quando ha- bita.

Habita eſt autem ſub ſinem Octobris, quo tempore incipit menſis Athir, aut etiam initio Novembris: ſiquidem ſynodica inde ad Neſto-

rium miſſa die tertia Novembris conſignatur, quae fuit feria ſecunda, atque adeo initium ſynodi, cum vix vlla ſynodus olim incepta reperitur, niſi feria ſecunda. Neque vero potuit haberi tardius, ſiquidem ex ea miſſi quatuor Episcopos, & Con- ſtantinopoli extiterint, & Neſtorii ſynodicam red- diderint, die 7. Decembris, quae fuit Dominica. Non potuit etiam citius, quandoquidem Poſſido- nius Roma non diſceſſit, ante diem vndecimam Auguſti, qua conſignatur omnes Celeftini literae ab eo allatae, opusque fuit duobus ſaltem men- ſibus, vt & Poſſidonius Alexandriam Roma re- veniret, & Episcopos per tractoriam vocati ex vni- verſa diceceſi, Alexandriam convenirent.

Convocationis cauſa aperta eſt, acceptae ſcili-

Propter quod negotium.

Vu

IS

omifex ad Patre... cum Ambroſio... ſimulque poe-... nſis doctores... approbata eſt; &... ietum anathema... u erroris ſententia... a denuntiatione... ntum ſede, ſed... tret.

Aperte cognoſcitur... i niſi de Chriſto... Romana & Alex... e Eccleſia, ſicut... ia ad te vſque... ſynodo Nicena... ratem, qua hoc... is, miteris ſepa... mo innoſcentis... andam depoſue... ſione damnato... el-ſe catholica... i quacunq; ſo... idendum.

uendis in com... eccleſia proprie... ive clerici, ſive... eclaratum, eos... ſtolicæ ſejun... Neſtorio, cum... tum Conſtan... omunicaret

videatur va... ſententiam de... ſi auctoritas... i, ſeu proſiſ... torio vel eius... sperant; vel... vel deſectum, omnes in ne... vſque perſu... vere poterat.

aritentur ef... demandavit... vandandam, ma... are Eccleſia... id nonnullis... umenticum. Quamobrem... que vice & gra... ſque exqui... mpe vt niſ... ra admem... doctriam... camque de... u poſterum... ana & tua... que religio... illi Eccle... ſe a noſtro... qui omnem... iſtar poſſi... pus inſano... eros omnes... rapicitate

ſolae, vna ſcrip... itentiam, alia... m. Allecta... e re tota... ur. Tertia... ad

et a Romana synodo litera, Pontificis mandatum, negotiumque molestum iuxta & operosum; ex quo siquidem penderet, non sola Ecclesiarum tranquillitas, sed etiam fidei laborantis firmitas, quoque vrbis regie antistes Imperatori carissimus, aut cogendus esset revocare, quae docuerat; aut de sede pellendus, ad quam a Theodosio, fauentibus annitentibusque aulicis, euectus esset.

Quibus ex Episcopis.

Qui convenerint, quoque numero, definiti non potest, cum nulla fere mentio synodi fiat, praeterquam in literis tribus Cyrilli inde missis: atque vna Nestorii ad Celestinum haereticum. Non incredibiliter tamen quispiam suspicetur, plures eorum, qui cum Cyrillo Ephesum accesserunt, ei quoque concilio interfuisse: nam par est opinari a Cyrillo doctissimos quoque suae diocesis, & Alexandriam evocatos, & Ephesum adductos esse: adducti sunt vero Ephesum quinquaginta, ut est in relatione Orientium ad Imperatorem per Palladium missa. Quod si haec suspicio non contemnatur, ut revera non debet, consequens est, ut ad Aegyptiam synodum, vel soli, vel maximam partem, Episcopi civitatum inferioris Aegypti coacti dicantur: inde enim Ephesum plurimi, si non omnes, venerunt; quod facile advertet, qui Ptolemaicas tabulas, cum subscriptionibus Ephesianis contulerit.

Decreta legatio executorum quatuor Episcoporum. 2. part. conc. Ephes. in actis contra Cyrillum. Epi. act. 1.

Decreta est legatio quatuor Episcoporum, qui Constantinopolim profecti synodicas Romanas & Aegyptias deferrent Nestorio, ceteroque Constantinopolitano, & Archimandritis. Legati sunt Theopemptus Cabaforum, Daniel Darnensium, Potamion & Macarius episcopi.

Disputatio cum Baronio de quatuor Episcopis.

Nescio quid cause habuerit illustrissimus annalium scriptor, cur duos posteriores in ordinem redegerit, feceritque Ecclesiae Alexandriae presbyteros. Repugnant enim ejusmodi facto Petri primicerii notatiorum verba: Verum ea etiam qua sanctissimus piissimusque Alexandriae Ecclesiae episcopus Cyrillus, & universa Aegypti synodus per Theopemptum & Danielem & Potamionem & Macarium religiosissimos episcopos ad eundem destinaverant, &c. Repugnant & ista Cyrilli inscribentis literas, quas, post depositum Nestorium, Constantinopolim misit: Cyrillus archiepiscopus Alexandrinus Macario & Potamioni episcopis, & domino Dalmatio monasteriorum archimandrita, &c.

Ibidem. act. 1. conc. Ephes.

Consuetudo citandi Episcopos majorum sedium per tres aut quatuor Episcopos.

Repugnat denique antiqua consuetudo conveniendi Antistites majorum sedium, siquando vocandi essent ad iudicium, per tres saltem Episcopos. Sic Nestorium ad synodum oecumenicam vocarunt; primo, Hermogenes Rhinocorurum, Athanasius Paraliae, Petrus Parembolarum, Paulus Lampae, episcopi. Secundo, Theopemptus Cabaforum, Theodulus Helusae, Anderius Cheroneae Cretae, episcopi. Tertio, Joannes Haphesti, Anysius Thebarum, Dominus Opantis Helladis, Daniel Darnensium, episcopi.

Ibidem. act. 1.

Sic Joannem Antiochenum primo, Archelaus Myndi Cariae, Paulus Lampae, & Petrus Parembolarum Palaestinae. Secundo, Timotheus Termesi, Eustasius Docimii, Eudoxius Chomatis Lyciae, episcopi. Tertio, Daniel Coloniae, Commodus Tripolis Lydiae, & Timotheus Termiae Helleponti, cum Mufonio notario, citarunt.

Conc. Chalced. act. 1.

Sic Dioscorum primo, Constantinus Bostrensis, Acacius Ariathirensis, & Atticus Zelenis, cum Himerio lectore & notario. Secundo, Pergamius Antiochiae Pisidiae, Caeopius Sebastopolitanus, Rufinus Samofatenus, cum Hypatio notario. Tertio Francion Philippopolitanus, Lu-

cianus Byzensis, & Joannes Germaniciae, cum Palladio diacono & notatio, vocarunt ad synodum Chalcedonensem.

Ista porro consuetudo originem accepisse videtur ex eo, quod Christus dixit: In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Et Apostolus: Adversus presbyterum accusationem non recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Voluit enim Ecclesia in iudicio, quod de Episcopis exerceret, quam maximum potuit disciplinae rigorem tenere.

Missi quatuor legati Constantinopolim appulerunt, ante diem octavam Decembris: ea enim ipsa die, post peractam synaxim, coram frequentissimo clero & illustrium multitudine, Nestorio literas reddiderunt: egerunt illae quidem Nestorium fere in furorem; caruerunt tamen successu, propter indictam synodum generalem, jam inde a die 19. Novembris, prohibitionemque Imperatoris, ne quid, ante definitionem synodi, a quoquam innovaretur.

E legatis duo, Macarius & Potamion, Constantinopoli remanserunt, ad res pro opportunitate gerendas, consilio tamen Dalmatii archimandritae viri sanctissimi: reliqui duo, Theopemptus & Daniel, Alexandriam redierunt, Theopemptus haec mandata habenda erat, de sua legatione referrent, Cyrillum suoque consilio, super accepta Imperatoris sacra, sive privata, sive tractoria, jurentur; nam aule statum, vrbisque affectionem, & Nestorii res viderant per se ipsi, & ab aliis Cyrillo additis, probe didicerant.

Exemplum synodice vulgatae, publicaeque anathematismi, quos in vrbis regia motus fecerint, diximus, non tantum in praefatione historica, & ad initium libri secundi, sed aliis etiam pluribus locis: quod autem ibidem promissimus de anathematismis, seu capitibus duodecim, nos observatos quaedam ad historiam pertinentia, tempus est exolvere. Nam de epistola, cui sub iuncta sunt, nihil dicendum est, praeterquam quae in notis ad ipsam attulimus, & istud breviter, in ea Cyrillum non suo nomine, sed totius diocesis loqui.

De anathematismis igitur haec habere dicere, ubi & quando compositi sint; quanto artificio, quibus Nestorii dictis repugnent; quibus sententis praecedentium Patrum consonent; quos habuerint adversantes, quosque aliquando patronos; quem primum interpretem Latinum, & si quae alia occurrant.

Et primo quidem, de tempore & loco quaestionem faciunt verba, tum Celestini, tum Mercatoris: ille enim memorat fidem, quam modo Alexandriae Ecclesiae, modo Cyrilli vocat, quamque & ipse probaverit, & Nestorio tenendam praescribat. Scribit iste, Cyrilli capita v. r. iudicio a Romana Ecclesia approbata esse. Quae tunc ergo, cujusmodi fuerit verum istud iudicium, cujus meminit Mercator; & quae illa fides Alexandriae Ecclesiae sacerdotis, de qua loquitur Pontifex.

Certum vero est, de nomine iudicii ab Ecclesia Romana exerciti; significari synodum, in qua Cyrilli capita, & diligenter examinata fuerint; & solenniter probata. Haec autem synodus dici debet habita ante Ephesianam oecumenicam, ante quam nempe Mercator adversus Nestorii anathematismos scripsit.

Certum pariter, fidem, cujus meminit Pontifex, probatam fuisse, priusquam scriberetur ad Nestorium. Cum ergo ad ipsam scriptum sit ex

Unde orta. Math. 18. v. 16. 1. Tim. 3. v. 19.

Quo tempore legati Constantinopolim appuli.

Duo ibidem remanserunt, redierunt alii continuo Alexandriam.

Quid vulgatae synodicae anathematismis esset in vrbis regia.

Quae observanda de anathematismis sunt.

Ubi & quando compositi.

In titulo resurrectionis anathematismi Nestorii.

Quid iudicio a Romana Ecclesia approbata esse.

secunda synodo Romana, fides illa dici debet Alexandriae composita, ante secundam synodum Romanam, & inde per Possidonium diaconum in urbem allata, atque ita pertinere ad secundam synodum Alexandrinam.

Epist. 3. ad Nestor.

Quaestio igitur est, an fides illa sit eadem cum anathematismo, an alia aliqua. Opinabar esse anathematismos, cum praefato ad secundum librum sub praelo effecti; re autem diligentius perpen- sata, differre perpexi, aliudque nihil esse praeter confessionem fidei, quae in secunda Cyrilli epistola ad Nestorium, a numero v. ad xiv. continetur: haec enim Alexandriae Ecclesiae, ipsiusque Cyrilli recte dicitur, cum in synodo Alexandria, Cyrillo praesidente, confecta sit: haec Romam per Possidonium delata est, cum mutuis Cyrilli & Nestorii literis: haec in secunda Romana synodo approbata est: haec ab anathematismo in nulla parte discrepat, praeterquam quod de Pontificis nostri divinitate, & carne Christi vivifica in anathematismo dicitur, in epistola nihil: & anathematismi proprie antirhetici sunt, fides absoluta quadam professio.

Atque ea mihi videtur causa, cur capita Cyrilli Mercator ab Ecclesia Romana vero judicio approbata dixerit, tunc nempe cum fides approbata est. Cur summus Pontifex hanc, modo Alexandriae Ecclesiae, modo Praesulis dixerit, scripta enim est in synodo, cui Cyrillus praesideret. Cur denique Aegyptii Patres Nestorio scripserint: *Epistolis autem ab Alexandrina tua religioni directis Ecclesia, consensum praebuit. tam ea quae apud urbem Romanam convenit sancta synodus, quam etiam nos omnes, velut recte irreprehensibiliterque conscripsit*: in epistolis enim continebatur fides, cui se quoque consentire significant.

His autem ita constitutis, apparet anathematismos Alexandriae in aliqua synodo fuisse confectos; sed in particulari secunda, quasi conceptos anno 430. mense Mechir; in universali Aegyptiaca, eodem anno, mense Athir editos. Ita Mercatoris verba, de quibus agitur, intelligenda sunt, ut veritati consonent: neque enim credibile est, titulum alio post tempore suppositum fuisse, cum ad invidiam Nestorii non mediocriter conducatur, eum contradixisse capitibus, quae vero judicio Ecclesiae Romanae approbasset.

Jam vero anathematismos admirabili quadam arte, & methodo quasi geometrica, qua nihil exactius, confectos esse, ex eo liquet, quod primo theorema probandum, tum probandi principium & duo lemmata, denique corollaria novem contineant.

Quaestio erat, an Emmanuel, cujus meminit Ilias, quemque omnis Ecclesia adversus Judaeos CHRISTUM JESUM interpretatur, vere Deus sit, materque Emmanuelis vere Deipara. Respondet *anathem.* 1. Cyrillus, Emmanuelem vere esse Deum, & matrem Emmanuelis vere esse Deiparam: illudque statuit quasi theorema demonstrandum, simulque demonstrandi principium ponit omnium firmissimum, dictum Evangelistae: *Verbum caro factum est*. Deinde lemma primum conficit, naturas esse *diversas* veritas, Christumque esse unum, eundemque Deum & hominem, *anathem.* 2. mox alterum concludit, naturas non esse conjunctas sola *personae*, id est, unione morali, *anathem.* 3.

Demonstrationem ex lemmatis non informat, cum tamen facile sit: id enim non patitur lex anathematismorum; sed continuo novem confectaria colligit.

Corollarium primum, ea quae de Christo dicuntur, non ita esse particenda, ut alia soli homini, alia soli Deo, & non omnia vni eidemque tribuantur. 4. *anathem.*

Secundum, Christum non esse Dei, sed Deum ipsum: obliquus enim ille casus, ut relationem, sic distinctionem significat. 5. *anathem.*

Tertium, Verbum non esse hominis, verbi gratia, dominum, &c. sed ipsamet hominem. 6. *anathem.*

Quartum, reverentiam non deberi Christo, eo tantum nomine, quod in ipso Verbum operetur, ipsique dignitatem, ut alteri a se, communicet. 7. *anathem.*

Quintum, Christum non alia ratione adorari, quam Deum ipsum. 8. *anathem.*

Sextum, non alia virtute operatum miracula, quam qua Deus. 9. *anathem.*

Septimum, pontificem confessionis nostrae vere esse Verbum, nec pro se obulisse sacrificium, sed pro nobis tantum. 10. *anathem.*

Octavum, carnem pro nobis oblatam eo esse vivificam, quod est caro propria Verbi, id est, vitae essentialis. 11. *anathem.*

Nonum denique, Verbum vere passum esse sua carne, Christumque sua virtute surrexisse a mortuis. 12. *anathem.*

Animadvertere porro, tota novem confectaria in duobus astruendis esse posita. veritate Christi, & redemptione hominum. Cum enim triplex sit veritas, suppositi, dignitatis, & operationis: primo & secundo confectario veritas suppositi: tertio & quarto, veritas dignitatis & cultus: quinto & sexto, veritas operationis & virtutis conficitur. Cumque tres quoque sint partes redemptionis, sanctificatio animae, vivificatio corporis, & satisfactio pro peccatis: prima septimo confectario, in quo de sacerdotio Christi; altera octavo, ubi de carne vivifica, & Eucharistia vi; tertia nono, ubi de morte Dei passi in carne agitur, adversus contradicentes asseritur.

Aliam artem adhibuit Cyrillus, qua fecit, ut non omnia tantum capita toti doctrinae Nestorii, sed singula singulis partibus pugnarent: opposuit enim theorema theoremati, & confectaria confectariis, eaque fuit ingeniosi hominis industria, perturbatam adversarii sparsamque per partes sententiam in ordinem redigere, ut simul exquisita methodo, & dogma catholicum traderetur, & erroris singulae partes expellerentur. Id aperte cuilibet constabit, si modo Nestorii error ordine representatus fuerit, atque indicati operum loci, quibus vnaquaeque sententia seu pars erroris continetur.

Verum id egregie demonstravit Cyrillus, tum in synodicae parte, quam negativam jure dixerim, qua nempe negat a catholicis dici, quae Nestorius assereret: tum in defensione anathematismorum, ubi singulorum necessitatem causat: tum denique in admirabili illo dialogo, quod *opus sit Christus*, in quo dux inclyrus, quasi colligens vires adversus reliquias Nestorii, artis vincendi specimen dare voluit, & cum brevi moriturus esset, trophaeum sibi immortale erigere.

Tertia quoque arte usus est admirabilis defensor fidei: anathematismos suos aliud nihil esse voluit, quam Patrum sententias, sed velut in fulmina constatas. Adhibuit igitur testimonia Patrum decem, ex quibus Latini quatuor, Julius Felix, Cyprianus, & Ambrosius; tres Aegyptii, Petrus, Athanasius, Theophilus; Graeci toudem, V u ij

Observatio de confectariis positis, in veritate Christi, & redemptione hominum.

Repugnant singulis partibus Nestoriani dogmatis.

Quibus Patrum sententias consonant.

IS
formantur, qui
ocurrunt ad syno-
dem accepit in
te: In ore dicitur
bam. Et Apostolus
ationem nisi re-
te fides. Voluit
e Episcopis ex-
ciplinam rigorem
inopolim appo-
mbis: ea enim
coram frequen-
Nestorio in-
quidem Nesto-
ramen successu,
alem: jam inde
nemque Impe-
nem synodi, a
mon, Constanti-
portantate ge-
limandae vni-
pus & Danieli
ubi licet mihi
tagessimum ha-
rent, Cyrillum
eratores sacra-
nt; nam ubi
& Nestorii res
nillo addidit,
publicaque
morus fce-
tatione histo-
ed alii etiam
promissimus
odecim, non
pertinentia,
la, cui sub-
praeterquam
& istud bre-
sed totius
deo dicere, que
to artificiosus
ibus senten-
r; quos ha-
ndo patro-
num, & si
co quaestio-
um Mercator
nam modo
cat, quam-
ndam pra-
o iudicio a
itur ergo,
cujus me-
alexandriae
ontifer.
5 Ecclesia
y qua Cy-
erint, &
s dici do-
am, ante
ii anathe-
it Ponti-
retur ad
in fit ex

Arte & metho-
do quasi
geometrica
confectari-
um.
Theorema
demonstran-
dum.
Duo lemmata.
Ex quibus fa-
cilius demon-
stratio.

Gregorius Nazianzenus, Basilius & Nysenus omnes, præter unum, majorum Ecclesiarum & præfules; ex Occidente tres, ex Orientem totidem, quatuor ex Meridie: omnes sanctitate nobiles, quatuor etiam martyrii pro fide palma inclyti; sic enim ad certam voluit regulam examinari sua capitula, ut quibus nihil contingeretur, nisi, quod ubique, quod semper, quod omnes docuissent. Vide Vincennum Lirinensem ea de re suo more, id est, discrete, subtiliter, & pro veritate tractantem.

In communis. cap. 42.
Observatio circa Patrum sententias.

Observa porro, testimonis Patrum adductis, Cyrillum non plures fere propositiones confectisse, quam quatuor. I. Quod Dei Filius vere sit factus homo. II. Quod idem sit, & non alius, Filius Dei, qui filius hominis; atque ita Deus ex muliere natus sit, dualque Verbum generationes habuerit. III. Quod Virgo sit Desipara. IV. Quod immortalis mortem pertulerit, & idem crucifixus qui adorandus: ex his enim quatuor aliæ omnes, de quibus agitur in anathematismis, facile efficiuntur, poterant vero & ipse quatuor ad unam Athanasii, quod Dei Filius, & deus factus sit homo, facile reduci.

Cur aliorum Patrum sententias Cyrillus non citat.

Quærit aliquis curiosus forte quam vitiosus, cur ex Antiochena synodo nullum Cyrillus, nullum ex Constantinopolitana Patrem laudaverit, cum tamen ex vtraque poster, eosque neque pauciores aliis, neque leviores, veritatis testes. Quæstioni non officiant Attici Amphilochoque testimonia, quæ in vulgatis concilii Ephesini codicibus leguntur, addita enim creduntur: nam Lirinensis tribus post concilium annis scribens, decem tantum numerat Patres, numerumque mysticum videri vult. Cur, inquit curiosus ille, inter veritatis testes relatus non est a Cyrillo magnus ille Eustathius Antiochenus, unus e trecentis decem & octo Patribus Nicænis? cur prætermissus Joannes Constantinopolitanus? cur Articus Joannis successor? cur Ammon Adrianopolitanus, Severianus Galaborum, Amphilochoque Iconii episcopus? cur Antiochus Prolemaidis, & Vitalis, quorum testimonia proferuntur a Cyrillo in libro de recta fide ad Reginas? cur item anathematismi, vel Gregorii Thaumaturgi, vel Damasi pape omitti sunt, cum tamen admodum similes Cyrillanis existant, ipsique pondus addere potuissent? De Gregorio Thaumaturgo expedita responsio est, anathematismos ipsius nomine editos alium habere auctorem, quod Bellarmino & Petavio videtur: de ceteris ne divinare quidem licet, cum res eiusmodi pendeat ex arbitrio producentis testes. Nam quod suspicioso nescio cui venit in mentem, Chyostomum non esse laudatum a Cyrillo, propter offensivis reliquias: postas mente, absurdum omnino est cum Cyrillus in libro ad Reginas Joannis testimonium adhiberit.

Observatio de aliis anathematismis conferendis cum Cyrillanis.

Proderit vero anathematismos, sive Damasi ad Paulum Antiochenum, sive Gregorii Nazianzeni ad Cleodonium, sive ascriptos Gregorio Thaumaturgo, sive consequentium conciliorum, cum Cyrillanis componere: inde enim admirabilis quedam de incarnatione Verbi, & Christi divinitate Theologia confici potest.

Qui repugnaverint anathematismis.

Adversus anathematismos Cyrilli pugnavit primus omnium Nestorius, o. postis duodecim antirheticis: pugnarunt deinde Andreas Samosatensis & Theodoretus, quibus respondit Cyrillus: ipsimet Patres Ephesini catenus obtinuisse videri possunt, quoad expositio singulorum facta esset: pugnavit certe Gennadius, sanctissimus ille Con-

stantinopolitanus post Anatolium episcopus, quo tempore adhuc erat presbyter; quæstioque scribat, ut colligitur ex Facando: imò ad singulos respondit, verbis sane atrocissimis: Addendi Orientales omnes, qui & propter capita depensionis sententiam in Cyrillum tulerunt, & suis ad Imperatorem legatis potestatem pacificandi non alia conditione fecerunt, quam ut capita velut hæretica rejicienda totis viribus curarent, & post solum concilium Antiochie rursus ea prescriberent, & cum pacis conditiones proponerentur, tractanda contenderent, aut saltem obtinenda silentio. Postquam istud optavit, obtinuitque a Cyrillo turbam pertato, synodus ipsa Constantinopolitana, cui præsidebat Maximianus Nestorius suffectus, in quo vixit est ipsa quoque synodus parum æquis capitibus. Pugnavit denique Ibas, adhuc presbyter Edessene Ecclesie, in famosa epistola ad Marim Persam.

17. 1. 17. 4.

Notandum vero, Constantinopolitanam synodum, quæ Maximianum ordinavit, pro Ephesina haberi posse, ut postea ostendetur, cum de hac ipsa agendi locus erit: nam in ea fuit legatus summi Pontificis Philippus presbyter; fuit & unus quoque legatorum occidentalis synodi Arcadius episcopus; unus Patriarcharum; qui solus catholice partis liber erat, Juvenalis: fuerunt & alii synodi œcumenicæ legati, majorumque Ecclesiarum antistes, cum reliquis Episcopis, qui tunc plures Constantinopoli reperiuntur, atque etiam ex vicinis civitatibus evocati. Quare, cum omnes illi de capitulis silendum censuerunt, nihil mirum, si dicatur Ephesina synodus tertiam quidem Cyrilli epistolam retulisse in acta, ut quæ lecta fuerit: solam tamen secundam pro regula fidei habuisse: quod cum certissime constat ex singulorum Episcoporum sententiis, diligenter notandum est homini, rerum ejusmodi studioso, tanquam opportunum ad plurimas quæstiones historicas solvendas.

Observatio de synodo Constantinopolitana.

Qui vivente Cyrillo capitula impugnaverint, quoque animo satis ostensum est, qui vero defendente, præter ipsummet Cyrillum tribus singularibus libris, & Marium Mercatorem, qui Nestoriana antirhetica evertit, nemo, quod sciam, a veteribus proditus est: neque id mirum, cum ea tempestate, animi nondum satis pacati perspicere non valent, quantum ab Apollinariana hæresi distaret: necesse est, ut in concilio, quod omnium capitulorum principium est, & quasi radix.

Observatio de concilio Antiocheno.

Atque hæc causa videtur potest, cur in ipso quoque concilio Calchedonensi, quod quinto ab obitu Cyrilli anno celebratum est, de tertii epistola tacitum sit, etsi videbatur tanto diligentius loquendum, quanto intolerabilis delirus ille monachus Eutyches, Dioscorusque Ephesini latrocini dux, abuterentur.

Observatio de concilio Calchedonensi.

Hic oritur quæstio, quo tempore capitula Cyrilli probata sint & recepta ab Ecclesia, velut canones fidei. Dum Mercatoris verba quedam exponemus, probata diximus in secunda synodo Romana, sed velut in radice tantum, id est, qua parte non differunt, nisi forma tenus, a professione fidei in secundis Cyrilli literis contenta: Sed quando recepta sunt ipsa per se & sua forma.

Quando anathematismi vim habuerint canonum.

Sunt qui opinentur, id contigisse, in ipsamet Ephesina synodo, cui adessent Ecclesie Romanæ legati. Ita profertur opinio sine firmamento, quod contradictorio, ut aiunt, judicio Joannes Antiochenus, qui propter capitula Cyrillum deponendum censuerat, damnatus sit. Quod aliud

An tempore concilii Ephesini Chryl. Lupus in lib. ad rem. Ephef. cap. 5.

dogma is decretum synodus non fecerit, cum fecisse tamen aliquod, tota credat Ecclesia. Quod Cyrillus, fidei sua rectitudinis testimonium perhibuisse, & Romanam Ecclesiam, & sanctam quoque synodum ex universo orbe congregatam, testetur. Quartum addi potest, quod Orientalis obijerit catholica synodo subscriptionem capitum, & Theodoretus ab universis accepta queratur, lbasque Ortohenis clericis negotium ea de re facesserit.

Verum non multum ponderis hæc habent: nam, ut a postremo incipiam, Nestorianæ partis homines multa mentiti sunt, & hoc maxime, quod catholici cum Apollinatio sentirent, id vero apud ipsos idem erat, quod capitibus subscribere. Deinde, quod ait Cyrillus Imperatori scribens, de fide intellige dum est secundis literis contenta, & in secunda Romæ synodo probati, non item de capitibus post ejusmodi synodum confectis, ut aperte ostendimus. Tertio, decretum fidei nullum editum est in tota synodo, præter approbationem secundæ Cyrilli epistolæ, & rejectionem oppositæ Nestorii, ut constat ex singulorum Episcoporum sententiâ, totiusque actionis primæ lectione, & concilii quartæ quintive historia, in quibus lecta dicitur secunda hæc Cyrilli epistola, non item tertia. Denique, Joannes Antiochenus contradictorio judicio damnatus non est: qui enim potuisset homo, qui vadimonium contumaciter deseruit? Et ut esset, non idcirco tamen capitula forent recepta, sed rejecta: potius præceptis, injuriis, & illegitima auctoris capitum inauditi depositio.

Quando igitur primum vim canonum obtinuerunt, aliquando enim obtinuisse videtur innuere Gregorius magnus, cum scribit in exemplaribus Ephesini concilii Romanis atque Ravennensibus, nihil aliud contineri in definitione anathematis & reprobationis, nisi quod capitula beate memoriae Cyrilli reprobant. Verum hic Gregorii locus nihil admodum conficit: id

ynum enim significat, in præfatis codicibus non contineri vllum anathema in eos, qui assererent *Adæ animam in peccato non fuisse mortuam*, sed solos tantum Cyrilli anathematizatos: ex quo non video, qua ratione concludatur, recepta esse tunc temporis capitula veluti canones fidei. Quamquam aliunde id confici non abouerim, nempe ex eo, quod quintum sextumque concilium tunc admissum esset, quo in vtroque capitula recepta sunt.

Crediderim vero non ægre, ea tempestate acta Ephesina, quæ Romæ Ravenarumque haberentur, fuisse admodum mutila, nec aliud comprehendisse, quam quod Dionysius Exiguus in Latinum sermonem transtulit. Certe in codice Bellovacensi, quo vti sumus, nomine concilii Ephesini pauca hæc, quæ in præfatione generali recensuimus, quæque omnino rejecimus, comprehenduntur.

Quis porro primus epistolam Cyrilli Latinitate donaverit, incertum adhuc esse non potest, cum Mercator, ante ipsum quoque concilium Ephesium, anathematizatos; non longo post tempore, epistolam in Latinum sermonem verterit. Quare nihil habuit admodum cause Dionysius Exiguus, cur sexto seculo gloriaretur, se epistolam synodicam sancti Cyrilli Alexandrini pontificis de Græco in Latinum eloquium transtulisse, quæ tanti doctoris apostolica fides Græcè jam dudum bene comperita, sed ignorata Latinis hactenus, innotescat: ut Nestoriana lites evidenter agnoscat ab hominibus, & pro sua malignitate merito respuatur, quæ sub pretextu fidei perfidiam insinuare non desinit, & furore Judaico pariter & errore tranquillitatem catholice Ecclesie toto terrarum orbe diffusa turbare contendit. Nam ante Dionysium Mercator ex Græco in Latinum sermonem, sermore catholice fidei incensus, Nestorii Cyrillique epistolæ transferre curaverat, a fidelibus lingua sua fratribus cognoscendas.

Qui primus interpretes Latini epistolæ Cyrilli & anathematizatorum. in præf. ad Petrum 415.

Præf. in sermones & epistolæ Nestorii ac Cyrilli.

VII. SYNODUS, QUÆ TERTIA ROMANA,

iusdem consulibus, Nonis Maii.

Nestorius petiit a Theodosio iudici concilium generale, sed non

OSTENDIT Nestorius literis Joannis Antiocheni monitus est, allatum iri propediem epistolam Celestini, qua damnationis sententiâ in concilio Romano lata significaretur, nihil non molitus est, quo tantum malum capiti suo impendens averteret, nec efficacius vllum presentiusque remedium putavit, quam si obtineret ab Imperatore iudici generalem synodum, cuius ad iudicium omnia deferrentur, interimque ne nini quidquam attentare fas esset.

Id ab Imperatore non ægre obtinuit, quippe quem, tum suis artibus, tum aulicorum potentia sedere posset, quam vellet in partem, & in istam præsertim, in quam & monachorum impulsu, suaque Constantini, magnique Theo-

dosii, qui ex orbe toto synodos coegerant, emulatione inclinabar.

Scriptis ergo Theodosius evocatoriam sacris Imperator ad omnes majorum sedium præfules, qua præfatus, religionis & imperii eam esse cognationem, ut verumque alterius successibus incrementa sumat, Reges Dei providentiâ hominumque sequestris, illius esse ministros, istorum ad vitam piam restantque duces. Et ecclesiasticum statum tum demum futurum, quem esse oportet, cum omnes omnium ordinum clerici, & novo culpæque vacaverint, & concordia consensuque juncti fuerint.

Mox jubet, adesse Metropolitans omnes Ephesi ad diem Pentecostes consequentis anni, & secum doctissimos quosque suæ provinciæ Episcopos adducere; tum synodi cogendæ causas

scribit Imperator ad majorem sedium antistites. 1. part. cons. Ephes. cap. 32.

Observatio de acta Ephesini Romæ aservatis.

Epist. 195. qua 3. libri sexti.

Observatio concilio hæc

Nestorius petiit a Theodosio iudici concilium generale, sed non

OSTENDIT Nestorius literis Joannis Antiocheni monitus est, allatum iri propediem epistolam Celestini, qua damnationis sententiâ in concilio Romano lata significaretur, nihil non molitus est, quo tantum malum capiti suo impendens averteret, nec efficacius vllum presentiusque remedium putavit, quam si obtineret ab Imperatore iudici generalem synodum, cuius ad iudicium omnia deferrentur, interimque ne nini quidquam attentare fas esset.

Id ab Imperatore non ægre obtinuit, quippe quem, tum suis artibus, tum aulicorum potentia sedere posset, quam vellet in partem, & in istam præsertim, in quam & monachorum impulsu, suaque Constantini, magnique Theo-

dosii, qui ex orbe toto synodos coegerant, emulatione inclinabar.

DIS
um episcopos, quo
quæ hinc inde
imò ad singulos
imis. Addendi O
capita des
erunt, & sui ad
a pacificandi non
n vt capita vel
curarent, & post
rursus ea p
ones proponerent
ant. Quæ ob
id optavit, ob
teret; synodus
redebatur. Ma
uo, vix est ip
tibus. Pagnare
essent Ecclesie,
sam.
opolitanam sp
avit, pro Ephe
derat, cum de
n ea fuit lega
esbyter; fuit &
alis synodi An
nim, qui solus
lis: fidei &
primumque Ec
Episcopis, qui
fuit, a quo
Quare, cum
fuerit, nihil
is certam qui
a, vt que le
ndam pio re
illime congre
tis, diligenter
odi studio,
s quæstione
dignaverit, O
qui vero de
ribus lin
atorem, qui
emo, quod
se id mirum,
facis pacati
pollinaria
fessio, quod
quasi radix
cur in ipso
tod quinto
st, de ter
atur tanto
tolerabilibus
oscorumque
pitula Cy
fia, velut
a quædam
sunda sy
otum, id
a tenus, a
teris con
te & sua
An tempore
concilio
n ipsamet
Romanæ
namenta, Ep
Joannes
illum de
iod aliud

exponit, quo nimirum turba, que ex multis dissidiis & concertationibus hinc inde enata sunt, secundum ecclesiasticos canones consopiantur, & illa preterea, que parum decemter habentur admisa sunt, corrigantur, & pietatis denique, que in Deum est, publiceque utilitatis firmitati consulatur.

Ad hæc vetat, ne vlla interim, ante sanctissimam coactam synodum, communemque eisdem, que de omnibus dabitur, sententiam, fiat privarim a quibuscumque innovatio. Tandem nullam se testatus absentia excusationem accepturum, omnes ad diem constitutum impigre adesse mandat.

Occasio synodi Romanæ.

Ist hæc sacra Imperatoris, cum data sit Constanti nopoli, Theodosio XIII. Valentiniano III. A. A. coll. x. 111. Kalend. Decembris, Romam procul dubio deferri non potuit ante finem Decembris, aut etiam initium Januarii: hinc orta Celestino necessitas deliberandi, de mittendis Ephesum legatis, qui Romana Ecclesiæ sedisque apostolicæ locum tenerent. Quod cum de more fieri deberet in synodo, præsertim cum ageretur de fide occidentalis Ecclesiæ exponenda, Episcopos coegit Pontifex Romam, nec parvo numero, nec vicinis tantum ex civitatibus: siquidem congregandus erat cætus, qui merito dici posset, occidentalis totius Ecclesiæ synodus.

Meminit Philippus presbyter legatus. Part. 2. conc. Ephes. ult. 3.

Et Cyrillus. Ibid.

Atque Patres Ephesini. Ibid. in relatu ad Imperat.

Huius qui mentionem faciat expresse, nullum novi: subobscurare facit Philippus presbyter Celestini locum tenens, cum ait, *orientalis & occidentalis Ecclesiæ sacerdotes, per se, vel per suos legatos sacerdotali Ephesino consensu interesse.*

Paulo clarius Cyrillus legatos interlocutus, deposuisse Nestorium, suppletes locum sedis apostolicæ, totiusque synodi sanctissimorum, Deoque dilectissimorum Occidentalium episcoporum.

Manifeste tota synodus Ephesina, Theodosio referens de legatorum adventu, *Vestram, christianissimi imperatores, erga pietatem curam & studium universorum Deum gratum acceptumque habens, etiam sanctorum occidentalium Episcoporum animos & la, ut Christum contumelia affectum vindicarent, excitavit. Nam licet maximum itineris spatium universam illam sanctissimorum Episcoporum multitudinem ad nos pervenire prohibuerit: atamen illic simul congregati, Celestino sanctissimo piissimoque magna Romæ episcopo presidente, etiam & nostram de fide sententiam magno consensu prædicarunt, eosque qui diversa sentiant, ab omni presertim sacerdotii sorte gradusque alienos esse definiunt. Et hæc quidem etiam antequam sanctissima hæc synodus conveniret, Celestinus sanctissimus magna Romæ episcopus per literas suas indicaverat, Cy illaque sanctissimo, Deoque dilectissimo in qua civitate Alexandrina episcopo, ut suas vires subiret, commiserat. Sed & nunc demum aliis etiam literis sancta synodo, quam vestra majestas in Ephesorum metropoli convenire præcepit, hæc significavit: misit autem has literas per Arcadium & Projectum sanctissimos episcopos, & Philippum religiosissimum presbyterum magna Romæ, qui Celestini sanctissimi, Deoque dilectissimi episcopi præsentiam supplem. Quia ergo viri isti, qui venerunt, totius occidentalis sanctæ synodi sententiam nostra huic synodo per literas exposuerunt, sensumque de fide & pietate nobis consensum declararunt, & eadem que nos, decreverunt, tum per literas, tum per ea que in mandatis acceperunt,*

que & inscripserunt: necessarios, quod officio ratio postulat, de consensu illorum nobiscum ad maiestatem vestram retulimus, ut pietati vestre certo constet, iudicium, quod paulo ante a nobis exiit, esse unam communemque totius terrarum orbis sententiam.

Hæc verba, sive presbyteri Philippi sive Cyrilli, sive Patrum, neque commode, neque omnino intelligi possunt de secunda synodo Romana, in qua nihil certe potuit deliberari, de mittendis ad æcumenicam synodum legatis, qui totius synodi occidentalium episcoporum partes agerent, cum nondum æcumenica synodus indicta esset: nihil pariter potuit definiri de fide ab Episcopis, quos Deus Imperatorum studium confirmans, zelo succendisset, cum nondum Imperatorum studium perspectum esset. Deinde voces istæ Cyrilli, etiam ab Episcopis illis congregatis prædicatam Orientis sententiam, an non clare demonstrant, his congregatos esse in synodum Occidentales: maxime cum consensio Occidentalium cum Orientalibus dicatur contineri mandatis, quæ legati a synodo Occidentalium accepissent.

Quid quod ex tribus legatis Philippus presbyter dicitur locum tenere Celestini pontificis, Arcadius & Projectus episcopi legatione occidentalis Ecclesiæ fungi. Fuit igitur occidentalis Ecclesiæ in concilium collecta, quomodo enim alioquin legatos misisset?

Causa, locus & præses concilii manifeste constant ex iis, quæ dicta sunt: de tempore vix vlla moveri potest controversia; nam literæ Celestini ex eo datæ v. 111. Idus Maias, vel pridie, id est, Nonis Maias consignantur. Neque vero potuit cogi concilium ante id temporis: qua enim oratione factum esset, ut vel sacra Imperatoris deferretur Romam, ante finem Decembris, atque etiam initium Januarii sequentis; aut tractoria Pontificis ad remotiores Ecclesias perveniret, nisi idoneo tempore; vel Episcopi Ecclesias suas desererent tempore quadragesima, quo catechumenis veteri more ad baptismum instituendis vacabant; aut brevius tempus, quam trium hebdomadarum conficiendo itineri Episcopis indulgeretur? Cum igitur hoc anno Pascha incidit in diem 19. Aprilis, non potuit convenire concilium, nisi circa Nonas Maias.

Incertum dixi antea, quo numero Episcopi, incertum quibus & civitatibus evocati sint: Episcoporum numerum enim nihil admodum superest, quod metuat.

certam opinionem faciat, sed quod tantum conjecturæ locum dare queat; numerum tamen oportet fuisse non exiguum, neque e vicinis tantum civitatibus collectum, cum synodus dicitur occidentalis Ecclesiæ. Crediderim facile, ex remotioribus quoque locis convenisse præfules, velut ex Insubria & Sicilia; idque videtur nonnulla sanctorum acta indicare.

Actum præsertim de mittendis Ephesum legatis: quamquam & de fide tractatum credibile est, sive recognita fuerint præcedentium duarum synodorum definitiones, sive iterum vocata ad examen Nestorii Cyrillique episcople, sive quo alio modo dici possit fides occidentalis Ecclesiæ exposita, & mandatis, quæ legatis darentur, comprehensa.

Sancti sunt legatione res, Philippus presbyter, Delecti legatus Arcadius & Projectus episcopi, quibus additi ad synodum generalem Romæ notarius.

Quorum verba rem certe consiciunt.

Quo tempore habita synodus.

Quid gestum.

Quid ipis mandatum.

Quid haberent in mandatis, intelligere licet, tum ex literis Celestini, tum ex legationum ad Patres Ephesinos sermonibus in concilio: id vnum nempe, quoad res Nestorii, ut exequerentur a Celestino jam pridem statuta alterum, quod ad synodum, ut decreta concilii confirmarent, ipsique pondus apostolice auctoritatis adderent.

In epist. ad synodum.

Celestinus Pontifex. *Diraximus pro nostra solitudine sanctos fratres & confacerdotes nostros, vnamini nobis & probatissimos viros Arcadium & Projectum episcopos, & Philippum presbyterum nostrum, qui iis qua aguntur, intersim, & qua a nobis antea statuta sunt, exequantur.*

Philippus postulans sibi exhiberi, que ante adventum acta essent, causam reddidit, que iuxta beati Pape nostri, presertimque huius sancti ceteris sententiam, acta nos quoque CONFIRMEMUS.

Arcadius. *Secuti formam Celestini sanctissimi pape apostolice sedis, qui nos dignatus est huius negotii EXECUTORES SUOS mittere, &c.*

Projectus. *Ego quoque auctoritate legationis apostolice sedis una cum fratribus sententia EXECUTOR existens desino. &c.*

Nihil actorum superest, quod quidem sciam, preter epistolas tres summi Pontificis, quarum vna est ad synodum oecumenicam, altera ad Theodosium imperatorem, tertia ad Cyrillum. Priores dua vna Idus Maias consignatae leguntur, tertia Nonis Maias.

Quid prima continet.

In prima Patres Pontifex hortatur ad tuendam fidem concorditer, in eo presertim tunc, ubi presens adisset Joannes apostolus, divinitus Christi caritativique singularis prece; tam legatos commendat.

Quid secunda.

In secunda, post laudatam Theodosii in fide catholica defendenda constantiam, ipsum obsecrat, sub divini tamen obtestatione iudicii, ne quid turbida novitatis licere permittat, neve facultas aliqua his, qui divinae maiestatis potentiam in humana dispensationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax ecclesiastica, attribuantur: maiorem fidei causam debere esse quam regni: pro imperii salute geri, quidquid pro quiete Ecclesie vel sancte religionis reverentia laboratur.

Ex postrema discimus, consultum fuisse Celestinum a Cyrillo, an recipiendus foret Nestorius, si sua dogmata damnaret: quoniam, post indiciarium tempus emensum, videbatur sententia dudum lata vim suam exercere. Respondet Pontifex sedis apostolice more, nunquam displicere Deo acceleratam in quoquo correctionem, cum omnem hominem velit salvum fieri, & venire ad scientiam veritatis; studere se quieti catholice, studere perennis salutis: si tamen voluerit ageritudinem confiteri, &c.

Observatio de legatis.

Priusquam dicere desinam hac de synodo, observanda quedam reor de legatis, Philippo presbytero, & Arcadio ac Projecto episcopis; sed de Philippo maxime.

Conc. Ephes. an. 3. In annual. ad ann. 418. num. 77.

1. Fuit ille Ecclesie apostolorum presbyter, videturque Baronio, nec sane improbabiliter, is qui eiusdem nominis, ordinis, & muneris, ante annos tredecim Zosimi legatione functus est in Africa, cum Faustino Potentinæ Ecclesie episcopo, & Afello presbytero, ad negotium appellationum tractandum.

2. Etsi tres illi simul, singulique aliquando, sedis apostolice, seu Ecclesie Romanæ legati, suppletisque locum sedis apostolice, totiusque synodi occidentalium Episcoporum nomenclatur; solus tamen Philippus nominatim dicitur

Celestini locum tenere: dicitur vero, tum in relatione Patrum ad Imperatorem de adventu legatorum, tum in mandato, quod oecumenica synodus suis ad Theodosium legatis dedit.

III. Suae consensio ille auctoritatis, de summi Pontificis precellentia, in concilio totius Ecclesie, loquitur verbis, si que alia vniquam, amplissimis.

IV. Legatorum primus sanctam synodum allocutus est: primus sententiam damnationis in Nestorium tulit: primus damnationi subscripsit.

V. Primus, atque extra prescriptum ab Imperatore numerum legatorum sancte synodi, quorum tamen vnus erat Arcadius, vnus quoque Iuvenalis patriarcha, ad Imperatorem profectus est.

VI. Primus legatorum appellatur in mandato his verbis: Philippo religiosissimo Deoque dilectissimo Celestini sanctissimi episcopi apostolice sedis maxime orbis locum tenenti, & religiosissimis Episcopis, &c.

VII. Videtur & ipse Maximianum, quicum in Ecclesia Romana meruerat, vna cum Celestino Sixtoque eiusdem ætatis tunc presbyteris, postea summis Pontificibus, in thronum dejecti Nestorii evexisse. Unde Celestinus de Maximiano Romanæ Ecclesie alumno: *Fertili, ac si sui corporis partem, Romana testimonium, que hunc semper inter suos habuit, & numeravit, Ecclesia.* Et alio in loco, cum clericos Constantinopolitanæ Ecclesie ad Maximianum colendum hortaretur: *Audite ab eo, que a maioribus nostris nobiscum positus frequenter audivit. Nostro vobis ore loquitur collega, quia vna fides necesse est vniuersi predicentur. Non hoc in eius persona alicuius testimonium mutatur: a nobis datus est, qui est electus ex nostris, &c.*

VIII. Calumniam denique passus est a Nestorii patronis, qui eius nomine epistolam sparserunt in vulgus, quasi diceret, Sixtum Celestini successorem agere tulisse Nestorii depositionem. Calumniam causam explicuimus, inter agendum de auctore librorum hypognosticon.

De aliis duobus legatis, Arcadio & Projecto episcopis, hoc vnum coniecere possumus, quod viri fuerint docti pariter ac industrii, vt tantæ legationi pares essent: quod legati occidentalis Ecclesie, sedisque apostolice dicti fuerint: quod denique Arcadius alterum vel ordinatione, vel ætate præcesserit.

Incerta est virtusque sedes ac patria. Nam quod Baronius suspicatur, Arcadium in Galliis sedem habuisse, Projectum Forocorneli, inde evertitur, vnde stabili posse videtur. Ait enim illustrissimus scriptor, in literis Celestini ad Galliarum Episcopos, de sancto Augustino ab calumniatoribus defendendo, appellari nomen Arcadii inter eos, quibus literæ inscribuntur: at inde manifeste concluditur, alium esse Arcadium, ad quem scripsit Celestinus; alium, quem misit Ephesum: scribebat enim anno 431. ad Arcadium Galliarum episcopum, quo tempore Arcadius legatus Ephesi verfabatur.

Afferit deinde Baronius Petri Chryfologi sermonem in ordinatione Projecti Forocorneliensis habitum, quo probet, eiusdem nominis legatum forte Forocorneliensi Ecclesie præfuisse. Verum sermo, quem laudat, a Chryfologo jam episcopo dictus est, quippe in ordinatione Episcopi, quem ipse consecraret. Atqui Petrus ipse Chryfologus ordinatus est a Sixto, qui Celestino successit anno 431. non potuit

Aff. 2.

Aff. 3.

Aff. 6.

Ibidem.

Fertili, ac si sui corporis partem, Romana testimonium, que hunc semper inter suos habuit, & numeravit, Ecclesia. Et alio in loco, cum clericos Constantinopolitanæ Ecclesie ad Maximianum colendum hortaretur: Audite ab eo, que a maioribus nostris nobiscum positus frequenter audivit. Nostro vobis ore loquitur collega, quia vna fides necesse est vniuersi predicentur. Non hoc in eius persona alicuius testimonium mutatur: a nobis datus est, qui est electus ex nostris, &c.

Ibid. cap. 24.

Ibid. cap. 35.

1. part. ep. Mete. dissert. 6.

M.A.H.
...
lippippi siue Cyrilli
...
Philippus pre-
...
cilio manifeste
...
ero Episcopi
...
ephem le-
...
is presbyter.

igitur concionem habere in ordinatione illius, qui ante annum 431. Episcopus fuisse, ipsumque adeo tribus annis in cura pastoralis antecessisset.

De Petronio Bononiensi episcopo, qui dicitur legatus Theodosii ad S. Celestinum.

Occasione legatorum, dicendum breviter de Petronio, quem a Theodosio ad Celestinum papam in causa Nestorii missum aiunt, literasque Imperatoris detulisse, quibus respondit Pontifex, se, ne heresis latius serperet, œcumenicam, ut moris esset, synodum indicturum. *Que synodus Ephesi prior sequenti anno celebrata est, frequenti ducentorum Episcoporum conventu.* Si qua fides adhibenda esset scriptori ejusmodi actorum; non impulsu Nestorii, sed odio, Theodosius procurasset cogendam synodum; non eam ipse indicisset, sed Celestinus; non eo tempore, quo indicta est, tulisset Pontifex damnationis sen-

tentiam, sed ferendam synodo mandasset; non executorem sententię Cyrillum constitisset, sed totam synodum. Verum nunc fides actorum, quantumvis eam, interpolatis veteribus monumentis, Sigonius firmare conatus sit: nam Nestorius ipse petitam a se synodum fatetur. Unde & synodi petitor a Celestino dicitur: legati sedis apostolicę, ipseque in primis studiosissimus pontificię dignitatis assertor Philippus, non a Celestino, sed ab Imperatoribus indictum concilium restatus est: & eo tempore indictum est, quo sententia Pontificis in Nestorium lata mandanda erat executioni; & executionem Cyrillo, non œcumenicę synodo Celestinus commisit, ut ex literis Nestorii, Celestinique & actis concilii aperte constat.

VIII. SYNODUS,

QUÆ EPHESINA OECUMENICA,

FLAVIO ANTIOCHO, & ANICIO BASSO COSS.

seu post consulatum Theodosii XIII. & Valentiniani III. A A. mense Junio, die 22. feria 2.

Quid de synodo Ephesina nunc tractandum.

U^m ea quę pertinent ad synodum Ephesinam, totum tertium recentioris collectionis conciliorum fere totum teneant, in eoque distribuuntur tres in partes omnia, sive quę synodum præcesserunt, sive quę in ipsa gesta sunt, sive quę subsecuta, donec pax Ecclesiarum coaluit, nã ego frustra sim, si præter præfationem historicam velim aliquid amplius hac de synodo scribere; cum neque melius quidquam aliud, neque compendiosius valeam. Quare addenda putavi dumtaxat duo, quę forte lectori ingrata non accident: quid nempe de synodo Ephesina didicerimus primum a Mercatore, & quid inter legenda tum veterum, tum recentiorum scriptorum opera de rebus Ephesinis observaverim, sive singulare quod dicatur, sive contra certas aliunde regulas, quod caveatur. Tertium addi poterat, synopsis scilicet eorum, quę ad synodum Ephesinam pertinent, ostendens quę defunt in editionibus vulgaris, eaque supplens, & quę perturbato ordine ponuntur, suum in locum restituens. Verum id in fine præfationis præstitum est.

§. I. Quid de synodo Ephesina primum a Mercatore accepimus.

Quę suppediet Mercator addenda concilio Ephesino.

MERCATOR suppediat nobis i. Quinque Nestorii sermones adversus Pelagianos, tredecim de sua heresi, quibus se manifestam prodit hæretici mens.

ii. Excerpta Cyrilli ex Nestorii operibus, longe ampliora Ephesinis.

iii. Refutationem anathematismorum Nestorii, a nemine hæcenus tentatam, & qua plurima continentur ad hunc usque diem ignota.

iv. Refutationem quoque symboli a Theo-

doro Mopsuesteno compositi: unde convellitur opinio Facundi Hermianensis, aliorumque Nestorio id symbolum tribuentium.

v. Excerpta quędam ex Theodori libris de Incarnatione, quibus totum virus Nestorianę impietatis continetur.

vi. Fragmenta librorum quinque a Theodoro scriptorum adversus sanctum Ephesinum concilium, unde multa elucescunt hæcenus obscura.

vii. Opusculum adversus Eutherium Nestorianę factionis hominem, ex quo redarguitur Photius Theodoro supponens alienos sermones.

viii. Epistolam Theodoretæ ad Nestorium, edita longe emendatiorem.

ix. Eiusdem literas ad diversos, quibus suam prodit impatientiam pacis inter Ecclesias restituta.

x. Eiusdem quoque Cyrillo insultantis concionem, aut potius concionis particulam: unde populares multe opiniones delentur, Mercatore faciem præferente.

Docet præterea numerum Patrum, qui Ephesi convenerunt, hæcenus incertum, tradit enim convenisse ducentos septuaginta quatuor. Deinde Theodoretum adversus capitula Cyrilli scripsisse ante synodum, quod dubium fuerat in hunc usque diem Denique oblato suo communitorio damnatos esse a Patribus Ephesinis Pelagianos episcopos.

Hęc & alia Mercatori accepta referri debent: cujus etiam beneficio tolli potest perturbatio maxima operum, quę prima tertique parte concilii Ephesini in vulgaris editionibus reperitur. Quam facili autem negotio restitui possit ordo, post præfationem nostram historicam, nemo non advertet, qui subjunctam præfationi synopsis legerit.

Obfer-

Observatio de actis Ephesinis.

3. part. conc. Ephes. cap. 37.

Quae omnia sunt in actis. Epist. 62. ad Maximimum. Antioch. cap. 4. 3. part. conc. Ephes. in actis contra Cyrillum & Epistolis suis.

Observandum porro, acta, quae secunda parte continentur, non esse integra, sed a sancto Cyrillo breviate, pluribus omissis, quae ad rem Nestorianam non spectarent. Acta se scripturam innuit Cyrillus in epistola ad Eulogium, tuum Constantinopoli apocripiarium. Offer, ait, magnificissimo Praeposito duos libellos, quos ad illum misi; alterum contra Nestorii blasphemias scriptum; alterum acta synodi contra Nestorium ejusdemque affectus complectentem.

Omissa esse plura, vel id vnum demonstrat, quod Leo magnus scribit, Juvenalem in synodo Ephesina tentasse Palastrina primatum pet com mentitia scripta sibi vindicare, ejusmodi nihil in actis legitur.

Orientalis schismatici queruntur suis ad Imperatorem legatis, quod adversarii non cessarent, usque in praesentem diem soli am exerceere tyrannidem: eo quod nullam indignationem experti essent. Ubique enim illicitas depositiones in Ecclesias mistentes, turbare, & clerum & plebem. De illis depositionibus altum in actis silentium.

Huc afferat quispiam, quod est apud Gregorium magnum, de absolutis a cetero Orientalium Pelagianis, didoque anathemato iis, qui defenderent, animam Adae per peccatum fuisse mortuam. Sed ostendimus Gregorio impositum fuisse a Joanne Jernatore, pro Ephesinis actis ad Pontificem mittente gesta a Nestorio in sua synodo adversus Manichaeos, de qua disserimus in notis ad epistolam secundam Nestorii ad sanctum Cyrillum.

§. II. Quae in singulis scriptoribus historia synodi Ephesina observata sint.

Scriptores historiae concilii Ephesini.

SYNODI Ephesinae historiam scripserunt e veteribus Socrates lib. 7. hist. Evagrius Epiphaniensis, lib. 1. hist. Liberatus diaconus in Brevariario, Theophanes in Chronographia, Nicephorus Callistus lib. 14. E recentioribus, Baronius ad annum Christi 431. editores conciliorum, Petavius, tom. 1. degnat. lib. 4. & Christianus Lupus in scholasticis ad canones concil. gener. In singulis annotavi, quid eximium & singulare attulerint, & quid contra mihi visum, oppositum certis aliunde rationibus tradere.

De Socrate scholastico Constantinopolitano.

Quae observanda scribit.

PRÆTER ea, quae communiter apud omnes occurrunt, eximia sunt. 1. In vetustis exemplaribus Graecis idem positum fuisse, quod in versione vulgata, 1. Ioann. cap. 4. v. 3. id valet ad vulgatae auctoritatem firmendam, & Graecorum codicum nuperos laudatores arguendos.

11. Saepissime Nestorium adversus Deiparam sermonem fecisse: & distantiam ipsius a Paulo Samosateno ac Photino, ex concionibus, quas habuit, patere. Hec fidem conciliant sermonibus Nestorii a Mercatore in Latinum sermonem versis: nam & in illis frequenter Nestorius contra Deiparam disputat, & suam, ut loquitur, a Paulo Photinoque distantiam ostendere nititur in ea concione, quam commotissimam acceptis a Celestino Cyrilloque literis habuit.

111. In Oasi vixisse adhuc Nestorium, cum ista Socrates memoriae mandaret, id est, anno 439. quo usque historiam a Constantino magno

ad XVII. Theodosii consulatum, spatio 140. annorum perduxit.

Digna sunt ista, quae observentur: cetera fore omnia perturbate, aut etiam falso, ne dicam inscite, ab homine forensi res theologicas tractante proferuntur.

Scribit Nestorium cum Paulo Samosateno & Photino non asseruisse Christum merum esse hominem, sed verbo tantum a catholicis differre, & a sola voce *θεωου*, propter inscientiam & veterum negligentiam, abhorruisse. Quam sit alienum istud a vero, demonstrat tota praecedens dissertatio.

11. Nestorium post celebrem illam blasphemiam: *Eum, qui mensuris spatiis adoleverit; Deum non appellaverit*; recessisse ab Episcoporum cetero. Repugnat actis Ephesinis: nam a Theodoro Ancyrae episcopo relatum istud est actione. 1. velut dictum a Nestorio tribus ante diebus, quam Patres ceterum habuissent.

111. Die vigesima octava Junii damnatum fuisse Nestorium a Cyrilliana partis Antistitibus; & vicissim a Nestorianae partis Episcopis, ante adventum Joannis Antiocheni, Cyrillum esse depositum. Utrumque manifeste actis pugnat: nam & Nestorium Patres die 22. & Cyrillum Joannes, qua die primum advenit, tumultuario concilio deposuit.

117. Joannem Ephesi quidem Cytillo successisse, sed non prius quam Antiochiam revertrisset, exauctorasse. Id totum falsi revincitur actis conciliabuli Orientalium.

v. Denique ambos Episcopos, reconciliata amicitia, sibi mutuo sedes restituisse. Atqui conditiones pacis tres erant duntaxat, damnatio dogmatarum Nestorii, consensio in ejus depositionem, & consensio item in ordinationem Maximiani, ut ex literis Cyrilli, Joannis, & Theodoretii manifestum est.

De Evagrio scholastico Epiphaniensi.

EVAGRIO debemus conservatam Theodoli epistolam de rebus Nestorii post depositionem; eam vero sin minus in patres dilcerplisset, sed integram inseruisset historiae, majorem procul dubio inisset a posteris gratiam.

Multa ex Socrate accepit, plura ex actis synodi, non pauca tamen de suo addidit, quae veritati & illi quidem certis testimoniis comprobatae, pugnent.

1. Scribit Nestorium cum Antiochia Constantinopolim pergeret, Theodorum in vrbe Mopluetia convenisse, auditaque illius doctrina, a vera pietate descivisse. Id repugnat literis Joannis Antiocheni ad Nestorium de Theodoro scribentis, velut de communi magistro olim ipsis audito.

11. Innuit, aut etiam declarat, a Nestorio prius acceptas esse Celestini Cyrillique literas, quam postulasset ab Imperatore concilii indicationem. Atqui synodus indicta est die 19. Novembris, qua consignatur sacra; acceptae vero literae Celestini die 8. Decembris consequentis, ut ostendit Marius Mercator.

111. Excusat Joannis Antiocheni moras in via, quasi non de industria fuerint, sed necessitate factae. Verum tamen a *via roenari*, id est, hoc ipso anno, a die 27. Aprilis ad diem 21. Julii, quinquaginta quinque dies interfluxerunt, nec alius diecesis Antiochenae Episcopus

Quae cavenda.

Quae singulata, & digna quae observentur.

Unde sumpta quae ab ipso traduntur.

Quae cavenda.

mandasset, non am constituit, mutat fides ad-polaris veteris e conatus sic: nam synodum faceret. Celestino dicitur: in primis studio-ffector Philippus, totibus indicium mptore indicium Nestorium late & executionem Celestinus com- Celestinique te

COSS.

II. AA.

le convellitur orumque Ne-

ori libris de Nestorianam

e a Theodo- Ephesinum haec tenus ob-

erium Ne- o redargui- alienos ser-

Nestorium,

s, quibus er Ecclesias

lantis con-ulam: vnde- tur, Met-

rum, qui reum, tra- ginta qua- capitala ad dubium oblato suo bus Ephe-

referrit de- est perur- teritque ditionibus io restitui n histori- ctam pra-

Obser-

Epheso distabat, ipso teste Evagrio, imo & Joanne paulo amplius quadraginta mansionibus, sive itineris diebus.

iv. Affirmat, ab omnibus utriusque partis Episcopis in vnum coactis acceptos esse Cyrilli Memnonisque libellos, vocatumque & excommunicatum Joannem cum suis. Aperte acta reclamant; & vt non reclamarent, pugnantia certe loquitur: quomodo enim omnes in vnum coevertant utriusque partis Antifites, & Joannis tamen sacerdotes veluti contumaces absenti sint?

v. Denique redintegratam ponit amicitiam, Cyrillum inter & Joannem, antequam Paulus Emefenus Alexandriam adveniret. Id vero indubitatis monumentis falsitatis arguitur, cum pacis ipse Paulus sequefer fuerit, idque mutua Joannis & Cyrilli litera loquantur.

3. part. conc. Epist. c. 10, 14.

De Liberato diacono Ecclesie Carthagenensis, in Breviario causae Nestorianorum, & Eutyebianorum, capitibus decem prioribus.

Unde Breviarium confectum.

LIBERATUS diaconus Ecclesie Carthagenensis, trium capitulorum defensor, cuncta quae persecutus est in Breviario haeresis Nestoriana, accepisse se scribit, partim a Socrate, partim ex actis conciliorum, Patrumque epistolis. Optandum esset, vt tam sincera tamque ordinata tradidisset, quam acceperat ex actis conciliorum, Patrumque catholicae partis epistolis, minus a veritate discessisset, quod fecit non semel; minusque in ordinem peccasset, quod saepe: certe non prodidisset suam in Nestorianarum partium homines animi propensionem.

Utile ad historiam Nestorianam.

Habet tamen hoc in opere, quae conducant, ad emendanda quaedam veterum scriptorum, atque etiam illustranda, quae pertinent ad historiam Nestorianam, imo & restituenda in ordinem, quae in tertia potissimum parte concilii Ephesini perturbate congeruntur.

Quae observanda. Cap. 1.

i. Cum scripserit, Nestorium in eo disserere a Samosateno, quod Nestorius confitens existentiam divinitatis Filii Dei, Christum purum hominem tradidit, conceptum atque formatum, & postea in Deum proveltum, hoc est, hominem deificatum, & non Verbum carnem factum, & habitasse in nobis. Ostendit fontem unde id hausserit: Propterea in epitoma chronicorum Lucentius hoc ponit, & dicit: Felice & Tauro consulibus, Nestorius Constantinopolitanus episcopus novum Ecclesiam molitur errorem inducere, praedicans Christum ex Maria hominem tantum, non etiam Deum natum; eique divinitatem collatam esse pro merito, dicit.

De chronici parte supposita Prospero.

Error Chronographi.

Peccat quidem, cum errorem Leporii Nestorio tribuit; sed utile quiddam simul tradit, cum Lucentium auctorem appellat annotationis tributae Prospero, vnaque docet secundam partem chronicorum quae vulgo Prosperi nomine inscribuntur, aliud nihil esse, quam continuationem a Lucentio additam: atque ita ostendit quare ratione depelli possit a Prospero, magna eruditionis eximique iudicii viro, infinita prope auctoritate, temporumque consilio, quae in hoc toto additamento pene continua est. Fuit autem Lucentius episcopus Alculanus, vnus de quatuor legatis a sancto Leone ad synodum Calchedonensem missus, qui epitomen ad ann. 455. perduxit. Sed haec alias.

De sermonibus Pauli E-

11. Refert, post orationem a Paulo Emefeno habitam in Ecclesia Alexandrina, de duabus

Christi naturis in vna persona, ad illa verba Joannis: Verbum caro factum est, & habitavit in nobis; Cyrillum tractantis sermonem de more excepisse, & inter cetera dixisse: Quid de his clarius dici potest? Quia indigent hac explanatione? Nos docuit, quia aliud quidem est, qui inhabitat, & aliud qui inhabitatur; & aliud natura humana, aliud divina. Et cum sermonem concluderet, repetisse verba Emefeni: Confiteor, inquit, Joannem duas naturas predicantem, & vnum Christum: duas naturas vniuersitatis, & vnam personam. Etenim quando dixit: Et habitavit in nobis; & duas naturas predicavit; tunc addidit haec: Et vidimus gloriam ejus, gloriam tanquam vniuersitatis a Patre, plenum gratia & veritate. Quibus relatis Liberatus: Haec, inquit, Cyrillus Paulo praesente tractavit, & Alexandriam docuit Ecclesiam, ira de Christo credere, sicut Paulo dudum tractante dicebat.

Emefeni in Ecclesia Alexandrina. Cap. 8. Breu. Joan. 1. v. 14.

Hinc colligere est post vtrumque Emefeni sermonem, duos enim habuit, verba fecisse sanctum Cyrillum; & ista quidem mox relata, post secundum; quae vero in tertia parte concilii Ephesini habentur, post primum. Nam in primo sententia Joannis tractata non est, est autem copiose in secundo. Corrigitur est igitur vulgata conciliorum editio, & prima Emefeni homilia subiiciendus sermo Cyrilli, qui post secundam positus est; secundae vero, fragmentum a Liberato seruat.

Emendandi concilii Epist. sui locus. Cap. 1.

111. Refert etiam particulam epistolae, quae Joannes Antiochenus Imperatoris literis per Aristolum tribunum allatis respondet, cuiusque meminit Theodoretus in epistola ad Himerium: Propter illa ipsius capitula fidem meam Cyrillo dirigam, quam si suscipiens subscripseris, communicabo et; alioqui pacificus cum eo esse non poterit. Ex ea vero multa colligi possunt, quae locis alioqui, vel obsecris lucem, vel dubiis fidem faciant, de quibus vide notas ad epistolam hanc Theodoreti.

De epistola Joannis Antiocheni ad Imperatorem. Cap. 1.

Jam vero, contra indubitata aliorum testimonia, quam multa scripsit! quam multa contra rationem temporum! Id omitto dicere, quod legitur de ordinatione Nestorii, quam contigisse tradit primo die Aprilis, cum acciderit decimo: potest enim esse vitium notarii, qui cum reperisset in libro, unde exscribebat, die 10. Aprilis, scripserit die 1. Aprilis.

Quae caenda.

Suo certe vitio ait. i. Epistolam Joannis ad Nestorium scriptam esse antequam Cyrillus ad Celestinum daret literas de rebus Nestorii. Constant enim Cyrillum Pontifici primum de rebus Nestorii; tum Pontificem Nestorio, & Joanni; & tandem Joannem acceptis Celestini Cyrillique literis Nestorio scripserit. Hinc Celestinus ad Nestorium: Sancti fratris & coepiscopi mei in ep. ad Nest. Cyrilli probatissimi sacerdotis, per filium meum Possidonium diaconum, talia de te scripta suscepimus, quibus his, qui de tua ordinatione detulerant, perisse suum testimonium doleremus.

De epistola Joannis Antiocheni ad Nestorium. Cap. 4. Breu.

Hinc etiam ad eundem Joannes: Clerici Alexandrii diversae de tua pietate literas magno ad nos studio pertulerunt; vnus quidem piissimus episcopi Celestini, reliquas omnes sanctissimi episcopi Cyrilli. Harum autem exempla mittens, caritatem tuam obnixae rogatam cupio, vt ita eas legat, &c.

In ep. ad Nest.

11. Sacram ab Imperatore ad Cyrillum missam esse rogatu Nestorii, post acceptas a Nestorio Cyrilli literas, quibus duodecim capitula

De sacra Imperatoris ad Cyrillum. Ibid. sub sig.

subjungebantur. Atqui præcessit tribus fere hebdomadis: nam sacra consignatur xiiii. Kalendas Decembriis, literæ veto acceptæ sunt v. Idus Decembriis.

De sacra Imperatoris ad Metropolitanas.

1. part. conc. Epl. 6. 31.

De epistola Celestini ad Cyrillum.

Epist. Nestor. ad Celest.

De adventu Joannis Antiocheni Ephesum.

In ad. venerabilis Epl. habetis Epl. habetis Epl. habetis

In synodica ad Celest.

De publicata in Cyrillum ab Orientalibus sententia.

A. A. s. conc. Epl. 6. 31.

111. Post scriptam Cyrillo sacram vnam, missam ad univertos Episcopos aliam esse, quæ vocarentur Ephesum ad concilium. Verumtamen in illa sit istius mentio: Tuam quoque reverentiam ad tempus, quod alia literis ad univertos Metropolitanos missis significatur, præsto adesse oportebit.

114. Celestinum epistola, cujus initium est: Tristitia nostre sanctitatis v. sive licere, &c. Cyrillo vicem suam dedisse in concilio obviandam. Atqui epistola Celestini sanctionem synodi indicem tribus mensibus præcessit: consignatur enim 114. Idus Augusti ejusdem anni, nec Romanam nuntia de synodo indicta venerunt ante mensē Decembrem, cumque inclinantem, quo tempore Nestorius ea de re Celestinum primo certiorē fecit. Placuit vero piissimis Imperatoribus, Domino adjuvante, etiam synodum inexcusabiliter totius orbis terrarum indicere, propter inquisitionem verborum non æstimo habituram inquisitionem distictilem, nec impedimento esse futuram ad tractatum divinitatis Domini I. E. S. U.

v. Joannem Antiochenum biduo, post depositum a concilio Nestorium, venisse Ephesum, pugnat relationi Candidiani comitis ad Joannem & ejus synodum. Cum ante quinque proximos dies reverendissimus episcopus Cyrillus, ac Memnon hujus civitatis episcopus, & qui cum ipsis sunt, reverendissimi Episcopi in sancta Ecclesia convenissent, a me prohibiti sunt, ne contra dominorum nostrorum & piissimum Imperatorum decreta, inter se consensum facerent, atque moniti v: omnium vestrum adventum expectarem; illi autem ut sacram prælegere effugiarunt: cum vero id recusarem propter sanctitatis tue absentiam, &c. Retulit vero Candidianus eo ipso die, quo Joannes adventit: Nam simul aique Ephesum ingressus est, antequam pulverem ex itinere contrarium exensisset, antequam se veste exuisset, congregatis quibusdam, qui cum Nestorio recesserant, & blasphema verba in suum caput loquebantur, & gloria Christi tantum non illudebant, ac veluti cœcilio collegio hominum circiter triginta numero, qui nomen habebant Episcoporum, &c.

115. Orientales suam in Cyrillum & Memnonem sententiam publicasse, proposito programme, ante adventum legatorum occidentalium Ecclesie: id actorum Ephesinorum fidei advertatur. Nam legati advenerunt die nona Julii, postredie enim auditi sunt in synodo, cum haberetur actio secunda. Nihiludum vero tunc temporis de sententia schismaticorum in Cyrillum & Memnonem recitum erat: namque ubi primum timore vulgi de hac ipsa sententia Cyrillus & Memnon acceperunt, obtulerunt libellos sanctæ synodo die decima sexta Julii: eadem die vocatus semel atque iterum Joannes cum suis, ut facti rationem redderet, antequam tertio citaretur, sententiam, depositionis quidem in Cyrillum & Memnonem, excommunicationis vero in totam synodum, affixa parietibus theatri charta publicavit. Sic enim actione quinta interlocutus Cyrillus est: Vestra pietas omnia gerens per reverendissimos religiosissimosque Episcopos prima & secunda citatione vocavit eos, quemadmodum fides actorum continet. Illi vero cum temeritatem suam nullis rationibus tueri, nec

viliis justis excusationis vias invenire possent, rem suam, & circulatoribus ac circumforancis dignam commiserunt. Cum enim, siquid magna huic synodo palam facere voluissent, illos potius accedero moleste & cum decore, quod christianos homines decet, coram exponere que conveniunt, rationesque audire, oportuisset; ac profecto nihil obstarat, quominus id illis facere liceret, (nec enim ante sanctam synodum milites consisterint, sicut ante illorum domos) charitatem arrogantia inscitiaque plenam concinnantes, eaque publice proposita, totam hanc civitatem, non tam ad tumultuationem, quam ad inconsultam temeritatis ipsorum condemnationem, condemnarunt.

Manifesta porro apparet causa, cur tunc temporis publicaverint schismatici suppressam decem & septem diebus sententiam: ipsorum enim intererat, desertum vadimonium probare apud populum, ne a tumultuante male haberentur. Probabant vero hac publicatione, cum a iudicibus nulla auctoritate pollentibus, quippe excommunicatis, citari se ad iudicium ostenderent: sed cur programme sententiam publicarunt, & non canonico more, per executores ecclesiasticos? ut, quam aliis facerent, per suos milites ad Joannis domum excubantes, violentiam, eam sibi inferri mentirentur, atque ita prohiberi, secundum canones agere; maxime, cum chartam, quam archidiaconus Joannis, nomine synodi Orientalium, obtulisset, ab Episcopis Joannem tertio citantibus repudiatam causari possent.

VII. Scripsisse post solutam synodum, & ordinatum Maximianum, Episcopos & Constantinopolis Cyrillo, quia amicitiarum modum & pacem Ecclesiarum non aliter fieri conveniret, nisi omnia, que ab eo in causa scripta, epistolis & tomis & libris, evacharentur. Verum Cyrillus id ab Acacio Berœnsi & Orientalibus postulatam rececit: Imperator ergo ad se accessens reverendissimum piensimumque Ecclesie Constantinopolitana episcopum Maximianum, ac alios non paucos, qui pro tempore ibidem comperiebantur, serio cum illis consultabat, quonam pacto Ecclesiarum dissidium e medio tolli, divinatorumque mysteriorum ministri ad concordiam & pacem possent redigi. Illi vero non aliter unquam id fieri posse, neque prius illos de quibus agebatur, in concordiam venturos aiebant, quam unanimis & consensu fidei vinculum eis præfulgeret, & quasi præferretur: & oportere aiebant, ut piensissimus Joannes Antiochenus anathematizaret Nestorii dogmata, ac se ipso illius depositionem approbaret. Episcopum vero Alexandrinum privatas offensiones oblivioni traditurum, & contumelias, licet eo gravissime ac maxime extitissent, quas Ephesi perpeffus fuerat, propter caritatem nihil facturum. Cum itaque religiosissimus Imperator iis assentiret, magnamque ex eo consilio voluptatem caperet, missus est, qui hoc ipsum persiceret, dominus meus præclarissimus tribunus & notarius Aristolaus. Posteaquam vero Orientalibus regum decretum expressum est, & tanquam factum ex eorum Episcoporum sententia, qui Constantinopoli aderant, consilio nescio quo apud sanctissimum piensimumque Berœnsensem episcopum Acacium congressi, scribi ad me curarunt, conventionis modum, id est, sanctarum Ecclesiarum pacis, nisi eo modo, quem ipsi præscriberent, fieri non debere. Erat autem ea petitio gravis ac molesta, volebant enim ea omnia aboleri, que vel epistolis, vel tomis, vel libris evulgaveram: at soli fidei, que a san-

De conditione pacis Cyrillo propolita. 1. part. conc. Epl. c. 33. Ep. ad Acac. scilicet.

na, ad illa... ermonem de more... ille: Quid de his... or hac explanati... videm est, qui in... tur; & alius na... it cum sermonem... Emefeni: Consi... ras predicantes;... us v. nigenti, &... dixit: Et habi... predicavit; tunc... n ejus, gloriam... lenum gratia de... us: Hac, in... illavit, & Me... de Christo cre... e diatiera... imque Emefeni... u, verba fecit;... mor relaxa... ria parte con... mum. Nam in... a non est, est... igenda est igit... & prima Em... & Cyrilli, qui... da veto, fra... epistola, qua... literis per Ari... et, cujusque... d Himerium: Cap... ueam Cyrill... ter, conveni... esse non pote... it, que locis... dubius fidem... isfolam hanc... um testimo... ulla contra... icem, quod... quam conti... cidit de... ti, qui com... at, die 11. Joannis ad... Cyrillus ad... torii. Con... n de rebus... & Joannis;... ni Cyrilli... Celestinus... iscopi mi... um meum... ipia susce... rone detu... remus. terici Ale... magno ad... istius epi... is episcopi... t, carita... eai legat... llum mis... a Nesto... capitula...

His Patribus nostris Nicaea edita fuerat, consen-

viii. A Joanne collectam fuisse synodum Antiochia, propter negotium pacis: Berceus apud Acacium congregatam tradit Cyrillus loco mox citato, tradit & Mercator in prefatione epistole Theodoretii ad Andream Samofatenum.

Pag. 274 col. 2.

De responsione Cyrilli ad reprehensionem Theodoretii. Cap. 9. Breve.

ix. Cyrillum, post pacem initam, respondisse Theodoro capitulo reprehendenti, suaque capitula exposuisse, atque ita pacem & unitatem Ecclesie reddidit. Locus integer ex scribendus videtur: Hec sunt, quae Cyrillus scripsit in defensionem orientalium Episcoporum pro duabus vniuersis Christi naturis, quam quicumque tunc minime receperunt, hos esse patres auctores Acaciorum, qui neque Cyrillum habent caput, neque quem sequantur ostendant. Tunc & Eusepius Ptolemaidis Pentapoleos regionis episcopus accipiens exemplar literarum Theodoretii, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea. & sua capitula exponeret: quod gratissime suscipiens Cyrillus, fecit interpretationem capitulorum suorum, duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Ita tunc Cyrillo suscipiente & descendente fide orientalium Episcoporum & sua capitula exponente, pax & unitas Ecclesie reddita est. Repugnat Cyrillus, qui nullam damnati Nestorii mentionem facit in tribus apologeticis, quos pro capitulis composuit, facturus utique, si minus & duos ante synodum scripserat, & tertium, ut diximus in praefatione, cum in custodia teneretur, penderetque adhuc sua Nestorici causa, propter sanctionem Principis gesta quolibet suspendentis, donec de re tota diligentius cognosceret, & statueret. Quod vero duos ante synodum scripserat, aduersus Andream scilicet ac Theodoretum, hinc apertum est, quod responsum fuerit prius Andream, tum Theodoro, velut homini nondum ignotus esse Theodoretus Cyrillo, cum fuerit conciliabili quasi mens atque ingenium?

In ep. sibi in ad suos legat.

De verbis Socrati suppositis.

x. Denique, ne diutius moram ponam in rebus Liberati curiosius scrutandis, omitto plura leuioris momenti, vnumque istud addo, Liberatum praecogitantia id, quod in codice Socratis reperit ab aliquo annotatum, vel ex margine in textum translatum, accepisse velut a Socrate scriptum, quem oportuisset pugnare secum intolerabili amentia: negat enim annotator, Nestorium dixisse, Christum esse Deum; affirmat Socrates.

Locus videtur exscribendus, quia pluribus occasionem praebuit, ut Nicephoro, Evagrio, &c. errandi cum Liberato, sic igitur se habet: Socrates in libro ecclesiasticae historiae dirimit Nestorium a Paulo, eorumque differentiam sic ponit. Apparet, inquit, Nestorium ignorasse lectiones antiquorum, quapropter ut dixi, in sermone solo moratus est. At non solum sermonem examini dedit, sed etiam omnino Deum esse, qui natus est, denegavit. Nos autem fatemur, quoniam qui de sancta Virgine natus est, & crucifixus est, Dominus est gloria, sicut dicit Apostolus: Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent. Porro Nestorius dicit: Noli gloriarum, Judae, non crucifixisti Deum; tanquam ipse Dominus gloriae, idem non sit Deus. Nam quia purum hominem non dicit Christum, sicut Photinus, &c.

* Verba, quae ex margine in textum, Socrati aperte pugnant, dicit Nestorius catholicos sensisse.

De Theophane Ceruano in Chronographia.

Quinque tradidit Theophanes a prioribus Quinque di-
Historicis praetermissa. Primum, ab Eusebio
tunc: *πατριάρχης & βασιλέως*, reprehensum fuisse
Nestorium, cum nemo haecenus ausus esset ar-
guere Antistitem vrbis regiae, aule gratiosum,
& nihil non valentem aggredi potentum ope.
Ab historicis prioribus dixi, nam Leoncius Bi-
zantinus sempridem illud tradiderat. Alterum;
hunc ipsum Eusebium Anastasio presbytero ana-
thema dicenti defensoribus *Θεοδοσιου* restitisse.
Tertium, a Proclo dictam esse, praesidente in
Ecclesia Nestorio, panegyricam de virgine Dei-
para orationem. Quartum, eam ipsam oratio-
nem habitam *in sua uocata*, aliquo die festo so-
lemniori, nempe annunciatæ Virginis, ut dixi-
mus in notis ad orationem. Postremum, a
Nonno Edesse episcopo scriptum Joanni An-
tiochono in haec verba: *Expurga Ecclesiam, vir
Dei, a Nestorio Ricanis, & eorum perfidia.*
Unde intelligimus, Nonno Rabbulam, Rabbula-
bam successisse in sedem Edessenam.

At non quinque tantum peccavit. Nam r. ordi-
nationem Nestorii refert ad annum Christi
423: Joannis Antiocheni 8. sancti Prayli Hi-
erolymitani 13. Celestini summi pontificis 7.
quae omnia procul absunt a vero, vnde cumque
tandem anni initium Theophanes sumpserit, si-
ue a Septembri, ut reuera sumpserit, siue a
Ianuuario, ut alii solent. Nam secundum vnan-
imem omnium sententiam ordinatus est Nesto-
rius Tauri & Fehie coeli, atque ita anno Christi
428: siquidem successit in sedem Constantino-
polititanam Sisinnio, vita sancto sub finem ann.
427. Deinde Joannes Antiochia episcopus sus-
fectus est in locum Theodoti, qui ann. 428. vi-
uere desit, teste Theodoro. Certe Acacius Be-
reensis ad Cyrillum rescribens ann. 430. Joan-
nem ait recens ordinatum. Postea Praylius post
Joannem Hierosolymitanam Ecclesiam rexit;
Joannes vero diem suum obiit ann. 416. imo
Praylius iam cesserat Iuvenali moriens sedem
vrbis sanctae ante ann. 428. ut ex eodem Theo-
doro constat, recensente iuvenalem cum Si-
sinnio. Denique Celestinus tenere cepit sedem
apostolicam Bonifacii obitu vacantem die 3.
Novembris ann. 423. atque adeo non praecessit
septem annis Nestorium die 10. Aprilis ann. 428.
in sede vrbis regiae collocatum.

xi. Scribit Celestinus dedisse literas de causa
Nestorii ad Joannem Antiochenum & Praylium
simul Hierosolymitanum: repugnant scribenti Ce-
lestinus ipse & Cyrillus; ille enim, missis per Polli-
donium ad Cyrillum de Joanne & Iuvenali liti-
ris: *Eadem haec, inquit, ad sanctos quoque fratres i. part. ant.
& coepiscopos nostros Joannem, Rufinum, Iuvenalem, & Fleuiam per scriptissimus; iste vero ad Ju-
venalem de illis ipsis Celestini literis: Cum reve-
rendissimus, ait, piissimusque Romanae Ecclesiae
episcopus Celestinus comperit de eo scripserit,
ipsaque literas ad me dederit: equidem illas vi-
cissim ad te mittendas existimavi, &c.*

xii. Tradit Cyrillum, post acceptas ab Impera-
tore literas, quibus increparetur, scripsisse de recta
fide ad Theodosium, & ad Reginae sorores, quo-
se purgaret. Atqui litera Imperatoris falsitatis
convincunt Theophanem: nam in iis vitio verit
Theodosius Cyrillo, quod alio ad se, alio ad
Pulcheriam opere directo tentare voluisset con-
cordiam regiae domus, fratremque cum sorora

Quinque di-
gna quae ob-
servantur.

Lib. 1. advers.
Nestorian. &
Euseb.

Pura quae vi-
dentur.
De tempore
ordinationis
Nestorii.

Lib. 1. lib. 11.
cap. 1. 19.
part. 1. 100.
Eph. 6. 23.
Ibidem.

De literis Ce-
lestini ponti-
ficis.

part. ant.
Eph. cap. 13.

De tempore
scripti a Cy-
rillo libri de
recta fide.

1. part. conc. componere, nisi aliquid inter nos diffidium esse putasset, aut certe aliquid quomodo ex literis tuis oriturum sperasset: cur, obsecra, alia privatim ad nos, & ad Eudoxiam religiosissimam conjugem meam; alia vero ad Pulcheriam sororem meam augustam, eandemque pietatis studiosissimam perscripisset.

De causa cur Celestinus Ephesum non venisset. 17. Ait Celestinum excusasse absentiam, ob labores hiemali tempore in mari tolerandos: at excusatio neque per se ipsa idonea est, cum verna tempestate iter conficiendum esset, eaque affecta, siquidem ad Pentecostem conditum erat, id est, ad diem septimum Junii: neque vera, cum a summo Pontifice per legatos afferatur alia, nempe jam non agi de ferenda sententia, quod auctoritatis est: sed de executioni mandanda, quod obsequii potius.

Conc. Ephes. 18. 2. 18. Vult synodum inchoatam esse die 20. Junii, clapsis a condito termino diebus sexdecim.

De die inchoati concilii. Quomodo vero haec coheret, tum sibi, tum actus concilii: nam conditus terminus fuit dies dominicus Pentecostes, qui incidit in septimum Junii, vt certa ratione temporum constat: acta vero aperte loquuntur, initium synodo factum die 22. Junii, & vero fieri debuit, cum in eam diem incidere feria secunda, qua solenne erat dare initium synodis.

De modo, quo fieri cepit concilium & de praesidiis. 19. Hilarianus, si tamen historia sit & non fabula, de inchoatione synodi, textit hunc in modum. Die itaque Junii mensis vigesima celebrari cepit concilium, Nestorio, Cyrillo, & Praxilio conveniunt praesidentibus: Cyrillo vero Romani Pontificis locum obtinente: cunctisque de Theologia sermone facientibus, Nestorius magna arrogantia dixit: Non ego eum, qui bimeltris aut trimeltris fuit, Deum appellavero, quapropter mundus sum a vestro omnium sanguine, neque postmodum ad vos veniam. Cum dicto exiit sex comitantibus Episcopis, qui ipsius sententia adhaerent: Cyrilli sequaces post die congregati, tres Episcopos miserunt, qui Nestorium vocarent, &c. Nam cuncta haec actus concilii pugnant, ex quibus neque constat, ceptam synodum die 22. Junii: ad eam non venisse vquam Nestorium, multo minus in ea praesidisse: blasphemiam a Nestorio prolatam in familiari congressu cum Acacio Melitenensi, & Theodoro Ancyrano: eos existit Nestorii hospitio facilem vocem execratos.

Hic oritur quaestio solvenda obiter, qui factum sit, vt cum synodus haberi ceperit die 22. Junii; Episcopi tamen ea ipsa die ad synodum retulerint, se pridie ad vocandum Nestorium missos esse, vti que a synodo, erat igitur pridie jam collecta. Verum cum dies vigesima prima Dominica fuerit, convenisse ad synaxim Patres oportuit: vnde cum abesset Nestorius, a quatuor Episcopis invitatum quidem venire ad crastinam synodum, non citatum jure, quippe cum festus esset dies, nec adhuc Episcopi legitimum fecissent initium concilii: vnde factum, vt secundum canones postmodum tertio vocatus sit, cum vocatio prima non haberet vim canonici processus, sed admonitionis tantum, atque invitationis.

20. Narrat, Joannem Antiochenum cum suis tertio post ceptam synodum die advenisse: quo errore posteriores alios implicuit, contra manifestum Cyrilli testimonium antea relatum.

21. Narrat pariter, Nestorium cum Joanne alisque schismaticis confedisse, cum in Cyrillum & Memnonem sententia depositionis ferretur: atqui istud nulla acta continent, uno silentio suo contradicunt. Et vero Joannis synodus Nestorium

non restituit: neque enim poterat, cum minor esset ea, a qua dejectus fuerat; neque si potuisset, fuisset tamen Joannes, quippe ambiens principatum synodi, cui cupiditati obstitisset Nestorius, privilegio suae sedis, quae a Constantinopolitano concilio secunda post Romanam constituta fuerat.

22. De Theodoro capitula Cyrilli arguente, & de Cyrillo Theodoretum confutante, loquitur perinde ac si reprehensio illius, & istius responsio synodi tempore confecta sit. Quibus contradicit Theodoretus: Prusquam coevisset apud Ephesum celebraretur; duodecim capitali strillim, porroque restitimus, vt praesens horum fieret intellectus etiam rudiorum & rationis expertum, &c.

23. Ait, ab Orientalibus ad suas Ecclesias redemptibus, abductum secum Nestorium. Verum recesserat Epheso, priusquam legati venirent Calchedonem.

24. Scribit pacem Ecclesiae redditam, convenientibus Cyrillo & Joanne, iussu Imperatoris, post deportatum in Oisum Nestorium, quatto ab exauctoratione anno. Veruntamen pax reconciliata est, vt certis temporum notis constat, altero post Ephesinam synodum anno. Nihil hoc auctore perturbatur.

De Nicephoro Callisto, libro 14. historia, a cap. 32. ad 37.

NICEPHORUS omnia fere sumpsit ex Sostrate, cujus verba exscribit, appellato etiam nomine; sumpsit pariter ex Evagrio & Theophane, quos ne nominar quidem, cum tamen eorum scriptis utatur, servata quoque prima loquentis persona, quod admirationem movere potest. Quare quae de tribus illis scriptoribus observata sunt, huc etiam spectant, eadem nimirum Nicephoro cum suis magistris, aut bene sentiente, aut peccante.

25. Proprium nihilominus peccatum ipsius est, quod synodum Ephesinam asserit quadagesimo primo post secundam anno habitam: quinquaginta enim inter utramque anni intercesserunt, cum secunda coierit anno 381. Ephesina anno 431.

26. Proprium & istud, Orientales tertium annum ab Ephesina synodo, per vim retinuisse Nestorium in episcopatu: nequidem enim ante pacem Joannes cum suis cum Episcopi loco habuit. Afferit tamen duo ad historiam conducentia. Primum, de synodi Alexandrinae decretis ad Celestinum summum Pontificem missis, quod argumentati sumus inter agendum de secunda synodo Alexandrina. Alterum, de Euthymii magni illius sanctique viri mandato, quo Petrum Saracenum episcopum iussit, adhaerere Cyrillo Alexandrino, & Acacio Melitenensi, tanquam columnis & apicibus rectae fidei: id accepit a Cyrillo monacho, qui vitam Euthymii conscripsit.

De illustrissimo annalium scriptore cardinale Baronio, & aliis recentioribus, &c.

ILLUSTRISSIMUS annalium scriptor de rebus Nestorii eo quo solet iudicio, eaque doctrina & diligentia scripsit, vt si cuncta, quae a veteribus dicta, vel diligenter collegit, vel feliciter emendavit, vel subtiliter coniecit, afferri deberent, tota fere quinque annorum historia exscribenda esset. Sunt tamen nonnulla, in quibus, vt maxime velim propter reverentiam tanti viri,

De Theodoro reprehensione capitulorum.

In praef. ad quinquaginta libros contra concilium Ephesinum.

De recessu Nestorii.

De tempore pacis inter.

Usade sumpsit, quae scripsit.

Quae cavenda de anno habitae synodi Ephesinae. Cap. 34.

De Nestorio ab Orientalibus in episcopatu retento.

Quae notatu digna. Cap. 35.

Cap. 34.

Laus Baronii cardinalis.

Chronographia. hanes a prioribus... potentem... lerat. Alterum... presbytero... presidenti... die festo... Postremum, a... Conc. Ephes. 18. 2. De die inchoati concilii. De modo, quo fieri cepit concilium & de praesidiis. 19. Hilarianus, si tamen historia sit & non fabula, de inchoatione synodi, textit hunc in modum. Die itaque Junii mensis vigesima celebrari cepit concilium, Nestorio, Cyrillo, & Praxilio conveniunt praesidentibus: Cyrillo vero Romani Pontificis locum obtinente: cunctisque de Theologia sermone facientibus, Nestorius magna arrogantia dixit: Non ego eum, qui bimeltris aut trimeltris fuit, Deum appellavero, quapropter mundus sum a vestro omnium sanguine, neque postmodum ad vos veniam. Cum dicto exiit sex comitantibus Episcopis, qui ipsius sententia adhaerent: Cyrilli sequaces post die congregati, tres Episcopos miserunt, qui Nestorium vocarent, &c. Nam cuncta haec actus concilii pugnant, ex quibus neque constat, ceptam synodum die 22. Junii: ad eam non venisse vquam Nestorium, multo minus in ea praesidisse: blasphemiam a Nestorio prolatam in familiari congressu cum Acacio Melitenensi, & Theodoro Ancyrano: eos existit Nestorii hospitio facilem vocem execratos. Hic oritur quaestio solvenda obiter, qui factum sit, vt cum synodus haberi ceperit die 22. Junii; Episcopi tamen ea ipsa die ad synodum retulerint, se pridie ad vocandum Nestorium missos esse, vti que a synodo, erat igitur pridie jam collecta. Verum cum dies vigesima prima Dominica fuerit, convenisse ad synaxim Patres oportuit: vnde cum abesset Nestorius, a quatuor Episcopis invitatum quidem venire ad crastinam synodum, non citatum jure, quippe cum festus esset dies, nec adhuc Episcopi legitimum fecissent initium concilii: vnde factum, vt secundum canones postmodum tertio vocatus sit, cum vocatio prima non haberet vim canonici processus, sed admonitionis tantum, atque invitationis. 20. Narrat, Joannem Antiochenum cum suis tertio post ceptam synodum die advenisse: quo errore posteriores alios implicuit, contra manifestum Cyrilli testimonium antea relatum. 21. Narrat pariter, Nestorium cum Joanne alisque schismaticis confedisse, cum in Cyrillum & Memnonem sententia depositionis ferretur: atqui istud nulla acta continent, uno silentio suo contradicunt. Et vero Joannis synodus Nestorium non restituit: neque enim poterat, cum minor esset ea, a qua dejectus fuerat; neque si potuisset, fuisset tamen Joannes, quippe ambiens principatum synodi, cui cupiditati obstitisset Nestorius, privilegio suae sedis, quae a Constantinopolitano concilio secunda post Romanam constituta fuerat. 22. De Theodoro capitula Cyrilli arguente, & de Cyrillo Theodoretum confutante, loquitur perinde ac si reprehensio illius, & istius responsio synodi tempore confecta sit. Quibus contradicit Theodoretus: Prusquam coevisset apud Ephesum celebraretur; duodecim capitali strillim, porroque restitimus, vt praesens horum fieret intellectus etiam rudiorum & rationis expertum, &c. 23. Ait, ab Orientalibus ad suas Ecclesias redemptibus, abductum secum Nestorium. Verum recesserat Epheso, priusquam legati venirent Calchedonem. 24. Scribit pacem Ecclesiae redditam, convenientibus Cyrillo & Joanne, iussu Imperatoris, post deportatum in Oisum Nestorium, quatto ab exauctoratione anno. Veruntamen pax reconciliata est, vt certis temporum notis constat, altero post Ephesinam synodum anno. Nihil hoc auctore perturbatur. De Nicephoro Callisto, libro 14. historia, a cap. 32. ad 37. NICEPHORUS omnia fere sumpsit ex Sostrate, cujus verba exscribit, appellato etiam nomine; sumpsit pariter ex Evagrio & Theophane, quos ne nominar quidem, cum tamen eorum scriptis utatur, servata quoque prima loquentis persona, quod admirationem movere potest. Quare quae de tribus illis scriptoribus observata sunt, huc etiam spectant, eadem nimirum Nicephoro cum suis magistris, aut bene sentiente, aut peccante. 25. Proprium nihilominus peccatum ipsius est, quod synodum Ephesinam asserit quadagesimo primo post secundam anno habitam: quinquaginta enim inter utramque anni intercesserunt, cum secunda coierit anno 381. Ephesina anno 431. 26. Proprium & istud, Orientales tertium annum ab Ephesina synodo, per vim retinuisse Nestorium in episcopatu: nequidem enim ante pacem Joannes cum suis cum Episcopi loco habuit. Afferit tamen duo ad historiam conducentia. Primum, de synodi Alexandrinae decretis ad Celestinum summum Pontificem missis, quod argumentati sumus inter agendum de secunda synodo Alexandrina. Alterum, de Euthymii magni illius sanctique viri mandato, quo Petrum Saracenum episcopum iussit, adhaerere Cyrillo Alexandrino, & Acacio Melitenensi, tanquam columnis & apicibus rectae fidei: id accepit a Cyrillo monacho, qui vitam Euthymii conscripsit. De illustrissimo annalium scriptore cardinale Baronio, & aliis recentioribus, &c. ILLUSTRISSIMUS annalium scriptor de rebus Nestorii eo quo solet iudicio, eaque doctrina & diligentia scripsit, vt si cuncta, quae a veteribus dicta, vel diligenter collegit, vel feliciter emendavit, vel subtiliter coniecit, afferri deberent, tota fere quinque annorum historia exscribenda esset. Sunt tamen nonnulla, in quibus, vt maxime velim propter reverentiam tanti viri,

non possim tamen assentiri, sive propter tarditatem ingenii, sive quia videntur mihi certis quibusdam præiudiciis, aut pugnare, aut nonnisi difficulter conciliari. Ea vero hic proponenda puto, & cum pugnantibus argumentis conferenda, ut quam patior hac in parte difficultatem, doctioribus ostendam.

Que in ipsius historia Nestoriana difficultatem faciant. Num. 10. De Nestorii genere. De hæresis origines. Num. 17. De capite 11. libri 4. hæret. fabularum. Num. 11. De literis Nestorii ad monachos Aegypti. Num. 12. Epist. 1. Cyrilli.

Atque ut omittam dicere, de iis, quæ ad annum 428. referuntur: sive de Nestorio secundum naturam Samosatani nepote, quæ opinio nata est ex Suidæ verbis alieno sensu acceptis: sive de origine hæresis Nestorianæ ex Pelagiana de meritis naturæ, qui error Leporij Nestorio afflicto a Cassiano, lib. 1. de Incarnatione, &c. indeque populariter creditus: sive de Nestorii quadam historia, tributa Theodoro Cyrensi, lib. 4. hæretic. fabularum cap. 11. sive de obstinatione Eusebii adversus Nestorium Cyrillo supposita.

Afferit ad annum 429. illustrissimus Cardinalis, literas a Nestorio datas esse ad Aegypti monachos, quibus ipsorum fidem tentaret: id vero neque Cyrillus testatur, neque ullus verum scriptorum. Quin potius cuncti communiter tradunt, ad monachos pervenisse exegeses Nestorii, easque a nonnullis circumlatas, ad simpliciorum animos fallendos.

De epistola Cyrilli ad eodem. Num. 22.

Afferit deinde, epistolam ad monachos a Cyrillo scriptam esse, priusquam a Nestorio proderetur hæresis: atqui tota est illa in primo sermone Nestorii, imo & secundo, refellendo, ut ex ipsa epistolæ sermonumque collatione constat. Verum neutrum sermoneum illustrissimus Cardinalis videre poterat.

De libris Cyrilli de recta fide. Ibid.

Probabilius mihi non videtur, quod dicantur libri de recta fide ad Theodosium & Reginas sorores confecti, ante primam epistolam a Cyrillo datam ad Nestorium: consuetudinem enim occasionem fecit secunda Nestorii ad secundam Cyrilli epistolam responsio, quod in notis ad epistolam Nestorii demonstravimus.

De epistola Cyrilli ad clericos quosdam Constantino poli existentes. Num. 38. & seqq.

Jam vero quod assert de epistola Cyrilli ad clericos Constantinopolitanos, deque eorum libello, & objectis Cyrillo criminibus a quatuor hominibus Nestorio furenti servientibus, partim a Mercatore refellitur, inscriptionem epistolæ veram apponente, partim ex prava versione Latina epistolæ, qua factum est, ut quæ Cyrillus istis nequam objecit, ab illis objecta Cyrillo putarentur.

De Juliano patre & sede. Num. 46.

Ad annum 430. Julianus Pelagij sectarius dicitur Capuanus origine, sede Atellanensis: id communiter a pluribus, propter corruptos Gennadii Prosperique chronographi codices, assertum est; sed enim, emendatis codicibus, jam nemo fere credit id credit.

De motis a Cyrillo ad Celestinum missis. Num. 11. Epist. 1. ad Celestinum.

Dicuntur a Cyrillo missi ad Celestinum tomi, quos adversus Nestorium scripsisset, testisque advocatur Cyrillus ipse; sed Cyrilli verba videntur contradicere: Quo sanctitas tua, tam qua ille dicit & scribit, quam qua beati & magni illi Patres nostri tradiderunt, clare perspiciat, nisi tomos aliquot, capitum quorundam fragmenta continentes, quos etiam ab iis, qui Alexandria versantur, Latine reddi curavi.

De synodo Romana. Num. 12.

Quomodo autem, quæ sequuntur, de conciliis synodo Romana, post acceptas Cyrilli per Possidonium literas, (synodo, inquam, cujus mentionem fecerit Cyrillus in epistola prima ad Nestorium) defendi queant, nullos plane video. Hac enim in epistola Cyrillus ad Nestorium scribit quidem de Romana aliqua synodo; sed illa, quemadmodum præcessit hancce primam Cyrilli

epistolam ad Nestorium, quod per se aperta est; ita quoque prior est Cyrilli ad Celestinum literis, ad quem nempe ipsas etiam secundas Nestorii epistolas per Possidonium misit.

Deinde, quod dicitur epistola Celestini ad Nestorium, cujusmodi nunc habetur, e Latino sermone in Græcum; & rursus e Græco in Latinum versa, unde acceptum sit, penitus me latet, imo incredibile videtur: nam Ephesina quæcumque e Græcis in Latinum conversa sunt, aliis in editionibus aliter leguntur; epistola vero qua de agit, ubique eadem est, iisdemque verbis, & ita quidem Latinam loquendi formam aperte retinentibus: quamquam in Contiana Ephesini concilii editione aliquid, quod illustrissimus Cardinalis opinionem juvet, contineri fateor; sed editio illa tam imperfecta est, ut nullas ipsam secutus sit.

Nihil moror insignia vicarie potestatis a Celestino summo pontifice ad Cyillum missa, id est, Phygium sive pallium, sive capitis tegumentum, quam mitram vocant. Hæc enim, quæ referuntur a recentioribus Græcis, sine veterum testimonio, non magnam fidem obtinent; & quia simul cum ipsis dicuntur ab iisdem auctoribus nomina tum Papæ, tum iudicis universi orbis Alexandrino tributa, vix vilam fidem inveniunt, etiam apud ipsum Baronium. Cum denique hæc omnia recentiores isti Græci esserant, ad successores Cyrilli transmissa, cuncta fabule instar vix non videntur hominibus non summe credulis. Quis enim nesciat, quod veteres omnes imagines docent, quoslibet Græcos episcopos, saltem metropolitans, pallium gestasse, cujusmodi occidentales Antistes a summo Pontifice dono accipiunt? Quis ignoret nomen Papæ quibuslibet Episcopis, iudicis totius orbis, nulli attributum: aut quis opinetur mitram, qualis vulgo in usu est, summæ illius potestatis esse signum; imo qualem nunc gerunt summi Pontifices, vel ab antiquioribus gestatam, vel ad vicarium, si quando ferret, transmissam? Id sane si contigisset, meminissent veteres, tanquam rei, aut insolentis hoc vno in facto, quod nunc tractatur; aut ordinariæ, quoties vicaria potestas a summis Pontificibus daretur.

Fugit me proculus ratio, quæ impulit Baronium, ut assereret Cyrillum, ante Celestini summi pontificis cognitionem, noluisse in causa Nestorii habere vilam synodum; duas siquidem habuisse, priusquam ad Celestinum scriberet, jam dudum ostensam est. Quod vero illustrissimus Cardinalis suæ illius assertionis testem adducit Cyrillum, suis ad Celestinum literis, valde miror; nam quæ verba profert, longe alium mihi videntur habere sensum: Fateor, inquit, in animo fuisse synodice literis ipsum commonefacere, nos cum eo communionem retinere non posse, qui talia doceret ac saperet; ratus tamen lapsis manum porrigendam, prostratosque tanquam fratres erigendos esse, hoc ipsum in hodiernum usque diem non feci; attamen ne nihil hic agerem, horatus sum illam per literas. Neque enim negat Cyrillus se synodice literis Nestorium monuisse, cum ibi fateatur literas ad Nestorium missas Alexandrinæ esse Ecclesiæ: sed hæcenus se non dixisse anathema negantibus, perinde ac Nestorius aientibus dixerat, nec ab ejus communionem recessisse. Id quod dico, ipsis quæ Baronius citat verbis epistolæ ad Constantinopolitanos aliquos, constat: Quid, inquit, veritas, & nos quoque vocibus illius contraria scribere ac sentire, anathema, si-

De epistola Celestini ad Nestorium. Num. 13.

Ann. 437. Parisiæ apud Nivelianum.

De insignibus vicarie potestatis apostolicæ.

Num. 16.

De Cyrilli prioribus synodis. Num. 10.

Cap. 2. hujus assert.

1. part. cau. Epist. c. 9.

quis Mariam Desipiam esse negaverit? Verum id habentis facere nolui, ne sint, qui Episcopum Alexandrinum, & Egyptianae Synodum, anathematis sententiam in Nestoriana tulisse dicant.

De legatis Aegyptiacae Synodi. Num. 113.

1. part. conc. Eph. ad 1. inter ep. const.

De Nestorii petitione ut haberetur Synodus. Num. 60.

Vide praef. list.

De indictione synodi. Num. 61. & 63.

De expositione capitulorum a Cyrillo facta.

De die qua inchoatum est concilium. Num. 43.

Miror etiam non parum, cur ex Aegyptia synodo dicantur missi duo Episcopi, qui Nestorio literas sedis apostolicae Cyrillique redderent, Theopemptus & Daniel; & duo praeterea Alexandriae Ecclesiae ministri, Macarius ac Potamion, quos alibi Baronius archimandritas facit. His enim posterioribus duobus, qui Constantinopoli remanserant, scribit Cyrillus literas hac inscriptione: *Macario & Potamioni episcopis, & domino Dalmatio archimandrite, &c.* Scripsit & alias postea, cum priores duo inter legatos synodi ad Imperatorem missi essent, *Theopempto, Potamioni & Danieli commissis.*

Non ita miror, illustrissimum annalium scriptorem in populari opinione venisse, de petita Nestorii precibus indictaque a Theodosio imperatore synodo Ephesina, post sedis apostolicae literas, a quatuor Aegyptiae dioecesis Episcopis Constantinopolim allatas. Hanc enim opinionem, quae ipsi quoque illustrissimo Martini adhaesit, convellere Mercator vnus potuit, patefacta die, qua literae Nestorio redditae sunt. Nam inde constat, novemdecim ante diebus indictam esse synodum, quam literae exhiberentur, quanquam aliquo modo excusari posse, inque partes veritatis trahi communem sententiam ostendimus, in praefatione historica.

Non tam facile potest excusari, quod indicta dicitur synodus consilio Celestini summi pontificis nam ut alia multa sileam, pugnantem Celestinum eodem tempore voluntates habuisset, cum hinc damnationis sententiam definitivam ferret in Nestorium, & executores mittere; iude causam concilio permitteret. Certe suis ad synodum literis, de suo, si quod fuisset, consilio non nihil attigisset, &c.

Intelligere non valeo, qua ratione velit doctissimus Cardinalis, sua Cyrillum explicasse capitula, priusquam Nestorii rogatu iussuque Joannis Antiocheni, Andreas Samosatensis & Theodosius Cyrensis adversus ipsa scriberent: quam enim expositionem continet tertia pars concilii Ephesini diversam a responsionibus ad obiecta viri utque praefati Episcopi, ea petente synodo confecta est a Cyrillo in custodia posita, ut confectum fuit in notis ad anathematismos, & demonstrat epistola schismatice synodi ad suos ad Imperatorem legatos.

Non memini me legere apud veteres, iudiciales actus diebus dominicis, praesertim in conciliis, vnquam perfectos esse, sed tantum legitimis feriis. Quare mihi difficultatem creat, quod ait Baronius, die 21. Junii a Patribus missos quatuor ad Nestorium Episcopos, qui iure ad synodum vocarent. Nam cum ann. 431. litera dominicalis fuerit D, dies 21. Junii fuit Dominicus. Et vero prima illa quatuor Episcoporum missio ad Nestorium, amica potius fuit invitatio ad synaxim, quam iudicialia citatio ad synodum: qua de causa neque vllus cum Episcopis profectus est notarius, quod in citationibus semper accidit; neque citatio conceptis verbis scriptisque comprehensa est, quod tamen canones iubent. Et ideo Juvenalis cum intelligeret posse queri quempiam, quod iure non ageretur, sed causa cognosceretur ante

trinum rei citationem canonicam, callide interlocutus est haec in verba: *Quamvis ecclesiasticae sanctiones sat esse statuant, si rei ad evitanda obiecta crimina tertio citentur, nos tamen religiosissimum Nestorium quarta insuper citatione advocare, per Deo amabilissimos Episcopos parati eramus. Verum quod satellitum turmis ades suas vndique obfessas habeat, quodque nemini, sicut reverendissimi Episcopi inde redentes restati sunt, aditum ad se patefaciat, manifestum est conscientia nequaquam pura sancta huius synodi conspectum recusare. Proinde iuxta canonicas sanctiones, qua iam pra. mentibus sunt, & ad rectam piamque fidem nostram corroborandam conferant, ea capeantur. Timebat enim, ne dies citationibus absumeretur, negotioque finis imponi non posset, quod tamen erat opus, ut quae erant in votis, ad exitum perducerentur.*

Intelligo satis, cur illustrissimus Baronius ieverit communiter in sententiam de Pelagianorum a schismaticis absolute. Num. 78.

Non perinde capio, qua de causa dictus sit Philippus presbyter, ante duos Episcopos legatos, allocutus synodum, & damnationi Nestorii subscripsisse, quia cardinales presbyteri, etiam dignitate cedant Episcopis, proxima tamen connectione capitis, habere ut etiam olim, quo interduo Episcopis praerentur. Nam ut de cardinalium eminentia nihil dicam, alia fuit certe causa, cur Philippus ante Arcadium Projecitum, & diceret sententiam, & subscriberet: ille enim Celestini, isti occidentalis synodi vice fungebantur, atque inde factum, quod iam advertimus, ut cum iubente Imperatore legati ex vtraque synodo, catholicorum scilicet ac Orientalium, septem mitterentur Constantinopolim, ieverit Philippus praeter numerum, quo tamen comprehensus est Arcadius Episcopus, ut qui propter auctoritatem Celestini, cuius legationem obibat, non velut vnus de synodi membris, perinde ac Arcadius, sed veluti capitis personam gerens, suae spontis habitus sit.

De Victore monacho accipi quidem debent, quae in apologetico Cyrillus narrat. Verum plane necesse sum, unde potuerit resciri, Nestorianos aliud quidquam de ipso mentitos, quam quod accensuerunt tribus aliis Aegyptiis Cyrilli calumniatoribus, quorum nefanda crimina Cyrillus refert, ut antea dictum est.

Accipi vero procul dubio non debent de Pelagianis in synodo Ephesina damnatis, quae Prosper habet in carmine, ipsos nempe per tumultum Epheso expulsos. Nam vivente Augustino tumultuatum esse Ephesi adversus Celestinum, hac in Ecclesia ordinatum presbyterum, ipsiusque sectatores clericos aperte, nisi mea me fallit opinio, demonstratum est in notis ad commonitorium, aliisque passim locis.

Relatio synodi ad Imperatorem, quae incipit: *Circa pietatem felicis indinem vestram & studium;* non videtur posita suo loco: credit enim Baronius per eam ab Imperatore petitam missionem, & omnibus absolutis, & iis quoque;

Conc. Eph. part. 2. ad. 1.

De Pelagianorum a schismaticis absolute. Num. 78.

De cardinalibus presbyteris. Num. 83.

De Victore monacho. Num. 86.

De expulsis Epheso Pelagianis. Num. 100. Carm. de iug. cap. 2.

De relatione quadam synodi ad Imperatorem.

13
per se aperta
ad Celestinum
in secundis No-
mista.
da Celestini ad
betur, & Latino
Graeco in Lau-
coius me late,
hesina quozzo-
fa sunt, alii in
la vero qui de
quo verbit, &
mam aperte re-
a Ephesini con-
illimi Cardina-
eor; sed editio
iplam secatur
Nestori & Ce-
lum missa, id
capitis regu-
no enim, quae
sine veterum
incent; & quia
m auctoritatis
erit orbis Ale-
nveniant, re-
denique huc
e, ad succel-
ile instar vir
me credula
mnes imagi-
pos, saltem
istmodi occi-
e dono ac-
quibulibet
attribuunt
alio in usu
num; imo
ces, vel ab
m, si quan-
gisset, me-
e insolentia
ur; aut or-
nmis Pon-
Baronium, De
amini pon-
estori ha-
habuisse,
amudnam
Cardinalis
Cyrillum,
nam quae
tur habere
synodica
o commu-
ret ac sa-
gerendam,
esse, hoc
attamen
er litera-
is literis
e litera
Ecclesiae
neganti-
ibus di-
lisse. Id
bis epi-
constat:
1. part. conc.
Eph. 4. 9.
ema, ff.

de quibus actum est actione septima. At scripta est actione tertia, quod aperte ostendit subscriptio Cyrilli tanquam praesidis, cum tamen ante septimam sessionem a comite Joanne traditus sit in custodiam.

De comite sacrarum largitionum. Num. 128.
 Cum sermo sit de Joanne comite Ephesum missus ad res componendas, hæc scribit Baronius: *Erat autem qui missus est Ephesum ab Imperatore, Joannes ipse Theodosio, ut aiunt, ab eleemosynis, qui proprio titulo dicebatur comes sacrarum largitionum, &c.* Ita ego non mediocriter admiror: neque enim memini me legere in hunc usque diem comitem sacrarum largitionum esse eleemosynarium, sed unum de secunda quadriga illustrissimorum, cujus officia prolixè describuntur in noticia Imperii.

De apologico Cyrilli ad imperatorem. Num. 154.
 Neque minore mihi admirationem creat, quod dicitur apologia ad Imperatorem a Cyrillo composita Ephesi, cum in custodia teneretur: nam verbis illa finitur, quæ non obscure indicant, Cyrillum Alexandriæ scripsisse post reditum, cum pace jam frueretur, vel in tuto a tempestatibus portu. *Nos velut ex ardentissimo camino ereptos placidissimis vestris nudiis servastis, ut una cum aliis, qui per universam vastam Aegyptum sparsi sunt, sanctis Episcopis & monachis continue pro imperio vestro & victoria ac stabilitate gratiarum actiones sanctissimo Christo offeramus.*

De Martiano Mediolanensi Episcopo. Num. 170.
 Poterat forte ignosci Theodoro, quod cum in epistola ad Rufum meminisset Mediolanensis Episcopi, a quo ad Theodosium missus esset liber Ambrosii de Incarnatione, Martinum appellaverit, cum nemo hujus nominis tunc Mediolanensem Ecclesiam regeret. Potuit, inquam, id ignosci Theodoro: nam homini tam longe posito potuit facile error subreperere in tanta cognatione nominum, quanta est Martinum inter & Martinianum, quo nomine appellabatur Mediolanensis hujus temporis Antistes: potuit etiam esse vitium notarii prolixioris vocem contrahentis in aliam brevioris & sibi notioris.

De Andrea Samosatreno. Num. 183.
 Tradit Baronius, Joannem Antiochenum, postquam rediit ad suam Ecclesiam, auctorem fuisse Andreae, impulsoremque, ut nomine Orientalium capitula Cyrilli argueret, idque ab eo praestitum acceptumque mercedis loco, ut ex monacho Constantinopolitano Samosatrenus episcopus a Joanne fieret. A vero abduxit forte communio nominis virum alioqui prudentissimum. Nam qui Andreas scripsit adversus capitula, tunc cum scriberet, erat vnus, si Liberato credimus, de concilio Joannis Antiocheni, qua loquendi forma indicatur Episcopus. Certè Samosatrenam Ecclesiam tempore concilii Ephesini regebat, ut docet Theodoretus: regebat & cum primum Aristolaus tribunus Antiochiam venit de pace Ecclesiarum acturus.

Epist. 113.
 Deinde Constantinopolitanus ille Andreas, etiamnum erat monachus, cum ad eum Theodoretus literas daret anno 449. perpeffus inju-

riam a latrocinii Ephesini praeside. Adde quod aliene diocesis ordinare hominem, insolens fuit illo sæculo, nec sine gravi querela prætermisum esset facinus tanta arrogantia peractum, præsertim ab Antiocheno contra regis urbis Episcopi jura. Vide id totum accuratius tractatum in dissertatione historica anathematismis præfixa.

Tradit etiam, Joannem habuisse Antiochie synodum post tribuni adventum, ex eaque prius ad Sixtum Romanum scripsisse, quam ad Cyrillum, de sua in damnationem Nestorii, & ordinationem Maximiani confessione: imo cum Cyrillo aliter se gessisse, quam cum Sixto: siquidem huic suam statim mentem aperuerit, illi dissimulaverit, quasi arte licitando. Verum res e contrario habere se videtur: duæ namque synodi, vel vnus duo tempora distingui debent: Joannes enim primum scripsit Cyrillo Bercæ, ubi synodum celebravit apud Acaicum, indeque misit Emelenum, tum rebus peractis Alexandria, receptisque Cyrilli responsis, Antiochie cum suis subscripsit Ephesine fidei, & communes ad Sixtum, Cyrillum, & Maximianum literas de more misit, quibus se catholice communionis esse ostenderet.

Subscripsit, inquam, Joannes cum suis, sed non omnibus: nonnulli enim recesserant indignati, hanc pacis conditionem non fuisse positam, ut sua Cyrillus capita retractaret expressis verbis; alii non interfuerant, quos inter Theodoretus impatienter ferens damnationem Nestorii, & victoriam Cyrilli. Id cum Theodoretus Liberatus quæsetentur, mirari non possum satis, cur Baronius a Theodoro subscripserit dicat tunc temporis pacis leges, Cyrillique acceptam fidem, maxime cum postea pluribus locis agrum Theodoretii animum super ea re prodere cogatur.

Hæc & alia non pauca mihi annales legenti negotium facilliverunt, illudque tanto majus, quanto libentius optarem, ab illustrissimo annalium scriptore non dissentire, si modo per alios auctores liceret, quorum tam aperta videntur testimonia, ut suas in partes invitum trahant.

Id ipsum testari possum de Patre Petavio, De P. Petavio in tomo quarto dogmatum doctissima continetur Nestorii, cognominisque hæresis, atque synodi Ephesine historia, de qua cum sit antiquis ex auctoribus collecta, facile potest ex his, quæ ad singulos ejusmodi auctores observata sunt, judicium ferri.

Prodiit nuper quoque in lucem historia concilii Ephesini a Christiano Lupo Lovaniensi doctore Augustiniano, erudita illa quidem, sed non satis exacta, vel ad temporum rationem, vel ad certa veterum testimonia, quasi immensitas doctrinæ obruerit curiosam veritatis indagandæ æriq. Prout occasio sededit, sive in dissertationibus, sive in notis, emendatum est quod in hoc auctore visum est, indubitatis veterum testimoniis pugnare.

De literis Joannis ad Sixtum, &c. ad ann. 431. Num. 17.

De orientali- bus subscribere legibus pacis nolentibus. Num. 16.

De Christiano Lupo.

I X. SYNODUS,
 QUÆ SCHISMATICA EPHESINA,
 SUB JOANNE ANTIOCHENO

quinque post catholicam diebus inchoata.

Ubi acta hujus synodi habentur.

N tertio tomo postremæ collectionis conciliorum, acta synodi schismatica actis œcumenicæ ita conjunguntur, ut prima pars postionem primam, secunda postionem postea posita sit. Illa narrationem gestorum in depositione Cyrilli & Memnonis continet; ista confessionem fidei, & homilias Theodoretæ ac Joannis; utraque varias, sive relationes ad Imperatorem; sive epistolas ad diversos, quibus multa historia illustrandæ vitia comprehenduntur.

Quo die Antiochensis ecclesie cum suis Ephesum advenerit. Tarditatis excusatio. 2. part. conc. Eph. ad. 1. in relat. 10. ann. ad Imperat.

Ejusdem accusatio. 3. part. conc. Eph. c. 23.

Vera causa. Lib. 7. c. 5.

Relat. ad Imp.

Joannes Antiochenus, cum moras de industria fecisset in via, Ephesum sabbaro pervenit, id est, die vigesima septima Junii, vigesima post conditam, quinta post Nestorii depositionem.

Moras excusavit apud Imperatorem, quod pluvium esset vix tempus, quod iter terra faciendum, quod Episcoporum longe distantium Antiochia expectandus adventus, quod ipsa Antiochia partim fame laboraret, partim ab exundantibus fluviiis male sibi metueret.

Joannem accusavit Cyrillus in apologetico affectate tarditatis, propter suum in Nestorium studium, ne cogere sententiam ferre in eum, quem sua Ecclesia Constantinopolitana submississet.

Facundus Hermianensis rem mihi videtur callidius intellexisse: observat enim, a Joanne ita depositos esse Cyrillum & Memnonem, ut Nestorius tamen non sit restitutus; eaque observatione non obscure innuit, morarum in causa nihil aliud fuisse, præter ambitionem Joannis, qui p incipitum synodi arripere tentaret. Nam si optatis doliisque eventus responderet, futurum erat, ut depositis Patriarcharum duobus, Alexandrino a sua synodo, & Constantinopolitano ab altera, Romanis legatis pondum appulsi, & Hierosolymitano vix quidquam præter nomen dignitatis habente, superesset ipse vnus, qui præsidere posset toti synodo; quippe cum speraret, se Irenæi Candidiani que comitum artibus effecturum, ut Imperator juberet in vnum coire omnes vtriusque partis Episcopos.

Lente igitur incedebat, donec Nestorius deponeretur ab iis, qui cum Cyrillo convenerant: sed postquam id factum audiit, altis more advolavit, quo legatos Occidentis præverteret, Cyrillumque jam secutus deieceret.

Præmisit tamen subdole Metropolitam duos, qui de suo adventu propediem futuro synodum monerent, simulque longioris moræ pertaxam hortarentur verbis ambiguis, id agere, se inceptato, quod agendum videretur, id est, ut ipse satis intelligebat, Nestorium deponere. Hac enim arte, & suis rebus providebat, sublato per alios, quem per se non poterat præ amicitia,

Nestorio: & procurabat occasionem calumniæ synodo faciendæ, quasi iudicium præcipitasset: & habebat, vnde in speciem afflictum amicum solaretur, veluti ipsius causa nihil non moliretur: & ipsos etiam comites Nestorio faventes suæ cupiditati servire per ignorantiam cogebat. Atque hæc videtur affectatæ tarditatis vera causa, quantum conjectura assequi licet.

Adventum itum est obviam extra civitatis portas, non tantum a clericis Episcopisque pluribus, sed ab ipso quoque Cyrillo synodi præfide. Hunc amice complexus Joannes, reliquos contempsit, atque etiam male haberi a comitibus permisit, non ignarus a synodo missos, qui de Nestorii rebus referrent. simulque depositi congressum vitare admonerent.

Quid egerit hac ipsa die, seu vespere potius, in actis continetur.

Quinque ego singulariter discutienda putavi. Primum, quam personam in conciliabulo gesserit Theodoretus, an Episcopi dumtaxat vnus e multis; an potius actoris cuiusdam, & quasi directoris, cujus nutu & impulsionem Joannes ageret, ceterique minus illustres, sive doctrina, sive visu rectum Episcopi.

In hanc me secundam sententiam adduxit primum propensa in Theodoretum Joannis voluntas, ingenique admiratio, atque prædicatio tanta, ut ei nihil æquaret. Deinde quod Theodoretus ipse de rebus tunc gestis perinde loquatur, ac solet de suis: tandem, quod conciliabuli acta non obscure prodant audaces illos & præfidentes Theodoretæ spiritus, animi ægritudinem in Cyrillum, propter contemptas anathematismorum reprehensiones, orationis modum, stylumque dictionis, & singulares quasdam voces, ac solitas in Cyrillum de societate cum Apollinari aliisque ejusmodi hæreticis objectiones.

Secundum, an Ibas novissimus ille Edessenorum Episcopus synodo Joannis interfuerit. Affirmat Christianus Lupus, propter hæc famosa ad Marim Persam epistolæ verba: *Post duos autem dies damnationis hujus, venturus in Ephesum. & cognoscenibus nobis, cum didicissemus, quod in defectione Nestorii, qua ab iis facta est, duodecim capitula conscripta a Cyrillo, contra consuetam fidei veram, proposuerunt & confirmaverunt, & eis consenserunt, vixite vera fidei consonantibus: omnes Orientis Episcopi ipsum Cyrillum deiecerunt, & contra alios Episcopos, qui consenserunt capitulis, excommunicationem decreverunt.* Quibus allatis pro se laudat Facundum Hermianensem, qui tamen expressis verbis contrarium asserit: *Ibas autem non interfuit Ephesino concilio, in quo Nestorius est damnatus.*

Invicta duo argumenta pro Facundo pugnant. Demonstrat

Quid præstitum in adventu a catholico.

Quid a Joanne suo in hospicio, adhuc pulverulentus de via, ne in actis continetur.

Quinque ego singulariter discutienda putavi. Primum, quam personam in conciliabulo gesserit Theodoretus, an Episcopi dumtaxat vnus e multis; an potius actoris cuiusdam, & quasi directoris, cujus nutu & impulsionem Joannes ageret, ceterique minus illustres, sive doctrina, sive visu rectum Episcopi.

An Ibas synodo interfuerit.

Lib. 7. c. 3.

prima, quod non interuenit ve ut Episcopus.

Alterum, recensentur in actis concilii Ephesini non semel, sed iterum atque iterum nomina Episcoporum orientalium synodi schismatica: appellantur enim de nomine, actione i. quadraginta tres, qui subscripserunt sententiæ a Joanne Antiocheno latae. Iterum numerantur actione 5. cum Patres de Orientibus ad Imperatorem referunt: in alia rursus relatione, quæ responsio ad sacram per Palladium allatam: tandem in synodica præfixa canonibus, nec tamen vspiam vlla mentio fit Ibae.

Demonstratio altera.

Alterum, Ephesinam Ecclesiam rexerat tempore concilii Nonnus præcessor Rabbulae, & Rabbula ante Ibam sedit; Rabbula tamen vivebat adhuc ann. 435. quo tempore scripsit de Diodoro Tarsensi & Theodoro Mopsuesteno ad Episcopos Armeniae, & ad sanctam Cyrillum, a quo & literas accepit. Ibas igitur non fuit episcopus tempore concilii Ephesini, sed clericus tantum, & quidem non optime erga suum Episcopum affectus. Unde Liberatus: *Vbi hoc agnovimus Acacium Melitenensem, & Rabbulam Edesse civitatis Episcopum: (de quo Ibas successor eius in epistola sua dicit: Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, aperte in Ecclesia sua anatibematizare, scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armenia Episcopis, ne Theodoro Mopsuesteni libros susciperent, tanquam heretici & auctoris dogmatis Nestoriani.*

In añ. 5. syn. coll. 5.

In Breu. c. 10.

An epistola famosa Ibae supposita

Sunt, qui Christiani Lupi argumentum ab epistola petunt elevent, rejectione ipsiusmet epistolæ, quasi supposita sit, suamque illa vitium prodar, vel ex eo maxime, quod pugnantia cum actis concilii Ephesini contineat, ut de adventu Joannis Ephesum post biduum a depositione Nestorii, &c. Hæc opinio licet placuerit nonnullis, etiam ante Facundii ætatem, jamdudum evanuit, velut leve quoddam commentum.

Solutio questionis.

Satis est igitur fateri, primo, genuinam esse epistolam illam tot jurgiorum parentem. Deinde Ibam Ephesi fuisse tempore synodi Ephesinæ, ne mendacii epistola arguatur. Tertio, eo venisse in comitatu Joannis Antiocheni, aut potius in consortio Theodoretii, cum quo necessitudine studiorumque societate conjunctus erat. Quarto, ea tempestate nondum Edesse Ecclesiæ præfuisse, ideoque nec inter Episcopos subscripsisse. Quinto, ex industria peccasse de biduo adventus Joannis, ut Joanni apud Imperatorem idem fere mentienti assentiretur. Postremo denique, reliquam Nestorii historiam breviter perstrinxisse, ne cogere ea dicere, quæ tacita cuperet, Marique Perse scripsisse, antequam Episcopus fieret, id est, ante ann. 439. Hæc omnia non operose probari possunt, partim ex verbis ipsiusmet epistolæ, quibus Nestorii damnatione Ibas loquitur, velut ab aliis facta; partim ex ipso Facundo Liberatoque de Iba, quem venerabilem vocant, velut de presbytero, ad summum loquentibus.

An plures fuerint confessus.

Tertium, an plures fuerint hujus synodi confessus. Tamen habentur vnus tantum acta, plures tamen extitisse oportuit, cum tribus mensibus continuis Ephesi Orientales subsisterent, nec tamen otiosi; sed multa præstiterint, quæ ad conventum Episcoporum spectent: nam communiter primo responsum est vtrique Imperatoris sacre, ei nempe quæ per Palladium allata est, & illi quæ per Joannem comitem sacrarum largitionum. Deinde septem Episcopi ad comitatum missi sunt, ipsique data mandata. Adde

quod confecta sit fidei professio & postulatio ad Imperatorem: denique acceptæ a suis legatis, datæque vicissim ad ipsos literæ, quæ sine confesso conciliari peragi non possunt.

Sed occasione legatorum schismatica synodi observandum est, vnum ex ipsis fuisse Joannem Antiochenum, idque eo consilio, ut si convenirent vtriusque partis legati, quod futurum sperabatur, Antiochenus merito suæ sedis præficeret, vbiisque regis Episcopum ordinaret, si quis Nestorio, cujus res deploratæ videbantur, sufficiens foret. Nullam enim occasionem prætermitterebant Orientales, ipsique Orientium Antistes arrogandi sibi de Cyrillo Nestorioque iudicii, aliisque Ecclesiis, saltem semel, dominandi. Urbat enim dolor Episcopi novæ Romæ per Constantinopolitanum concilium prælati Antiocheno.

Cur vnus e legatis synodi schismatice fuerit Joannes.

Quartum, quid de Cælestianis sit actum hæc in synodo? Mirum enim quam diversa a diversis conjectentur, propter Gregorii magni nonnullas epistolas, quibus narrat, quid negotii habuerit cum Joanne Jejunatore Constantinopolis episcopo, occasione quorundam monachorum hæresis accusatorum. Verum cum popularis super ea re opinio convulsa sit a nobis, non vno in loco, & præsertim in notis ad secundam epistolam Nestorii; nihil aliud, in presenti discipulorum puto, quam quid causæ fuerit, cur Orientalibus invidia societas cum Cælestianis facta sit a catholicis; & idem virtum catholicis vicissim ab Orientalibus ascriptum sit. Id vero in causa fuisse reor, quod ea tempestate nullum nomen plus haberet invidia, propterea quod Cælestianus recens tota Ecclesia, totumque imperium ita damnaverat, ut nullos in istum vsque diem hereticos. Nam omnes majorum sedium Antistites, datis ad totam Ecclesiam literis denunciatoris hæc genus hereticorum proseripserat: ita Theodotus Antiochenus cum Praylio Hierosolymitano ann. 416. ita Zosimus summus pontifex ann. 418. ita Atticus Constantinopolitanus ann. 423. ita Cyrillus Alexandrinus ann. 430. ita rursus apostolica sedes sub Celestino semel, & iterum. Jam vero in Occidente Honorius, in Oriente Theodosius, sanctionibus ad præfectos Prætorio missis, hos ipsos homines insecuti fuerant.

Quid de Cælestianis actum in synodo.

Quintum & postremum, quæ causa fuerit, cur Orientales Episcopi ab aliis discesserint: an propterea quod eadem revera cum Nestorio sentirent, aut idcirco tantum, quod in sanctum Cyrillum cæterosque ipsi contentientes male animo affecti essent; id est, vtrum Orientalium synodus hæretica vere fuerit, an tantum schismatica.

De synodo Orientalium, an hæretica fuerit, aut tantum schismatica.

Patres certe Ephesini ante pacem Ecclesiarum Joannem Orientalem duce suspectum habuerunt nomine confessionis cum Nestorio: *Erat hæc nostra de Joanne episcopo religiosissimo suspicio non inanis, nec vna. Nam cum primum appulisset, Nestorii sententia sese adherere, aperte sanctæ synodo declaravit: sive hoc inde evenerit, quod amicicia gratificaretur; sive inde, quod in dogmatis errore cum eo communicaret.*

Patres Ephesini suspectam habuerunt. 2. parti. conc. Ephes. inter ep. canonic.

Cyrillus cunctos hæresis damnavit: *Alii ex illis sanctæ virginis Desiparæ appellationem concedunt, ut etiam fatentur illam hominis matrem: alii vero prorsus negant, adduntque paratiores se esse, ut manus suas amputandas præbent, quam ut hujusmodi voci subscribant. Vbiq; autem turpiter se gerunt, hereticos se declarantes.*

Hereticam Cyrillus credit. Ibidem.

Eciam ante synodum.

Nec id tempore solum synodi, cum animi commoverentur: sed etiam ante, cum nondum res ageretur tanta emulatione; imo & postea, cum mens utriusque partis se manifestius verbis, ut vsu venit, patefecisset. Nam ante synodum Cyrillus, cum sua capita defenderet, & obiectanti Andree nomine Orientalium responderet, tria vicissim obiecit, quae certa omnino Nestorianismi reprobationem rejicerent, anathem. 1. & 10. Al' erum, quod figurato sensu interpretarentur dictum Joannis: *Verbum caro factum est*; perinde ac istud Pauli, *Factum pro nobis maledictum*, anathem. 1. Postremum, quod duas Verbi natiuitates fateri abnuerent, anathem. 10. Pugnans cum Theodoro, profitenti se Orientalium fidem exponere, alia lex obiect non minus impia; nempe quod Incarnationem mera carnis & adyphes gano definiret, anath. 11. *ivoni ego* rejicerent, anathem. 2. duos reipia agnoscerent in Christo filios, anathem. 4. & 9. Christum dicerent hominem sicut deum, anathem. 5. negarent Deum esse, sive qui apostolus & pontifex confessionis nostrae est, anathem. 10. sive qui passus in carne, anathem. 12.

Et pariter post synodum.

Post synodum, cum de pace ageretur, postulatit ab Orientalibus Cyrillus, damnari dogmata Nestorii, fidemque scripto exponi, quod ab iis tantum exigi solet, qui vel errorem ejurant, vel saltem erroris suspitione gravissima laborant: expositam ille quidem fidem accepit, sed, ut postea finire apud amicos fallus est, *ivoni uari* & amore pacis, dubia in meliorem partem interpretatus.

Videntur ipsi Orientales se reos fatari.

Quidquod Orientales seipsi videntur convicisse haereticis tunc quidem defensa, cum synodus haberetur; retenta vero, cum fidem exponerent, & iteum proplaxat, post pacem. Nam inter exponendam fidem: *Dicemus*, inquebant, breviter, sicuti ab initio ex divinis literis sanctorumque Patrum traditione haesimus, fidei in Nicaea a sanctis Patribus exposita nihil prorsus adficiet. Illa enim, ut antea diximus, ad omnem pietatis cognitionem, omnique haeretica prava doctrina depulsionem abunde sat est. Quo enim spectant illi voces, ab initio, & ut antea diximus? Non alio certe, cum relativum nihil habeat tota epistola, quam ad haec mandati legatis dati verba: *Dum illud certum sit, nempe capitia, una cum anathematismis, quae a Cyrillo Alexandrino ad fidem Patrum, qui Nicaea convenerunt, adjecta sunt, tanquam haeretica & a catholica & apostolica Ecclesia aliena, esse modis omnibus rejicienda*. Quibus verbis indicant satis, se eandem ipsam fidem tunc sequi, quam olim in synodo; quae nimirum capitibus esset opposita, nec quibusdam solum, sed singulis, ut ne vni quidem vellent assentiri, etsi membratim discerpenti forent. Atqui nemo caput tertium haereticis accusaverit, nisi haereticus: quis enim, nisi Nestorianus, asserat naturas in Christo sola unione morali conjungi?

reliis accusaverit, nisi haereticus: quis enim, nisi Nestorianus, asserat naturas in Christo sola unione morali conjungi?

Adde quod in sua fidei expositione, non ipsa damnant dogmata Nestorii, sed *causas dicit* & *sententias Nestorianas*; quasi verbo quidem antichristus ille peccasset, quod olim Joannes ad ipsum scripserat; sed reipia sequeretur catholicam, quam putabant, fidem, tametsi Occidentalibus, summoque Ecclesiae capiti, & maxime Orientis parti contraria esset.

Quidquod fidei expositionem dederunt, qua nihil fallacius: quamobrem Theodoretus, dissimulandi praegritudine animi impatiens, sin cere fallus est, quod res erat, dolique mali suos arguit, ut qui damnarent in Nestorio, quod re ipsi crederent.

Jam vero, ut diuturni secreti impotens commotusque animus non est capax, iterum, post pacem initam, sua pristina sensa paulatim prodiderunt, sparsis in vulgus Diodori Theodori que libris, quasi oporteret vel in Nestorio Orientis magistros damnari, aut in ipsis Nestorium ab solvi; ut Cyrillum fere penituerit approbare fidei ad se missae, suumque factum, partim excusaverit apud amicos id improbant, partim solatus sit in sinu, *divotus* conscientia, & pacis studio. Verum haec prolixius in auctario Theodoret, cum ipsius in perturbanda pace artes detegentur. Nunc describenda breviter Cyrilli quaedam, unde fides dictis fiat. Sic ergo: *Perlegi vero epistolam tuae sanctitatis, scriptam ad religiosissimum & reverendissimum episcopum Antiochie Joannem, plurima plenam confidentia simul & amoris Dei. Scripsi autem & ego tales epistolas ad ipsum: sed, ut datur, pejora videntur. Conspicentes enim quae Nestorii sunt odisse, alio iterum ea introducunt modo, quae Theodori sunt, admirantes, & certe aequalem, magis vero multo pejorem morbum impietatis habentia. Nec enim Theodorus Nestorii fuit discipulus, sed iste illius; & velut ex uno loquuntur ore, & unum male doctrine ex suo corde evomunt venenum. Scripserunt ergo ad me Orientales, quod non oportet, quae Theodori sunt, accusari, ne sicut dicunt, & beati Athanasii & Theophili & Basilii & Gregorii dicta accensentur. Quae enim locutus est Theodorus, eadem & illi. Ego vero scribentes ista non sustinui, sed fiducialiter dixi, quod Theodorus quidem blasphemam habuit linguam, & calumniam ministrantem ei: illi autem fuerunt totius orthodoxiae doctores, & splenderunt in ea. Persuaserunt vero ita Orientalibus, ut exclamationes fierent in Ecclesiis a populis, crescat fides Theodori: sic credimus, sicut Theodorus, cum eum aliquando lapidassent in sua Ecclesia, ausum aliquid subloqui breve. Sed sicut doctor vult, sic sapit grex.*

Imo & in expositione Nestorii damnatione.

Atque post pacem initam.

Observatio de Cyrillo.

Ejish ad Acas. Meliten.

Vide in eandem sententiam epistolam ad Lamponem & ad Gennadium *de i. uarouas*.

DIS
sio & postulatit
eptra a suis lega
litera, quae sine
possunt.
sismatiz synodi
suisse Joannem
io, ut si conre
quod futurum
o sua sedis pre
n ordinaret, si
ata videbatur,
im occasionem
psequere Nesto
Cyrillo Nesto
saltem fecerit,
Episcopi nova
um concilium
fir actum haec
liveria a diver
ii magni non
quid negotii
Constantino
imdam mona
rum cum po
sa sit a nobis,
a notis ad se
aliud, in pra
a quid causa
ocietatis cum
idem victim
affictum sit
ea tempestate
a, propter
cia, tormen
vt nullos in
omnes ma
toram Eccl
enus haereti
is Antioche
inn. 416. ita
ita Attica
Cyrillus A
stolica sedes
vero in Oc
dostus, san
is, hos ipsos
ausa fuerit, De syno
essent: an
estorio sen
in sanctum
is male ani
trientium
rum schif
ecclesiarum Pater
im habue
rio: Era
lino suspi
inum ap
re, aperte
evenerit,
quod in
Alii ex H
em conce
dific
matrem:
varatores
nt, quam
ntem tur

Eciam in ipsa Nestorii damnatione.
Imo & in expositione Nestorii damnatione.
Atque post pacem initam.
Observatio de Cyrillo.
Ejish ad Acas. Meliten.

X. SYNODUS,

QUÆ SECUNDA CONSTANTINOPOLITANA
IN ORDINATIONE MAXIMIANI,

iisdem consulibus, VIII. Kalend. Novembris.

Occasio &
causa synodi.
2. part. conc.
Eph. in lit. ca.
thol. & schism.

THEODOSIUS imperator, cum ex sanctissimo archimandrita Dalmatio cognovisset, illud fibi a comitibus Ephesum missis, qui prohiberent, ne Constantinopolim certi nuntii de rebus Ephesinis venirent, iussit ad se mitti ambarum partium Episcopos, qui palam verum referrent. Missos audivit in villa Rufiniana prope Calchedonem, & quintum quidem Orientales; sed ipsos, factus certior de re tota, dimisit ad suas Ecclesias, catholicos Constantinopolim adduxit, ad præficiendum vrbi regia antistitem.

Qui conve-
nerunt.

Convenerunt igitur Constantinopoli die VIII. Kalend. Novembris, ann. 431. in synodum, Philippus presbyter locum Celestini papæ tenens, Episcopi septem ab æcumenico concilio missi, Arcadius, Juvenalis, Flavianus, Firmus, Theodorus, Acacius, Evoptius; quatuor Ægyptii, Daniel, Theopemptus, Macarius & Potamion; septem alii in comitatu tum forte existentes, Eulalius, Eutrechius, Acacius, Chrysofostomus, Jeremias, Theodulus, Isaias, & alii de more ex civitatibus vicinis sedi Constantinopolitane subjectis.

Contentio
propter Phi-
lippum Si-
densem &
Proclum.
Liberat. in
Brev. c. 7.

Inter deliberandum de Antistite præficiendo, iterum orta est contentio, propter Philippum Ecclesie Constantinopolitane presbyterum, & Proclum Deiparæ encomiastem; sed Philippus facile rursus causa cecidit: major fuit de Proclo pugna, alijs e clero instanter eum expectantibus, alijs, & quidem auctoritate pollentibus, veterem repulsæ causam objicientibus, Cyzicena scilicet Ecclesie episcopatum. Ad studium magnæ partis clericorum populique erga Proclum, accedebat synodi æcumenicæ summique Pontificis favor; imo & quoddam quasi jus, quippe cum pro fide pugnavisset acriter, & a Nestorio, cujus impia dogmata palam arguebat, passus esset, quæ solent a tyrannis martyres. Sed hæc ipsa causa Theodosii voluntatem Principumque retinebat, quominus eo inclinarent: metuebant scilicet, ne Proclus, vel Chrysofostomi exemplo, vteretur amore populi, ad audendum; quod ante non placeret; vel præ Nestorii odio, consilia pacis, quam, etiam fictam, Imperator volebat, impediret; vel denique veritatis fideique studio impulsus patefaceret potentum Nestorio faventium artes, religioni, occulte quidem, sed perniciosæ, hæcenus noxtas.

Utroque reli-
cto eligitur
Maximianus
fatagente hi-
lippo legato.

Omnibus
gratiosus.

Fecit ea rationum pugna discordiaque, ut ambobus præfatis presbyteris postpositis, in Maximianum animi omnium convenirent, fatagente Philippo legato, in gratiam sui in Ecclesia Romana commilitonis.

Fuit Maximianus Ecclesie Constantinopolitane ex monacho presbyter, pauperumque procurator, in Ecclesia tamen Romana innotuitus

fuerat. Nemini non erat gratiosus, & summo quidem Pontifici, quia cum ipso diu Romanæ in Ecclesia vixerat; & Imperatori, qui Dalmatium Maximiani spirituales patrem vnice venerabatur; & Ephesine synodo, quam cum Dalmatio apud Theodosium juverat; & sancto Cyrillo, cui cum Dalmatio aliisque monachis summa erat necessitudo; & cleri Constantinopolitani catholice parti, cum qua naviter laboraverat; & alijs Nestorio faventibus, propter religiosam simplicitatem & imperitiam, Nestorii desiderium facturam; & ante virisque rerum porientibus, propter indolem pacis amantem; & toti denique populo, propter sanctitatis famam, curamque pauperum. Hunc enim teste summo Pontifice, non divitiarum gloria, non animus potentia cupidus, qui solet inesse ambiantibus, non honorum stans exivit. Suffragio pauperum, quibus fidelis servus & prudens cibum dabat in tempore, super omnia Domini sui constitutus est bona.

Post hæc Celestini verba, sequitur: *Et tamen etiamsi desiderium fuit episcopatus, non nisi propter opus bonum, sicut ait Apostolus, bonum opus concupivit; ita Deus noster. & quid velimus, & cur velimus, attendit. Quis audebit posse magis agere presidentem, quod potius exercere subiectus? Exosus & blasphemus istud officium non poterat habere, id est; corporum curam, qui nitentur animas vulnerare, &c. Quibus non obicitur indicatur. Maximianum laborasse invidia expectatæ dignitatis, sed a Pontifice defensum, quia quas Nestorius pauperum opes dissipaverat, ipse debitos in usus convertere volebat.*

Ex ea synodo datæ sunt literæ tres, nempe Epistola ad summum Pontificem, ad Episcopos veteris synodo datæ. Epiri, & ad Cyrillum; sed hæc ex sola responsione cognoscitur, nam tertia epistola, quæ in tertia parte concilii Ephesini legitur, familiaris est; & Maximiani solius ad amicum scribentis. Prioribus ad Pontificem per Joannem presbyterum; & Episcopo diaconum delatis comitata est Imperatoris ad eundem epistola; posterioribus ad Epiroras conjuncti canones ab æcumenica synodo sancti adversus Nestorii Cælestique fautores; illarum nihil superest præter memoriam in responsione Pontificis; istæ continentur tertia parte concilii Ephesini; ambæ monent de ordinatione Maximiani in locum Nestorii, quæ fuit absoluta, fidei quidem de errore; Christi vero, de Nestorio victoria. Quæ Romam missæ sunt, Maximiani laudes complectebantur, quæ in Epirum veterem, monita de cavendis schismaticorum artibus, mendacisque jactantium sæcumenici concilii societate frui, cum tamen ab eo forent, per excommunicationis sententiam, alieni & extorres facti.

Porro autem synodus, quos canones Ephesine Depositi quatuor Episcopi.

nos in Epirum mittebat, isdem vsa est aduersus quatuor diocesis Constantinopolitane metropolitans, Himerium Nicomedie, Helladium Tarsis, Eutherium Tyanæ, & Dorotheum Martianopolis, episcopos, eosque sede, propterea quod pergerent adhaerere Nestorio, deposuit: atque, vt credible est, alios in ipsorum locum suffecit. Sententia huius obscura est mentio, sed nihilominus certa, quemadmodum suo loco ostendimus.

Quid responsum synodice a Celestino papa.

Quid a Macedonibus responsi datum sit, ignoratur. Rescripsit Celestinus Idibus Martiis, per Joannem presbyterum, & Epictetum diaconum, qui cum Romam venissent diebus dominicæ nativitatæ, Constantinopolim ad diem Paschatis redierunt. Rescripsit vero paternas quatuor epistolas optimis senex, ad synodum, ad Theodosium, ad Maximianum, & ad clerum populumque Constantinopolitanum. Et ad synodum quidem, congratulatorias de absolutectione victoriæ, id est, de ordinatione Maximiani: ad Theodosium vero, non gratulatorias tantum, sed etiam hortatorias, vt Nestorio procul ejectione pacem Ecclesiarum procuraret: ad Maximianum monitorias, vt ovile Christi a lupo dissiparum congregaret, majorumque vestigiis insistens Ec-

clesiam sibi creditam pristino splendori restitueret: ad clerum denique populumque vrbis regie prolixas admodum, de victoria Christi ex hoste Nestorio; de constantia Ecclesie Constantinopolitane in retinenda fide, aduersus tyrannidem pastoris in lupum versi; de laudibus Cyrilli pro Christo pugnantis; de suo periclitantibus ferenda operis studio; de Nestorio synodi, quam expetierat, iudicium subterfugiente; de Celestianis eidem adhaerentibus; de audienda Maximiani doctrina, quam Romæ in fonte hausisset; denique de retinenda constanti religione.

Quales Celestini epistolæ.

Atque hæ sanctissimi Pontificis literæ tanto plus habent auctoritatis, cultuque digniores sunt, quanto magis spirant apostolicos sensus; & animi exultantis, paræ victoria; & senis optimi a Deo missionem expetentis, post exantlatos difficillimi belli labores, eamque, cum legitima iustitiæ corona, obtinentis a iusto indice. Nam cum scripsisset Idibus Martiis, in cælum abiit tertio Nonas Aprilis, impetraturus a Deo, quod ab Imperatore petierat, Ecclesiarum concordiam, & Nestorii, discordiarum cause, procul ab hominum societate deportationem.

XI. SYNODUS, QUÆ SECUNDA SCHISMATICA, AB ORIENTALIBUS HABITA,

statim vt solutum est Ephesinum concilium, atque adeo circiter mensem Novembrem ann. CCCCXXXI.

Causa synodi.

RIENTALES statuerant, se nunquam consenturos, vel in depositionem Nestorii, quam iniuria factam, & cum sui contemptu causabantur; vel in restitutionem Cyrilli, quem iure exaucto- ratum a se propter hæresim iactabant. Id vero consilii neque semel cepertur, neque vno in loco, sed Ephesi primum, quo tempore legati, mandatis acceptis, Constantinopolim profecturi erant; iterum Calchedone, cum ex ea postulationem secundam & tertiam Imperatori obtulerunt; Tarsi tertium, cum dimissi reverterentur in Orientem; postremum Antiochiæ, quo Epheso, Calchedoneque confluerant, priusquam a se mutuo divulsis singuli Ecclesias reviserent.

Unde probatur allata causa.

2. part. conc. Eph. in actis conciliabuli.

Hæc præterquam quod magna ex parte probantur actis concilii Ephesini, Theodoretæ apud Mercatorem testimonio firmanur, scribens enim ille Andreæ Samosateno: *Existimo, inquit, pro omnibus maxime satisfactum esse domino meo sanctissimo & venerando Joanni episcopo, quod nullatenus acquiescam in damnationem Domini mei sanctissimi & venerandi Nestorii episcopi præbere consensum, nec violare communem pro-*

missionem, qua in Tarsis, & Calchedone, & Epheso facta est: meminit enim & eorum, que nuper apud Antiochiam post nostrum regressum a vobis sape deprompta sunt.

Impulsor Theodoretus.

Antiochenam synodum impulsore Theodoro coactam esse, dubitare non licet; quippe cum amici Nestorii casum, adversarii que, vt ipsi quidem videbatur, Cyrilli victoriam ægerime animo ferret.

Qui conveniunt.

Convenisse Episcopos, sive qui Calchedone, sive qui Epheso redierant, par est credere, imo & alios plures, qui tempore concilii in Oriente substiterant, sicut Andreas Samosatenus, &c.

Quid actum.

Quid actum sit, colligi potest utrumque ex testimoniis veterum duorum, qui huiusce conventus meminerunt. Socrates: *Joannes Antiochiam reversus, multis Episcopis in unum collectis, Cyrillum, qui jam Alexandriam redierat, abdicat. Liberatus: His agnitis iussit eos (legatos synodi œcumenicæ) Imperator Ecclesiam ingredi, & pro Nestorio alium ordinare Episcopum; & post hæc iussit omnes Episcopos abire, unumquemque in propriam regionem: & ita Joannes cum suis Antiochiam profectus est, ubi colligens plurimos Episcopos, damnavit iterum Cyrillum, cum jam esset Alexandria.*

Lib. 7. c. 33.

In Irev. c. 6.

ISH

ITANA

NI,

... & summo o dio Romani, qui Dalma- tem vince ve- uam cum Dal- & sancto Cy- ionachis sum- ionachis sum- itiver labora- , propter re- am, Nestorii isque rerum is amantem; anticitatis fa- ne enim teste gloria, non esse ambien- suffragio pau- uident cibum vini sui con-

ur: Et tamen sic ante non nisi pro- bonum opus velimus, posse magis re subiecti non poterat nitetur obicere in- dia expeti- tum, quia tuerat, ipse

is, nempe Epistola u nos veteris synodice elponione e in re- aris est, & Prioribus m, & Epi- l Impera- is ad Epi- ca synodo fautores: am in re- ertia par- e ordina- qua fuit isti vero, stæ sunt, æ in Epi- smaticis se œcu- en ab eo centiam,

Ephesi- Depositi- conc. Ephesini

XII. SYNODUS,

QUÆ TERTIA CONSTANTINOPOLITANA,

feu potius consultatio Episcoporum in palatio coram Imperatore, de ratione pacis Ecclesiarum constituendæ,

Fl. Valerio, & Fl. Actio cons. ann. Christi CCCCXXXII.

Causa synodi Ratio constituendæ pacis inter Ecclesias.

HERODOSIUS, acceptis literis sancti Celsini hortantis ad componendum Orientalis & Alexandrinæ Ecclesie dissidium; lecto pariter apologetico libro, quo Cyrillus se facile apud Imperatorem, qui jam in partes synodi œcumenicæ concesserat, adversus Orientalium calumnias defendit, in consilium vocavit Maximianum regis urbis episcopum, aliosque præfules in comitatu repositos, imo & urbis clerum, quo deliberaret, de modo ineundæ pacis, tollendæque discordiæ inter majores illas duas Ecclesias, quæ suas in partes distrahebant Orientis imperium, ipsamque Constantinopolim, ubi clerus populisque adhuc, sive sponte, sive a Nestorii amicis impulsus, factionibus laborabat.

Quæ magni momenti, sed difficilis.

Componuntur Cyrillus & Joannes.

Neque vero parvi momenti, facilisque negotii res agebatur; nam utriusque maximæ civitatis Præsul, Alexandrinæ scilicet ac Antiochenæ, magna & in primis gravi auctoritate pollebat: non tantum dignitate sedis, sed suo quique singulari nomine. Non levem ambo sanctitatis opinionem fecerant: ambo sanctissimis vitis amicitia conjuncti erant, Joannes Simeoni Stylitæ, Cyrillus Dalmatio: ambo doctrina florebat, fideique studio: alter alteri tanto vehementius pugnavat, quanto honestiore causa pugnandi, imo necessitate, cogi se putabat. Totam nihilominus dissidii invidiam Antiochenus ferebat, siquidem absentes esset communionem utriusque Romæ, qua cum frueretur Cyrillus, ideo bonitate causæ vincebat; eo tamen & ipse nomine suspectus multis erat, quod acceptas Ephesi injurias veteresque similitudines velle crederetur. Antiochenum præterea premebat suspicio confessionis cum Nestorio, quem videbatur defendisse ultra modum illum, quem ratio opis periclitanti amico impendende sinit. Cyrillus contra eo vel maxime præjudicio defensor fidei audiebat, quod cum sede apostolica totaque synodo communionem retineret.

Quæ inira ratio pacis. 3. part. conc. Epi. cap. 24.

Hæc & alia cum distraherent conventum in varias opiniones, visum est Imperatori, primum ad utrumque Præfulem scribere, sed disparibus literis: quibus tamen ambos juberet Nicomediam venire, indeque non prius egredi quam negotium pacis mutua conventionem peragissent. Deinde has pacis condiciones imponere, ut Antiochenus damnationi Nestorii, dogmatumque ipsius, & ordinationi Maximiani consentiret, Cyrillus injuriarum oblivisceretur. Postea Acacium Berœensem, & Simeonem Stylitam literis urgere, ad moderandum Joannis animum, & pacis in partes inclinandum. Quarto, vetare ne Cyrillus Joannesque Nicomediam adducerent illos secum ad dicendum Episcopos, sed paucos tantum clericos, quorum famulatu egerent. Quinto, ne dum geritur negotium, vlla interim quorumcumque Episcoporum, aut creatio, aut depositio, aut quæcumque alia ordinatio tentaretur. Postremo denique, Aristolaum tribunalum mittere, qui non liceris tantum & mandatis, sed potestate negotium promoveret.

Hæc omnia præfata sunt. Litera ad Joannem & Stylitam datæ ab Imperatore ad nos pervenerunt. Perierunt omnino, quæ ad Cyrillum; ex parte, quæ ad Acacium. Neque enim stare potest opinio quorundam existimantium literas Imperatoris, quæ tertia parte concilii Ephesini inscribuntur ad beatum Simeonem Stylitem, vel ad solum Acacium datas esse, vel cum Simeone communes fuisse: qui enim sic opinentur, oportet eos non attentissime legisse literas, quæ sane nihil continent, quod Acacium spectet, nihil quod non Simeoni proprie conveniat.

Et quomodo executioni mandata. Ibid. cap. 26.

Non erit autem importunum aliquid ex his tribus epistolis delibare. Et ex prima quidem ad Joannem, dignas principe christianissimo voces: Vehemens egritudo: vis magnique maroris occasio ea ex re nobis offertur, quod ecclesiastica pacis doctores, ipsique concordie fontes, eo discordiarum prolapsi sint, ut salibus indigeant, qui illos suos hortatu ejus rei commonefaciant, quam pro officii sui ratione predicare debuerant. Dignam quoque observatu sententiam. Interea dum exoptata pacis concordia, & mutua inter vos amicitia conventio, per iter quoque ad nostrum colloquium, confirmatur, nulla prorsus quorumcumque Episcoporum, aut creatio, aut depositio, aut quæcumque ordinatio tentabitur. Sed si quid interim hujusmodi factum esse contigerit, id immotum & impermutatum, Ecclesie catholica compositionem expectet; cum religiosissimi clerici ad divina ministeria exequenda sufficere queant, donec persisterit unio consequatur.

Literæ Imperatoris ad Joannem.

3. part. conc. Epi. cap. 24.

Ex secunda vero ad Stylitem: Contentio & discordia adeo nos conturbat, ut hanc existimemus præcipuam omnium nostrarum calamitatum esse causam, & consideramus regni nostri res ex voluntate benignitatis Dei esse processuras: si res Ecclesie, & orthodoxæ fidei membra conjuncta copulataque fuerint.

Literæ ejusdem ad Stylitem.

Ibid. cap. 25.

Ex tertia denique fragmento: Decet tuam sanctitatem omni diligentia & studio hac a Deo deposcere, qui probatos ROMANÆ RELIGIONIS sacerdotes declarat.

Literæ ejusdem ad Acacium. Ibid. cap. 26.

XIII. SYNODUS,

QUÆ III. ORIENTALIUM ADHUC SCHISMATICORUM, HABITA BEROEÆ APUD ACACIUM,

post accepta per Aristolaum tribunum Imperatoris mandata, eodem anno, sub finem mensis Junii.

Causa synodi.

POST QUAM Aristolaus tribunus pervenit in Syriam, literasque Imperatoris Joanni Antiocheno, Acacio Berœensi, & Simeoni Stylitæ reddidit, Joannes e tota sua diœcesi evocavit Episcopos, ut quia omnium causa agebatur, omnium quoque sententia statueretur, quid agendum, & qua ratione parendum regis mandatis foret.

Tempus.

Tempus habitæ synodi non improbabili- ter inveniri potest. Nam cum habitam omnes fatcantur anno 432. idque indubitatis argumen- tis constet; cumque Imperatoris epistolæ, etsi nota temporis carent, quia tamen Celestini pape mentionem faciunt, datas oporteat ante medium Aprilem, quando scilicet nondum Con- stantinopolim nuntii de morte Celestini, Romæ vita functi die 6. Aprilis, advenerant; necesse est Aristolaum in Syriam non prius appulisse, vel terrestri itinere venisse, quam medius Maius effluxisset. Atqui eo anno dies Pentecostes incidit in vigesimum secundum Maii: quare licet tractoria missa dicatur statim acceptis liti- ris, vel festis peractis, pervenire tamen non potuit ad omnes Episcopos, quorum aliqui duodecim mansionibus Antiochia distabant, nisi sub initium Junii: atque ita nec Episcopi ante inclinantem Junium, convenire ad condi- ctum locum poterunt.

Locus.

Quamvis autem vulgo credatur Antiochiæ habitæ, popularem nihilominus fidem certis testimoniis Cyrillus & Mercator infringunt. Ille quidem Acacio Meliteno scribens: *Postquam, inquit, Orientalibus regum decretum exposuimus est, tanquam factum ex eorum episcoporum sen- tentia, qui Constantinopoli aderant, concilio ne- scio quo apud sanctissimum piissimumque Berœen- sem episcopum Acacium congressi scribi, ad me- curarunt, &c.* Ille vero, cum refert epistolam a Theodoro ad Andream Samosatenum scri- ptam, *lætiis Cyrilli literis a Berœa missis, quam- quam non incredibiliter dici possit, initium synodo Berœæ datum, finem Antiochiæ factum, ut postea declarabitur.*

Unde inno- tescunt gesta.

De ipsa egimus in prefatione historica prolixè satis, atque etiam in notis ad præla- tam Theodoretæ epistolam, quibus in locis ex- posita sunt maximam partem, quæ Cyrillus in epistolis ad Acacium Melitenum, & Donatum Ni- copolis episcopum sincere juxta & copiosè nar- rat, quæque partim ex Cyrillo, partim aliunde Liberatus scripsit.

Qui Episcopi congregati.

Credibile est, convenisse decem Metropoli- tas diœcesis orientalis, cum duobus singulos subjectis Episcopis: agebatur enim re- commu-

nis, & ea forma conveniendi sæpe fuit a Joanne expetita; Rabbulas tamen Edeffenus cum suis videtur declinasse hunc conventum, qua ratione subduxit sese ipsius præcessor Nonnus Ephesinæ synodo, cujus hæc synodus velut complementum erat, siquidem apprimè catholicus fuit & Cyrillo societate dogmatis conjunctus. Ab- fuit certe Theodoretus agre ferens, vel delibe- rari de Nestorii damnatione & concordia cum Cyrillo; vel ea rescindi, quæ tanto conamine stabilire nifus erat.

Lætiis divalibus literis, visum est, rem geri non debere Nicomediæ duos inter solos Anti- stites, omni consilio destitutos: id enim peri- culo non carere, siquidem Joannes non ita pridem ordinatus, Cyrillo viginti annorum epi- scopo par non esset, cum doctrina, tum vsu re- rum; quare negotium ibi procurandum, ubi securius posset. Visum quoque, desperatis Nes- torii rebus, parendum quidem Imperatori, sed mora fatigandum tribunum, callideque cum Cyrillo sic agendum, ut Orientalium ho- nori consulere, & Cyrillus crederetur, vel pacem averfari, vel si admitteret, eam potius obtinuisse a Joanne, quam reportasse victo- riam.

Senex igitur ille veterator Acacius scripsit Cyrillo, non posse fieri Ecclesiarum pacem, nisi ea omnia aboleret, quæ vel epistolis, vel tomis, vel libris vulgasset, & soli fidei, quæ a sanctis Patribus Nicææ edita fuerat, consen- tiret, id est, retractaret epistolæ duas priores ad Nestotium, tertiamque cum duodecim ca- pitibus, capitumque defensionibus, & quæ libris quinque edidisset adversus blasphemias Nestorii, nam epistolatum nomine duæ priores intelligebantur; tomis vero sunt tum tertia epi- stola cum anathematismis, tum scripta de recta fide, quamquam & libri quinque contradicen- tes blasphemis Nestorii interibantur tomis.

Rejectis a Cyrillo conditionibus tam absur- dis, missus est Paulus Emefenus Alexandriam, qui cominus pugnaret, dataque a Joanne ad Cyrillum duplices literæ, quarum unæ continerent querelas, & veniam quasi offerrent; aliæ demissionis pleniores essent, ac æquiores, qui- busque pro tempore vteretur ad fallendum, si qua ratione posset, Cyrillum.

Actum quoque in synodo de forma fidei componenda, sed tam artificiosè, ut concipere- retur verbis, quæ non vsurpasset quidem Cy- rillus, sed neque rejecisset; quæ viderentur Nestorio contradicere, re ipsa tamen concilia- ri possent; quæ tandem si a catholicis accusaren- tur pravi sensus, facile statim verterentur in catholicum & sanctorum sententias consonum.

Quid statu- tum.

Scriptum ab Acacio ad Cyrillum, sed subdole.

Missus Ale- xandriam Paulus Eme- fenus.

Forma fidei artificiosè composita.

moderandum... res inclinans... Joannes... cum ad dilectum... tantum cle... Quinto, ne... interim quo... aut depon... tentarum... tribunalum... & mandatis... et... ad Joannem... nos perve... d Cyrillum... e enim stare... antium liti... scilicet Eph... m Stylitem... vel cum Si... sic opinen... gisse literas... um spectet... inveniat... quid ex his... na quidem... maris... ecclesiastica... es, eo di... indignant... nefactant... debuerant... n. Interia... vna inter... ad na... profas... tio, aut... vitar. Sed... vntigeris... e catholi... ssumi ele... sufficere... Littere epi... dem ad Sep... tici ssum... miam... ti ex vo... si res... unjuncta... v. nam Littere epi... a Deo... cum... 1410...

3. part. con-
cilio episcop.

Actum de re-
genda restituo-
ne quatuor
schismatico-
rum.

E de subscri-
benda fidei
forma.

Relationes ad
Imperatorem
& Pontifi-
cem.

Forma fidei.

Hujusmodi forma continetur, tum in epistola Joannis ad Cyrillum, tum in literis Cyrilli ad Joannem.

Actum pariter de vrgenda quatuor schismaticorum Episcoporum, Helladii, Himerii, Eutherii & Dorothei, a Maximiani synodo depositorum, restitutione.

Actum etiam, post acceptas Cyrilli, in pacis conditiones consentientis, literas, de forma fidei ab omnibus subscribenda.

Denique ad Imperatorem rursus de re tota relatum est, quemadmodum & ad Sixtum, qui Celestino in sedem apostolicam successerat: atque ita pax, sin minus facta, saltem facta est.

Formula fidei sic se habuit: *Constituimus igitur Dominum nostrum IESUM CHRISTUM, unigenitum Dei Filium, esse Deum perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore; ante secula quidem ex Patre secundum divinitatem genitum; postremis vero temporibus eundem ipsam propter nos, & propter nostram salutem, ex Maria Virgine, secundum humanitatem naturam eundem consubstantiali Patri secundum divinitatem, & consubstantiali nobis secundum humanitatem, siquidem duarum naturarum facta est unio, propter quod unum Christum, unum Filium, unum Dominum esse cognoscimus.*

Secundum hunc inconstitit unitatis intellectum, constituimus, sanctam Virginem Dei genitricem esse, propterea quod Deus Verbum incarnatum est, & homo factum, & ex ipsa conceptione univis sibi templum, quod ex illa assumpsit.

Eva glicis antiquæ & apostolicas de Domino voces, scimus graves Theologos, alias quidem communes facere, tanquam ad unam personam pertinentes, alias vero, propter duarum naturarum diversitatem, diversim nuncupare: & illas quidem, qua Deo conveniunt, ad Christi divinitatem, humiles vero ad ejusdem humanitatem referre solere.

Hanc ubi fidem Theodoretus attente perspexit, confidenter asseruit, eandem esse que Nestorii; nec a Cyrillo potuisse recipi, nisi post equatam pristinam sententiam, capitibus duodecim contentam. Suum istud, opinor, judicium in Pentagio, seu libris pro Diodoro, & Theodoro conscriptis probare nihil est. Sed quia totius operis nihil superest, præter fragmenta libro tertio exhibitâ, jacturam hanc, si tamen jactata est, sup-
plere, neque operosum est, neque forsan inutile, collatis inter se fidei & Nestorii verbis: non quo fides Joannis a Patribus laudata damnetur, id enim t-meritatis est, audacique singularis; sed ut constet, non de nihilo fuisse sanctorum Cyrilli amicorum querelam, quod æquitas ac reverentia videri potest exigere. Sed cum ejusmodi collatio facile ab unoquoque effici queat, pauca ego mihi observanda puro.

Primum. Orientalis synodus tres suæ fidei partes esse voluit, unam de Christo, alteram de Virgine *Genitrici*, tertiam de *ad idem*, seu proprietatum communicatione. In prioribus duabus affirmantur pronuntiat, in tertia sententiam sustinet

contenta dicere, scire se, quomodo Theologi graves ea de re loquantur. Quo dicto videri potest inter *ad idem* censere *ad idem de unum*, cum tamen sola sit certa, aut saltem certarum præcipua regula, ad quam examinebuntur, quæ dicuntur de incarnatione Verbi, ut pateant sine catholica, an secus.

Secundum. Hæresis Nestorii in eo posita est, quod naturas ille duas in Christo sola unione morali jungeret, atque ita duas in Christo hypostasies seu personas poneret, quarum una esset alterius, puta Deus esset hominis inhabitator; homo Dei esset templum: quam unitatem idcirco *Genitrici* vocabat. Quare tres statuebat voces utriusque naturæ significativas, *Filius, Christus, Dominus*, quæ inter loquendum de Christo, pro ratione attributi, modo hanc in recto, ut aiunt, modo alteram naturam significarent: exempli gratia, cum dicitur Christus esse mortuus, Christum Nestorius interpretabatur hominem, in quo esset Deus, &c. Hæc & illa demonstrant, quantam tegeter his tribus vocibus fraudem, nec hanc ipsam fraudem detegi posse sine regulis *ad idem*, dissertationi positis: atque ita eum, qui super hac questione mentem aperire detrectat, vel teipsa cum Nestorio scintre, vel consensionis nomine suspensum merito esse posse.

Tertium. Non sine causa Orientalium fides videri potuit suspecta doctissimis Cyrilli amicis, ut & Nestoriana Theodoretæ. Nam prima secundaque pars ejusmodi est, ut si sola verba attendantur, ei Nestorius facile sine si sola verba dispendio subscriberet. Id quisque liquido cernet, qui voluerit primæ dissertationis ea loca relegere, in quibus Nestorius, vel sui patroni defendunt, vel nos ostendimus adversus Arianos, Apollinaristas, Marcellum, & Leporium catholice sentire. Istud perdidit Cyrillus, atque idcirco, cum apud Acacium Melitenum se atque Orientales purgaret, ad fidei formulam addidit conciones Emeſeni, longe conformiores catholice veritati.

Postremum. Non temere quis conjecerit, Emeſenum idcirco in Alexandria Ecclesia Cyrillo præſidente ſermonem ſemel atque iterum feciſſe, ut quod deſſet fidei, ſuppleret uterque ſermo, & poſterior priori lucem aſſerret. Atque hæc cauſa eſt, cur in ipſo prioris initio ad ſolemne quaſtionem verbis conceptis reſpondens, adducto Iſaiæ teſtimonio, dixit *PARTI ITAQUE DEI GENITRIX EMMANUELEM*. Quo dicto viſus eſt populo idiſpam aſſerere, quod primo capite Cyrillus. Verum altero ſermone manifeſtius, de gemina Verbi nativitate, una duarum naturarum perſona, communicatione idiomatum, Deoque paſſo, ita diſſeruit, ut ſe Cyrilli doct-riam tradere teſtaretur, itaque ſinem dicendi faceret: *Que veſtra ſunt, vobis aſſuimus. Hæc eſt enim patri veſtri doctrina, hic theſaurus eſt vobis avintus. Hæc beati Athanaſii ſunt dogmata. Hæc magni Theopropiti eſt doctrina, columnarum orthodoxe fidei.*

Vide diſſert.
cap. 1.

Obſervat. 11.
de neſtoriana
regularum
perſonarum
ad commu-
nicationem idi-
omatum.

Obſervat. 11.
de Cyrilli
opine e
quod for-
mulam fidei.

Obſervat. 11.
de concioni-
bus Alexan-
driæ Emeſe-
ni.

Judicium
Theodoretæ
de iſta fidei
forma.
Epiſt. Cyrilli
ad Acacium
Melitenum.

Obſervatio 1.
de tertia parte
formule fidei.

XIV. SYNODUS, QUÆ SECUNDA UNIVERSALIS ÆGYPTIACA, DE PACE ECCLESIARUM INEUNDA,

isidem conf. circiter autumnum.

Uria Oriente, sic in Ægypto synodus de pace.

Uter habitus suam Oriens partem Berææ, partim Antiochiæ synodum; ita & suam Ægyptus Alexandriæ, cum pacis negotium ageretur. Una fuit utriusque synodo conveniendi causa, non fuit eadem utriusque mens, eademque negotii tractandi ratio: Orientalis siquidem adhibebat artes, quibus adversarium falleret; Ægyptiaca totis viribus incumbbat in opus bonis omnibus expetitur, veritatis nempe defensionem, & Ecclesiarum concordiam.

Habitu probatur.

In 1. synodo an. 6.

Plures menses tenuit.

Initio composita fidei formula.

Quam legit & approbavit Theodoretus.

Isai. 31. v. 9.

veritatem iterum addidierunt, viuentes ejus assertionem, qui pro veritate bella sustinuit. Pro una namque natura duas impresentiarum consentitur; anathematizantes eos, qui permixtionem aut confusionem prædicant: & deitatem Christi impassibilem venerantur: & carnis esse edisserunt passiones: & evangelicas dividunt voces, & deitati quidem sublimes & Deo dignas ascribunt; humiles autem assignant humanitati: talia namque nunc ab Ægypto scripta delata sunt. Vide notas ad utrumque locum.

Lecta est etiam Orientalium fides, eaque ab hominibus, caritate ferventibus, & turbarum forsitan pertaxis, bonam in partem benigna interpretatione tracta est.

Hanc œconomiam non omnes aliarum provinciarum Episcopi, imo neque viri sancti, velut Isidorus Pelusiota, probarunt. Certe Cyrillus ab amicis, & ipso etiam eximio fidei defensore Acacio Meliteno vix non idcirco prævaricationis postulator est, ut opus habuerit apologiam scribere ad Acacium quem dixi, Valerianum Iconii, Donatum Nicopolcos, Successum Diocæsareæ episcopum, atque etiam ad Eulogium apocrisiarum suum in vrbe regia, quo aulicis proditam a Cyrillo fidem querentibus, satisfaceret.

Datæ sunt inde literæ synodice tres, ut minimum nimirum communicatori Joanni Antiocheno; denunciatoriæ, Sixto pontifici; & ut credible est, Maximiano regis vrbs episcopo: primæ ad nos pervenerunt; secundarum fit mentio in responsione Sixti.

Quid præterea gestum Alexandriæ cum Paulo Emeseno, quid cum Aristolao tribuno, dictum est abunde satis in præfatione historica.

Pax hujusmodi placuit utriusque summæ potestati, Sixto & Theodosio proptet turbarum tædium, non perinde placuit aliis cuiuscumque partis.

Suum enim quique Antisitem criminabantur de nimia quadam œconomia; Joannem Orientales, quod damnationem capitem non exegisset; Cyrillum catholici, quod duas in Christo post unionem naturas falsus esset, atque ita videretur deseruisse orthodoxæ fidei quasi symbola hæc duo, quod naturarum unio sit & carnis & conia, quodque post unionem manserit vnica Verbi natura incarnata.

Joanni calumniam fecit Theodoretus, pluriusque persuasit; Cyrillum in suspicionem vocavit, non Episcoporum tantum, aut clericorum ordo, sed ipsa quoque aula, imo & sanctissimi monachi, quos inter Isidorus Pelusiota. (hunc Cyrillus Patrem vocabat) Operet, inquit, te o admirabilis, firmum atque constantem semper manere: sic nempe, ut nec metum celestia produat.

Lecta sub finem Oraculum fides, & accepta.

Dissentientes pluribus aliis.

3. part. cont. Eplos.

Mixta tres synodice.

De gestis cum Paulo Emeseno.

Pax non omnibus æqualiter placita.

Calumniam passi Præsules.

A Theodoro Joannes, ab amicis Cyrillus.

Etiam ab Isidoro Pelusiota. Lib. 1. ep. 323.

15
o Theologi gra-
viden poetria
cum tamto
præcipua regu
dicuntur de
e catholica, an
eo polita est,
o sola unione
Christo hypo-
m vna esse al-
bitator; homo
idcirco gior
ees vtriusque
C H A R I S T U S,
n de Christo,
in recto, vt
arent: exem-
le motuus,
r hominum,
alla demou-
ibus vocibus
dem detegi
onet, postea
tione mentem
estorio tenu-
ctum memo
tatum fides
rilli amici,
Nam pntia
i sola verba
sui dogmatis
uido cernet,
ca relegere,
i defendant,
i, Apollina-
thece sentire.
itico, cum
Orientales
conciones
æ veritat.
cerit, Emese-
stia Cyrillo
rum fecisse,
e sermo, &
hæc causa
nem quæ-
adducto
Q U I D I
io dicto vi-
primo ca-
samificatus,
um naturam,
Doo-
doct: nam
di faceret
ec est enim
vobis avi-
Hæc ma-
o scribenda.

nec tecum ipse pugnare videaris. Nam si ea, qua nunc abs te scripta sunt, cum superioribus perpendas, aut adulationi obnoxius esse videberis, aut levitatis minister, et qui inani gloria succumbas.

Quid Ildoro Cyrillus responderit, ignotum est. Quid aliis tribus, apertum ex epistolis, quæ in 3. parte concilii Ephesini leguntur. Verum de his prolixius in auctario Theodoret, calumniarum auctoris.

Omnibus re- spondit Cy- rillus.

XV. SYNODUS, QUÆ QUARTA ROMANA SUB SIXTO SUMMO PONTIFICE Theodosio XIV. & Maximo coff. ann. Christi CCCCXXXIII. die 26. Aprilis.

Unde synodi tota fide historia innoscat.

3. part. conc. Eph. c. 41.

ACCEPTIS a Cyrillo literis de pace Ecclesiarum inita, Sixtus, cum incredibili gaudio exultaret, Cyrillo respondit in hæc verba: O relatio digna mitere, digna conventu! Gaudii celestis indicium tales habere debuit cognitores; & quia res & causa deposcit, locum quoque conveni non taceri. Ad beatum apostolum Petrum fraternitas universa conveni; ecce auditorium congruens auditoribus, conveniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sancta namque & venerabili synodo, quam natalis mihi dies favente Domino congregavit, quis sic credendum est, ipse presedit: quandoquidem probatur, nec spiritu, nec corpore defuisse. Adfuit palma, qui contentioni non defuit: juvit animorum vota nostrorum, qui videt symbolo primum inter Apostolos traditio derogari: non passus est, nefandum caput gaudere solatis, nec turbari diu sicut lutulento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad nos reversi fratres, ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curavimus sanitatem. Et postea: Exulta, frater carissime, & ad nos reculebis fratribus victor exulta. Quarebas Ecclesia, quos recepit: nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est de sanitate rectorum? Legimus, una ovium quantum gaudii reportata prestiterit, & idcirco intelligendum est, quid laudis habeat tantos revocasse pastores. Greges aspiciuntur in singulis, nec unius hic causa tractatur, quoties agitur de sanitate multorum. Letamur hic nihil egisse nos praeceperimus, quando fructu nostre sententia gratulamur. Sustinuimus fratres, certi eos non spinas, sed vvas esse lecturos. Tum: Expellamus igitur memorati fratris nostri Joannis clericos, & optamus venire. Scimus ei, & pro honore & pro labore tuo dare responsum. Et sub finem: Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graves, aut amari esse non poterunt, quia huic impensu sunt, cuius onus leve & jugum suave portamus. Datum * xv. Kalendas Octobris, Theodosio XIV. & Maximo consulibus.

* emendanda temporis nota. Quanta Sixti læticia propter pacem Ecclesiarum.

Christi vicarius fuerit animo in Nestorianorum, qui per summam impudentiam sparserant in vulgus literas Philippo legato suppositas, quibus Sixtum æge tulisse scriberet Nestorii dejectionem.

11. Lectas fuisse in synodo Romæ Cyrilli literas; eamque synodum habitam fuisse apud sanctum Petrum: non quod literarum acceptio fuerit cogenda causa sed quia convenerant de more Episcopi ad natalem Sixti, id est, ad diem assumptionis.

111. Qua die celebrata sit synodus, nimirum 26. Aprilis, hac enim ipsa die assumptus est Sixtus; siquidem successit Celestino, (ad superos obiit VIII. Idus Aprilis) cum vacasset sedes viginti diebus. Cotrigenda igitur est temporis nota, quæ apud Baronium, & in conciliis habetur: neque enim fieri potuit, ut ad xv. Kalendas Octobris epistola hæc synodica differretur, cum in ipsa scribat Pontifex se nondum accepisse nuntios a Joanne Antiocheno, ad quem tamen alia Sixti epistola data dicitur xv. Kalendas Octobris.

IV. Epistolam Sixti ipsa esse synodicam: ipsam enim dicitur fraternitas sancta cum præfide Pontifice scribere.

V. Qui Episcopi ad synodum venerint, nempe, qui natalem Pontificis solebant conventu suo celebrare: id vero habebant in more, non vicinarum modo urbium Episcopi, sed etiam remotiores alii, quibus hac occasione placeret, natalem Ecclesiarum fontem, ut loquitur Innocentius I. & Ecclesiam principalem, ut ait Cyprianus, vnde vntas sacerdotalis orta est, recognoscere. Sic enim Leo magnus Sixti successor post laudatam Petri in successore universalem ovium Christi curam: Vnde venerabilium quoque fratrum & consacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda presentia hinc scratior est atque devotior, si pietate hujus officii, in quo adesse dignati sunt, et principaliter defuerunt, quem non solum hujus sedis presulem, sed & omnium Episcoporum noverunt esse primatem.

VI. Unde nata sit calumnia Nestorianorum, mentientium Sixto displicuisse Nestorii dejectionem. Nempe literis apud Sixtum Cyrillus inskiterat, ut in Joannem Antiochenum Nestorii patronum ferretur apostolica sententia; sed eam Pontifex sustinuit, vnde ait lætari se, quod

Ubi habita synodus.

Qua die. Emendata Sixti epistola.

Qui Episcopi congregati.

Serm. 2. in die assumptionis.

Unde nata suspicio quod Sixtus Nestorio faveret.

nihil egisset præcoquam, & fructum suæ patientiæ percipisset. Benignam hanc patientiam Nestoriani suum in sensum interpretati sunt.

Adde quod, teste Genhadio, literas ipsimet Nestorio Sixtus dedit, quibus siqua ratione posset, malis fractum aut saltem subactum revocaret ad bonam mentem: Similiter etiam Sixtus successor Celestini pro eadem re, & ad ipsum Nestorem, & ad Orientis episcopos adversum errorem ejus succidendum sententias direxit. Id ipse testatur Sixtus in literis ad Joannem Antiochenum: Credo ad dilectionem tuam rerum cursus & ordo pertulerit, qualiter ei (Nestorio) volumus, nostra admonitione succurrere, retinimus in preceptis eum, qui erat blasphemiarum pondere in profunda mergendus, &c.

Observe, lector, hisce literis Sixtum non respondere epistolæ Joanni, quæ 3. parte concilii Ephelini cap. 27. inscripta legitur: Sanctissimis Deoque dilectissimis fratribus & commissis

Sixto, Cyrillo & Maximiano Joannes & reliqui omnes qui mecum sunt: sed alteri, quæ non extat. cujusque in exordio Sixtus diceretur Ecclesiæ lucifer vbiq; fulgens: his enim verbis nihil quidquam simile in epistola, cap. 27. collocata invenitur.

Cum ea, quæ subsecuta sunt, ad aliud negotium pertineant, quam quod Nestorii, placet facere finem scribendi de synodis, quas plurimas postmodum habitas in causa capitum Cyrilli Theodoretus scribit; partim quia inceptor ipsarum Theodoretus ipse fuit, cujus historiam propediem edituri sumus; partim quod synodorum, quas tractatas vellemus, definitivimus tempus vita Nestorii, quem, ex quo ejectus est in Oasim, inter mortuos more fore censemus: quanquam Imperatoris mandato rediturus erat, nisi Deus tam iniquam indulgentiam morte impii prævertisset.

Plures aliæ synodi alium in locum rejectæ. Ep. ad Dem. Ep. ad Dem.

Emendata conciliorum editoris opinio.

ADMONITIO AD LECTOREM.

TRIA sunt, de quibus te, lector, priusquam opus desino, moneri velim. Primum, promissam esse, ipsa libri quarti inscriptione, dissertationem tertiam, de iis, quæ vivente Nestorio scripta sunt, sive pro fide a Proclo, Cyrillo, Cassiano, Theodoro, & qui hæresim nascituram prævenit, Attico, aliisque nobilibus catholica doctrinæ defensoribus; sive pro hæresi a Nestorio, Andrea Samosatensi, Theodoro Cyrensi, Eutherio Tyanensi, & cæteris Nestorii patronis, atque etiam anathematismorum improboribus. Promisso satisfactum esset, nisi duo obstitissent; alterum, quod jam exereverat totum hoc volumen in majorem, quam credebatur, molem, & dissertatio tamen, cum jam per se ipsa prolixa esset, debebat augeri monumentis quibusdam veteribus, quæ alicunde adhuc expectamus; alterum, quod dissertatio, quoniam argumentum habet cognatum ei, quod tractari oportet inter censendos Theodoretis libros, visa est ad auctarium Theodoretis differenda, vbi commodum habebit, atque etiam necessarium locum.

Cur rejecta in aliud opus tertia dissertatio.

Secundum, de industria filere me impræsentiarum, quibus e locis monumenta vetera expectem, etsi expediret dicere, ut similia forte benevolus aliquis commodet: veritus sum nempe, ne id ipsis contingat, quod Mercatori, de quo cum aliquando apud nonnullos sermonem facerem, ut jubent amicitia leges, aperte & libere, diceremque me vti manuscriptis duobus codicibus, Vaticano & Bellovacensi, quorum alterum ipsum haberem, alterius apographum, factum ut alicui incidere voluntas occupandi laboris, quem susceperam: factum pariter, ut principis optimi benignitate ex Vaticano excriberetur, quod inde me accepisse dixeram: ut tentaretur artibus anonymorum Bellovacensis capituli beneficium erga me: ut pene sit subreptum supremo magistratui, quo potestas quædam iniqua fieret: ut parvi penderentur reluctantium superiorum jussa, atque operarum fides sollicitaretur: & quod in Gallia imperio non licebat per justitiam, patraretur impune ibi terrarum, vbi dissimulanter nunc bellum geritur.

Cur taciturnum de locis, unde expectantur vetera quædam monumenta.

Tertium, in codice Bellovacensi acta quædam concilii Ephesini inter opera Mercatoris esse permixta, sed admodum imperfecta, & vix vllius

Cur rejecta quædam

TS

videtur, ignotum am ex epistola theselini legatur. ario Theodoret,

FICE

XXXIII.

in Nestorium alumnia Nesto adentiam spalegato suppo scriberet Ne

omæ Cyrilli h. Ubi hinc m fuisse apud synodum arum acceptio nveniant de d est, ad diem

lus, nimirum Quæ assumptus est o, (ad suppe- Emendat cum vacasset Synodis gatur est rem- & in concilio e, vt ad xv. iudicia differ- e se nondum no, ad quem tur xv. Ka- nobilissimi synodicam: Quæ cum præ-

enerint, si Qui Epistolæ lebant con- coegregati ant in mo- piscopi, sed : occasione em, vt lo- incipalem, otalis octa gnus Sixti efflore vni- e venerabi- m morum auctore a hinc sa- sui offitii, liter desol- ulem, sed vrimatem. ianorum, Ude nra trii deje- sicut Nesto- n Nesto- tia; sed se, quod

quæ sunt in
manuscri-
pto codice
Belova-
ccasi.

364 DISSERTATIO II. DE SYNODIS, &c.

momenti: ea etsi visa sunt Luca Holstenio Mercatorem habere inter-
pretum, indigna nihilominus, quisquis legerit, judicaturus est, quæ tanto
viro tribuantur: duo enim inter legendum occurrent, quæ spuria mani-
feste evincant. Nam symbolum Theodori continent, longe alia pejore-
que Latinitate donatum, quam quod interpretatus est Mercator; & au-
ctor rejectaneorum ejusmodi centum nonaginta tres Episcopos Nestorii
damnatores numerat, Mercator ducentos septuaginta quinque. Adde
quod præter testimonia Patrum in prima actione allata, negotium Cha-
risii, quod pertinet ad actionem 6. & subscriptiones Episcoporum plane
vitiosas, nihil admodum hæc acta complectuntur, quo sibi pretium fa-
ciant. Quare id totum putavi omittendum, non suam tantum ob vilita-
tem, sed etiam ne volumen inde, vel duobus foliis, gravaretur.

